
Alef
SCIENCE FICTION MAGAZIN
4
NOVEMBAR 1987
700 DINARA
PRVI PUT U JUGOSLAVIJI
ZAVRŠNO POGLAVLJE
»PAKLENE POMORANDŽE«
BARI LONGJEAR
NEPRIJATELJ

Broj 4 Novembar 1987 700 d

Prečnik Alefa iznosi oko dva-tri santimetra, ali kosmički prostor bio je tamo u nesmanjenoj veličini.

H. L. BORHES

SADRŽAJ

Reč urednika 2
Pisma 3
Bari Longjear – NEPRIJATELJ 5
Kejt Vilhelm – DRAGA, BILA SI SJAJNA 47
Konstantin Tezeus – FILMOVI 56
Simon Label – POVRATAK ROĐAKA LJUBAVNICE PROPOVEDNIKA DINE 70
Antoni Bardžis – PAKLENA POMORANDŽA – IZOSTAVLJENO POGLAVLJE 73
Gvinet Džons – NAUČNA FANTASTIKA I NOVI ČOVEK 81
Oglasi 85
Knjige 86
Filmovi 89
Vesti 91
Robert Hajnlajn – GRAĐANIN GALAKSIJE, IV 92
Rečnik »Građanina galaksije« 126

Odgovorni urednik Milorad Predojević
Urednik Boban Knežević
Likovni urednik Dragoljub Stanković
Naslovna strana i ilustracije Bob Živković

Izdaje: NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST 21.000 NOVI SAD, Vojvođanskih brigada 7/VI

REČ UREDNIKA

Po nekim statistikama koje su svojevremeno vršili Amerikanci, čak sedamdeset odsto izdanja (časopisa, serijala, edicija...) ne doživi četvrti broj. Razlozi za to su raznovrsni, a dva se posebno ističu: neprihvatanje od strane čitalaca i nemogućnost ili nezainteresovanost redakcije da nastavi započet posao. Takođe, Amerikanci tvrde da časopis koji doživi četvrti broj ima sve preduslove da traje mnogo duže jer je »kriza prva tri broja« najveća prepreka sa kojom se suočava izdavač. Preneseno na naše jugoslovenske prilike, to verovatno ne važi u potpunosti, a sigurno ne kada su procenti u pitanju, ali »kriza prva tri broja« postoji. Pasionirani ljubitelji SF-a kod nas lako će se setiti mnogih primera kada su SF edicije prestajale da postoje nakon samo dve ili tri knjige, i nekoliko pokrenutih časopisa koji nisu doživeli ni drugi broj. Ako je suditi po tome, **Alef** je pregrmeo najgore. A ako je suditi po vama, dragi čitaoci, postigli smo i više nego što smo se nadali: **Alef** je za kratko vreme prihvaćen od najšireg kruga čitalaca, u njegov ustaljeni ritam i kvalitet niko ne sumnja, a dugovečnost mu bar zasad ne dolazi u pitanje.

Novela »Neprijatelj« koja je naslovna u ovom broju savršen je primer za razlike u ukusima evropskih i američkih čitalaca. Naime, pomenuta novela odnela je sve američke SF nagrade za godinu u kojoj se pojavila (1979.), ali je doživela krah u evropskoj konkurenciji. Dejvid Vingrou je čak, u svojoj knjizi kojom komentariše i ocenjuje skoro hiljadu SF dela, ovoj noveli dao mesto pri samom dnu, ocenivši je kao nešto upadljivo loše. Mi se, naravno, ne priklanjamo ni jednom ni drugom stavu, jednostavno vam predstavljamo tu novelu i autora, i prepuštamo svakome od vas da sam donese svoj sud.

Određene polemike u smislu opravdanosti objavljivanja može izazvati i poslednje poglavlje romana »Paklena pomorandža« koje je svojevremeno izostalo iz našeg izdanja. Smatramo da je, pre svega, zanimljiv Bardžisov osvrt na odnos američkih izdavača prema knjigama koje objavljuju. Takođe, smatramo da je potrebno pročitati to finale u kome, bez pompe i velikih reči, pisac najzad predstavlja stravičnu viziju neumitne stvarnosti kojoj teži tokom celog romana.

Boban KNEŽEVIĆ

PISMA

RUBRIKA »PISMA« VRLO JE DOBRO PRIHVAĆENA KOD ČITALACA I PRISTIŽE NAM SVAKODNEVNO DOSTA PRILOGA, ALI POJEDINA PISMA. INAČE VRLO INTERESANTNA, NE MOŽEMO OBJAVITI, JER IH U POTPUNOSTI NE USPEVAMO DEŠIFROVATI. NE TRAŽIMO DA SVOJA PISMA KUCATE PISAĆOM MAŠINOM, ALI BAR PIŠITE ŠTAMPANO I ČITKO. OVO JE INAČE ODGOVOR ĐURI MARŠIĆU IZ ZAGREBA ZAŠTO NISMO OBJAVILI NJEGOVO VRLO PROVOKATIVNO PISMO. »ALEF« SE NE BOJI NIKAKVIH (DOBRONAMERNIH ILI ZLONAMERNIH) KRITIKA I ČVRSTO STOJI IZA SVEGA ŠTO JE OBJAVLJENO.

Pročitao sam prva dva broja »Alefa«, pa, evo da i ja pridodam malo kritika i pohvala (ovih drugih svakako više). Kao prvo, svako novo izdanje nekog SF časopisa ili magazina je za pozdraviti. Objavljivanje Hajnlajnovog »Građanina galaksije« je vrlo dobar potez na kojem vam i »Sirius«, kao vodeći jugoslovenski SF magazin, može pozavidjeti. Također je dobro što nas snabdijevate svježim vijestima, o stanju na »top-listama«, novim knjigama, filmovima...

Sa takvim sadržajem »Alef« ima velike šanse da krene ukorak sa najčitanijim izdanjima. Ona lošija strana svega toga je kardinalno loš uvez. Prvi broj mi se doslovno raspao pa mislim da je kolekcionarima to težak udarac, zbog kojeg možda promisle dvaput prije nego se odluče za slijedeći broj. Zatim, u prvom broju pojavili su se Silverberg (sa izvanrednom »Stanicom Hoksbil«), Legvinova, Stejbiford, a u drugom od poznatih imena nema ništa. Izvinjavam se ako sam ja preslabo upućen u stvar, pa samo meni ta imena nisu poznata. Predlažem da objavite nešto od Zelaznija, Dika, Asimova — što bi svakako pridonjelo kvaliteti. Predlažem, također da, ako je moguće, smislite neku simboličnu nagradnu igru. Verujem da ima još takvih koji bi kao ja vrlo rado dobili neku dobru SF—ilustraciju ili možda knjigu (naravno, ako bi imali šanse da ih dobiju). I na kraju, nešto mjesta posvećujem i Bobu Živkoviću čije su ilustracije svakoj priči kao kec na dvanaest. Tako treba!

Celoj redakciji želim puno uspjeha u daljem radu sa nadom da će od »Alefa« ipak postati nešto trajnije od zvijezde padalice. A znamo, ona bljesne pa...

P. S. Da li je moguće da se u »Alefu« pojavi narudžbenica za »Građanina galaksije« u cijelosti?

Drugarski pozdrav
Aleksandar Horvat
LUDBREG

Skoro svako vaše pismo pominje slab povez »Alefa«. Problem je u sledećem: velika većina »Dnevnikovih« izdanja ima po 96 strana i celokupan sistem rada je prilagođen toj debljini. »Alef« ima 32 strane više i svaki put je kod poveza potrebno nanovo ručno podesiti mašine. To najčešće ne ispadne baš najbolje. No, nastojaćemo da popravimo stvar. Za sada smo postigli da korice budu plastificirane, od četvrtog ili petog broja... Poredeći prvi i drugi broj vi ste poredili imena — jedna znate druga ne. Pokušajte da celu stvar posmatrate drugačije: koje vam se priče više dopadaju, bez obzira na pisce. Mi lično smatramo da je drugi broj književno jači od prvog. Keselova i Svonvikova priča su vanserijske, a Tiptrijeva i Salivenova ne zaostaju mnogo. Međutim, u pitanju su pisci koji su svoja najbolja dela ostvarili u poslednjih desetak godina, a to je period koji tek sad postaje meta jugoslovenskih SF izdavača... Hajnlajnov roman nismo predvideli da štampamo zasebno kao knjigu, ali kod Farmerovog ćemo razmisliti. Naime, u pitanju je čuvena »Riverworld« serija koja za sada obuhvata pet romana i nekoliko zasebnih novela. Sve to nikako neće biti moguće objaviti u »Alefu«, a ukoliko bude dovoljno zainteresovanih, verovatno ćemo celu seriju objaviti u knjiškom obliku, o čemu ćete svi biti na vreme informisani — na stranicama »Alefa«.

Poštovani druže uredniče,

pridružujem se konstatacijama ALEF-a, koje ste izneli u uvodnoj reči povodom moje »kumovske« priče. Uprkos neobičnim konstrukcijama rečenica, laska mi da bolje priče (domaće) »trenutno« nemate (trenutno = veoma rastegljiv pojam, posebno kada je u pitanju SF) i na strani sam onih koje pozivate da daju »nešto kvalitetnije« (poređenje: kvalitetno, kvalitetnije, najkvalitetnije isključuje zonu nekvalitetnog). Onima koji su se već okušali u SF stvaralaštvu i onima koje će vaš poziv tek potaći želim puno uspeha. Sa svoje strane, usuđujem se da dopunim vaš predlog: Zašto ne uspostavite stalne rang-liste najboljih stranih i domaćih priča objavljenih kod nas (poput onih za rok, pop i ostale kompozicije)? Tako ću i ja i svi ostali imati stalni uvid u stanje SF scene u našoj zemlji.

Još samo telegrafski —

— kvalitet ALEF-a: SIRIUS je dobio dobro i poticajno društvo,

— poruka: Budite još bolji i nikada do kraja zadovoljni;

— Odeljenju za distribuciju: premalo je primeraka u Beogradu, a slično je i u Makedoniji gde sam prisustvovao volšebnom nestajanju ALEF-a već prvog dana po prispeću.

S drugarskim pozdravom
Radmilo Anđelković

U drugom broju, u najavi vaše priče u »Reči urednika« zaista se potkrala dvosmislena rečenica, koja pre asocira na značenje koje nam nije bilo ni na kraj pameti, tj, da objavljujemo vašu priču jer nemamo ništa bolje, a ona sama je loša. Vi ste to na pravi način prokomentarisali i zahvaljujemo se na razumevanju. Nastojaćemo da ubuduće ne bude sličnih propusta.

Poštovana redakcijo,

izuzetno me je obradovala pojava ovog magazina, jer smatram da je tako nešto odavno potrebno na našem tržištu. Kako ste u prvom broju naveli da postoji mogućnost da se u listu objavljuju i domaći radovi a ne samo dela stranih pisaca odlučila sam da vam pošaljem svoje tri priče. Moja najveća želja je da se one objave, naravno, samo ako vi smatrate da su dobre i da prema tome zaslužuju da budu objavljene. Neću navesti svoje ime jer bih želela da sačuvam svoju anonimnost, pa ako budete ocenili da se priče mogu objaviti navedite pseudonim Ana Kon.

Unapred zahvalna
čitateljka iz Beograda

Mi, naravno, nemamo ništa protiv da objavljujemo priče domaćih autora pod pseudonimima, ukoliko to pisci sami žele, a anonimnost i diskrecija autora je zagarantovana. Međutim, jednostavno je nemoguće da objavimo priču nekome, a da o njemu ne znamo apsolutno ništa — pisac snosi pravnu i moralnu odgovornost za svoju priču i njenu verodostojnost. Mi moramo znati ko nam je poslao priču, dakle, ko stoji iza nje i kome ćemo uplatiti honorar...

Poštovani druže uredniče!

»Sirius« čitam duže vrijeme, a ALEF od drugog broja, no vjerovatno ću ih čitati oba jer imaju kvalitete kojima to zaslužuju. Naročito mi se kod ALEF-a sviđa koncepcija, a posebno postojanje ove rubrike.

U vezi s tim, već duže vrijeme zamišljam rubriku koja ne bi zauzimala mnogo mjesta, a mogla bi pozitivno utjecati na SF—klimu kod šire čitalačke publike.

Bio bi to pokušaj da se omogući kontakt (pismeno, preko adresa) SF—simpatizera, čitalaca, potencijalnih i prokušanih autora te ostalih. To bi bila razmjena mišljenja i iskustava u formi dopisivanja.

Zanima me što o tome mislite Vi i redakcija, te čitaoci, postoji li interes za takvo nešto uopće?

Ako bi to bilo moguće, za početak bih najljepše zamolio SF — koleginicu Vandu Kraf, da mi se javi na tel. 041-251-576 radnim danom, zbog osobitosti nekih njenih stavova u ovoj rubrici u drugom broju ALEF-a.

Rudolf Kiralj, student
Zagreb

Objavljujemo vaše pismo i prepuštamo ostalim čitaocima da se izjasne. Za sada, evidentno, možemo osnovati klub Vandinih ljubitelja, jer nam je stiglo tri-četiri pisma u kojima čitaoci pitaju kako da stupe u kontakt s njom. Neki su tražili da objavimo njenu adresu, što nećemo učiniti, a samo je jedan dao svoju kako bi mu se dotična drugarica javila. To je: Radiša Bojić, Nebojša Jerković 42, Zminjak, 15304 Petlovača. U sledećim brojevima donosicemo nove priloge Vandinoj kolekciji.

Bari Longjear,
NEPRIJATELJ

Barry Longyear: ENEMY MINE, 1979

Prevod sa engleskog: Regina Vasiljević

Drakove troprste šake se zgrčiše. U njegovim žutim očima jasno sam video želju da ih stegne oko mog vrata ili bar oružja. Znao sam da on u mojim očima vidi istu želju. »Irkmaan!« viknu stvor.

»Ljigavko drački!« povikao sam i zamahnuo rukom.

»Hajde, dođi, dođi i uhvati me ako možeš!«

»Irkmaan vaa, kornum su!«

»Hoćeš li ti da pričaš ili da se boriš? Hajde!« Iza mene je besnelo more i pretilo da me proguta kao što je progutalo i moj ratni brod. Sledio sam neprijateljski brod i pogodio ga, ali je Drak, pomoću kapsule za izbacivanje, izleteo iz njega uspevši pre toga da pogodi energetski čvor na mom lovcu.

Doplivao sam do sive, stenovite obale i odvukao se na sigurno mesto, što me je potpuno iscrplo. Iza Draka sam, među stenjem i golim hridima, ugledao njegovu kapsulu za izbacivanje.

Daleko iznad nas su se i njegovi i moji borili oko nevažnog i nenaseljenog parčeta zemlje.

Drak je jednostavno stajao. Počeo sam da se prisećam fraza na njihovom jeziku kojima su nas učili na treningu, onih koje bi ga iznervirale i uvredile, kao i svakog Draka. Setio sam se jedne: »Kiz da jimen, Šizumat«, što znači »Šizumat«, najcenjeniji drački filozof, »jede Kizovu pogan«, otprilike kao kada biste Muslimanu pretili da ćete mu usta napuniti svinjetinom.

Užasnuto žuto lice promeni boju u crveno—smeđe.

»Irkmaan, tvoj Miki Maus je glup!«

Zakleo sam se da ću se boriti i da ću, ako treba, poginuti, ali sam smatrao da ova zakletva ne važi i u slučaju ovog cenjenog glodara.

Smejao sam se sve dok me napad smeha zajedno sa umorom nije savladao, te padoh na kolena. Jedva sam otvorio oči kako ga ne bih izgubio iz vida. Drak je grabio prema uzvišici, daleko od mene i mora.

Pogledao sam iza leđa i poslednje što sam video bili su milioni tona vode — pre nego što su se sručili na mene. Onesvestio sam se.

»Kiz di jimen, Irkmaan, ne?«

Oči su me bolele od peska i soli, ali je u meni nešto uzvikivalo: »Hej, pa ti si živ!«. Hteo sam da protrljam oči, ali sam shvatio da su mi ruke vezane za pravu metalnu šipku, provučenu kroz rukave. Kada su mi suze isterale pesak iz očiju, ugledao sam Draka kako sedi na ogromnom kamenu i gleda u mene. Mora da me je izvukao iz vode.

»Hvala, krastavko.'Ajde, odveži me sad'. »Ess?« Pokušao sam da se oslobodim.

»Odveži me, ti drački balavko!«

Namestio me je da sedim na pesku, leđima oslonjen na stenu. Drak se nasmeja, pokazujući čeljusti nalik ljudskim, sa kompaktnom masom zuba. Pridigao se i došao do mene da proveri jesu li mi ruke čvrsto vezane.

»Odveži me!«

Osmeh nestade. »Ne!« Uperio je svoj žuti prst u mene i rekao: »Kos son va?«

»Ne govorim drački, krastavko. Da li govoriš esperski ili engleski?« Na to Drak sleže ramenima baš kao što to čine ljudi, pokaza na sebe i reče: »Kos va son Džeriba Šigan.« Pokaza na mene i (ponovo) reče: »Kos son va?«

»Davidž. Ja se zovem Vilis E. Davidž.«

»Ess?«

Pošto me nije razumeo, pokušao sam da to kažem na njegovom jeziku.

»Kos va son Vilis Davidž.«

»Eh,« Džeriba Šigan klimnu glavom pa potom pokaza prstom: »Dasu, Davidž.«

»I ja tebi, Džeri.«

»Dasu, dasu!« Džeriba je, izgleda, postajao nervozan, pa sam zato slegnuo ramenima što sam bolje mogao, ne bih li mu pokazao da ne razumem šta želi da kaže.

Drak se nagnu, uhvati se za prednji deo mog kombinezona, podiže me i reče:»Dasu, dasu kizlod.«

»U redu, u redu! Znači, dasu je ustani, šta onda znači .kizlod'?«

Džeri se nasmeja. »Gejvi kiz?«

»Da, ja gejvi.«

Džeri pokaza na svoju glavu »Zod«, a potom pokaza na moju »Kizlod, gejvi?«

Shvatio sam ga, zamahnuo rukama i udario ga. »Hajde, Džeri, hajde kizlodsko kopile!« On skoči na mene. Pokušao sam da ga udarim ponovo.

Drak se zateturao unazad i sapleo se o stenu. Kao da je bio iznenađen. Rukom se uhvatio za glavu. Od udarca mu je pošla ona gnojičasta tečnost za koju Drači misle da je

krv. Pogledao me je sa mržnjom u očima. »Gef, nu, gef, Davidž!«

»Hajde, Džeri, hajde kizlodsko kopile!« Džeri se baci na mene svom snagom. Pokušah da ga dokačim šipkom, ali me on uhvati obema rukama za zglob desne ruke. Iskoristio je moj zamah, zahvatio me i bacio na stenje. A onda je, dok još ni dah nisam povratio, dograbio kamen s namerom da mi rasturi glavu. Zamahnuo sam nogom iz sve snage i udario ga. Srušio se na pesak. Krenuo sam da skočim na njega, kada on uperi prst na nešto iza mojih leđa.. Pogledah unazad i spazih drugi talas kako raste i kreće da nas poklopi. »Kiz!« Džeri skoči na noge i potrča ka uzvišici, a i ja za njim. Od manjih talasa koji se dovaljaše do nas jedva stigosmo do modula.

Drak stade, upre u modul ramenom i poče da ga gura uzbrdo. Shvato sam šta je nameravao. U modulu se nalazila sva oprema neophodna da se preživi, kao i hrana. Trebalo je to sve izvući na sigurno mesto. »Džeri!«, povikah što sam jače mogao, da nadglasam buku talasa, »izvuci ovu prokletu šipku, da ti pomognem!«

Drak nabra čelo. »Šipku, kizlod, šipku — izvuci je!«, i ja pokazah glavom na zarobljene ruke.

Džeri namesti poveći kamen ispod modula da se ne bi otkotrljao nazad, pa me hitro odveza i izvuče šipku. Zajedno dogurasmo modul do uzvišice. Drugi talas se brzo uspeo uz padinu i došao nam do ispod brada. Modul se ljuljao u vodi kao pampur, sve dok se nije povukla i ostavila ga okruženog sa tri kamena. Od umora sam jedva disao.

Džeri se stropošta na pesak. Leđima se naslonio na jedan od tri kamena i posmatrao kako se voda povlači.

»Magasiena.«

»To si ti rekao, burazeru.«

Ja se spustih pored Draka, pogledima sklopismo privremeno primirje, i ubrzo zaspasmo.

Otvorio sam oči. Nebo je vrilo od crnila i sivila. Setio sam se Draka i brzo ga proverio. Bio je tu i još je spavao. Pomislio sam da je trenutak da ga sredim. A onda pomislih kako je glupavo nevažno ovo parče zemlje u poređenju sa nerazumnim morem oko nas.

Zašto spasilačka još nije stigla? Da Drači nisu pobedili? Zašto Drači nisu došli po Džerija? A možda su se uzajamno istrebili? Nisam znao gde se nalazim, ali sam bio siguran da je to na ostrvu. Video sam ga dok sam se spuštao, ali gde se tačno nalazi i u kom položaju?

Fairin četiri — planeta koja ne zaslužuje ni ime, ali je ipak dovoljno značajna da bi se zbog nje poginulo.

Jedva se pridigoh. U tom trenutku Džeri otvori oči i brzo zauze čučeći odbrambeni stav. Odmahnuo sam rukom: »Smiri se, Džeri, idem samo da pogledam teren unaokolo.« Okrenuo sam mu leđa i s mukom kreno uzbrdo, prolazeći između kamenja. Idući tako, stigoh do zaravni.

Zaista smo bili na ostrvu, malom. Ocenio sam da je najviša tačka na ostrvu bila na oko samo osamdeset metara nadmorske visine. Dužina ostrva bila je gotovo dva kilometra, a širina nešto ispod jednog. Vetar me je šibao sa svih strana i kombinezon mi se sušio. Pogledao sam na kamenje po vrhu uzvišice. Bilo je glatko i shvatio sam da se možemo nadati i mnogo većim talasima od onih koje smo već videli.

Otkotrljalo se nekoliko kamenova i ja se trgoh. To je Džeri stizao na vrh. Drak pogleda unaokolo. Čučnuo sam pored jednog kamena i prešao rukom po njemu da mu pokažem kako je gladak. On klimnu glavom. »Eh, gejvi.« Pokazao je prstom dole na modul pa zatim na mesto na kome smo stajali, i rekao:»Eh, masu, nesesej.«

Namrštih se, pa i ja pokazah na modul:»Nesesej? Modul?«

»E, modul-nesesej. Ehi masu.«

Džeri pokaza na mesto na kome je stajao.

Ja zavrteh glavom. Džeri, ako ti gejvi—razumeš zašto su ove stene glatke, onda ti gejvi da masovanje-guranje tog neseseja-modula nema nimalo smisla. Napravih zamah gore—dole —talasi, pokazah na more pa na mesto na kome smo stajali: »Talasi, ehi—ovde.«

»E, gejvi. Džeri pogleda unaokolo, počeša se, a zatim čučnu pored kamenja i poče da ga slaže jedno preko drugog.

U zoru drugog dana odvukli smo modul do uzvišice i okružili ga velikim kamenjem. Jedan od njih se nakrivio, ali smo se nadali da će ipak zadržati modul, ako naiđe još koji veliki talas. Zatim smo rupe u ogradi popunili manjim kamenjem. Kada nam je zid došao do kolena, shvatili smo da je kamenje previše glatko i okruglo da bi se održalo. Snašli smo se razbijajući kamenje jedno o drugo, i praveći ploče od njega. Dok bi jedan od nas dvojice razbijao stenje, drugi bi gradio, i obratno. Kamenje je bilo vulkanskog porekla, sijalo se kao ogledalo. Po završetku posla izvlačili bismo jedan drugom oštre komadiće iz ruku.

Trebalo nam je devet beskrajnih dana i noći da dovršimo zidove. Za to vreme su nam talasi više puta dolazili sasvim blizu, jedan od njih i do članaka. Od tih devet, šest dana je padala kiša. U opremi modula nalazio se i jedan plastični pokrivač koji je poslužio kao krov. Kiša je teško ležala na njemu i sredinu smo mu probušili kako bi voda oticala. Tako smo ostali suvi, a bilo je i sveže vode. Da je naišao jači talas, mogli smo da se oprostimo od našeg krova, ali smo obojica imali poverenje u zidove koji su bili debeli u dnu, a i pri vrhu.

Završili smo sklonište, smestili se unutar modula i čitav sat se divili svom umeću, a onda nam se smračilo pri pomisli da više nema nikakvog posla. »I šta sada, Džeri?«

»Ess?«

»Šta sada da radimo?«

»Sad', čekaj, mi«, i Drak slegnu ramenima. »Drugo šta, ne?«

Ja klimnuh glavom: »Gejvi.«

Ustadoh i pođoh do prolaza koji smo napravili. Kako nismo imali vrata, kraj zida smo produžili i zavili ga iza već postojećeg zida skloništa, a otvor okrenuli nasuprot vetru, koji je opet duvao, sada bez kiše. Zaklon nije bio bogzna kako lep, ali i sama pomisao da je to jedino mesto gde mogu da se sklonim na ovom pustom ostrvu, činila je da se osećam dobro. Baš kao što je i Šizumat primetio: ‚Život inteligentnog bića koje stoji naspram univerzuma’. Tu sam rečenicu sastavio od Džerijevog nepovezanog engleskog. Dohvatio sam parče oštrog kamena i urezao novi znak u velikom uspravnom kamenu koji je služio kao dnevnik. Sve u svemu, tu je bilo deset crta, a ispod sedme urezao sam malo ‚x’, da označi veliki talas koji je upravo pokrio vrh ostrva. Bacio sam kamen. »Prokleto mesto, mrzim ga!«

»Ess?« Džeri promoli glavu kroz otvor.

»Koga pričaš, Davidž?«

Upiljio sam se u Draka, pa odmahnuo rukom. »Nikome.«

»Ess va ‚nikome’?«

»Niko, ništa.«

»Ne gejvi, Davidž.«

Pokazah prstom na grudi. »Sebi! Govorim samom sebi. Ti to gejvi, krastavko!«

Džeri zavrte glavom: »Davidž, ja sad spavam. Govori ne mnogo to, niko, nikome, ne?«

»I tvoju majku!« Okrenuo sam se i sišao niz padinu. Ako ćemo pravo, ti krastavko i

nemaš majku ili oca — znate ono čuveno ‚Sa kim bi najradije bio na pustom ostrvu?’

Pitao sam se da li je još iko ikada u vlažnom i hladnom kraju Pakla provodio vreme sa hermafroditom?

Na pola puta niz padinu nalazio se basen koji je beležio plimu, a koji sam nazvao ‚Rančos Pužos’.

Put do basena bio je oivičen kamenjem. Bilo ga je još mnogo, uglačanog vodom, a ispod su živeli narandžasti puževi golaći, deblji i od najdebljih koje smo dotada videli. To sam otkrio za vreme jedne od pauza u građenju skloništa i pokazao Džeriju. Džeri je slegnuo ramenima. »Pa šta?«

»Kako šta? Slušaj, Džeri, tvoje rezerve hrane neće trajati zauvek. Šta ćemo jesti kada ih više ne bude bilo?«

»Jesti?«

Džeri ih je pogledao sa grimasom. »Ne, Davidž. Pre toga oni pokupi nas. Spasi nas, pronaći, a onda nas pokupi.«

»A šta ako nas ne pronađu? Šta onda?«

Džeri se ponovo namršti i okrenu prema, tada tek napola završenom zaklonu, i reče: »Vodu mi piti, onda nas pokupi.« Još nešto je promrmljao o kiz izmetu i mom ukusu i otišao.

Otada sam počeo sa gradnjom zidova basena nadajući se da će oni biti dobra zaštita i da će se kolonije puževa uvećati. Sada sam ih tražio razmišljajući kako da ih progutam, ukoliko ih uopšte nađem. Veliki oblak je još uvek visio iznad Fairin četiri, ne propuštajući svetlost. Kiše nije bilo, gotovo uvek prisutna izmaglica se digla.

More se pružalo unedogled od obale na koju sam se izvukao iz vode posle pada. Olovna siva voda penušala je vrhove talasa u belo. Nizovi talasa formiranih daleko od obale razbijali su se o nju svojim središnim delom. Ostatak talasa se nezadrživo valjao naovamo.

Kao da se neko ostrvce, desetinu kilometara sa moje desne strane, naziralo između talasa. Zaista, tamo gde se bledo sivilo mora sastajalo sa još bleđim sivilom neba, ugledah crnu liniju.

Što sam se više trudio da se prisetim rasporeda kopna na Fairin četiri, to su šanse da se ičega setim bivale sve manje. Ni Džeri nije mogao da se seti, ili možda nije hteo da mi kaže.

U svemiru se bila bitka, i svaka se od strana borila za prevlast nad orbitalnom sferom sistema Fairin. Niko nije želeo da kroči na Fairin, pogotovu ne da se bori na ovoj planeti. Bez obzira na sve, kopno koje sam video, kako god da se ono zvalo, bilo je mnogo veće od ovog peščanog i stenovitog spruda na kome smo se mi nalazili.

Kako stići do tamo? Bez drveta, vatre, lišća ili životinjske kože ne možemo da se poredimo ni sa jednim pećinskim čovekom. Jedina stvar koja je mogla da pluta ili plovi bio je modul. Da, modul!

Pa to i nije loša zamisao!

Jedini problem je bio kako naterati Džerija da se složi sa ovom idejom.

Dok se sivilo neba te večeri pretapalo u tminu, Džeri i ja smo sedeli ispred zaklona grickajući po četvrtinu rezervne porcije jela. Drakove žute oči su pažljivo promatrale tamnu liniju na horizontu. On odmahnu glavom. »Ne, Davidž. Opasno.«

Strpao sam ostatak hrane u usta i nastavio da govorim izokola.

»Zar je opasnije od ostanka ovde?« Posmatrao sam te žute oči i rekao: »Džeri, ni ti u to ne veruješ.« Nagnuh se napred i ispružih ruke: »Slušaj, naše šanse da preživimo mnogo su veće na većem kopnu. Bili bismo zaštićeni od velikih talasa, možda bi bilo i hrane.«

»Nemoj, možda', ne? Džeri pokaza na vodu: »Kako nesesej ploviti? Ess talasi nas poklopi? Gejvi? Breša!« Džeri snažno pljesnu rukama: »Ess eh breša na stene, ne? Onda mi mrtvi!«

Ja se počešah po glavi. »Talasi idu u tom pravcu, a i vetar. Ako je kopno dovoljno veliko, i ne moramo da upravljamo modul prema ostrvu, jer će ga talasi nositi, gejvi?«

Džeri uzdahnu: »Ne dovoljno veliko, onda šta?« »Pa ja i nisam rekao da je to siguran potez.«

»Ess?«

»Siguran potez, siguran, gejvi?« Džeri klimnu glavom. »A ako se baš i razbijemo o stenje, iza njega je sigurno neki peščani sprud, kao ovaj.«

»Sigurno, ne?«

Slegnuo sam ramenima. »Ne, nije sigurno. Šta ako ostanemo ovde? Mi i ne znamo koja je prava moć ovih talasa. Šta ako je jedan od njih dovoljno jak da nas jednostavno zbriše s ostrva? Šta ćemo onda?«

Džeri začkilji u mene: »Šta tamo, Davidž? Irkmaan baza, ne?« Ja se nasmejah. »Rekao sam ti, mi nemamo bazu na Fairin četiri.« Zašto onda ti hoće ideš tamo?« »Rekao sam ti već. Mislim da su nam šanse da preživimo tamo mnogo veće.«

»Hm.« Drak prekrsti, ruke.

»Viga, Davidž, nesesej ostati, ja to znam.«

»Šta znaš?«

Džeri se osmehnuo, ustao i otišao do zaklona. Brzo se vratio i bacio metalnu šipku od oko dva metra. Bila je to ona ista na koju me je razapeo i vezao mi ruke.

»Davidž, ja znam.« Podigao sam obrve i odmahnuo glavom. »O čemu ti to govoriš? Zar ova šipka nije iz tvog modula?«

»Ne, Irkmaan.«

Sagao sam se i dohvatio šipku. Površina nije korodirala i na jednom kraju nalazile su se arapske cifre — neki serijski broj. Za trenutak se u meni pojavi tračak nade, ali je brzo nestao. Shvatio sam da je to broj dela neke predratne mašine — možda još od neke istraživačke misije. »Nema podatka o tome od kada je ova šipka ovde, Džeri. Ovo je civilni serijski broj a nijedna civilna misija nije kročila u ovaj deo galaksije od rata. Može biti da ju je ostavila neka istraživačka misija.«

Drak gurnu šipku vrhom svoje čizme. »Nova, gejvi?«

Pogledao sam ga. »A ti gejvi *stainless steel* — čelik?«

Džeri uzdahnu i okrenu se prema zaklonu. »Ja ostati, nesesej ostati, gde ti hoćeš, ti idi Davidž.«

Tama duge predstojeće noći sigurno se spustila na nas, i vetar je krenuo. Fijukao je i zavijao kroz rupe na zidovima i plastični krov je divljao tako da smo mislili kako će se ili pocepati ili će ga vetar odneti u noć. Džeri je sedeo na pesku, oslonjen leđima na modul kao da je želeo da kaže da oni ostaju tu, zajedno. Jačina talasa i vetrova su svakim trenom slabili Drakove razloge za neodlazak na veće kopno.

»More divlje sada Davidž, ne?«

»Mrak je, pa se ne vidi. Ali, ako je suditi po vetru...«

Slegao sam ramenima, onako, više za sebe. Drak to i nije mogao da vidi, jer je jedina svetlost koju smo imali bio tek tračak svetlosti koji se teško probijao kroz plastični krov. Svakog trena vetar i more mogli su da nas zbrišu. »Džeri, ja mislim da si bio malo tvrdoglav u vezi sa onom šipkom. Shvataš li me?«

»Surda.« Drakov glas postade žalostan i sasvim skrušen.

»Ess?«

»Ess eh, surda'?«

•E.«

Džeri zaćuta za trenutak.

»Davidž, gejvi — razumeš nije sigurno, ne?«

Shvatio sam šta misli. »Hoćeš reći: možda, moguće, verovatno?«

»Da, možda moguće verovatno. Dračka flota pre rata kupila Irkmaan brodove. Šipka moždamogućeverovatno je dračka.«

»Znači, ako ima neka tajna baza na velikom kopnu, surda verovatno je dračka.«

»Moždamogućeverovatno, Davidž.«

»Džeri, znači li to da želiš da idemo? Nesesej?«

»Ne.«

»Ne? Zašto? Ako je tamo baza Draka... «

»Ne, ne govoriti!« Izgleda da su mu nedostajale reči.

»Zašto da ne? Kaži, Džeri. Ako ću da ostavim kosti ovde, imam pravo da znam. Hoću da znam zašto?«

Drak poćuta malo, pa reče: »Davidž, ti uzmeš nesesej. Ti ostaviš pola hrane. Ja ostati.«

Zavrteo sam glavom: »Ti želiš da ja sam odem?«

»To ti želiš, ne?«

»Da, ali zašto sam? Shvati — niko nas neće spasiti!«

»Možda mogućeverovatno.«

»Vrlo dobro znaš da neće doći po nas, čemu onda takvo ponašanje? Da li se plašiš možda, vode? Ako je tako, bolje će nam biti...«

»Davidž, usta tvoja zatvoriti. Ti uzmeš nesesej. Ja tebi ne potreban, gejvi?«

Klimnuo sam glavom. Znači, dao mi je modul da se otisnem. Nije mi bilo baš preko potrebno da provodim vreme sa natmurenim Drakom, naročito jer je mogao da dođe kraj i našem primirju.

Drak je bio jedini koji je stajao između mene i samoće koja me tamo čeka. U pitanju je bio život. »Treba da idemo zajedno, Džeri.«

»Zašto?«

Osetio sam da crvenim. Kad ljudi već imaju potrebu za druženjem, zašto se stide toga? »Jednostavno, treba. Šanse da preživimo su veće.« »Sam, tvoje šanse veće su, Davidž. Tvoj neprijatelj sam ja.«

Klimnuo sam glavom u mraku i napravio grimasu. »Džeri, da li ti gejvi ‚usamljenost'?«

»Ne gejvi.«

»Usamljen. Biti usamljen, Sam sa sobom.«

»Gejvi sam. Uzmi nesesej. Ja ostati.«

»E pa, to je to. Vidiš, viga, ja to ne želim.«

»Ti hoćeš mi zajedno ići?«

S druge strane zaklona začu se prigušen smeh. »Ti videti Drak? Ti mene usmrtiš, Irkmaan. Irkmaan prošab u glavu, prošab.«

»Ma, ne lupetaj!« Spustio sam se, utabao pesak i legao, sasvim skupljen, da spavam leđima okrenut Draku. Vetar se primirio. Pokušavao sam tek da zaspim. Loparanje plastičnog krova mešalo se sa slabim zviždukom vetra, i već sam osetio kako tonem u san, kada me prenuše koraci. Naćulio sam uši, spreman da skočim.

»Davidž?« Džerijev glas bio je tih.

»Šta je?«

Čuo sam ga kako seda pored mene. »Ta usamljenost, Davidž, ti teško o tome govoriti?«

»Pa šta?« Drak promrmlja nešto i to se izgubi sa vetrom.
Okrenuo sam se i ugledao ga kako zuri kroz otvor na zidu.
»Zašto ja ostati, ja tebi sad kazati, ne?«
Složio sam se. »Zašto da ne?«
Džeri se mučio tražeći reči i samo što ih je našao, oči mu se širom otvoriše.
»Magasiena!«
Uspravio sam se. »Ess?«
On pokaza na otvor: »Talas!«
Odgurnuo sam ga i provirio kroz rupu. Prema nama su se preteći zahuktavali talasi kao planine. U mraku je teško proceniti, ali sam bio gotovo siguran da je prvi od ovih talasa bio veći nego onaj od koga smo već jednom ostali mokri. A oni iza njega bili su još veći. Džeri stavi ruku na moje rame i ja pogledah u njegove žute oči. Potrčasmo prema modulu što smo brže mogli. Dok smo u mraku tražili kvaku, čula se gromoglasna tutnjava talasa koji je hitao uz padinu. Našao sam kvaku, talas udari svom snagom po zaklonu, krov se sruši. Ubrzo se nađosmo u vodi. Struje su nas cimale tamo-amo. Mora da smo izgledali kao mokre čarape u veš-mašini. Voda se najzad povukla. Jedan od zidova bio je srušen ovim iznenadnim napadom mora. »Džeri!« Kroz porušen zid ugledao sam ga kako posrče napolju. »Irkmaan?« Iza njega je drugi talas hvatao zalet. »Kizlode jedan, šta radiš tamo? Ulazi, brzo!«
Okrenuh se prema modulu koji je još uvek sigurno stajao između stenja. Pronašao sam vrata. Otvorio sam ih, a Džeri se zaleti, zatetura i pade preko mene. »Davidž... ovi talasi stalno, uvek...« »Ulazi!« Pomogao sam mu da uđe, i čim sam se sam nekako ugurao preko njega, udari i drugi talas. Osetio sam kako se modul polako zanjihao, uzdigao i udario o stenje.
»Davidž, mi plutati?«
»Ne, stene nas drže. Biće sve u redu, samo da ovi talasi stanu.«
»Ti stati preko mene. Ti se pomeriš?«
Pomerio sam se i privezao za drugi kraj modula. Nešto kasnije, more se primirilo i modul se vratio na svoje mesto. Čekali smo drugi nalet talasa.
»Džeri?«
»Ess?«
»Šta si ono hteo da mi kažeš?«
»Zašto ja ostati?«
»Daa...«
»Ja to teško govori, gejvi?«
»Znam, znam.«
Još jedan talas naiđe. Modul se opet podiže i udari o stenu.
»Davidž, gejvi vi nesa?«
»Ne gejvi.«
»Vi nesa — malo ja, gejvi?«
Modul opet tupo udari o stenu, pa se vrati na svoje mesto. »Kak to malo ti?«
»Malo ja... mali Drak. Moj, gejvi?«
»Hoćeš li da kažeš da si u drugom stanju?«
»Mogućemoždaverovatno.«
U neverici sam zavrteo glavom. »Čekaj Džeri. Hajde da se lepo razumemo. Trudnoća .. ti ćeš biti roditelj, je l' da?«
»Eh, da, roditelj, vrlo je bitno, ne?«
»Predivno! A kakve to sad' ima veza sa tvojom željom da ostaneš ovde i ne ideš sa mnom?«

»Pre, ja vi nesa i moj mali tin umre.«
»Tvoje prvo dete je umrlo?«
»Da.« Drak tiho zajeca, kao što bi to uradila bilo koja majka iz bilo kog dela svemira. »Ja se povrediti. Tin-dete mrtvo onda. Nesesej nas drma. Tin se povredi opet, gejvi?«
»Da, gejvi.« Džeri je, dakle, bio u strahu da će izgubiti i ovo dete. Bio sam siguran da će nas put u modulu do kopna dobro protresti, ali, sa druge strane, nije postojao ni jedan razlog da se ostane ovde. Kako je modul već mirovao neko vreme, odlučio sam da rizikujem i proverim. Prozori su bili pod naslagama peska, pa sam otvorio vrata. Pogledao sam unaokolo i video porušene zidove. Pogledao sam put mora i ništa nisam mogao da vidim. »Izgleda da se smirilo, Džeri.« Pogledao sam zatim prema crvenom nebu i utrnuo od straha: nad nama je visio najveći od svih talasa i spremao se da nas totalno poklopi. »Maga prokleta siena!«
Tresnuh vratima što sam brže mogao.
»Ess, Davidž?«
»Drž' se, Džeri!«
Udar ovog talasa je bio neopisivo jak i glasan, i mi smo naprosto ogluveli. Modul je udario o stenu jednom, pa drugi put, a onda počeo da se okreće i podiže nagore.
Hteo sam da se uhvatim za nešto, nisam uspeo jer je modul odjednom snažno zaokrenuo unazad i mi se strmoglavismo. Pao sam na Džerija a onda me je potisak svom snagom bacio na suprotnu stranu modula. Udario sam glavom. Pre nego što sam izgubio svest, čuo sam Džerija kako zapomaže.
»Tin! Vi tin?«

... poručnik pritisnu kontrolno dugme i jedna prilika se ukaza na ekranu. Bila je visoka, humanoidna i žuta. »Svinje balave!«, povikaše regruti. Poručnik se okrene k njima. »Tačno. Ovo je Drak. Obratite pažnju na boju tela. Žutu.« Regruti su se pritajeno i uglađeno smeškali. I poručnik se smeškao, krajičkom usana, zadovoljan onim što je rekao, a onda je nastavio da prikazuje Drakovo telo svetlećim štapom.
»Jasno su uočljive troprste šake kao i lice bez nosa, zbog kojega Drak podseća na žabu. U proseku, vid Draka je nešto bolji od čovekovog, čuje isto kao i mi, a miris je...«, poručnik zasta, a regruti svi uglas povikaše: »Mirs je grozan!«, na šta se poručnikove oči zacakliše. Dobri učenici.
Slušaoci se malo stišaše, i poručnik pokaza svojim svetlećim štapom na jedan nabor na Drakovom stomaku. »Ovo mesto je najdragocenije svakom Draku.« Opet se čuo prigušen smeh.
»Da, da. Drači su hermafroditi, svaki od njih u sebi nosi podjednako i ženske i muške reproduktivne organe.«
Poručnik se okrene prema regrutima. »Samo recite Draku ‚jebi se' i... videćete da on to u stvri i te kako može!«
Žamor polako prestade i poručnik rukom pokaza na platno. »Ako ga nađete, šta ćete mu uraditi?!«
»UBITI!*
...obrisao sam ekran i nanišanio sledećeg Draka pomoću kompjutera. Na ekranu se pojavi duplo »x«,
Drak naglo skrenu ulevo, a onda udesno. Osetio sam nagli trzaj kad je autopilot preuzeo komande i počeo da juri za Drakom. Ignorisao je lažne slike fajtera koje je slao kompjuter sa dračkog lovca i pokušavao da ga uhvati. »Hajde žabo... malo ulevo...«
Slike se ubrzo poklopiše. Bio mi je na nišanu. Osetio sam kako se raketa odvojila od utrobe mog broda i kako kreće.

»Ha! Imam te!«

Kroz prozor vidim kako je bomba eksplodirala. Na ekranu se ukaza podatak da je Drakova letilica onesposobljena i da rotirajući pada prema planeti zaklonjenoj debelim oblacima. Prema Fairin četiri. Spuštam se za njim da bih bio siguran da je poginuo... telesna temperatura raste jer prolazim kroz gornji sloj atmosfere. »Hajde, eksplodiraj već jednom, proklet bio!«

Prebacujem sistem leta za uslove u atmosferi. Izgleda, ipak, da ću morati da ga sledim sve do kopna. Još uvek iznad oblaka, Drakova letilica više ne rotira, pravi zaokret. Pritisnuo sam rezervno automatsko dugme i naglim trzajem povukao ručicu što sam više mogao. Fajter se jedva uzdigao.

Opšte je poznato da dračke letilice mnogo bolje lete u atmosferi...

Sada ide prema meni...

Zašto ne ispali raketu? Pre sudara Drak izleće...

Došlo je do prekida u dovodu energije i brod su počele da nose struje. Pratio sam putanju Drakove kapsule u nameri da je pronađem i dokrajčim započeti posao.

Utonuo sam u potpun mrak. Nisam bio svestan koliko je sve to trajalo: nekoliko sekundi ili nekoliko godina. Neko me povremeno dodirivao, ali sam taj dodir osećao kao dalek. Drhtao sam od hladnoće, pa od vrućine, u groznici koja me je tresla nečija nežna ruka mi je hladila čelo. Jedva sam otvorio oči, sasvim malo, i video Džerija kako bdije nada mnom, kako mi nečim hladnim prska čelo. Šapatom sam ga pozvao: »Džeri?!«

Drak me pogleda i nasmeši se. »Jeste dobro, Davidž. Jeste.«

Neka svetlost zatreperi na Džerijevom licu. Ostio sam miris dima. »Vatra?!«

Džeri se malo pomeri, i pokaza rukom ka središnom delu peščanog poda prostorije u kojoj smo se nalazili. Spustio sam glavu ne bih li video šta mi pokazuje. Ležao sam na postelji od mekanih i elastičnih grančica, naspram mog kreveta bio je još jedan, isti takav, a između njih veselo je pucketala logorska vatra. »Sad' mi imati vatra, Davidž. I drvo.« Džeri pokaza na krov napravljen od drvenih stupaca i širokog nepoznatog lišća.

Okrenuo sam se i pogledao unaokolo ali mi je glava podrhtavala toliko da sam se spustio u krevet i sklopio oči. »Gde smo?«

»Veliko ostrvo, Davidž. Veliki talas nas povukao. Vetar i talas odvukli tu. Ti bio si u pravu.«

»Čekaj, ja, ja ništa ne razumem, ne gnjavi. Treba nekoliko dana da se stigne donde.«

Džeri klimnu glavom i spusti nešto nalik na sunder i neku školjku punu vode. »Devet dana. Ja tebe staviti u nesesej i mi ovde stigli.«

»Devet dana? Zar sam bio u nesvesti devet dana?«

Džeri zavrte glavom. »Sedamnaest. Ovde mi stigli...

Drak mahnu rukom iza sebe: »... pre... pre osam dana.«

»Ae...«

Sedamnaest dana na Fairin četiri bilo je više od jedog meseca na Zemlji.

Otvorio sam oči i pogledao Džerija. Drak je gotovo cvetao od uzbuđenja.

»A šta je sa tinom, tvojim detetom?«

Džeri se nežno potapša po svom nabreklom stomaku. »Dobro je, Davidž. Tebe više nesesej udario.«

»Drago mi je.« Zatim sam zatvorio oči i okrenuo se prema drvenom zidu: »Džeri«?

»Ess?«

»Ti si mi spasao život.«

»Ae.«
»Zašto?«
Džeri poćuta neko vreme. »Davidž, na malom ostrvu ti govorio. Usamljenost je sada gejvi.« Drak mi blago prodrma ruku. »Evo, ti sada jedi.« Okrenuo sam se i ugledao školjku punu neke tople tečnosti. »Šta je to, pileća supa?«
»Ess?«
»Ess va?« pokazah na improvizovani čanak. Onda sam tek shvatio koliko sam u stvari bio slab.
Džeri se namršti. »kao puž, ali duže.«
»Jegulja?«
»Ae, ali jegulja sa zemlje, gejvi?«
»Onda zmija?«
»Moždamogućeverovatno.«
Klimnuo sam glavom i privukao čanak ustima. Srknuo sam malo od ove kaše, uzeo prvi gutljaj i pustio da mi njena toplota prođe kroz telo i okrepi me. »Dobro.«
»Ti hoćeš kusta?«
»Ess?«
»Kusta.« Džeri dohvati kockasti beli kamen. Pogledao sam ga, zaparao noktom i probao.
»So!«
Džeri se nasmeja. »Kusta hoćeš?«
I ja se nasmejah. »Svega ovde ima! Da, svakako, daj mi malo kuste.« Džeri uze so iz moje ruke, odreza komadić oštrim kamenom, a onda isitni odrezani deo. Zatim ispruži ruku na čijem je dlanu stajala gomilica istinjene soli. Uzeo sam malo od toga, posolio kašu i promešao prstom. Počeo sam da je pijem dugim gutljajima. Coknuo sam ustima. »Fantastična je!« I bila je.
»Dobro, ne?«
»Ne dobro, odlično!« Uzeo sam i drugi gutljaj, pa se malo šalio, cokćući ustima i prevrćući očima.
»Fantastično, Davidž, ne?«
»Ae,« klimnuo sam glavom u znak odobravanja »Mislim da mi je ovo dosta. Želeo bih malo da odspavam.«
»Ae, Davidž, gejvi.« Džeri uze čanak i stavi ga pored vatre. Ustao je zatim, odšetao se do vrata pa se okrenuo. Proučavao me je svojim žutim očima neko vreme, klimnuo glavom, okrenuo se i izašao. Zatvorio sam oči i pustio da me prijatna toplina vatre polako uspava.

Prva dva dana posle toga već sam pomalo šetao po kolibi, isprobavajući svoje noge, a kasnije sam, već ojačan, počeo da izlazim napolje, uz Džerijevu pomoć. Koliba se nalazila na vrhu duge i blage padine u šumi čija su stabla bila kržljava i nevelika. Dole, niz padinu, videlo se more, još uvek nemirno kao što smo ga pamtili, od kolibe udaljeno gotovo osam kilometara. Drak me je spasao. I dok me je izvlačio na suvo tle, naš nesesej, u kojeg smo polagali toliko nade, napunio se vodom i more ga je povuklo sa sobom. Sa njim su otišle i naše rezervne porcije hrane.
Drači su veoma izbirljivi što se jela tiče, ali je glad konačno naterala Džerija da prouči okolnu floru i faunu.
Počeo je da jede drvenasto kruto korenje prijatnog ukusa, a od zelenih bobica sa žbunja da pravi pristojan čaj. Jeo je i meso zmija. Tražeći i ispitujući, našao je i već pomalo nagrizen rudnik soli. Kada sam zaista ojačao i sam sam ponešto dodao našem

jelovniku — nešto morskih mekušaca i voće između kruške i šljive.

Dani su postojali sve hladniji, i Džeri i ja zaključismo da Fairin četiri ima i zimu. Kako je već ima, suočili smo se i sa tim da će, možda, biti dovoljno oštra za nabavku hrane i drveta za ogrev. Tako smo počeli da spremamo hranu za zimu, skupljali smo korenje i bobice sa žbunja, sušeći ih pored vatre, a pokušali smo da spremimo i zmijsko meso, usoljavali smo ga i dimili. Žbunje smo lepo iskoristili, njegova vlakna imala su dobru primenu, koristili smo ih kao konac i njima spajali zmijske kože da nas greju zimi. Kože smo postavljali mahunama podesnim za to, koje smo nalazili na istom onom žbunju.

Shvatili smo da koliba neće izdržati zimu. Tri dana smo tražili pećinu, i našli je, ali tek posle šest dana pronašli smo onu koja nam i odgovara.

Otvor pećine nalazio se u sredini omanjeg grebena i bio je okrenut moru koje je divljalo bez prestanka.

Oko ulaza u pećinu bilo je razbacano mnogo granja i kamenja. Granje smo skupili za ogrev, a kamenje da njim pregradimo ulaz. Ostavili smo i mali otvor za vrata sa šarkama. Šarke smo napravili od zmijske kože, a vrata od drvenih dasaka koje smo povezali vlaknima žbunja. Već prve noći kad smo napravili ta vrata, jaki vetrovi sa mora razbili su ih, pa smo napravili ista onakva kakva smo imali na malom peščanom ostrvu.

Duboko u pećini preuredili smo nekoliko prostorija za boravak, a prostrano dno pećine prekrili smo peskom. Još dublje u pećini nalazili su se mali baseni sa vodom, koja je bila dobra za piće, ali suviše hladna za kupanje. Prostoriju u kojoj su bili baseni iskoristili smo kao skladište a zidove dnevnog boravka obložili drvenim daskama i napravili nove postelje od zmijske kože i mahovine. Na sredini sobe izgradili smo kamin koji je bio za svaku pohvalu, imao je i veliki pljosnati kamen iznad vatre, podesan za kuvanje.

Otkako sam se ukopao na ovoj prokletoj planeti ovo je, na moju radost, bila prva noć u kojoj se nije čuo vetar.

Za vreme dugih noći sedeli bismo pored kamina, praveći razne rukavice, kape, torbe, i pričali. Da bismo skratili vreme i razbili monotoniju, odredili smo dane za engleski i drački, pa smo tako, dok zima još nije, ledena, udarila, i jedan i drugi lepo savladali jezike. Razgovarali smo i o Džerijevom detetu.

»Kako će da se zove, Džeri?«

»Ono već ima svoje ime. Gledaj, porodica Džeriba ima pet imena. Moje je ime Šigan, pre mene beše moj roditelj Gotig, pre njega Hesni, pre Hesnija Taj, a pre Taja je bio Zamis. Dete će se zato zvati Džeriba Zamis.«

»Zašto samo pet imena? Dete na Zemlji može imati svako ime koje njegovi roditelji izaberu. U stvari, kad dete odraste, ono može i da promeni ime ako želi.«

Drak me pogleda i u očima mu se videlo sažaljenje.

»Davidž, vi mora da se osećate izgubljenima. Vi ljudi mora da se osećate vrlo izgubljenim. Vi ljudi mora da se osećate vrlo izgubljenima.«

»Izgubljeni?«

Džeri klimnu glavom. »Odakle si ti, Davidž?«

»Misliš, moji roditelji?«

»Da.«

Slegnuo sam ramenima. »Ja se ne sećam svojih roditelja.«

»A njihovi roditelji?«

»Sećam se oca svoje majke. Odlazili smo kod njega dok sam bio dete.«

»Davidž, a šta ti znaš o njemu?«

»Paa... nisam baš siguran. Mislim da je imao neke veze sa poljoprivredom, ne znam

baš.«

»A njegovi roditelji?«

Zavrteo sam glavom. »Jedino čega se sećam jeste da su se, nekada davno, ukrstile engleska i nemačka krv. Gejvi Engleska i Nemačka?«

Džeri klimnu glavom. »Davidž, ja mogu da ti izrecitujem istoriju mojih predaka počev još od Džeribe Taj, jednog od prvih iseljenika planete, sto devedeset i devet generacija unazad. U arhivu porodice, na planeti Drak, postoje zapisi koji prate generacije sa naše rodne planete Sindi, sa druge strane svemira, i sedamdeset generacija unazad, sve do Džeribe Taj, osnivača porodice Džeriba.«

»Kako se postaje osnivač porodice?«

»Samo prvorođeno dete nosi ime. Drugo, treće ili četvrto mora da osnuje svoje sopstveno.«

Klimnuo sam glavom, impresioniran. »Ali, zašto samo pet imena? Zato da bi ih lakše pamtili?« Džeri zavrte glavom. »Ne. Imena služe samo da bi se po njima određivali događaji. Ima samo pet da ne bi pomračili značaj događaja po kojima su poznati nosioci imena. Ime koje ja nosim, Šigan, nosilo je nekoliko slavnih vojnika, učenih ljudi, studenata filozofije i nekolicina sveštenika. Ime mog budućeg deteta imalo je nekoliko naučnika, učitelja i istraživača.«

»I ti pamtiš čime su se sve bavili tvoji preci?«

»Da, sve čime su se bavili i gde. Kada Drak napuni dvadeset dve godine, priznaje mu se punoletstvo, ali samo ako ume da izrecituje istoriju svoje porodice pred arhivarima. Zamis će to isto uraditi, osim što će njegova priča početi«, i Džeri se tu nasmeši, »mojim imenom — Džeriba Šigan.«

»Znači, ti znaš napamet gotovo dvesta biografija?«

»Da.«

Ispružio sam se na postelji, i zagledao u dim koji je izlazio kroz malu pukotinu pri vrhu. Polako sam shvatao šta Džeri misli pod ,izgubljenošću'. Svaki Drak ima toliko generacija iza sebe, i odmah zna šta je i ko je, i šta treba u životu da postigne.

»Džeri?«

»Da, Davidž?«

»Hoćeš li da mi izrecituješ priču o svojoj porodici?«

Okrenuo sam se.

Drakovo lice u tom trenutku bilo je duboko začuđeno i radosno. Tek posle mnogo meseci shvatio sam da je Džeriju bila velika čast to što sam ga zamolio da mi priča o svojima.

Džeri spusti na pesak kapu koju je šio, ustade i poče da priča: »Pred vama stojim ja, Šigan, iz porodice Džeriba, rođen od Gotiga, učitelja muzike. Bio je muzičar velikog stila, a među njegovim učenicima bili su Dacih iz porodice Nem, Peravan iz porodice Tuskor i mnogi drugi. Školovao se u Šimuramu, a priču o svojim precima ispričao je arhivarima godine 12 051, počev od svog oca Hesnija, koji je bio proizvođač brodova.«

Dok sam na dračkom slušao Džerijevu pesmu o istoriji njegove porodice koja je počinjala smrću a završavala se punoletstvom, osetio sam da mogu da shvatim granice vremena, i da imam moć da sačinim i dotaknem prošlost. Slušao sam, tako, priču o bitkama, izgrađenim i uništenim carevinama, otkrićima i drugim velikim delima. Bio je to izlet kroz dvanaest hiljada godina istorije koju je nosio dobro utvrđen živi kontinuum.

Šta sam ja mogao da kažem?

»Pred vama stojim ja, Vilis, iz porodice Džavid, rođen od majke Sibil, domaćice, i oca Natana, drugorazrednog inženjera. Jedan od njih rođen je od Deke, koji se verovatno bavio poljoprivredom, rođen od ne baš bogzna kog...«

Do đavola, nisam ni to! Moj stariji brat nosi ime, ne ja. Zato sam nastavio da slušam priču, i pamtio je. Pričali smo i o ratu. »Dobar ti je bio onaj trik. Prvo si me odvukao u atmosferu, a onda udario na mene.«

Džeri sleže ramenima. »Drački piloti su najbolji, to svi znaju.«

Podigao sam obrve. »A zato sam ti onako lepo potprašio rep, ha?!«

»Imao si sreće.«

»A to što je tvoj osakaćeni brod bez pilota udario o moj u brzini pet puta jačoj od brzine zvuka? To nije srećan pogodak, je li?« Džeri sleže ramenima, namršti se i nastavi da šije.

»Zašto se Zemljani šire u ovom delu galaksije, Davidž? Pre nego što ste došli, bili smo u miru hiljadama godina.«

»A Drači? Zašto se oni šire, zašto osvajaju? I mi smo bili u miru. Šta vi tražite ovde?«

»U tradiciji Draka je da se osvajaju planete, pa i ova. Mi smo istraživači i osnivači.«

»Šta misliš, krastavko, šta smo mi? Šaka jada? Putujemo svemirom manje od sto godina, a osvojili smo dvostruko više od vas!«

Džeri podiže prst. »Upravo to! Vi, ljudi, širite se kao bolest. Dosta je toga! Mi vas ovde ne želimo.«

»Ipak smo ovde, i tu ostajemo! I šta nam možete?«

»Videćeš. Irkmaan, šta mi možemo! Borićemo se, eto šta!«

»Pff, i ti ono malo što je bilo zoveš borbom? Do đavola, Džeri!«

»Zato ti sad' ovde sediš, Davidž, i sišeš dimljeno zmijsko meso.«

Ispljunuo sam meso i pokazao na Draka. »Vidim, tvoj zadah smrdi kao i zmija, Drače!«

Džeri zafrkta i okrenu se.

Glupo sam se osećao. Besmisleno je svađati se oko stvari koja je zarazila stotinu svetova, i traje gotovo stotinu godina. Osim toga, želeo sam da Džeri proveri kako sam naučio istoriju njegove porodice. Zapamtio sam nešto više od sto generacija. Vatra je osvetljavala Draka sa strane, mogao je lepo da šije.

»Džeri, šta sada praviš?«

»Nemamo šta da pričamo, Davidž.«

»Ma, hajde, šta to praviš?«

Džeri me pogleda pa stidljivo vrati pogled na svoje krilo. Podiže, zatim, odelce od kože. »To je za Zamisa.«

Nasmešio se. Zavrteo sam glavom, pa se nasmejah i ja.

Pričali smo o filozofiji.

»Ti si, Džeri, proučavao Šizumata, zašto mi ne pričaš o njegovom učenju?«

Namrštio se. »Ne, Davidž.«

»Jesu li njegova učenja tajna, ili nešto tako?«

Odvratio je glavu. »Ne. Mi Šizumata isuviše poštujemo da bismo o njemu govorili.«

Pogladio sam bradu. »Misliš, isuviše ga cenite da biste o njemu govorili uopšte, ili da biste o njemu govorili za Zemljaninom?«

»Nije to zbog ljudi uopšte, to je zbog tebe lično.«

»Zašto?«

Podigao je glavu i učkiljio očima. »Sećaš se šta si rekao tamo, na malom ostrvu?«

Počešah se po glavi, pa se setih da sam zaista tamo opsovao Draka blateći Šizumata. Raširio sam ruke. »Ali, Džeri, pa bio sam jako ljut. Ne možeš valjda da mi uzmeš za zlo ono što sam tamo rekao?«

»Ali uzimam ti za zlo.«

»Da li znači malo ako se izvinem?«
»Nimalo.«
Zamalo da kažem nešto ružno; setio sam se kada smo Džeri i ja bili spremni da se bacimo jedan na drugog. Setio sam se još jednog detalja, i umalo da se nasmejem.
»Da li ćeš mi pričati o Šizumatovom učenju ako ja tebi zaboravim... šta si rekao o... Miki Mausu?«
U znak poštovanja kratko sam naklonio glavu, mada sam to učinio da se ne nasmejem. Džeri me pogleda. Na licu mu se jasno čitala krivica.
»I ja sam bio ljut, Davidž. Ako mi oprostiš, pričaću ti o Šizumatovom učenju.«
»Opraštam ti onda, Džeri.«
»Još nešto, Davidž?«
»Šta?«
»I ti ćeš mene učiti o Miki Mausu?«
»Aaa, da, da, najbolje što mogu.«

Pričali smo o Zamisu.
»Džeri, šta želiš da Zamis postane?«
Drak slegnu ramenima. »Zamis mora časno da nosi svoje ime. To je moja želja.«
»Da li će on sam da izabere poziv?«
»Da.«
»Zar ne postoji nešto posebno što bi ti želeo da on radi?«
»Postoji, da.«
»Šta je to?«
»Da jednog dana Zamis ode sa ove proklete planete.«
Klimnuo sam glavom. »Amen.«
»Amen.«

Zima se otegla i već smo se pitali nije li nastupilo ledeno doba. Ispred pećine je sve bilo pod ledenim debelim pokrivačem, koji je sa niskim temperaturama i stalnim vetrom činio da svaki izlazak iz pećine bude poseban rizik koji može lako i nesrećno da se završi padom ili promrznućem. Po nekom prećutnom sporazumu, obojica smo izlazili napolje da se olakšamo. U pećini je bilo nekoliko izolovanih prostorija, ali smo se plašili da ne zagadimo vodu, a tek vazduh u pećini... da i ne govorim. Naučili smo da ne besposličimo, nedostajale su najosnovnije stvari, i racionalno smo se koristili onim što smo imali. Svaki put kad bismo izlazili napolje stavljali smo na lice štitnike načinjene od pilotskih odela. Jednog jutra Džeri je tako, bio napolju, a ja sam ostao pored vatre i pravio smešu sušenog korenja nadajući se kolaču. Začuh ga kako me, najednom, doziva. »Davidž, dođi... «
Brod! Mora da je...
Odložio sam čanak na pesak, stavio kapu i odjurio. Kod izlaza iz pećine odmotao sam šal sa vrata i vezao ga oko usta i nosa, da se zaštitim od hladnog vazduha. Džeri je gledao kroz vrata. Šal mu je bio omotan kao i moj. Mahnuo mi je rukom.
»Šta je ovo?«
Sklonio se u stranu da bih i ja pogledao. »Vidi!«
Sunce. Plavo nebo i svetlost. Daleko nad morem gomilali su se oblaci, ali je nebo iznad nas bilo vedro.
Sunce je poigravalo i treperno po stenama i drveću, ispod leda.
»Prekrasno«.«

»Da...« Džeri me dograbi za rukav. »Davidž, znaš li šta ovo znači?«

»Šta?«

»Signalne vatre noću. Kada je noć vedra, velika vatra se vidi iz orbite, ne?« Pogledao sam u njega, pa u nebo. »Ne znam. Ako je vatra dovoljno velika, ako je noć dovoljno vedra, ako neko baš tog trenutka pogleda ovde...«, pognuo sam glavu.

»Naravno, ukoliko gore bude bilo ikoga da ovamo pogleda.« Osetio sam kako mi se prsti smrzavaju. »Bolje hajdemo unutra.«

»Ali, Davidž! To nam je šansa!«

»Koje drvo da upotrebimo, Džeri?« Pokazao sam na drveće oko pećine. »Sve što gori ima najmanje petnaest centimetara leda na sebi.«

»Ono u pećini?«

»Ogrev?« Vrteo sam glavom i nisam odobravao. »Koliko će ova zima da traje? Jesi li ti siguran da imamo toliko drva da možemo da odvojimo nešto i za signalizaciju?«

»Ali to je naša šansa, Davidž! Šansa!« Zaista, opstanak nam je bio u pitanju. Slegnuo sam ramenima. »Što da ne?«

Nekoliko sledećih sati proveli smo prevlačeći i gomilajući četvrtinu pažljivo skupljanih drva ispred ulaza u pećinu. Kada smo završili posao, pre nego što se noć konačno spustila, nebo se teško prekri sivilom. Sledećih večeri smo ga neprestano osmatrali, očekujući zvezde. Preko dana uporno smo skidali led sa nakupljenog granja. Sve što smo radili davalo je nade dok nam ogreva nije ponestalo. Posle smo zajmili sa gomile drva napolju.

Drak je te noći, prvi put, izgledao sasvim dotučeno. Sedeo je ispred kamina i buljio u plamen. Zavukao je ruku u jaknu i izvukao lanac na kome je visila kockica zlatne boje. Stegao je kockicu obema šakama, zatvorio oči i mrmljao nešto na dračkom. Posmatrao sam ga dok nije završio. Uzdahnuo je, klimnuo glavom, pa vratio kockicu u nedra.

»Šta je to?«

Džeri me je pogledao, namrštio se, pa stavio ruku na jaknu. »Ovo? Moj Talman. Ono što je za vas ‚Biblija'.«

»Biblija je knjiga, sa stranicama koje se čitaju«.

Izvadio je tu stvar iz jakne, promrljao opet nešto kratko na dračkom, pa načinio potez tako da manja kocka ispade iz veće. Pružio mi je: »Čuvaj je, budi jako pažljiv sa njom, Davidž.« Pridigao sam se, uzeo stvarčicu i počeo da je razgledam pri svetlosti vatre. I ovo je bila knjiga, mala, doduše. Činila su je tri komadića žutog metala, povezana kopčicama ne većim od dva i po centimetra.

Otvorio sam knjižicu po sredini i ugledao dvoredne kolone rupica, linija i nekih znakova. »Na dračkom je!«

»Pa naravno«.

»Ali, ja to ne umem da čitam!«

Džeri izdiže obrve. »Tako dobro govoriš dračkі, a ja sam potpuno zaboravio... da li bi želeo da te učim i da čitaš?«

»Da ovo čitam?«

»Što da ne? Ili si možda dao neko obećanje?«

»Ne.« Pokušao sam da okrenem listove, ali prvih pedeset nikako nisam mogao da razdvojim. »Ne mogu da razdvojim ove stranice!«

Džeri mi onda pokaza malo ispupčenje pri vrhu korica knjižice. »Povuci čiodu. Ona služi da okreće stranice«.

»Ko je napisao vaš Talman?«

»Mnogo slavnih filozofa«.

»Šizumat?«

»Šizumat je jedan od njih«.

Zatvorio sam knjigu i držao je u ruci. »Zašto si je poneo sa sobom?«

»Treba mi njena uteha«. Drak ispruži ruke. »Pogledaj ovo mesto«.

Možda ćemo i umreti ovde. Možda nas nikad neće naći. To sam shvatio danas, kada smo unosili drva za signalnu vatru. Džeri položi ruke na svoj stomak. »Zamis će se ovde roditi. Talman mi pomaže da se pomirim sa onim što ne mogu izmeniti«.

»Zamis? Koliko još ima?«

Nasmejao se. »Još malo«.

Pogledao sam u sićušnu knjigu. »Voleo bih da me naučiš da ovo čitam«.

Drak skide lanac sa kockicom i pruži mi ga. »Moraš da držiš Talman u ovome«.

Uzeo sam ga, pogledao i zavrteo glavom. »Ne mogu ovo da uzmem, Džeri. Sigurno ti mnogo znači. Šta ako ga izgubim?«

»Nećeš. Čuvaj ga. Studenti koji proučavaju ovu knjigu moraju da je imaju«.

Stavio sam lančić oko vrata. »Ovim si mi učinio veliku čast«.

Slegnuo je ramenima. »Ti si meni učinio čast. Naučio si istoriju porodice Džeriba. I dobro si je naučio«. Ustao je i odšetao se. Te noći sam naučio dračkі alfabet, ukupno trideset i jedan znak, i dodatnih devet znakova koji se upotrebljavaju pri pisanju.

Ponestale su nam zalihe drva za ogrev. Pred Zamisov dolazak Džeri se teško i s mukom kretao, jedino je uz moju pomoć mogao da se nekako odvuče napolje. Otada sam ja sve radio sam — skupljao drva, lupao led sa njih, i, naravno, spremao jela.

Dan je bio olujni kada sam primetio da je led na drveću nešto tanji. Kao da je zima prolazila, i kao da se spremalo proleće.

Pri samoj pomisli na proleće osećao sam se divno. Znao sam da će to oraspoložiti i Džerija. Na njega je zima loše uticala. Skupljao sam drva iznad pećine i bacao ih dole, kad sam začuo prvi vrisak. Sledio sam se od straha i gledao unaokolo. Osim leda i mora ništa drugo nisam spazio.

Začuo sam i drugi vrisak: »Davidž!« Bio je to Džeri. Ispustio sam naramak drva i sjurio se niz raspuklinu u steni koja je služila kao putić. Džeri je vrištao, ja sam se

okliznuo, i skotrljao sve do ulaza u pećinu, pa pojurio kao bez glave, kroz ulaz i predvorje. On se previjao od bola na krevetu, rijući prstima po pesku.

Bacio sam se na kolena do njega. »Evo me, Džeri, tu sam. Šta je? Šta nije u redu?«

»Davidž...« kolutao je očima kao obnevideo. Usta su mu hvatala vazduh, vrisnuo je.

»Džeri, tu sam!« Prodrmao sam mu rame. »To sam ja Džeri, Davidž!«

Okrenuo je glavu prema meni, iskrivio lice stegnuo mi ruku do bola.

»Davidž... Zamis... nešto nije u redu...«

»Šta je bilo? Šta da radim?«

Zavrteo je glavom i klonuo, poluonesvešćen. Povrati se, pa mi privuče glavu: »Davidž, moraš se zakleti«.

»Šta da se zakunem, Džeri?«

»Zamis... na Draku. Da stane pred arhivare. Učini to...«

»Kako to misliš? Govoriš kao da ćeš umreti!«

»I umirem, Davidž... Zamis je dvestota generacija... Vrlo je važno. Predstavi moje dete, Davidž... Zakuni se!«

Obrisao sam znoj sa čela. »Nećeš da umreš, Džeri. Drži se!«

»Davidž... istina je... umirem... Moraš da naučiš Zamisa o porodici Džeriba. I o knjizi Talman, gejvi?«

»Prestani!« Paničio sam. »Prestani tako da govoriš. Nećeš umreti, Džeri. Hajde! Bori se, ti kizlodsko kopile!«

Zaječao je, na samoj granici nesvesti, padajući u nju i vraćajući se iz nje. Disao je sve slabije.

»Davidž...«

»Šta je bilo?« Plakao sam kao dete.

»Davidž, moraš da pomogneš Zamisu da izađe napolje!«

»Kako? O čemu to pričaš?«

Džeri se okrenuo licem prema zidu pećine. »Podigni moju jaknu«.

»Šta?«

»Jaknu. Zadigni je, Davidž. Brzo. Sada!«

Zadigao sam je. Ukaza se njegov nabrekli stomak. Na sredini je nabor bio crven, i nešto je curilo iz njega.

»Šššššta ttreba dda uradim?«

Disao je brzo, pa zaustavio dah. »pocepaj ga. Pocepaj i otvori me, Davidž« .

»Ne!«

»Uradi mi to! Uradi ili će Zamis umreti!«

»Ne zanima me tvoje prokleto štene, Džeri! Šta da uradim tebe da s-spasem!?«

»Pocepaj i otvori...« prošaptao je. »Čuvaj moje dete, Irkmaan. Predstavi ga arhivarima. Zakuni se!«

»Oooo, Džeri...!«

»Zakuni se!«

Nisam više mogao da zadržim suze. Klimnuo sam mu glavom

»Kunem se...« Džerijev stisak popusti i on sklopi oči. Klečao sam pored njega i nisam mogao da verujem sopstvenim očima. »Ne, ne, neeeee!!! «

Njegove reči su mi zvonile u ušima. »Pocepaj! Pocepaj, i otvori, Da-vidž!«

Podigao sam ruku i pažljivo je spustio na njegov stomak. Osetio sam kako se onaj mali život bori za život, kako želi da se iskobelja iz Džerijeve utrobe u kojoj više nije bilo vazduha. Smučilo mi se. Mrzeo sam ga kao ništa dotada. Njegovo komešanje oslabi, pa prestade.

»Predstavi Zamisa arhivarima! Zakuni se...«

»Kunem se...«

Palčevima sam pažljivo pritisnuo ispod nabora, i taj je pritisak rastao, rastao... sve dok nisam, kao lud, počeo da cepam Džerijev stomak. Nabor puče. Njegova krv prsnu po licu i jakni. Nabor je bio otvoren. Video sam malog Zamisa, sklupčanog i nepomičnog.

Mučnina prođe. Podvukao sam ruke ispod Drakovog deteta i podigao ga. Obrisao sam svoje usne o rukav, desnom rukom otvorio Zamisove, i svoje priljubio uz njegove. Veštačko disanje. Tri puta, četiri, njegova pluća se ispuniše vazduhom i ono se zakašlja. Zaplaka se. Dve pupčane vrpce sam vezao vlaknima, ostatak odsekao. Džeriba Zamis se oslobodio mrtvog tela svog roditelja.

Podigao sam poveći kamen iznad glave i svom ga snagom tresnuo o led. Unaokolo je prštalo. Ispod leda se ukaza zelenilo. Onda opet tako, sve dok ga nisam usitnio. Odneo sam kamenje do napola pokrivenog mrtvog Draka.

»Drak«, prošaputao sam. »Dobro. Jednostavno, Drak. Krastavko, Drager. Neprijatelj. Zvati ga, bilo kako, zaboraviti i suzbiti bol«.

Pogledao sam hrpu kamenja. Bilo ga je dovoljno da se posao završi. Klečao sam pored njega. I tek kada sam počeo da slažem kamenje na humku, ne misleći na susnežicu koja me je ledila, kliznuše suze.

Posle sam pljeskao rukama da se zagrejem. Proleće je bilo tu, ali su dani bili hladni tako da je dugo zadržavanje napolju još uvek bilo opasno. A ja sam već dugo bio napolju. Podigao sam još jedan kamen i dodao ga humci. Po tome kako je stajala, shvatio sam da je već sve pretvoreno u led. Brzo sam dodao ostatak i podigao se.

Vetar je bio jak. Zateturao sam i umalo pao na led, pored groba. Gledao sam pobesnelo more, pa kamenu humku, i umotao se u jaknu. Trebalo je nešto reći. Ne može se tek tako zakopati mrtvac, a onda otići na večeru. A šta da kažem. Ni ja ni Drak nismo verovali. Njegovo shvatanje smrti je bilo kao i moje neshvatanje islamskih zadovoljstava i paganskih Valhala-sa. Smrt je smrt. Nema više. Kraj. Onda crvi ulaze i izlaze.

Trebalo je nešto reći. Dohvatio sam zlatastu kockicu u kojoj je bio Talman. Kroz rukavicu sam joj osećao oštre ivice. Zatvorio sam oči i pustio da mi dođu neke njihove misli. Ali, tu za ovakav trenutak nije bilo ničega.

Talman je knjiga o životu. Talman znači život. To je njihova filozofija. Ničega o smrti. Smrt je samo činjenica, kraj života. Za mene Talman nije imao reči. Šibao me je vetar i drhtao sam. Prsti su mi već bili ukočeni i u nogama su počeli bolovi. Trebalo je nešto da kažem A sve što sam mogao reći dolazilo mi je iz srca i bolelo. Trebalo je, ipak, reći nešto značajno.

»Džeri, ja...«, dalje nisam znao. Okrenuh se. Suze su mi se topile sa snegom.

Sedeo sam na krevetu, oslonjen o zid pećine, okružen toplotom i tišinom. Svoju senku sam pokušao da izgubim u mnoštvu drugih, koje je stvarala svetlost vatre treptereći na suprotnom zidu.

Prilike i predstave su se prikazivale, i sve iščezavale pre nego bih pogodio šta su. Kao dete sam voleo da gledam oblake. Viđao sam u njima lica, zamkove, životinje, đavole, divove... To je bio svet u koji sam bežao, svet mašte —tamo gde je moguće da se u običan svet i život dečaka srednje klase, koji je vodio primeran život, unese malo čuda i avantura. Sve što sam na zidu video bile su slike pakla — vatra koja muči groteskne prikaze podmuklih duša osuđenih na propast. Pri ovoj pomisli sam se i nasmejao. Kada mislimo na pakao to je uvek vatra koju nadgleda neki cerekavi sadista u

crvenom odelu. Fairin četiri me je naučila jednom drugom paklu. Pakao je usamljenost, glad, beskrajna hladnoća.

Začuo sam jecaj i pogledao mali ležaj pri dnu pećine. Džeri je napravio malu vreću od zmijske kože za Zamisa i ispunio je mahunama.

Dete je ponovo zaplakalo i ja sam se nagnuo nad njim, pitajući se treba li mu šta. Štrecnula me je pomisao na to da u stvari uopšte ne znam šta ovo dete može da jede. Drači nisu sisari, Jedino što su nas učili o njima bilo je na treningu —kako da ih ubijamo. Obuze me strah. A pelene?

Opet se začuo jecaj. Skočio sam i prišao mu. Mali Zamis je, uvijen u Džerijevo pilotsko odelo, pružao svoje troprste punačke ručice uvis. Uzeo sam taj smotuljak, smestio ga pored vatre, a sam seo na kamen pored. Onda sam ga stavio u krilo pazeći da ne padne, i pažljivo odmotao. Video sam kako se Zamisove žute okice sjaje pod poluzatvorenim, teškim i pospanim žutim kapcima.

Sve je na Zamisu podsećalo na Džerija. Lice mu je bilo gotovo bez nosa, uopšte, zubi isto onako sastavljeni, boja kose, sve osim što je bio mali i punačak. Zamis se, u stvari, valjao u debelim naslagama masti. Zagledao sam ga i primetio da još nije nuždio. Baš mi je bilo drago. Zagledah se u njegovo lice.

»Hoćeš li da jedeš nešto?«

»Guuu.«

Sudeći po zubima, taj je već spreman da jede, pomislio sam.

Mali Drači verovatno još od prvog dana jedu čvrstu hranu.

Posegao sam rukom preko vatre, za mesom, pa mu to meso, zmijsko i sušeno, pritisnuh na usta da vidim da li je uopšte voljan da jede. Okrenuo je glavu. »Ma ajde, jedi. Nema ovde ničeg boljeg za jelo.«

Opet sam mu prineo meso, ali Zamis izvuče svoju debeljuškastu ručicu i odgurnu ga. Slegnuo sam ramenima.

»Paa, ako ogladniš, tu je.«

»Guuuu, neee!« On zanjiha glavom levo-desno po mom krilu, uhvati svojom troprstom šačicom moj prst, pa zaplaka.

»Šta je sad'? Nećeš da jedeš, ne treba da te brišem, šta je sad'? Kos va nu?«

Zamis se namrštio malkice i povukao moj prst. Drugu ručicu zanjiše prma mojim grudima. Podigao sam ga da preuredim letačko odelo u kome je ležao. On se obema ručicama uhvati za moju jaknu, privi se telom uz mene, obraz priljubi uz moj te potom čvrsto zaspa. »Paa, proklet da sam!«

Sve dok Džeri nije umro nisam znao koliko sam na ivici ludila. Usamljenost je bila moja bolest, i sve je više prerastala u ozbiljno oboljenje. Mrzeo sam ovu bezumno hladnu planetu, beskrajne vetrove i samoću. Mrzeo sam što se pored mene nalazilo neko bespomoćno dete žute kože, koje traži brigu, negu, hranu, ljubav koju nisam mogao da mu pružim. I sebe samog sam mrzeo. Otkrivao sam da me stvari koje činim plaše i da mi se gade. Samotni zid oko sebe sam razbijao pričom, a pričao sam sam sa sobom, vikao i psovao, govorio gluposti.

Zamis otvori oči, zanjiše ručicama i poče da guče.

Uzeo sam veliki kamen i, teturajući se, digao ga iznad njegove glave. »Ja ovo mogu i da ispustim, derle jedno! I šta bi onda od tebe ostalo?!«

Luđački smeh sa mojih usana. Bacio sam kamen u stranu.

»A što da prljam pećinu? Napolje! Samo tren na hladnoći i — umrećeš! Čuješ?! Umrećeš!«

Dete zanjiše ručicama, zaklopi oči i zaplaka. »Što ne jedeš? Što ne nuždiš? Zašto ne radiš ono što treba, samo plačeš?!« Zamis zaplaka jače. »Aaaah, da sam bacio onaj

kamen na tebe, i završio posao, eto šta je trebalo...« Trgao sam se i stao. Dohvatio sam kapu, šal i rukavice sa kreveta, i krenuo napolje. Mraz je još pre izlaska iz pećine nemilice štipao. Izašao sam napolje i video neumorno more i sumorno nebo —sivilo i zastrašujuće crnilo. Vetar me zatetura unazad.

Ostao sam na nogama, prišao litici i pokazao pesnicu moru.

»Hajde, samo napred! Duvaj, ti kizlodsko kopije jedno! Još me nisi ubilo!«

Kapci su mi pucali od vetra. Pritisnuo sam ih a onda otvorio oči i pogledao dole. Do grebena je bilo četrdeset metara, ali ako se zaletim... uspeću. A odatle još stopedeset metara do sledećeg stenja. »Skočiti«? ustuknuli. »Skočiti, pa da, skočiti!«

»A, ne,« vrteo sam glavom. »Ja to sam neću da uradim. Ako već želiš moju glavu, moraćeš da dođeš po nju!«

Okrenuo sam se i pogledao oko ulaza u pećinu. Mrak je padao, za nekoliko sati noć će sve uviti u svoju tamu.

Krenuo sam prema raspuklini koja je vodila do proređene šume iznad pećine...

Šćućurio sam se do Drakovog groba i razgledao kamnje koje sam postavio tamo. Led je sve prekrio. »Džeri, šta treba da radim?«

Dok je bio živ sedeli bismo kraj vatre, šili i pričali.

»Znaš, Džeri, sve ovo,« ispružio sam Talman, »sve sam ja to već ranije čuo. Očekivao sam nešto novo, drugačije.«

Drak spusti piće na krilo i zagleda se za tren u mene. Onda zavrte os-glavom pa nastavi da šije.

»Ti, Davidž, i nisi baš od onih koji mnogo razmišljaju.«

»Kako to misliš?«

Džeri ispruži troprstu šaku.

»Postoji svemir, Davidž, kojeg čine tri sveta: svet živih bića, svet stvari i svet događaja. Ima razlike u njima, ali su svi deo jednog istog svemira. Svi svetovi poštuju zakon svemira. Jesi li ikada razmišljao o tome?«

»Ne.«

»Eto šta mislim kada kažem da baš i ne razmišljaš mnogo.«

»Hm. Čuo sam nešto o tome ranije, što verovatno znači da ljudi razmišljaju bar toliko duboko koliko i Drači.«

Džeri se zasmeja. »Sklon si da izvlačiš uopštene zaključke. To što sam rekao se odnosi na tebe, ne na ceo ljudski rod...«

Pljunuo sam na smrznutu zemlju. »Vi, Drači, imate visoko mišljenje o sebi.«

Vetar se digao noseći miris soli. Spremala se jaka oluja. Nebo se veoma brzo menjalo, dobilo je boju ponoćnog plavetnila, a ubrzo potom se prerušilo u čisto crnilo. Komadić leda mi zapadne za kragnu jakne.

»Šta je loše u tome što sam onakav kakav jesam? Ne moraju baš svi na svetu da budu filozofi!«

Ima miliona, biliona ljudi kao što sam ja. I više, možda. Kakve veze i sa čim ima razmišljam li ja o egzistenciji ili ne? Ona je jednostavno tu, i to je sve što treba o njoj da znam.

»Davidž, ne samo što ne poznaješ istoriju svoje porodice, ti odbijaš čak da razmišljaš o egzistenciji. Kako ćeš znati ko si i šta si sam, ako te ne zanima istorija univerzuma?«

Zavrteo sam glavom i zagledao se u Džerijev grob. Onda se okrenuh moru.

Mrak će biti za manje od sata, neću moći da vidim vrhove talasa, penušave i bele. »Ja sam ja, eto ko sam.« Samo, da li je to ono isto 'ja' koje je držalo kamen iznad Zamisa, malog i nemoćnog, i pretilo mu smrću? Samoća je dizala pandže, osećao sam

kako ih zariva u ostatke razuma. Okrenuo sam se od Džerijevog groba i zatreptao. »Ja sam ratni pilot. Zar to nije dovoljno?«

»To je ono čime se baviš, Davidž. Ne odnosi se na to šta si i ko si.«

Kleknuo sam pored groba i počeo da ga otkopavam. »Ne obraćaj mi se, Drače! Mrtav si!«

Prestao sam, iznenađen. Reči koje sam izgovorio su reči Talmana — malo drugačije radi prilike u kojoj sam se našao.

Ležao sam na kamenju. Beznađe me savlada, ali samo na tren. Skočio sam.

»Džeri, Zamis neće da jede! Ima već tri dana! Šta da radim?! Zašto mi ništa nisi rekao o deci pre nego što...?!«

Pokrio sam lice rukama. »Čekaj, stani«, mislio sam. »Ako nastaviš ovako, ode u ludnicu«. Snažan vetar mi je duvao u leđa, spustio sam ruke i udaljio se od groba.

Sedeo sam u pećini zureći u vatru. Zavijanje vetra među stenjem se ovde nije čulo, drvo je bilo suvo, vatra je tiho pucketala i širila prijatnu toplinu. Prstima sam tapkao kolena, pa sam i zabrundao. Zvuk, bilo kakav, činio je da lakše podnosim samoću. »Kurvin sine«, smejuljio sam se. »Daa, zaista, kizlod va nu, dutšaat.« Zasmejao sam se prisećajuci se svih psovki i prostota na dračkom kojima me je Džeri učio. Bilo ih je, bogami, podosta. Tapkao sam i nogom o pesak, pa opet brundao prisećajuci se jedne od pesama koje sam znao, i nabirajući čelo.

»Veliki silni hriste naš
Zaboga, gde, smo, gde,
Zim zam, prokleti baš,
U eskadri mi smo be. «

Oslonio sam se leđima o zid pećine pokušavajući da se setim druge strofe.

»Život pilota jako je čudan,
bez slatkih stvari mnogo je puta,
za ženu generala uvek je budan —
da kupi mrve s' njenoga skuta.«

»Prokletstvo!« Lupnuo sam dlanom o koleno pokušavajući da se prisetim lica ostalih pilota iz sobe za odmor. Miris viskija me gotovo golicao u nosu. Vadik, Vuster, Arnold... onaj sa polomljenim nosom — Demerest, Dadik. Moj glas je opet brujao i ja podigoh zamišljenu čašu groga...

»Ako mu baš i nije po volji
Šta ćemo tad' čoveku tom?
U dupe malo slomljenog stakla
Pa zaliti sve lepkom!«

Pesma se orila po pećini. Ustao sam, zamahao rukama i povikao iz sveg grla. »Jaaaaahhuuuuuu!!!«

Zamis poče da plače. Ugrizao sam se za usnu i prišao zamotuljku na krevetu. »Jesi li gladan, a?«

»Uhu, u, ueee!« Dete zavrte glavom levo-desno. Otišao sam do vatre i uzeo sušeno zmijsko meso. Vratio sam se do Zamisa, kleknuo kraj njega i pružio mu to meso. Ovaj ga odgurnu. »Ma, hajde« Moraš jesti!« Pokušao sam bezuspešno opet, i opet. On je, nesumnjivo, gubio na težini, ali, začudo, ne i na snazi. Slegnuo sam ramenima, nanovo ga umotao i lagano se odšetao do svog kreveta.

»Guh. Veeeh!«

Okrenuo sam se. »Šta««

»Ah, guh, veh.«

Vratio sam mu se i podigao ga sa kreveta. On je otvorio oči, zagledao se u mene, pa

se nasmejao.

»Šta je smešno, mali ružni? Kada bi samo mogao da se vidiš!«

Zamis se kratko zasmejao, pa poče opet da guče. Vratio sam se na svoj krevet i smestio ga u krilo. »Guu, guu.« On je dohvatio moju bluzu i povukao je.

»I ja tebi gu, guuu. Šta ćemo mi sada? Mogao bih da počnem da te učim o tvojoj porodici, ha? Porodici Džeriba. Ionako moraš sve to da naučiš, jednom. Što ne bismo počeli baš sada?« Pogledao sam mu u oči. »Kada te odvedem pred arhivare ovako ćeš reći: »Pred vama stojim ja, Zamis, iz porodice Džeriba, rođen od Šigana, ratnog pilota.«

Bilo je smešno misliti na začuđena žuta lica i namrštena čela kada bi Zamis ovako nastavio svoju priču: »A bio je prokleto dobar pilot, jer mi jednom rekoše da mu je neki kizlod, kurvin sin, poznat pod imenom Vilis E. Davidž dobro potprašio rep ali mu je ovaj dooobro uzvratio...« Zavrteo sam glavom.

»Neće baš biti dobro ako te učim na engleskom, Zamis.« Zato počeh priču na dračkom.

»Naatha nu enta va Zamis zea dos Džeriba, estaj va Šigan, asaam naa denvadar...«

Osam dugih noći i dana je prošlo u strahu da će dete umreti. Probao sam sve — korenje, sušene bobice, sušeno voće, zmijsko meso sušeno, kuvano, žvakano. Ništa od toga nije hteo da jede. Proveravao sam krpe u koje je bio umotan, ali su one ostajale čiste kao kada sam ih prvi put stavio. Izgubio je na težini, mada je, izgleda, ojačao. Devetog dana je počeo da puže po pećini. Unutar nje nije bilo naročito toplo iako je vatra gorela, pa sam se plašio da ne nazebe vukući se tako unaokolo. Oblačio sam mu odelce i kapu od zmijske kože, koje je još Džeri napravio. Uspravio sam ga i pogledao. Smeškao se nekako nestašno. U svemu onome što je bilo na njemu, očiju žutih i sjajnih, ličio je na đavolka. Na nogama je dobro stajao, polako sam ga puštao. Smejao se, njihao ručicama i pravio neodlučne korake prema meni. Pao je, zacikao. Podigao sam ga.

Kroz dva dana je već šetao unaokolo ulazeći u sve u šta je mogao. Dešavalo mi se da uđem u pećinu i da ga ne nađem. Bez daha bih ga tada tražio po zadnjim prostorijama. Jednom se punom parom zaleteo prema izlazu pa sam ga jedva uhvatio.

Tako se više nije moglo, pa sam napravio kaiševe od zmijske kože. Njima sam vezivao Zamisa za stenu.

On je i dalje hvatao sve što mu je bilo pod rukom, ali sam bar znao u svakom trenutku gde je.

Četvrtog dana otkad je prohodao tražio je da jede.

Dračke bebe su, izgleda, najrazumnije i najzahvalnije bebe u svemiru. Od masnih naslaga žive oko tri-četiri zemaljske nedelje, i za to vreme ne nužde. Čim nauče da hodaju traže hranu, tek potom nužde. Samo sam mu jednom pokazao nošu koju sam sam napravio, razumeo je i nikada nije grešio. Posle pet ili šest pouka već se sam brinuo o svojim gaćicama.

Posmatrajući ga tako malog kako uči i raste, setio sam se onih pilota u eskadri i najzad ih razumeo. Dosađivali su jedan drugom i nama ostalima pokazujući bezbrojne fotografije svoje ružnjikave dece, svaku scenu prateći pričom.

Zamis je počeo da govori pre nego što se i poslednji sneg istopio. Naučio sam ga da me zove »čika«.

Doba kada se led topi je nastupilo, i za njega nije bilo prikladnijeg naziva osim »proleće«. Tako sam ga i zvao.

Ali još dugo će potrajati dok retke šume ne pokažu svoje zelenilo i dok se zmije ne usude da izađu iz svojih ledenih rupa. Nebo je i dalje čuvalo boju beskrajne tame i svoje ljutite oblake, povremeno je padala susnežica pretvarajući sve u led. Već sledećeg dana

ničega od ovoga ne bi bilo, topli vazduh bi napredovao topeći sve što dohvati.

Došlo je vreme za skupljanje drva. Pre ove zime Džeri i ja smo to zajedno radili. Nije ga više bilo i znao sam da će mi kratko leto proći u spremanju ogreva i hrane za sledeću zimu. Hteo sam bolja vrata za ulaz u pećinu i smišljao sam nešto. Svaki izlazak napolje, na poledicu, pa i najbezazleniji, predstavljao je opasnost. Sve mi se to vrzmalo po glavi dok bih, ležeći na svojoj postelji, zamišljeno posmatrao dim kako vijugavo pronalazi put do pukotine u vrhu pećine. Zamis se u uglu pećine igrao kamenjem koje sam našao, a ja sam, mora biti, zaspao. Prodrmao me je i probudio.

»Čiko?«

»Uuuh. Šta je, Zamis?«

»Čiko, vidi!« Zamis je podigao desnu ruku i raširio prste.

»Vidi: jedan, dva, tri.«

»Vidim. Pa?«

»Vidi:« Zamis dohvati moju desnu ruku i raširi mi prste, »jedan, dva, tri... četiri, pet!«

Klimnuo sam glavom. »Umeš da brojiš do pet.«

Namrštio se nervozno mičući rukom. Položio je svoju ručicu na moju i počeo uporedo da broji prste: »Jedan, jedan.«

Mali Drak se svojim žutim očima zagledao u moje, prateći shvatam li šta želi da mi kaže.

»Da?«

Ponovo je počeo da pokazuje. »Dva, dva. Tri, tri.« Onda uze moja dva ostala prsta. »Četiri! Pet!«

Pustio je moju ruku pa pokazao na svoju. »Četiri? Pet?«

Nisam mogao da verujem. Nije imao ni četiri zemaljska meseca a uočio je razliku između Draka i Zemljana. Na Zemlji bi detetu trebalo bar pet ili šest godina da počne sa ovakvim pitanjima. Uzdahnuo sam. »Zamis...«

»Da, čiko?«

»Zamis. Ti si Drak. Drači imaju samo po tri prsta na svakoj ruci.« Podigao sam svoju ruku i pokrenuo prste.

»Ja sam čovek i imam ih pet.«

Smeo bih se zakleti da su mu oči bile pune suza. Ispružio je svoju ručicu, zagledao se u svoje prste, i rekao: »Raste četiri, pet?« Uspravio sam se i zagledao u njega. Čudio se gde su mu ostala četiri prsta.

»Gledaj, Zamis. Ti i ja smo različiti... bića različite vrste. Razumeš?«

Odmahnuo je glavom. »Raste četiri, pet?«

»Neće. Ti si Drak.«

Pokazao sam prstom na sebe. »Ja sam čovek, sa Zemlje.« Ovo već nije vodilo ničemu. »Tvoj roditelj je Drak. Da li me razumeš?«

On se namrštio. »Drak. Šta Drak?« Pade mi napamet da se pouzdam u »kad' odrasteš, razumećeš«, ali to nije bilo rešenje. »Drači imaju po tri prsta na svakoj ruci. Tvoj roditelj je imao po tri prsta na svakoj ruci. Moji roditelji su ljudi sa Zemlje, i ja, kao i oni, imam po pet prstiju.«

Zamis je kleknuo na pesak i počeo da proučava svoje prste. Gledao je u mene, pa u svoje ruke, pa opet u meni

»Kako, roditelj?«

Bio sam zabrinut. On je prolazio krizu identiteta. Bio sam jedina osoba koju je od rođenja video, i to osoba različita od njega.

»Roditelj, to je... to je...« Počešao sam se po bradi tražeći pravi odgovor. »Gledaj.

Svi mi dolazimo odnekud. Ja sam imao oca i majku — dve različite jedinke ljudske vrste. Oni su mi dali život, oni su me stvorili, razumeš?«

Zamis me je pogledao kao da je hteo da kaže »Ala si ti lud!«.

Slegnuo sam ramenima. »Nisam baš siguran da li mogu ovo da ti objasnim.«

Zamis je pokazao na sebe. »Moja majka? Moj otac?«

Podigao sam ruke, pa ih položio na kolena, pa se počešao po bradi. Preturao sam po glavi tražeći bolje rešenje. Zamis me je ne trepćući po-smatrao. »Vidi, Zamis. Ti majku i oca nemaš. Ja sam čovek i zato ih imam. Ti si Drak, ti imaš samo jednog roditelja. Samo jednog. Shvataš?«

Zavrteo je glavom pa upro prstom u sebe. »Drak«.

»Tako je.« Upro je prstom i u mene. »Čovek«.

»Tačno tako.«

»Odakle Drak dolazi?«

Bože blagi! Objasniti razmnožavanje hermafrodita detetu koje još ne hoda kako valja. Ali kako? »Zamis... vidiš li koliko sam ja veći od tebe?«

»Da, vidim.«

»Dobro.« Prolazio sam prstima kroz kosu razmišljajući kako dalje. »Tvoj je roditelj bio veliki baš kao i ja. Njegovo je ime bilo Džeriba Šigan.« Bilo je bolno izgovoriti njegovo ime.

Čudno bolno.

»Džeriba Šigan je, bio kao i ti. Imao je po tri prsta na svakoj ruci. Ti si rastao u njegovom stomaku«. Pokazao sam na Zamisov stomačić. »Razumeš me sada?«

Zamis se nasmejao i položio ruke na svoj stomak, »kako Drak ovde raste?«

Podigao sam noge na krevet i protegao se. Odakle dolaze mali Drači? Zamis me je pratio budno iščekujući šta ću mu reći. Namrštio sam se i rekao kako i jeste: »Proklet bio ako znam, Zamis. Proklet bio«.

Vratio se svojoj igri kamenjem ni pola minuta iza toga.

Leto je najzad došlo. Naučio sam ga kako da uhvati duge sive zmije, kako da im skine kožu i osuši im meso. Smeštao se pored plitke bare i, očiju uprtih u rupe u blatu, čekao da neka od njih promoli glavu. Čekao je, nepomičan, i po vetru. Pljosnate, trouglaste glave sa sitnim plavim očima su se pojavljivale, zmija bi proverila je li sigurna bara, pa obala, pa nebo... Izmilela bi iz rupe pa opet proveravala... Gledala bi mu prvo u oči a on je bio kao u steni isklesan. Nepomičan. Zamis se nije pomerao sve dok zmija ne bi sasvim izašla iz rupe. Tada ju je on udarao, hvatajući je obema rukama iznad glave.

Te zmije niti su imale zube niti su bile otrovne, ali su bile dovoljno živahne da ga odbace u baru.

Na deblima kraj ulaza u pećinu sušile su se njihove razapete kože. Dobro su se sušile, nešto je i propadalo.

Iza njih smo improvizovali sušionicu u kojoj smo nizali njihovo meso. Na kamenom podu ove sušionice nalazila se plitka rupa u kojoj je tinjala vatra, a preko nje je bilo trnja i kamenja.

»Čiko, kako ovo meso ne truli kada se isuši?«

»Nisam baš siguran. Ne znam zašto. Znam samo da ne truli«.

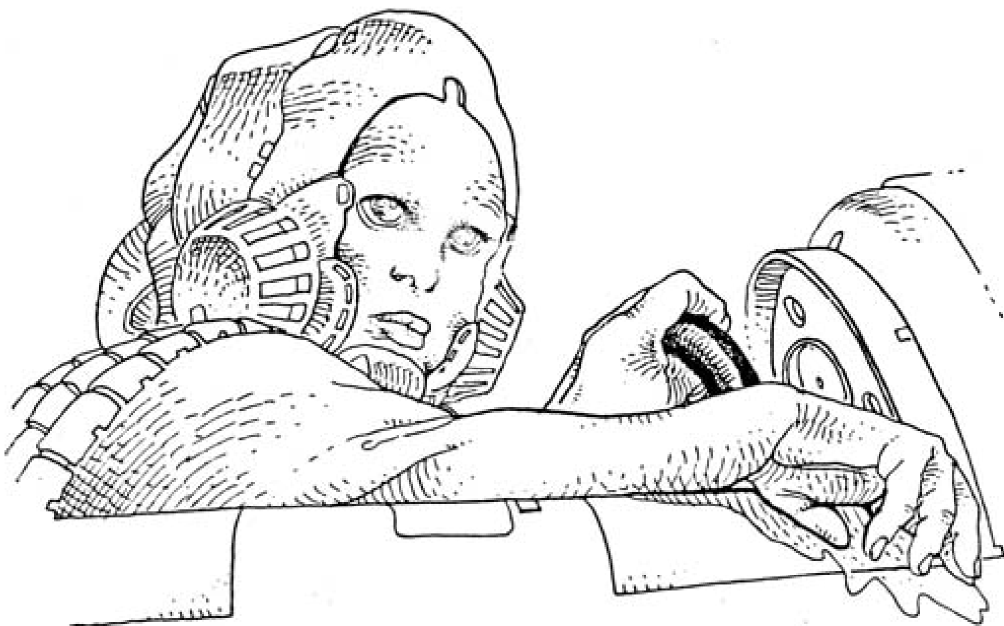
»Kako to znaš?«

»Verovatno jer sam čitao nešto o tome«.

»Šta znači ‚čitati'?«

»Čitati? To je kada sednem i čitam Talman«.

»Da li se u Talmanu kaže zašto meso ne truli?«

»Ne. To sam mogao da pročitam u nekoj drugoj knjizi«.

»Da li imamo još knjiga?«

Odmahnuo sam glavom. »Mislim, pre nego što sam došao na ovu prokletu planetu*.

»A zašto si došao na ovu planetu?«

»Rekao sam ti. Tvoj roditelj i ja smo se slučajno nasukali ovde, posle bitke«.

»Zašto se ljudi i Drači bore?«

»To je jako komplikovano«. Odmahnuo sam i rukom. »Ljudi smatraju da su Drači napadači kada osvajaju ovaj deo svemira, a Drači smatraju da su ljudi napadači, i da bespravno osvajaju njihov deo svemira. To je sve u vezi sa kolonizacijom novih planeta. Obe rase, i tvoja i moja, se šire, obe istražuju i kolonizuju nove planete. Pretpostavljam da su obe rase počele da se šire jedna na račun druge. Razumeš?«

Zamis je klimnuo glavom i onda se, nekako žalosno, dao u duboko razmišljanje. Osnovno što sam od njega naučio je bilo da postoji mnogo pitanja na koja nemam odgovor. Bio sam, ipak, veoma ponosan na samog sebe, jer sam uspeo da mu objasnim kako stoje stvari u vezi rata. Doduše, sušenje mesa mu i nisam nešto objasnio.

»A šta znači ‚planeta’?«

Kako se hladno i vlažno leto bližilo kraju tako je pećina bila zatrpavana ogrevom i spremljenom hranom.

Čim smo to malo raščistili, usredsredio sam se na pravljenje vodovoda. U tu svrhu su mi dobro poslužili prirodni baseni smešteni duboko u pećini. Koristeći ove basene, napravio sam i neku vrstu kade. Stavljao sam vruće kamenje u njih, pa je voda bila prijatna za kupanje. Šuplje stabljike biljke koja je ličila na bambus su služile kao odvodne cevi za prljavu vodu. Prvi basen bih napunio vodom iz onog drugog, koji se nalazio iznad. Problem je bio samo kuda sa prljavom vodom.

U kamenom podu pećine nekoliko je prostorija imalo svoje basene. Prva tri puta je

prljava voda, umesto da ode napolje, otišla u naš dnevni boravak i poplavila ga. Posle zime smo Džeri i ja hteli da ova tri basena prepravimo u klozet, ali nismo bili sigurni kuda će prljava voda oteći pa smo odustali. I dobro je bilo što smo odustali.

Odvod za četvrtu rupu se nalazio ispod ulaza u pećinu. To, moguće, i nije bilo neko rešenje, ali bilo je mnogo bolje od stalnog trčanja napolje po svakojakom i nemogućem vremenu, kiši, mećavi, ledu i snegu. Kroz ovu rupu je prolazila prljava voda iz toaleta i kupatila.

Onda smo se Zamis i ja spremili da uživamo u prvom toplom kupanju. Skinuo sam odelo i nožnim prstom proverio je li voda dovoljno topla. Mmmm. Kako je dobro...

Okrenuo sam se Zamisu koji se tek napola skinuo. »Hajde, Zamis. Voda je baš topla«. Zamis je, ukočen, stajao i otvorenih usta zevao u mene. »Šta je bilo, Zamis?« I dalje me je gledao raskolačenih očiju, pa uperio prstom u mene. »Šta je to?«

Pogledao sam dole. »O! Pa objasnio sam ti već. Ne sećaš se? Ja sam Čovek«.

»Da, ali čemu to služi?«

Spustio sam se u toplu vodu i uklonio predmet razgovora iz vida. »To je... za oslobađanje od suvišne tečnosti iz tela i... još neke druge stvari. Hajde sada, skoči u vodu i okupaj se!«

Zamis skide odelo pa pogleda u svoj ravan stomak sa kombinovanim sistemom genitalnih organa.

Ušao je potom u kadu i spustio se u toplu vodu tako da mu je samo glava virila iz nje. Zagledao se u mene svojim velikim žutim očima.

Šta sam drugo mogao nego da mu kažem? Videlo se, po prvi put, da mu nije jasno odakle ja sada to znam, kada ne znam mnoge druge stvari za koje me je pitao. Bio sam ubeđen kako misli da lažem, verovatno stoga jer i jesam.

Zima je krenula sa blagim vetrom i nešto snega. Uzeo sam ga za ruku i poveo do hrpe kamenja u proredenoj šumi iznad pećine, do Džerijevog groba. Zamis je podigao jaknu iznad glave da se odbrani od vetra. Sagao je za tren glavu, a onda se okrenuo prema meni i pogledao me. »Je li ovo grob mog roditelja?«

»Da«.

»I kako ja sada treba da se osećam?«

»Ne razumem te Zamis«.

Pokazao je glavom na grob. »Vidim da si tužan. Mislim da želiš da se i ja tako osećam, je li?«

»Ne, Zamis. Ne želim da budeš tužan. Doveo sam te ovde da bi znao gde se on nalazi«.

»Mogu li sada da idem?«

»Da. Znaš li sigurno put do pećine?«

»Znam. Idem da proverim da sapun nije izgoreo«.

Posmatrao sam ga dok nije zamakao među ogolela stabla, pa se okrenuh grobu »Pa, Džeri, šta misliš o svom detetu? Zamis u školjci iskuvava pepeo sagorelog drveta i masti od ostataka hrane, tako pravi sapun. Da, Džeri, sapun. To je njegova zamisao. Prvi sapuni su mu bili malo oštri za našu kožu, ali su, evo, sve bolji i bolji«.

Pogledao sam oblake, more. Valjali su se iz daljine, niski i mračni, naovamo. »Vidiš li?«

»Oluja broj jedan« Vetar se digao. Čučnuo sam pored humke i vratic jedan otkotrljali kamen.

»Zamis je dobro dete, Džeri. A tako sam hteo da ga mrzim... pošto si ti otišao. Da ga mrzim«. Pogledao sam prema moru.

»Ne znam kako ćemo sa ove planete, Džeri«.

Istog trena sam, neočekivano, uglom oka uhvatio neki pokret u vazduhu. Okrenuo sam se udesno i pogledao preko drveća. Mala crna tačka na nebu je odudarala od opšteg sivila. Pratio sam je pogledom sve dok nije nestala u oblacima.

Ćulio sam uši očekujući zvuk motora, ali mi je srce tako snažno lupalo da sam mogao da čujem samo vetar.

Možda je neka letilica? Ustao sam i zakoračio u nameri da pratim tu tačku, pa zastao. Okrenuo sam se prema Džerijevom grobu, već prekrivenom snegom. Krenuo sam ka pećini. »Mora da je neka ptica«.

Zamis je sedeo na krevetu i koštanom iglom probadao zmijsku kožu. Opružio sam se na svojoj postelji i, kao i obično, posmatrao dim kako vijuga do pukotine u krovu. Da li je bila ptica ili brod? Šta god da je, sluđuje me.

Već sam iz glave izbacio svaku pomisao da ću otići sa ovog ostrva. Celog je leta ta nada bila negde duboko pokopana. Sada se opet javila. Šetati tamo gde sija sunce, nositi ponovo odelo, grejati se na centralno grejanje, jesti hranu u restoranu, biti ponovo među ljudima!

Okrenuo sam se nadesno i zagledao u zid. »Ljudi«. Sklopio sam oči. »Devojke. Ženska bića«.

Slike su mi igrale pred očima, i lica, i tela, srećni parovi, igranke posle treninga. »Kako se beše zvala?«

»Dolora, Dora?«

Okrenuo sam se prema vatri i seo. Zašto sam uopšte morao da vidim onu tačku, šta god da je bila? Sve što sam zaboravio i pokopao sada je ključalo u meni.

»Hej, čiko?«

Pogledao sam Zamisa. Žuto. Žuto, koža, oči, žablja faca, bez nosa.

»Šta je Zamis?«

»Šta nije u redu?«

Šta nije u redu? Ha!

»Ne. Mislim samo da sam danas video nešto. Verovatno, ništa bitno«.

Dohvatio sam parče žilave suve zmije sa improvizovanog roštilja i počeo da ga glođem.

»Kako je izgledalo?«

»Ne znam. Po tome kako se kretalo, rekao bih da je bio brod. Brzo je nestalo, nisam siguran. Možda je i ptica«.

»Ptica?«

Pogledao sam ga. On u svom životu nije video pticu. Bogami, na Fairin četiri nisam ni ja. »To je životinja koja leti«.

Zamis klimne glavom. »Dok smo skupljali drva i ja sam video kako nešto leti«.

»Šta?! Zašto mi nisi rekao?«

»Mislio sam, ali sam zaboravio«.

»Zaboravio? U kom je pravcu išlo?«

Zamis pokaza na zadnji deo pećine. »Tuda, suprotno od mora«. Spustio je kože. »Hoćeš li da idemo i da vidimo kuda je otišlo?«

»Ne. Počinje zima. Ti ne znaš kakva može da bude. Umrli bismo za nekoliko dana.«

Zamis nastavi da buši rupice na koži. Zima bi nas ubila. Ali da je proleće, bilo bi drugačije. Bila bi nam potrebna samo odela od dvostruke zmijske kože dobro postavljena mahunama, i šator. Moramo da napravimo šator. To bismo mogli sada, preko zime, i zavežljaje za hranu. I čizme, da, čizme! Jake i izdržljive čizme za dugo hodanje. Moramo da mislimo o tome...

Nije li to čudno? Čim nestane očaj, pokrene te iskra nade koja se javi. Da li je bio brod? To ne znam. I ako jeste, da li je uzleteo ili sleteo? Ako je uzletao, okrenuti smo na pogrešnu stranu. Kako god bilo, čim proleće dođe, krećemo iz ove šume u potragu.

Ta nam je zima prošla brzo, bili smo okupirani poslovima. Zamis je pravio šator a ja sam otkrivao umetnost izrade čizama. Napravio sam otiske naših stopala na koži, a nakon malo bavljenja ovim poslom, otkrio da koža postaje mekša a otpornija ukoliko se kuva u vodi sa sušenim voćem. Takvu kožu sam sušio pod teretom i pravio jake i savitljive đonove.

Čizme su bile gotove, ali su Draku bile potrebne nove.

»Male su mi, čiko.«

»Kako to misliš male?«

Zamis pokaza na stopala.

»Prsti mi udaraju i boli me.« Čučnuo sam i opipao vrhove njegovih prstiju. »Baš ne razumem. Prošlo je samo dvadeset, ne, dvadesetpet dana. Jesi li ti siguran da nisi pomerao stopala kada sam ih ocrtavao na koži?«

»Ne, nisam.«

Namrštio sam se i ustao.

»Ustani i ti, Zamis.« Drak ustade i ja stadoh do njega.

Već je porastao, meni do prsa. Još šezdeset centimetara i biće visok kao Džeri. »Skini ih Zamis. Napraviću ti nov par, a ti probaj da ne rasteš tako brzo.«

Zamis je razapeo šator unutar pećine, stavio užareno drvo unutra da ga još malo isuši, i natrljao ga mašću da ga učini vodootpornim. I još je porastao. Odložio sam pravljenje čizama za njega dok ne budem siguran u veličinu koja mu treba. Pokušao sam tu veličinu da pretpostavim mereći mu stopala svakih desetak dana.

Pretpostavljam da će Zamis potpuno odrasti do početka proleća. Džerijeve čizme su propale još pre nego što se Zamis rodio, ali sam ih sačuvao i sada sam iskoristio đonove.

Uneo sam se u svoju novu veštinu dok je Zamis bio zauzet oko šatora. Drak najednom podiže glavu i pogleda me:

»Čiko, da li je egzistencija prva data?«

»Tako Šizumat kaže. Mislim da je tako.«

»Ali kako mi znamo da ona stvarno postoji?«

Spustio sam čizme, pogledao ga, zavrteo glavom pa nastavio da radim. »Dajem ti reč da je tako.«

»To ne pripada znanju već veri.«

Uzdahnuo sam i setio se svoje druge godine na Univerzitetu Nacija. Setio sam se svojih drugova i našeg jeftinog stana po kojem smo dangubili ulazeći u tajne pića, droge i filozofije. Zamis je bio nešto stariji od godine zemaljskih dana, a već se pretvarao u dosadnog filozofa, postavljajući intelektualna pitanja.

»Šta ima loše u veri?«

On se prigušeno nasmeja. »Ma hajde, kakva vera.«

»Ta vera pomaže da se čovek izvuče iz groznog vrtloga u kome je.«

»Vrtloga?«

»Vrtlog je život, po Šekspiru.«

»Toga nema u Talmanu.«

»Ne, nema. Šekspir je sa Zemlje.«

Zamis ustade, došeta se do vatre i sede meni nasuprot.

»Je li on bio filozof kao Mistan ili Šizumat?«

»Ne, on je pisao pozorišne komade. Priče za igru.«

»Da li se sećaš nečega od Šekspira?«

Podigao sam prst. »Biti il' ne biti, pitanje je sad'.«

Drak otvori usta, pa zatim klimnu. »Da. Da. Biti ili ne biti, TO je pitanje.« Zamis ispruži ruke. »Kako znamo da napolju duva vetar ako nismo tamo da vidimo? Da li je more još uzburkano?«

»Daaa.«

»Ali, čiko, kako mi to znamo?«

Začkiljio sam ispod oka u njejga. »Zamis, imam jedno pitanje za tebe. Da li je sledeća tvrdnja istinita ili neistinita: što sada kažem je neistinito.«

Zamis zatrepta. »Ako je neistinito, onda je tvrdnja istinita. Ali, ako je istinito... tvrdnja je neistinita, ali...«

Zamis ponovo zatrepta pa se okrenu i nastavi da utrljava mast u kožu šatora. »Razmisliću o tome.«

»Razmisli, Zamis.«

Razmišljao je desetinu minuta pa mi se ponovo obratio.

»Tvrdnja je lažna.«

Nasmešio sam se. »Ali tako kaže tvrdnja, znači — istina je, ali...« nastavio sam sa ovom nerešivom zagonetkom.

»Ma, vidi: tvrdnja je beznačajna u svom sadašnjem kontekstu... Jer tvrdnja pretpostavlja postojanje istinskih vrednosti koje su razumljive i bez drugih napomena. Mislim da je Zuvrenov stav u Talmanu o ovome potpuno ispravan i ako je beznačajnost isto što i netačnost...«

Uzdahnuo sam. »Daaa, da.«

»Vidiš, moraš prvo da ustanoviš kontekst u kome neka tvrdnja ima značenje.«

Nagao sam se napred, nabrao čelo i pogladio se po bradi. »Da, razumem. Misliš da sam postavio celu stvar naopako.«

Zamis me pogleda sa čuđenjem, ali mu ništa nije bilo jasno tek kada sam pao na krevet od smeha.

»Čiko, zašto porodica Džeriba ima samo pet imena? Pričao si mi da ljudske porodice imaju svakojaka imena.«

»Važni su koreni tih imena, a ne samo imena. Tako nosioc jednog od pet imena porodice Džeriba dodaje svoje osobenosti i zanimanje na osobenosti i zanimanje prethodnih nosilaca istog imena.«

»Gotig je Siganov roditelj kao što je Sigan moj.«

»To si već naučio.«

Zamis se namršti. »Znači, moje dete mora da nosi ime Taj, kada ja postanem roditelj?«

»Da. Taj će imenovati svoje dete Hesni. Zar ti se to ne sviđa?« Nasmešio sam se i odmahnuo glavom. »Ime Taj su nosili veliki bankari, trgovci, pronalazači, ali to sve znaš i sam. Davidž kao ime nema tu čast. Pomisli samo šta bi Taj izgubio da nije Taj.«

Zamislio se. »Misliš li da je Gotig živ?«

»Koliko znam, jeste.«

»Kakav je Gotig?«

Prisetio sam se priče o Džerijevom roditelju.

»Gotig je podučavao muziku i bio je veoma jak. Džeri... Šigan mi je pričao da njegov roditelj može rukama da savija metalne šipke. Gotig je, takode, veoma ponosan. Pretpostavljam da je sada veoma tužan. Mora da misli kako se porodica Džeriba ugasila.«

Zamis je skupio obrve i nabrao čelo. »Moramo da se domognemo planete Drak.

Moramo da kažemo Gotigu da se porodica nastavlja.«
»I hoćemo.«

Led je počeo da se topi. Ćizme, šator i zavežljaji su nas čekali spremni. Završili smo i izradu zaštitnih odela. Talman koji mi je Džeri poklonio dao sam Zamisu. Zamis bi provodio sate uz majušnu knjigu iz zlatne kockice.

»Čiko, kako to da Drači pišu i govore jednim, a Zemljani drugim jezikom?«

»Zamis, ljudi pišu i govore mnogim jezicima. Engleski je samo jedan od njih.«

»Pa kako onda govore među sobom?«

»I ne razgovaraju. Ako baš i čine to, onda su im potrebni prevodioci — ljudi koji govore oba jezika.«

»Ti i ja govorimo oba jezika. Da li to znači da smo prevodioci?«

»Možda bismo i mogli biti ako nađeš Draka i Zemljana raspoložene da razgovaraju. Rat još traje.«

»Kako će rat prestati ako ne razgovaraju?«

»Pa, pretpostavljam da će na kraju ipak morati da porazgovaraju.«

Zamis se nasmejao. »Mislim da bih voleo da budem prevodilac i pomognem da se završi rat.«

Drak je sklonio šiće u stranu i ispružio se na svom novom krevetu. Zamis je već odavno prerastao svoj stari ležaj, sada mu je služio kao jastuk. »Šta misliš, da li ćemo pronaći nekog iza šume?«

»Nadam se da hoćemo, Zamis.«

»Ako pronađemo, hoćeš li sa mnom na Drak?«

»Obećao sam tvom roditelju da hoću.«

»Da. Ja mislim i na posle, posle priče sa arhivarima. Šta ćeš ti posle toga?«

Zagledao sam se u vatru. »Ne znam. Možda zbog rata nećemo dugo moći na Drak. Svejedno, posle ću se vratiti svom starom poslu.«

Zamis se podiže na laktove.

»Da budeš pilot-lovac?«

»To je jedina stvar koju znam da radim.«

»I da ubijaš Drake?«

I ja sam spustio šiće i zagledao se u njega. Stvari su se dosta izmenile otkako smo se Džeri i ja prvi put sreli boreći se na život i na smrt. Izmenile su se više nego što sam to shvatao.

»Ma, ne. Možda ću voziti putničke ili teretne avione, a možda mi u službi neće dati pravo da biram.«

Zamis je ustao, došao do mene i kleknuo na pesak. »Ja ne želim da te napustim.«

»Ne budu luckast. Bićeš okružen svojima. Tvoj prijatelj, Gotig, njegova deca i deca njegove dece — zaboravićeš me već.«

»A ti mene da li ćeš da zaboraviš?«

Pogledao sam u te njegove žute oči, ispružio ruku i pomilovao ga po obrazu. »Neću te zaboraviti. Ali, Zamis, zapamti, ti si Drak a ja Zemljanin. I tako se ovaj deo svemira deli.«

Zamis uze moju ruku, raširi mi prste i zagleda se u njih. »Sta god da se desi, čiko, ja te neću zaboraviti.«

Led se istopio, ali je padala susnežica. Drak i ja smo stajali ispred pećine sa ruksacima na leđima. Zamis je bio visok koliko i ja, nešto viši od Džerija. Čizme su mu, na moju veliku radost, dobro pristajale.

Zamis nabaci ruksak preko ramena, okrenu se od kamene humke i zagleda se u more. Posmatrao sari i njega i njegovo zamišljeno lice, a onda so sam zagledao u nemirno more i velike talase koji su se obrušavali na slene.

»O čemu razmišljaš Zamis?«

Oborio je pogled pa mi se okrenuo. »Nisam o ovome nikada ranije razmišljao, ali... mislim da će mi nedostajati ovo mesto.«

Nasmejao sam se. »Gluposti, Zamis. Zar ovo mesto?« Potapšao sam ga po ramenu. »Zašto bi ti ovo mesto nedostajalo?«

On se opet zagleda u more.

»Ovde sam naučio mnoge stvari. Ti si me naučio mnogim stvarima ovde. A slučajno sam se baš ovde i rodio...«

»To je samo početak, Zamis. Ceo život je pred tobom.« Pokazao sam glavom na grob. »Oprosti se.«

Zamis se okrenu grobu, postajao malo, pa kleknuo pored njega i počeo da skida kamenje sa jednog kraja humke. Pod hrpom kamenja se ukazala kost troprste šake. Zamis lagano klimnu glavom, pa tiho zaplaka. »Žao mi je, morao sam ovo da uradim. Ovo je do sada za mene bila samo gomila kamenja. Sada mi znači, mnogo više. Oprosti.« Zamis vrati kamenje i ustade.

»Idi ti napred, Zamis, prema šumi. Ja ću te brzo stići.«

»Da, čiko.«

Zamis je pošao prema ogoleloj šumi, a ja sam spustio pogled na grob.

»Šta misliš o Zamisu, Džeri? Viši je od tebe.«

Šćućurio sam se pored humke, dohvatio jedan kamen i vratio ga na njegovo mesto. »Mislim da će ovako biti: ili ćemo uspeti da se domognemo planete Drako, ili ćemo umreti pokušavajući to.« Ustao sam i pogledao u more. »Da. Naučio sam ovde štošta. U neku ruku će mi sve ovo nedostajati.« Okrenuo sam se grobu i uprtio torbu preko ramena.

»Ehdeva šahu, Džeriba Šigan.«

»Zbogom, Džeri.»

Krenuo sam za Zamisom.

Sve što smo videli sledećih dana, Zamisu je bilo novo i zanimljivo. Što se mene tiče, nebo je bilo tmurno i sivo kao i pre, a malo novog bilja i životinja na koje smo povremeno nailazili i nije bilo bog zna šta. Odmah iza šume se nalazila blaga strmina kojom smo se peli čitav dan, te se pred nama na kraju ukaza široka i gotovo beskrajna zaravan. Polje ružičaste trave koja nam je dopirala do članaka i kroz koje smo gazili ostavljalo je ružičaste mrlje na čizmama.

Noći su još uvek bile hladne za hodanje i provodili smo ih šćućureni pod šatorom. Šator i odela su se dobro pokazali, kiša je gotovo neprestano padala.

Dve Fairinske duge nedelje su prošle otkako smo napustili pećinu kada smo ga ugledali. Zapištao nam je iznad glava i nestao iza horizonta i pre nego što je iko od nas mogao išta da izusti. Više nije bilo sumnje da je to brod i da se spremao da sleti.

»Čiko! Da li nas je video?«

»Sumnjam. Ali je sleteo negde ispred nas. Čuješ?«

»Da li je to drački ili zemaljski brod?«

Stao sam. O tome, u stvari, i nisam razmišljao. »Hajde, nema veze. Kako god da bude, ti ideš na Drako. Nisi vojnik, i snage Sjedinjenih Zemaljskih Država ti ništa ne mogu, a ako su Drači, kući ideš odmah.«

Nastavili smo da hodamo. »Ako je brod drački, šta će biti sa tobom?«

Slegao sam ramenima. »Ratni zarobljenik. Drači tvrde da se drže interplanetarnog ratnog sporazuma, što znači da će i sa mnom biti u redu.« Hm! Baš je dobro što je tako, pomislio sam. Bilo je, doduše, veliko pitanje je li bolje biti drački zarobljenik, il zauvek ostati na Fairin 4.

»Hajdemo malo brže. Ne znamo koliko nam treba donde, a ni koliko će se letilica zadržati ovde.«

Leva-desna, leva-desna. Preko noći se nismo zaustavljali. Zastajali smo samo nekoliko puta, na kratko. Od neprestanog hodanja nam je bilo toplije. Nikako da stignemo. Što smo više odmicali, misli su mi bile crnje. Bio sam iscrpljen. Čula su mi skoro otupela, noge utrnule. Mora da su prošli dani i dani. Mehanički hodajući kroz ružičasto rastinje, najednom sam upao u neku rupu. Sve mi se smračilo, osetio sam bol u desnoj nozi. Tonuo sam i gubio svest, i radovao se toplini nesvestice i odmoru koji ona donosi.

»Čiko, čiko! Probudi se! Molim te, probudi se!«

Osetio sam kako me neko šamara, ali mi je glava bila kao odvojena od tela. U njoj je sve tutnjalo. Osvestio sam se. Uh! Mora da sam slomio nogu. Pogledao sam uvis i video otvor rupe oivičene rastinjem. Zadnjica mi je sedela u nekoj bari. Zamis se zgurio pored mene. »Šta se desilo?« Upitao sam.

»Rupa je bila pokrivena prašinom i travom, pa se nije videla. Mora da je voda izbacila zemlju. Jesi li u redu?«

»Mislim da sam slomio nogu.«

Leđima sam se oslonio o blatnjav zid. »Zamis, moraćeš da nastviš sam«

»Ne mogu te ovde ostaviti!«

»Slušaj me dobro sada. Ako nađeš nekoga tamo, možeš ga dovesti da mi pomogne.«

»Šta ako voda opet nadođe?«

Zamis mi opipa nogu i ja ustuknuh od bola. »Moram da te izvučem odavde. Šta treba da radim sa nogom?«

Dete je bilo u pravu. Nije mi baš bilo u planu da se ovde udavim. »Nešto čvrsto treba. Veži nogu da se ne pomera.«

Zamis spusti ranac pa poče da pretražuje po njemu i po opremi za šator. Izvadi jednu dasku, pričvrsti je uz moju nogu i obavi zmijskom kožom sa šatora. Potom napravi dva velika kaiša, jednim krajem me veza oko noge, a drugi izbaci napolje. Čim me je izvukao tako iz rupe, smračilo mi se u glavi. Bio sam na zemlji, pokriven ostacima šatora. Zamis me drmusao za ruku: »Čiko! Čiko!«

»Daaa?«, prošaputao sam.

»Ja sam spreman. Hrana ti je ovde«, on pokaza prstom, »a ako počne da pada kiša, samo navuci šator preko sebe. Ja ću označiti put kojim idem, da te lakše pronađem posle.«

Klimnuo sam glavom. »Čuvaj se!«

»Čiko. Ja mogu da te nosim. Ne treba da se razdvajamo.«

Jedva sam odmahnuo glavom.

»Pusti me da se odmaram. Onako ne bih izdržao. Nađi nekoga i dovedi ih ovamo.«

Osetio sam kako me hladan znoj probija i natapa kože, i kako mi se u stomaku sve okreće.

»Hajde sada, idi!«

Zamis dohvati svoju vreću, prebaci je preko ramena, i trčeći krenu u pravcu letilice. Posmatrao sam ga sve dok nije nestao, pa spustih glavu na zemlju i zagledah se u oblake. Zamalo da me uhvatiš, kizlodsko kopile, ali nisi računao na Draka. Zaboravio si...

ima nas dvojica...

Padao sam u nesvest i vraćao se iz nje lebdeći u polusvesti. Sećam se da je padala kiša i da sam šator navukao preko glave.

»Davidž? Poručnik Davidž?«

Otvorio sam oči i ugledao nešto što nisam video četiri zemaljske godine. Ljudsko lice. »Ko ste vi?«

Čovek je bio mlad, uzanog lica i kratke plave kose. Nasmešio se: »Kapetan Struman, lekar. Kako se osećate?«

»Kao da su me drogirali.«

»I jesu. Izgledali ste dosta loše kada vas je spasilačka ekipa dovela.«

»Spasilačka ekipa?«

»Da, vi i ne znate. Sjedinjene Zemaljske Države i Dračka Komora su napravile zajedničku komisiju koja nadgleda kolonizaciju novih planeta. Rat je završen.«

»Završen?«

»Da.«

Kao da mi je kamen pao sa srca. »Gde je Zamis?«

»Ko?«

»Džeriba Zamis. Drak sa kojim sam bio.«

Doktor slegnu ramenima. »O tome ne znam ništa. Pretpostavljam da je sada u rukama Dragera.«

Drageri! Jednom sam i sam upotrebio taj izraz. Slušajući Strumana dok ga izgovara, učini mi se da je to čudno, strano... odvratno. »Zamis je Drak, a ne Drager.«

Doktor se namršti pa slegne ramenima, opet. »Naravno, kako god vi kažete. Sada se odmorite malo, obići ću vas kroz nekoliko sati.«

»Mogu li da vidim Zamisa?«

Doktor se nasmeja. »Zaboga, ne! Vi ste na putu za Delti, Sjedinjene Zemaljske Države, a Drak je na putu za Drako.« Onda se okrenuo i otišao.

Kako sam samo bio izgubljen! Nalazio sam se u brodu, na odeljenju za bolesne. Svi kreveti oko mene su bili puni. Čovek sa moje desne strane je zavrteo glavom i nastavio da čita neki časopis. Čovek sa moje leve strane je izgledao ljut. »Prokleti Dragerljubac!« Namerno mi je okrenuo leđa.

Strana Zemlja. Te su mi reči prve pale na pamet čim sam kročio sa broda na tlo u Orleansu. Masa osoblja iz snaga UZD-a je užurbano trčkarala unaokolo. Ličili su mi na mrave.

Sve je smrdelo na težak industrijski smog. Pljunuo sam na zemlju.

»Ako već pljuješ, mogao bi malo i da odspavaš u vojnom pritvoru,« obratio mi se redov sa belom kragnom, iz Vojne policije. »Ma, nosi se!« odvratio sam osorno i nastavio da silazim niz plato.

»Quoi?«[1] VP-ovac je potrčao za mnom.

»Nosi se!« Izvadio sam otpusnu listu iz unutrašnjeg džepa i zavitlao njom. »Gejvi da nisam više u službi, kizlod!«

VP-ovac uze papire, namršti se i pokaza na dugu, nisku zgradu na kraju poljane. »Continuez tout dorit!«[2]

____

1 (franc.) – Šta?

2 (franc.) – Nastavite desno!

Nasmejao sam se, a onda okrenuo i uputio preko polja. Setio sam se kako me je Zamis jednom pitao nešto o tome kako se Zemljani sporazumevaju.

Ali gde je Zamis sada? Zavrteo sam glavom i ušao u zgradu. Ljudi u zgradi su se grupisali, jedni oko in-procesora, a drugi oko transportnog terminala. Iza dva duga stola su se, očigledno, dosađivali službenici. Višejezični natpisi iznad njihovih glava su potvrđivali da su to lokalni carinici.

Zaustavio sam se ispred jednog. Ona me pogleda, pa ispruži ruku: »Votre passeport?«[1]

Pružio sam joj plavu i belu knjižicu i prekrstio ruke. Iza nje sam ugledao jedan stari, anti-drački propagandni poster i naježio se. Na njemu je bio Drak sa velikim žutim očima kako pred razjapljenim čeljustima drži malu Zemlju — spreman da je slisti, i poruka ispisana na sedam jezika »Oni ovo smatraju pobedom!«

»Avez — vons quelque chose a declare?«[2]

Neko me potapša po ramenu.

»Govorite li engleski?«

Okrenuo sam se i ugledao drugog carinika. Automatski rekoh:

»Surda, ne surda. Adže Drakon?«

Okrete se prvom službeniku, uze od nje pasoš, pa me pogleda. Lupkao je pasošem o dlan nervozno, otvorio ga, pročitao prvu stranu sa mojim ličnim podacima, pa me opet pogledao.

»Pođite sa mnom, gospodine Davidž. Malo ćemo porazgovarati.«

Sledio sam ga do jedne manje kancelarije. Pokaza mi rukom gde da sednem.

Seo sam u jednu fotelju iza kancelarijskog stola. »Zašto se pretvarate da ne znate engleski?«

»Zašto vi držite onaj poster na zidu? Rat je gotov, ako sam dobro razumeo.«

Carinik sastavi ruke, pa ih položi na sto. »Borba je gotova, gospodine Davidž, ali rat za mnoge nije. Drageri su ubili mnogo ljudi.«

Nakrivio sam glavu pa ustao. »Ubijeno je i nekoliko Draka. Mogu li da idem sada?«

Carinik se zavali u fotelji.

»Problem koji nosite biće vam veoma težak na ovoj planeti.«

»Ništa vi ne brinite, ja sam taj koji ga nosi.«

Carinik slegne ramenima pa mi glavom pokaza vrata.

»Možete ići. Želim vam sreću, gospodine Davidž, a biće vam i te kako potrebna.«

Dragerlizac! Ovako pogrdan izraz je isto što i iz istorije poznati nazivi za kvislinge, jeretike, robove... Bivši vojni piloti se nisu dobro kotirali, za njih nije bilo posla u civilstvu, a naročito ne za nekoga ko nije leteo već četiri godine, kome noga nije u redu i koji je, usput, Dragerlizac. Prebacio sam se u Severnu Ameriku pa nakon usamljeničkog lutanja stigao i u Dalas. Progonile su me Mistanove reći iz Talmana, stare osam stotina godina: »Minsuraam va sideth«, ili, »Usamljenost su tvoje misli, jer biće je to koje je samo sebi stvara.« Sećam se da je Džeri jednom rekao: »Za mene je usamljenost nešto nelagodno, neprijatno, i nešto što se izbegava, ali zato nikako ne nešto čega se treba plašiti. Čini mi se da bi ti između smrti i usamljenosti radije izabrao ono prvo.«

Mistan je govorio: »Ako si sam sa sobom, uvek ćeš biti sam, i sa drugima.« Kontradikcija? Realnost kaže da je to istina.

___

1 (franc.) — Pasoš, molim!

2 (franc.) — Imate li šta da prijavite za carinu?

Kao da nisam pripadao ovoj planeti na kojoj je podeliti ljubav bilo nešto nemoguće, nešto izopačeno. Osećao sam, duboko u sebi, da od osobe zvane »Davidž« nema nikakve koristi. Bila to moja greška ili ne, tek, mrzeo sam u tom trenutku ružno žuto stvorenje po imenu Zamis, kao i njegovog roditelja.

»Izvedi Zamisa pred arhivare... Zakuni se!«

»Oooh, Džeri!«

»Zakuni mi se!«

»Kunem se!«

Za isplatu sam imao četrdeset i osam hiljada kredita, tako da sa novcem nije bilo problema. Problem je bio šta sa sobom. Konačno sam počeo da radim u nekoj izdavačkoj kući u Dalasu, na prevodima dračkih rukopisa. O Dracima su voleli »vestern-priče«.

»Ubodi ga naagusaat!«

»Nu geph, pravnice!« Beng, beng!

Puške pukoše i pogibe još jedan kizlode shaadsaat.

Tu sam stao.

Pozvao sam roditelje.

»Zašto se nisi javio do sada, Vili? Mnogo smo brinuli... «

»Morao sam da sredim neke stvari, tata... Ne, ne baš...«

»Razumemo, sine... Mora da je bilo strašno.«

»Tata? Došao bih malo do vas...

I pre nego što sam stavio novac u Diarmanov električni telefon, znao sam da činim grešku. Osetio sam potrebu za domom, ali to više nije bio onaj dom koji sam napustio sa osamnaest godina. Morao da odem, drugog mesta nije bilo.

Vozio sam noću, koristeći stare puteve sa tihim šumom Diarmanovog motora kao jedinim društvom. Bio je decembar. Noć tiha, nebo jasno sa mnogo zvezda. Setio bih se katkad Fairin četiri, besnog mora i stalnog vetra. Parkirao sam i pogasio svetla. Kroz nekoliko trenutaka mi se oči prilagodiše mraku, i ja izađoh iz kola. Nebo nad Kanzasom je bilo prostrano, a zvezde su blizu, kao da se rukom mogu dotaći. Pod nogama je škripao sneg. Potražio sam Fairin četiri na nebu, medu hiljadu blještećih zvezda.

Fairin četiri je u konstelaciji Pegaza, ali među mnogim zvezdama nisam umeo da prepoznam krilatog konja. Bilo je hladno, stresao sam se i krenuo u kola. Na severu se ukaza jedna druga konstelacija: Drako, Zmaj sa svojim repom obavijenim oko Ursa Minor, koji kao da visi naopačke. El-tamin, Zmajev nos, je rodna planeta Draka, a druga, Drako, planeta na kojoj je bio Zamis.

Neka kola su nailazila iz pravca suprotnog meni, i svetio njihovih farova me zaslepi. Kola se zaustaviše, a vozač otvori prozor:

»Da li vam treba pomoć?«

»Ne hvala. Samo gledam zvezde.«

»Baš lepa noć, je l' da?«

»Daaa.«

»Sigurno vam ništa ne treba?«

»Hvala, ne. Hmmm... čekajte! Gde se nalazi najbliža civilna svemirska stanica?«

»Sat vožnje odavde, u Salini.«

»Hvala!«

Vozač mi mahnu rukom kroz prozor, i ode. Pogledah u Eltamin još jednom, pa uđoh u kola.

Kroz devet nedelja... Stajao sam pred malim sedim čovekom koji je vodio časopis »Lone Star Publishing, Inc.« Pogledao me je i namrštio se.

»Pa, šta sada želite? Mislio sam da ste prekinuli sa ovim poslom.« Bacio sam mu na sto rukopis od hiljadu strana. »Ovo!«

»A šta je to?«

»Dračka Biblija. Zove se Talman.«

»I šta sa tim?«

»Kako ‚šta'? To je jedina dračka knjiga prevedena na engleski. Tu je pisano čime se jedan Drak rukovodi u svom životu. Doneće vam mnogo kredita.«

Nagao se napred i prelistao nekoliko prvih stranica.

»Znaš šta, Davidž? Ama, nimalo mi se ne sviđaš, znaš?«

»Ni vi meni,« slegnuo sam ramenima.

Vratio se rukopisu. »Zašto sada?«

»Zato što mi sada treba novac.«

»Sve što mogu da ti ponudim je osam do deset hiljada. Ovakvo nešto do sada nismo imali.«

»Meni treba dvadesetčetiri hiljade. Ako nemate toliko, idem kod nekog drugog.«

Pogledao me je i namrštio se: »Zašto misliš da bi drugi bili zainteresovani?«

»Ne možete me prevariti. Znam da ih ima mnogo koji su preživeli rat, civila i vojnika, a koji bi voleli da znaju šta se u stvari desilo.«

Nagao se napred i lupio rukom po rukopisu. »A to ovde piše!«

»Dvadesetčetiri hiljade su mnogo za prvi rukopis.«

Pokupio sam papire. »Naći ću ko ima neku kintu da investira u pravu i sigurnu stvar.«

On položi svoju ruku na rukopis i opet se namršti. »Stani, Davidž. Kažeš, dvadesetčetiri hiljade?«

»Ni manje ni više.«

Napući usta pa me pogleda. »Pretpostavljam da ćeš praviti neprilike ukoliko na kraju izmenim tekst?«

»Sve što želim je novac. Možete sa rukopisom raditi štogod vam volja.«

Zavalio se u fotelju. »A šta ćeš sa novcem?«

»To se vas ne tiče.«

Nagnuo se napred i prelistao još nekoliko stranica. »Imaš li nekih posebnih uslova u vezi sa našim ugovorom?«

»Ne. Interesuje me samo novac. Rukopis možete da preradite i u Mein Kampf ako želite.«

»Ovo je, izgleda, prilično radikalno delo.«

»I jeste. To isto možete naći kod Platona, Aristotela, Frojda, Normajera i u Daklaraciji Nezavisnosti.«

»Šta ovo vama znači?«

»Dvadeset i četiri hiljade kredita.«

Nije prošlo ni dvadeset sati, a u rukama sam držao kartu za Drako.

Šest meseci kasnije... Stajao sam pred starinskom kamenom kapijom pitajući se šta, zaimebožje, tu tražim. Put do Drakoa, sa samim Dracima okolo, pomogao mi je da shvatim istinu Namvakovih reči.[1]

---

1 »Mir je samo rat bez borbe. «

Dobio sam pravo da putujem na ovu planetu, ali su mi spretni drački birokrati, koji su dobro uvežbali svoj posao još mnogo pre nego što je prvi Zemljanin kročio na Drako, potpuno zagorčali život.

Svega je tu bilo: pretnji, podmićivanja, popunjavanja formulara danima, provera ne nosim li kakvu bolest, ponovne provere, ispunjavanje formulara, ispitivanja razloga zbog kojeg sam tu, novog podmićivanja, i čekanja, čekanja, čekanja...

Na brodu sam vreme provodio uglavnom u svojoj kabini, ali, kako su drački stjuardi odbijali da me usluže, morao sam da idem u kuhinju i da se tamo hranim. Sedeo bih, tako sam, i slušao glasne komentare onih koji su sedeli oko mene. Shvatio sam da je najbolje u stvari bilo pretvarati se da ništa ne razumem. Jer, ko uopšte može da pretpostavi da jedan Zemljanin može da govori drački?

»Zar moramo da jedemo na istom mestu gde i Irkmaan pogan?«

»Pogledaj ga, kako ima prljavu bledu kožu. A ta smrdljiva trska na glavi! Uuuh! Kakav smrad!«

Iskezio bih zube malo, pa se trudio da mi pogled ostane prikovan za tanjir.

»Zakoni svemira su podli, dok u njemu može da postoji ovakva kreatura!«

Okrenuo sam se na ovo i namrgođeno pogledao u tri Draka prekoputa.

Odgovorio sam im na dračkom: »Da su se vaši stariji potrudili da nauče seljačke kiz da upotrebljavaju kontraceptivna sredstva, vas ne bi ni bilo.« Okrenuo sam se svom tanjiru dok su dva Draka pridržavali trećeg da se ne stropošta na pod.

Na Drakou sam lako našao imanje Džeriba. Problem je bio kako ući.

Posed je bio okružen visokim kamenim zidom, a kroz kapiju se videla ogromna kamena kuća, baš onakva kakvu mi je Džeri opisao. Vrataru sam rekao da želim da vidim Džeriba Zamisa.

Vratar se izbečio u mene, pa nestao iza kapije.

Kroz nekoliko trenutaka se pojavio drugi Drak. Izašao je iz velike kuće i koračao širokom stazom prema meni. Klimnuo je glavom na čuvara i prišao mi. Bio je Džerijeva pljunuta slika i prilika.

»Ti si Irkmaan koji traži da vidi Džeriba Zamisa?«

»Da. Zamis mora da vam je pričao o meni. Ja sam Vilis Davidž.«

Drak me je promatrao.

»Ja sam Eston Nev, brat Džeriba Šigana. Moj roditelj, Džeriba Gotig, želi da vas vidi.«

Naglo se okrenuo i zakoračio prema kući. Sledio sam ga, veoma srećan i na samu pomisao da ću ponovo videti Zamisa.

Uveli su me u ogromnu sobu zasvođenu kamenim krovom.

Sećam se da mi je Džeri govorio kako je ta kuća stara četiri hiljade godina. Čim sam ušao, Drak koji je dotle sedeo tamo, ustade i priđe mi. Bio je veoma star i znao sam ko je.

»Vi ste Gotig, Šiganov roditelj.«

Proučavao me je svojim žutim očima, pa ispružio troprstu, naboranu šaku. »Ko si ti, Irkmaan? Šta ti znaš o Džeriba Zamisu, i zašto govoriš drački kao moje dete Šigan? Zbog čega si ti ovde?«

»Tako govorim jer me je tome i naučilo vaše dete, Džeriba Šigan.«

Starac nakrivi glavu i zagleda se u mene čkiljeći. »Ti znaš moje dete? Kako?«

»Zar vam spasilačka ekipa nije rekla?«

»Rekli su da je moje dete, Džeriba Šigan, poginuo u borbi kod Fairin četiri. To je bilo pre više od šest naših godina. Kakvu ti igru igraš, Irkmaan?«

Pogledao sam Neva. I mladi Drak me je podozrivo posmatrao. Obratio sam se

Gotigu. »Šigan nije bio ubijen u letilici. Zajedno smo se našli na Fairin četiri i tamo živeli zajedno godinu dana. Šigan je umro rađajući Džeriba Zamisa. Posle godinu dana našla nas je združena spasilačka ekipa...«

»Dosta! Dosta, Irkmaan! Da li si došao zbog novca, ili da iskoristiš moj trgovački uticaj? Šta? Šta?!«

Namrštio sam se. »Gde je Zamis?«

»Zamis ne postoji, Irkmaan! Porodica Džeriba se smrću Šigana ugasila!« Starac zasuzi.

Razrogačio sam oči u neverici. »To nije istina. Ja sam odgajio Zamisa. Zar vam ništa nisu rekli?«

»Pređi na stvar, Irkmaan. Nemam mnogo vremena.«

Zagledao sam se u Gotiga.

Bilo je jasno da starac zaista ništa ne zna o svemu tome. Mora biti da su dračke vlasti uzele Zamisa i to prećutale. Ali zašto?

»Ja sam zaista bio sa Šiganom. On me je naučio vašem jeziku. Kada je Šigan umirao ja sam... «

»Irkaan, tvoj plan nije dobar. Moraću da zamolim Neva da te izvede napolje. Šigan je poginuo u borbi kod Fairin četiri. Obavestili su nas samo dan kasnije.«

»Onda mi recite, Gotig, kako znam istoriju vaše porodice. Hoćete li da vam je ispričam?«

»Kažeš, znaš istoriju naše porodice?«

»Da.«

»Reci nam je onda.«

Udahnuo sam i počeo. Kod sedamdeset i treće generacije je Gotig klečao kraj Neva, na kamenom podu. Ostali su tako sve dok sam govorio, gotovo tri sata. Završio sam priču, a Gotig je pognuo glavu i plakao. »Pravo govoriš, Irkaan. Ti mora da si poznavao Šigana.«

Stari Drak me je pogledao pun nade. »I kažeš da je Šigan rodio dete, Zamisa?«

Klimnuh glavom. »Nije mi jasno zašto vam nisu rekli?«

Gotig ustade i namršti se.

»Videćemo, Irkmaan. Kako se zoveš?«

»Davidž. Vilis Davidž.«

»Videćemo zašto, Davidž.«

Gotig mi je pružio gostoprimstvo, na čemu mu hvala, jer mi je ostalo nešto malo više od jedanaest hiljada kredita. Posle razgovora je poslao Neva sa mnom do Centralne Komore, u Sendiev, glavni grad Drakoa. Porodica Džeriba je bila veoma uticajna, i sva su nam vrata bila, manje više, otvorena.

Najzad su nas uputili do predstavnika Ujedinjene Istraživačke Komisije, Draka po imenu Jozdn Vrul.

Pogledao je pismo koje mi je Gotig dao i namrgodio se. »Odakle ti ovo, Irkaan?«

»Mislim da je potpis tu.«

Drak opet pogleda pismo, pa u mene. »Porodica Džeriba spada u najuglednije na Drakou. Ti tvrdiš da ti je Džeriba Gotig dao ovo?«

»Čini mi se da sam to već rekao.«

Pristupi nam Nev. »Vi imate sve informacije u vezi sa istraživačkom misijom na Fairin četiri. Mi zahtevamo da nam kažete šta se desilo sa Džeriba Zamisom.«

Jozdn Vrul se namršti. »Eston Nev, ti si osnivač porodice sada, je li tako?«

»Tako je.«

»Zašto blatiš svoju porodicu? Zašto si u društvu ovog Irkaana?«

Nev iskrivi gornju usnu i prekrsti ruke. »Jozdn Vrul, ako misliš da u doglednoj budućnosti šetaš po ovoj zemlji kao slobodan čovek, preporučujem ti da prestaneš da melješ i da smesta pronađeš Džeriba Zamisa!«

Jozdn Vrul pažljivo pogleda u svoje prste, pa u nas. »Vrlo dobro, Eston Nev! Pretiš da bi saznao istinu od mene.« Drak ispisa nešto na parčetu papira i pruži ga Nevu. »Naći ćeš Džeriba Zamisa na ovoj adresi, ali ćeš prokleti dan kada si je dobio.«

Ušli smo u bolnicu za duševne bolesnike sa osećajem mučnine. Drači koji vrište, pene ili im je pogled sasvim tup, ležali su svuda naokolo. Gotig nam se pridružio čim smo došli. Direktor bolnice me je ljutito posmatrao i vrteo glavom prema Gotigu. »Vratite se dok još možete, Džeriba Gotig. Iza ovih zidova su jad i tuga.«

Gotig ga dohvati »Slušaj me dobro, insektu! Ako se ovde nalazi Džeriba Zamis, zahtevam da mi ga dovedeš, ili ću pokrenuti svu silu porodice Džeriba da ti slomi vrat!«

Direktor zgrči usta, podiže glavu i klimnu. »Dobro. Vrlo dobro, razmetljivi Kazmith! Pokušali smo da sačuvamo obraz porodici Džeriba. Pokušali smo! A sada ćeš videti. Daa, videćeš, ti prebogati i ulizani stvore!«

Direktor našvrlja nešto na papiriću i pruži Nevu.

»Zbog ovoga ću izgubiti položaj i ugled, ali neka! Neka! Sada ćeš videti ono što se zove Džeriba Zamis. Samo gledaj. Gledaj i kukaj.«

Džeriba Zamis je sedeo na kamenoj klupi. U travi i drveću, sedeo je i gledao u zemlju, tupo. Nije treptao, nije se pomerao. Nisam znao kako da utešim Gotiga. Prišao sam Zamisu. »Zamis? Da li me poznaješ?«

Drak se prenu i pogleda me. Kao da me nije prepoznavao. »Ko si ti?«

Spustio sam se do njega i uhvatio ga za ruke. »Zamis, zar me ne prepoznaješ? Ja sam, tvoj čika. Sećaš se? Čika Davidž!?«

Drak je odmahnuo glavom, podigao ruku i pozvao nadzornika. »Hoću da odem u svoju sobu. Molim vas, pustite me da idem u svoju sobu!«

Ustao sam i dograbio ga. »Zamis! To sam ja!« Uzvratio mi je beživotnim pogledom.

Nadzornik spusti svoju žutu ruku na moje rame. »Pusti ga, Irkaan!«

»Zamis!«, okrenuo sam se Nevu i Gotigu. »Kažite nešto!«

Nadzornik iz džepa izvuče palicu i njom značajno lupi o dlan. »Pusti ga, Irkmaan.«

Istupi Gotig. »Objasnite ovo.«

Nadzornilk nas je redom gledao, najpre Gotiga, pa Neva, pa mene, pa Zamisa.

»Ovaj... ova kreatura, je došla ovde pričajući nam o ljubavi, oh, ljubavi... prema, ni manje ni više nego prema ljudima. Izopačenost! Totalna izopačenost! To nije mala stvar! Vlada bi vas zaštitila od skandala. Zar biste želeli da vam se ime vuče po blatu?«

Pogledao sam Zamisa. »Šta ste mu učinili? Kopile jedno kizlodsko! Malo šok terapija? Malo pilula, da mu pomračite um?«

Nadzornik me je prezrivo gledao. »Ti, Irkmaan, to ne razumeš. On ne može biti srećan kao Irkmaan vul, čovekoljubac. Činimo sve da ga osposobimo za život u zajednici Draka. Šta je tu loše?«

Pogledao sam Zamisa. Još sam se dobro sećao kako se sa mnom postupalo na Zemlji. »Ne znam . Možda nije loše. Ne znam.«

Nadzornik se okrene Gotigu. »Molim da nas razumete, Džeriba Gotig. Ne možemo porodicu kao što je vaša da podredimo takvoj sramoti. Vaše pradete je dobro i uskoro će poći u školu. Za nepune dve godine će on biti vredan član porodice Džeriba, nosiće njeno ime. Zar je to loše?«

Gotig je zavrteo glavom, onemeo. Ja opet čučnuh do Zamisa i zagledah se u njegove žute oči. Uzeo sam ga za desnu ruku i stavio je u svoju. »Zamis?« Zamis obori pogled, pa dohvti moju levu ruku i raširi mi prste; počeo je da pokazuje na svaki prst naizmenično i svaki bi se put, pokazujući ga, zagledao u mene. »Daaa...« Zamis ponovo pckaza »Jedan, dva, tri... četiri, pet!«

»Da!

Prislonio je moju ruku uz obraz.

»Čiko... Rekao sam da te nikada neću zaboraviti!«

Godine su prolazile, a ja se nisam ni trudio da ih brojim. Mistan je imao jednu misao u vezi sa onima koji mere vreme. »Oni koji to čine kao da misle da se po tom vremenu meri njihovo mesto u svemiru.«

Jutrom bih odlazio na grob prijatelja. Nebo je bivalo vedro onoliko koliko to Fairin četiri dozvoljava. Eston Nev, Zamis, Taj i ja smo tu sahranili Gotiga. Šiganov roditelj je uzeo Zamisa sebi, rasprodao imanje porodice Džeriba i preselio celu porodicu na Fairin četiri. Kada je čuo celu priču Taj je ovu planetu nazvao Prijateljstvo.

Dan je bio olujni kada sam otišao na groblje i kleknuo između humki. Skupio sam se u jakni od zmijske kože, ne bih li se zaštitio od vetra. More je besnelo, kao i uvek, a o stenje su se razbijali veliki talasi. Teški oblaci su visili nad nama. Sve će uskoro biti pod ledom. Gledao sam u svoje ruke, izborane, pa u grobove.

»Nisam mogao da ostanem u njihovom naselju, Džeri. Nemoj me pogrešno razumeti, tamo je lepo. Samo sam gledao kroz prozor u more i mislio na pećinu, stalno. Sam sam, u neku ruku, a dobro je. Znam sada ko sam i šta sam, a to je ono bitno, zar ne?«

Začulo se nešto. Oslanjajući se rukama na svoja kolena, već slaba, polako sam se pridigao. Iz naselja je dolazio Drak, noseći dete. »Eh, Taj, to je, znači, tvoje prvo dete?«

»Da, čiko. Hteo sam da te zamolim da ga naučiš svemu što treba. Porodici, Talmanu, životu na Prijateljstvu.« Uzeo sam smotuljak. Ono podiže svoju troprstu debeljuškastu ručicu i uhvati se za mene. »Da, Taj. Pravi je Džeriba. Kako tvoj roditelj, Zamis?«

»Kao i obično. Šalje ti pozdrave.«

»Pozdravi i ti njega, Taj. Kaži mu da bi bolje bilo da izađe iz one klimatizovane kapsule i pridruži mi se ovde u pećini.«

Taj se nasmeši pa klimnu glavom. »Reći ću mu.«

Uperio sam prstom na sebe. »Pogledaj me samo. Zar ti izgledam bolesno?«.

»Ne, čiko.«

»Kaži Zamisu neka izbaci onog lekara, i dođe da živi u pećini.«

»Da,čciko.« Taj se opet nasmeši. »Treba li ti nešto?«

»Da. Treba mi toalet papir. Može i koji viski..., ne. Ipak mi ne treba. Sačekaću dok Hesni ne poodraste. Samo toalet papir.«

Taj se pokloni. »Da. I neka te mnoga jutra zateknu zdravog.«

Mahnuo sam rukom, pomalo nervozno. »Hoće, hoće. Nemoj samo da zaboraviš toalet papir.«

Taj se opet nakloni. »Neću, čiko.«

Okrenuo se put retke šume i krenuo do naselja.

Živeo sam sa njima jednu godinu, pa sam se preselio nazad, u staru pećinu.

Skupljao sam drva za ogrev, sušio zmije i odolevao zimi.

Zamis mi je predao Taja na odgajanje ovde u pećini, a evo, Taj mi je sada doneo svoje dete. Malog Hesnija. Pogledao sam ga. »Tvoje će se dete zvati Gotig, a onda...« Pogledao sam u nebo. Suze na licu su mi se već sušile. »A onda će se Gotigovo dete zvati Šigan.«

Klimnuo sam glavom i krenuo prema raspuklini u steni, koja vodi ka pećini.

BARI LONGJEAR

Postoje pisci koji se pojave najednom, postanu poznati nekim superhitom i zatim isto tako brzo nestanu. Najizrazitiji primer u svetu naučne fantastike je Bari Longjear, nosilac tri najveće američke SF nagrade za novelu »Enemi mine« objavljenu 1979. godine — dotad potpuno nepoznat, a otad nije dao ništa iole vredno pomena. Novela »Enemi mine« postala je deo romana »Manifest sudbine« (1980, Manifest Destiny), koji nije postigao neki veći uspeh. Svi kasniji Longjearovi pokušaji da ponovi svoj uspeh iz 1979. godine nisu urodili plodom. Beležimo nekoliko vrlo, vrlo skromnih romana (City of Baraboo, 1981 i Circus World, 1983), i to je praktično sve što se o njemu može reći. Po noveli »Enemi mine« snimljen je i film, kod nas prikazivan pod naslovom »Svemirski brodolomnici.« Karakteristika Longjearove proze je slaba literarna vrednost, a izuzetan uspeh koji je »Neprijatelj« postigao kod Amerikanaca treba verovatno tražiti u dvema stvarima koje se tu provlače: asocijacija na određene situacije iz Vjetnamskog rata, koji je pre osam godina Amerikancima bio vrlo svež i parabola o njihovom svojevremenom odnosu prema crncima.

Kejt Vilhelm,

DRAGA, BILA SI SJAJNA

Kate Wilhelm:
BABY, YOU WERE GREAT, 1967

Prevod sa engleskog:
Gordana Markov

Džon Luison je pomislio da će mu glava eksplodirati ako još jedna vrata tresnu, zvono zazvoni ili još neki glas upita da li je bio u pravu. Napustivši svoje laboratorije, išao je kroz hodnik, prekriven tepihom, do lifta koji je bešumno klizio, širom otvoren da ga primi; spustio se mirno dva sprata, gde je bilo nekoliko hodnika prekrivenih tepisima. Vrata koja je odgurnuo nosila su kratak natpis: Studio za audiciju. Unutra, u sobi za primanje, mahnule su mu tri devojke, koje su dobro znale da ne treba da mu se obrate ako on ne progovori prvi. Bile su iznenađene što ga vide; bila je to njegova prva poseta u sedam-osam meseci. Unutrašnja prostorija u kojoj se zaustavio bila je zamračena, izgledajući na prvi pogled prazna, otkrivajući drugu osobu tek pošto su njegove oči imale vremena da se priviknu na slabo svetio.

Džon je seo u stolicu do Herba Dževitsa, još ne progovarajući. Herb je na glavi imao kacigu i zurio je u veliki ekran koji je zapravo bio jednostrani stakleni pano, koji mu je omogućavao da gleda odvijanje audicije u susednoj prostoriji. Džon je sebi na glavu spustio drugu kacigu. Ona je dobro prilegla i odmah uspostavila kontakt sa osam pripremljenih tačaka na njegovoj lobanji. Čim ju je uključio, zaboravio je na nju.

U drugu prostoriju je ušla devojka. Njena lepota je zaustavljala dah, bila je dugonoga, sa kosom boje meda, kosim sivim očima i tenom poput kajsije. Prostorija je bila nameštena kao dnevna soba, sa dva ležaja, nekoliko stolica, pomoćnim stolovima i stočićem za kafu; sve je bilo ukusno i beživotno kao u reklamnim prospektima. Devojka se zaustavila na vratima i Džon je osetio njenu neodlučnost, bremenitu nervozom i strahom. Spolja je izgledala uravnoteženo u iščekivanju, njeno smireno lice nije odavalo nikakve emocije. Koraknula je prema ležaju oklevajući, a žica se vukla za njom. Bila joj je pričvršćena na glavu. U tom času otvorila su se druga vrata. Utrčao je mladić, zalupivši vrata za sobom; izgledao je divlje i pomahnitao. Devojka je doživela iznenađenje, koje je preraslo u nervozu; napipala je kvaku na vratima, uhvatila je, i pokušala da vrata ponovo otvori. Bilo je zaključano. Džon nije mogao da čuje ništa što je u sobi izgovoreno; jedino je osećao devojčinu reakciju na neočekivano uznemirenje. Čovek divljih očiju joj se približavao, mašući rukama kroz vazduh i streljajući sve vreme očima svuda okolo. Iznenada se bacio na nju i privukavši je sebi grubo ljubio njeno lice i vrat. Ona je izgledala paralisana strahom nekoliko sekundi, a onda se javilo osećanje blagog očajanja koje neki put prati dosadu, ili preterano samopouzdanje. Kad su mladićeve ruke uhvatile njenu bluzu na leđima i pocepale je, ona je sklopila ruke oko njega, a njeno lice je izražavalo žudnju koju nikada nije osetila ni u svojoj duši, ni u svom telu.

»Rez!«, mirno reče Herb Dževits.

Čovek se odmakao od devojke i ostavio je bez reči. Ona se izgubljeno osvrtala, bluza joj je bila pocepana i visila oko njenih bokova, a jedne naramenice nije bilo. Voditelj audicije je ušao, praćen kostimografom sa haljinom koju je bacio na njena ramena. Ona je izgledala zapanjeno; talasi ljutine su prerasli u bes dok su je izvlačili iz sobe, koja je ostala prazna. Dvojica ljudi koja su to gledala skidoše svoje kacige.

»Četvrta do sada«, progunda Herb. »Šesnaest juče; dvadeset prekjuče... sve u svemu ništa!« Pogledao je radoznalo Džona. »Šta te je isteralo iz tvoje laboratorije?«

»Ovoga puta En«, reče Džon. »Telefonirala je celu noć i celo jutro.«

»Šta je sad posredi?«

»One proklete ajkule! Rekao sam ti da je previše nakon avionske nesreće prošle nedelje. Ona to više ne može da izdrži.«

»Ostani još minut, Džoni«, reče Herb. »Hajde da završimo sa sledeće tri devojke i onda razgovaramo.« Pritisnuo je dugme na naslonu za ruku stolice i soba s druge strane ekrana ponovo privuče njihovu pažnju.

Ovoga puta devojka je bila nešto manje lepa, niža, smeđokosa, sa jamicama, nasmejanim plavim očima i prćastim nosem. Džonu se dopala. Podesio je svoju kacigu i proživljavao sa njom.

Ona je bila uzbuđena; audicija ih je uvek uzbuđivala. Osećao se strah i nervoza,

mada ne previše. Verovatno je bila znatiželjna kako će se audicija odvijati. Neobuzdani mladić utrča u sobu, i njeno lice poblede. Više se ništa nije promenilo. Njena nervoza je porasla, ali nije bilo neprijatno. Kada ju je on zgrabio, jedina njena emocija bila je nervoza.

»Rez«, reče Herb.

Sledeća devojka je bila smeđokosa, sa divnim dugim nogama. Bila je veoma hladna, pravi profesionalac. Njeno pokretljivo lice je odražavalo skalu emocija koje su se očekivale dok se scena ponavljala do kraja, ali ništa u njoj nije bilo dirnuto. Ona je bila milion milja daleko odatle.

Sledeća je Džona pogodila u žicu. Lagano je ušla u sobu, gledajući oko sebe radoznalo, nervozno, kao što su sve one bile. Bila je mlađa od ostalih devojaka i manje staložena. Kosa joj je bila bledo zlatna, pokupljena u savršenu talasastu punđu na vrhu glave. Oči su joj bile smeđe, a ten lepo preplanuo. Kada je čovek ušao, njena nervoza je brzo prerasla u strah, a zatim u užas. Džon nije osetio kada je zatvorio oči. On je bio devojka ispunjena neopisivim užasom; srce mu je tuklo, adrenalin je navirao u njegov krvotok; želeo je da vrišti, ali nije mogao. Iz tamnih, nedokučivih dubina njegove psihe izviralo je u talasima drugo osećanje, tako izmešano sa užasom, da se sve stopilo u jednu emociju koja je pulsirala i udarala i vapila. Iznenada, on je otvorio oči i upiljio u prozor. Devojka je bila oborena na ležaj a čovek je klečao na podu pred nje; njegove ruke su klizile po njenom nagom telu, njegovo lice je bilo priljubljeno uz njenu kožu.

»Rez!« reče Herb. Njegov glas je podrhtavao. »Angažujte je«, rekao je. Čovek je ustao, preleteo očima preko devojke koja je sada jecala, a onda se brzo nagao nad njom i poljubio u obraz. Njeni jecaji su se pojačali. Njena zlatna kosa je bila popala, uokvirujući joj lice; izgledala je kao dete. Džon je strgnuo kacigu. Znojio se.

Herb je ustao, upalio svetio u prostoriji, i okno je izbledelo stopivši se sa zidom, što ga je učinilo neprimetnim. Nije gledao Džona. Dok je brisao lice, ruka mu je podrhtavala. On je ugura u džep.

»Kada ste započeli sa ovakvim audicijama?« upitao je Džon posle nekoliko trenutaka tišine. »Pre nekoliko meseci. Pričao sam ti o tome. Vraga, morali smo, Džoni. Ovo je šest stotina devetnaesta devojka koju smo isprobali. Šest stotina devetnaest! Sve falš osim jedne. Mrtvi smo od istezanja vratova. Možeš li da zamisliš koliko smo vremena utrošili da to rešimo? Sati za svaku. Sada su u pitanju minuti.« Džon Luison je uzdahnuo. Znao je. On je to u stvari predložio kada je rekao: »Za test smisli baziČnu stresnu situaciju«. Nije želeo da zna kroz šta je Herb prošao.

On reče: »U redu, ali ona je još dete. Šta da se radi s njenim roditeljima, zakonom, sa svim tim?«

»Sredićemo to. Ne brini. A šta je sa En?«

»Od juče me je zvala pet puta. Ajkule su prepunile čašu. Želi da nas obojicu vidi ovog poslepodneva.«

»Varaš se. Ne dolazi u obzir da prestanem u ovom trenutku!«

»Ne. Ne varam se. Ona kaže da neće da radi ako se ne pojavimo. Uzeće pilule i spavaće dok ne dođemo tamo.«

»Blagi Bože. Nije smela da se usudi!«

»Rezervisao sam mesta. Odlazimo u dvanaest i trideset pet.« Još jedan trenutak su zurili jedan u drugog, a tada je Herb slegao ramenima. Bio je nizak, ne mnogo težak, ali ipak zdepast. Džon je bio visok preko šest stopa, mišićav, i bio je svestan da mora da kontroliše svoj temperament. Drugi su verovali da ako ga ispusti i za tren, okolo će ležati tela, ipak, on ga je kontrolisao. Ranije je to bio fizički čin, napor tela i volje da ukrote taj temperament, a sada se to obavljalo automatski, i on čak nije mogao ni da se seti prilika kada je gnev pretio da ponovo bukne.

»Čuj, Džoni, kada vidimo En, pusti me da to sredim. U redu?« reče Herb. »Brzo ću to zavr...

»Šta ćeš uraditi?«

»Pljusnuću joj šljagu. Ako samo počne da iskaljuje svoj bes na meni, tresnuću je dole tako jako da će odskakati nedelju dana.« On se zadovoljno iskezio. »Ona je to do sada stalno radila. Znala je da nema zamene, i ako nas magarči. Neka sada pokuša. Samo neka pokuša.« Herb je koračao tamo-amo brzim, nestrpljivim koracima

Džon je shvatio sa zgražanjem da mrzi zdepastog čoveka crvenog lica. Osećanje je bilo novo, bilo je gotovo kao da je mogao da proba ukus mržnje koju je osećao, a ukus je bio nepoznat i prijatan.

Herb je prestao da korača i buljio je u njega jedan trenutak. »Zašto te je zvala? Zašto i tebe traži? Ona zna da ti nisi umešan u ovakav kraj.«

»Ona zna da sam ja ravnopravan partner, u svakom slučaju«, reče Džon.

»Ama nije u tome stvar.« Herbovo lice se izobličilo od cerenja. »Ona misli da si ti još uvek zagrejan za nju, zar ne? Ona zna da si se ti jednom, na početku, kada si radio na njoj upleo, da bi štos upalio.« Iskeženi se više nije šalio. »Da li je ona u pravu, Džoni, dragi? Da li je tako?«

»Mi smo se nagodili«, reče hladno Džon. »Ti si svoje završio, ja sam svoje završio. Ona me traži jer nema poverenja u tebe i ne veruje više ni u šta što joj kažeš. Njoj je potreban svedok.«

»Aha, Džoni. Ali sigurno se sećaš našeg dogovora.« Iznenda, Herb se nasmeja. »Znaš li Džoni, na šta ste ličili ti i ona? Na plamen koji pokušava da liže ledenu sveću.«

U tri i trideset bili su u Eninim sobama u hotelu »Skajlajn« U Grand Bahamima. Herb se vraćao u Njujork, pa je rezervisao mesto za let u šest posle podne. En neće završiti do četiri, pa su se udobno smestili u njenim sobama i čekali. Herb je uključio ekran, ponudio kacigu Džonu, koji je klimnuo glavom, i obojica sedoše. Džon je nekoliko minuta posmatrao ekran; zatim i on stavi kacigu.

En je gledala napolje, u daljinu, u morske talase, dugačke, zelene i lelujave; onda je upravila pogled bliže, u plavo-zeleno i živahno more, I naizad u peščane sprudove o koje su se talasi razbijali, raspršujući se u penu koja je izgledala dovoljno čvrsta da se po njoj može ići. Bila je smirena, Ijuljuškajući se u čamcu, sunce joj je pržilo u leđa, štap za pecanje težak u njenim rukama. Podsećala je na ravnodušnu životinju, pomirenu sa svetom, odomaćenu u svetu, s kojim je činila jedno. Nakon nekoliko sekundi, ona spusti štap, okrete se, i pogleda visokog čoveka u kupaćim gaćicama koji se smešio. On pruži ruku i ona je prihvati. Onda uđoše u kabinu čamca, gde je čekalo piće. Njeno vedro i srećno raspoloženje se naglo pokvari, da bi ga zamenila užasna sumnja i početak straha.

»Šta do đavola?...« progunda Džon, podešavajući audio. Kada je En bila na ekranu, audio je retko bio potreban.

»... Kapetan Brader je morao da ih otera. Uostalom, oni još ništa nisu uradili...« govorio je čovek hladnokrvno.

»Ali zašto misliš da će oni pokušati da me opljačkaju?«

»Ko još ovde ima nakit vredan milion dolara?«

Džon isključi ekran i reče Herbu: »Ti si lud! Nećeš se iz ovoga izvući tako lako!«

Herb je ustao i prešao sobu, da bi stao ispred zida s prozorom, kroz koji se pored sjajnih belih plaža valjao i ljeskao plavi okean. »Znaš šta svaka žena želi? Da ima nešto vredno krađe.« On se zadovoljno smejuljio, nizak, promukao glas je bio bez radosti. »Između ostalog, i ovo. One žele da se s njima jednom ili dvaput grubo postupi, i da budu primorane da kleče... Naš novi psiholog je prilično dobar, znaš li? Još nas nije pogrešno uputio. En će se možda malo koprcati, ali sve će dobro proći«

»Ona neće dopustiti pravu pljačku.« Glasnije, naglašavajući, on dodade, »Ja to ne bih dopustio.«

»Možemo to da nasinhronizujemo«, reče Herb. »To je sve što nam je potrebno, Džoni, iniciramo ideju i posle samo nasinhronizujemo ostatak.«

Džon je buljio u njegova leđa. Želeo je da poveruje u to. Bilo mu je potrebno da

poveruje u to. Njegov glas nije odavao ni trag od emocija kada je izgovorio, »Nismo tako počeli, Herb. Šta se dogodilo?«

Herb se tada okrenuo. Lice mu je bilo tamno spram bleštavog svetla iza njega. »U redu, Džoni, nismo tako počeli. Stvari se kreću brže, to je sve. Ti si imao na umu štos, i način na koji smo mislili da ga izvedemo izgledao je sjajno, ali nije trajao. Priuštili smo im doživljaj kockanja, učenja skijanja, automobilskih trka, svega o čemu smo mogli da sanjamo, i to nije bilo dovoljno. Koliko puta možeš izvesti prvi skijaški skok u životu? Nakon kratkog vremena želiš nova uzbuđenja, znaš li? Za tebe je to bilo sjajno, zar ne? Kupio si sebi novu bleštavu laboratoriju i zatarabio se u njoj. Kupio si sebi vreme i opremu, i kada stvari nisu išle kako treba, mogao si sve da oteraš do đavola i počneš iznova i niko te nije proklinjao. Razmisli kako je bilo meni, dečko! Morao sam da izlazim na kraj sa nečim novim, nečim što će razdrmati En, i zbog nje, sa celom tom krasnom, beznačajnom svetinom, koja nije čak ni živa dok je ne pričepiš. Misliš da je to bilo lako? En je bila neiskusno dete. Za nju je sve bilo novo i uzbudljivo, ali sada nije tako, dečko. Veruj da sada nije tako. Znaš li šta mi je rekla prošlog meseca? Sita je i umorna od muškaraca. Naša živa vatra, Enil! Umorna od muškaraca!«

Džon mu priđe i odgurnu ga. »Zašto mi nisi rekao?«

»Zašto, Džoni? Šta bi ti učinio što ja već nisam? Uporno sam tražio pravog momka za nju. Koje bi ti novo uzbuđenje smislio za nju? Ja sam radio na njima, dečko. Na samom početku, rekao si mi da te ostavim na miru. U redu. Ostavio sam te na miru. Ti si čak čitao svaku belešku koju sam ti slao. Ti si ih parafirao, dečko. Sve što je urađeno, potpisali smo obojica. Ne govori mi više 'Zašto mi to nisi rekao'. Ne bi vredelo!« Lice mu je bilo neprijatno crveno, vena u njegovom vratu je iskočila. Džon se pitao da li Herb ima visok pritisak, i da li će umreti od kapi u toku jednog od izliva srdžbe.

Džon ga je ostavio kod prozora. On je čitao beleške. Herb je znao da je on to radio. Herb je bio u pravu; sve što je on želeo, bilo je da bude ostavljen na miru. To je bila njegova ideja, posle dvanaest godina rada u laboratoriji na prototipovima, prikazao je svoj... trik... Herbu Dževitsu. Herb je u to vreme bio jedan od najvećih televizijskih producenata; sada je bio najveći producent na svetu.

Trik je bio prilično jednostavan. Osoba sa elektrodama postavljenim u mozak, mogla je da emituje svoje emocije, koje su, mogle biti prenošene i hvatane pomoću kaciga, da bi ih publika primila. Ni reči, ni misli nisu izlazile, jedino osnovne emocije... strah, ljubav, ljutina, mržnja... Tako, povezani sa kamerom koja je pokazivala ono što osoba vidi, sa nasinhronizovanim glasom, vi ste bili osoba koja doživljava, uz jednu bitnu razliku, mogli ste da isključite prenos, ako bi prevršilo meru. »Glumac« nije mogao. Jednostavan trik. Vama zapravo nisu bile potrebne ni kamera ni zvučna traka; mnogi korisnici ih nikad nisu ni uključivali, već su puštali na volju svojoj mašti da se uklopi u prenos emocija.

Kacige se nisu prodavale, već su se iznajmljivale na odgovarajuće kratko vreme. Najamnina od jednog dolara mesečno je skupljana prvog u mesecu, i bilo je preko trideset sedam miliona pretplatnika. Posle dva meseca, kada ga je zahtev za produžavanjem programa odvojio od redovne televizije, Herb je kupio svoju sopstvenu televizijsku mrežu. Jednočasovni program nedeljno, prerastao je u jedan sat programa svake noći, da bi se sada emitovao osam sati dnevno uživo, uz još osam sati emitovanja snimaka.

Ono što je počelo kao »Jedan dan u životu En Boument«, bilo je sada život u životu En Boument, a publika je bila nezasita.

Utom je ušla En, okružena gomilom pratilaca koji su je svakog dana opsedali — frizerima, maserima, nabavljačima, zapisničarima... Igledala je umorno. Dala je grupi znak da izađe, kada je videla da su tu Džon i Herb. »Halo, Džone«, reče, »Herbe«.

»En, draga, sjajno izgledaš!« reče Herb. On je obgrli i odlučno poljubi. Ona je i dalje stajala, sa rukama opuštenim niz telo.

Bila je visoka, veoma vitka, sa kosom boje žita i sivim očima. Imala je široke, podignute jagodice, a usta široka i odlučna. Prema od sunca tamnom, crveno-zlatastom tenu, zubi su joj izgledali belji nego što ih je Džon zapamtio. Mada previše sigurna i energična da bi delovala ljupko, bila je veoma lepa žena. Pošto ju je Herb pustio, okrenula se prema Džonu, oklevala samo trenutak, a zatim pružila tanku, od sunca potamnelu ruku. Njegova je bila hladna i gruba.

»Kako si, Džone? Dugo se nismo videli.«

Bio je veoma zadovoljan što ga nije poljubila niti oslovila sa »dragi«. Smešila se veoma blago i nežno izvukla svoju ruku iz njegove.

»Završila sam, Herbe«, reče ona. Glas joj je bio sasvim miran. Prihvatila je opor viski od Džona, ne skidajući pogled sa Herba.

»U čemu je stvar, srce? Maločas sam te gledao, draga. Bila si sjajna danas, kao i uvek. Još uvek imaš stila, dete. Bilo je super.«

»Šta ti bi s tom pljačkom? Mora da si sišao s uma....

»A, to. Ćuj, En draga, kunem ti se da o tome ništa ne znam. Mora da ti je Loton rekao prave stvari o tome. Znaš da smo se složili da se do kraja ove nedelje lepo zabavljaš, sećaš se? I to pali, draga. Kada se ti zabavljaš i odmaraš, trideset sedam miliona ljudi uživa u životu i odmara se. Dobro je to. Ne možemo ih stalno stimulisati. Oni vole promene... Džon pruži bez reči čašu skoča sa vodom. Herb je uze, ne pogledavši.

En ga je hladno gledala. Iznenada se nasmeja. Bio je to ciničan, gorak smeh. »Herbe, ne pravi se lud. Ne, pokušavaj da glumiš.« Ona ponovo srknu svoje piće, motreći ga netremice preko ruba čaše. »Upozoravam te, ako iko pokuša da me opljačka, raskrstiću s njim kao sa pravim provalnikom. Posle današnje emisije kupila sam pištolj, a naučila sam da pucam još kad mi je bilo devet ili deset godina. To još uvek znam. Ubiću ga Herbe, ma ko bio. «

»Draga«, započe Herb, ali ga ona oštro preseče.

»I ovo je mojih poslednjih nedelju dana. U subotu završavam.«

»En, ne smeš to učiniti«, reče Herb. Džon ga je napregnuto posmatrao, tražeći znak slabosti, bilo čega; nije opazio ništa. Herb je ulivao poverenje. »En, pogledaj oko sebe, ovu sobu, svoju odeću, sve... Ti si najbogatija žena na svetu, imaš vremena za sebe, možeš da ideš kud god hoćeš, radiš što ti je volja...«

»Dok ceo svet posmatra«

»Pa šta? To te ne sprečava, zar ne?« Herb je počeo da korača brzo i nestrpljivo. »Ti si to znala kada si potpisivala ugovor. Ti si dragocena devojka, En. Lepa, osećajna, inteligentna. Pomisli na sve one žene koje imaju samo tebe. Šta će one da rade, ako ih ti ostaviš? Da umru? Moglo bi se desiti, da znaš. Po prvi put u životu one osećaju da žive. Ti si im dala ono što niko pre nije, što je samo nagovešteno u knjigama i filmovima iz starih, dobrih vremena. Neočekivano, one znaju šta znači suočiti se sa uzbudljivim, doživeti ljubav, osećati zadovoljstvo i mir. En, misli na one beznačajne, koji u svom životu imaju samo tebe, i na ono što možeš da im daš. Trideset sedam miliona sumornih, En, koji nikad nisu osetili ništa osim razočaranja i dosade, dok im ti nisi udahnula život. Šta oni rade? Posao, deca, računi. Ti si im, draga, ponudila svet. Bez tebe, oni više neće želeti da žive«.

Ona nije slušala. Gotovo popano, rekla je: »Govorila sam sa svojim advokatima, Herbe, i ugovor je nevažeći. Ti si ga već bezbroj puta prekršio, insistirajuići da se prvobitni sporazum proširuje. Prihvtala sam da učim mnogo novih stvari, da bi publika mogla da proživljava sa mnom. Jesam. Bože moj! Pentrala sam se uz planine, lovila lavove, učila skijanje i skijanje na vodi, a sada, ti od mene tražiš da umirem svake nedelje po malo... ta avionska nesreća, nije loše, sasvim dovoljno da me užasne. Onda ajkule. Ja stvarno mislilm, Herbe, da je puštanje ajkula dok sam se skijala značilo ubiti me. I sam vidiš da ćeš me ubiti. To će se desiti i ti nećeš moći to da zaustaviš. Uopšte ne.«

Posle njenih reči usledila je teška, napregnuta tišina. »Ne!« vrisnuo je Džon, bezglasno, reči mu nisu izlazile iz usta. Gledao je Herba. On je prestao da korača, kad je En počela da govori. Nešto je prešlo preko njegovog lica, iznenađenje, strah, nešto što nije bilo lako identifikovati. Onda je njegovo lice postalo potpuno bezizražajno, i on je digao svoju čašu, ispio do kraja skoč i vodu i vratio čašu na bar. Kada se ponovo okrenuo, sumnjičavo se smešio.

»En, šta te stvarno muči? Ranije su bile varke. Znaš za njih. Oni lavovi se nisu stvarno pojavili, to znaš. A lavinu je trebalo da neko pokrene. I to znaš. Šta te još tišti?«

»Zaljubljena sam, Herbe. Želim da prekinem sada, pre no što uspeš da me ubiješ.«

Herb nestrpljivo odmahnu. »Da li si ikad gledala svoj šou, En?« Ona klimnu glavom. »Mislio sam da nisi. Ti ne bi znala za novi razvoj od pre mesec dana, nakon što smo planirali taj novi odašiljač u tvojoj glavi. Oko toga se, En, angažlovao dečko Džoni. Znaš te naučnike, nikad zado-voljni, uvek poboljšavaju, menjaju. Gde je kamera, En? Da li uopšte znaš gde je ona sada? Da li si poslednjih nedelja uopšte videla kameru ili bilo kakav rikorder? Nisi i više nećeš. Ti si srce, i sada na programu«. Njegov glas je bio sasvim tih, gotovo veseo. »Ti zapravo nisi na programu jedino kad spavaš. Ja znam da si zaljubljena. Znam i ko je on; znam kako ga doživljavaš; znam čak i koliko on nedeljno zarađuje. En draga, ja to treba da znam. Ja ga plaćam.« Sa svakom izgovorenom reči on joj je prilazio, dok mu se lice nije našlo na svega nekoliko inča od njenog. Nije imao sreće da izbegne nagli udarac koji mu je zabacio glavu, i pre nego što je iko shvatio, on je nju udario u leđa. En je pala u stolicu, za trenutak previše zabezeknuta da bi mogla da govori. Tišina je postajala sve teža, neprijatna i tmurna, kao da su se reči rađale, i pre no što se izgovore umirale, jer su za čovečji duh bile previše brutalne. Na Herbovim usnama je bila krvava mrlja, gde ga je posekao njen dijamantski prsten. On dodirnu usne i pogleda svoj prst. »Sve je snimljeno, srce, čak i ovo«, reče. Zatim se vrati ka baru, okrećući joj leđa.

Na njenom obrazu bio je širok, crveni trag. Sive oči su postale crne i gnevne; nije sa njega skidala pogled.

»Smiri se, srce«, reče Herb nakon kratke pauze, njegov glas je ponovo bio blag i smiren. »To neće ni na koji način uticati na ono što radiš. Ti znaš da veliki deo toga ne možemo iskoristiti, ali izato urednici imaju veću mogućnost izbora. Stigli smo dotle da je, od tvog dolaska, većina interesantnih stvari već bila na programu. Poput kupovine pištolja. To je famozna stvar, draga. Nisi ugušila i jedan osećaj i sve će biti super, kao čisto zlato.« Završio je mešanje pića, okusio ga, a zatim ispio najveći deo. »Koliko žena morao da izađe i kupi pištolj radi zaštite? Misli na sve njih dok dodiruješ taj pištolj, osećaj ono što si osetila kada si ga podigla, gledala...«

»Od kada snimate sve vreme?« upitala je. Džon je osetio kako ga podilaze žmarci niz kičmu, kao nagoveštaj uzbuđenja. On je preko minijaturnog odašiljača znao šta se zbiva, znao je za navalu njenih osećanja. Na njenom mirnom licu pokazao se samo njihov trag, ali je patnja koja je iznutra nagrizala, bila verno snimana. Njen staložen glas i smireno držanje bili su laž, jedino trake nisu nikada lagale.

I Herb je osetio buru koja se krila iza njene mirnoće. Spustio je svoju čašu, prišao joj dok je klečala kod stolice, i uzeo njenu ruku u svoje obe ruke. »En, molim te, ne ljuti se na mene. Bio sam razočaran novim materijalom. Kada je Džoni izbacio taj novi trik, znali smo da možemo snimati i morali smo pokušati, a ako bi ti znala, ništa ne bi vredelo. To nije način da se išta testira. Ti si znala da usađujemo odašiljač...«

»Koliko dugo?«

»Nešto manje od mesec dana.«

»A Stjuart? I on je jedan od tvojih ljudi? I on ima odašiljač? Ti si ga angažovao da... da vodi ljubav sa mnom? Je li tako?«

Herb klimnu glavom. Ona izvuče svoju ruku i okrete glavu, ne mogavši više da ga gleda. On tada ustade i ode do porozora. »Ali u čemu je razlika?- povika. »Da sam vas

upoznao na zabavi, ne biste o tome uopšte razmišljali. Kakve ima veze ako sam to učinio na ovaj način? Znao sam da ćete se dopasti jedno drugom. On je slavan kao i ti, voli iste stvari koje i ti voliš. Potiče iz siromašne porodice, slične tvojoj... Sve je govorilo da ćete se slagati...«

»O, da«, reče ona gotovo odsutno. »Slažemo se.« Pipala je u svojoj kosi, tražeći ožiljke.

»Sada je već sve zaceljeno«, reče Džon. Ona ga pogleda kao da je zaboravila da je on tu.

»Naći ću hirurga«, reče ona ustajući, dok su joj prsti pobeleli od stezanja čaše. »Neurohirurga...«

»To je novi proces«, reče Džon polako. »Bilo bi opasno upuštati se, nakon što su...«

Ona ga je dugo posmatrala. »Opasno?«

On klimnu glavom.

»Mogao bi da ih izvadiš...«

On se setio početka, kako ju je oslobađao straha od elektroda i žica. Njen strah je bio strah deteta prema nepoznatom i nečem što se ne da upoznati. Često joj je dokazivao da može da mu veruje, da je neće lagati. Nije je lagao, onda. U njenim očima je bilo isto poverenje, ista nepokolebljiva odanost. Ona mu veruje. Ona bi bez pitanja prihvatila sve što on kaže. Herb ga je nazvao ledenom svećom, ali je pogrešio. Ledena sveća bi se otopila na njenoj vatri. Više nalik na stalaktit, oblikovan vekovima postojanja civilizacije, sloj po sloj, on se formirao dok nije zaboravio kako da se potčini, i kako da pronađe ventil za buru koju je osećao negde u praznom, tvrdom srcu. Ona je pokušala i, razočarana, okrenula se od njega, povređena, ali nesposobna da ne veruje onome koga je nekad volela. Ona je sada čekala. Mogao je da je oslobodi, i ponovo izgubi, ovoga puta nepovratno. Ili bi mogao da je zadrži dokle god je živa.

Njene lepe sive oči bile su pune straha i poverenja koje joj je ulio. On joj polako protrese glavu.

»Ne mogu«, reče on. »Niko ne može.«

»Shvatam«, promrmlja ona, sa izraziom tuge u očima. »Mogla bih da umrem, zar ne? Imao bi tada divnu scenu, zar ne, Herbe?« Ona se udalji od Džona. »Naravno, morao bi da izmisliš priču, ali ti si u tome sjajan. Nesrećni slučaj, hitno potrebna hirurgija mozga, sve što ja osećam dok umirem zbog sirotih beznačajnih ženetina kojima nikad neće operisati mozak. To je jako dobro«, rekla je užasnuto. Oči su joj bile sasvim crne. »U stvari, što god da ja odsad uradim, ti ćeš iskoristiti, zar ne? Ako te ubijem, to će biti samo materijal iz kog će tvoji urednici da biraju. Istraga, zatvor, vrlo dramatično... Ili ako se ja ubijem...«

Džon se osećao pokunjeno, kao da ga je polako ispunjavala hladna, teška odgovornst. Herb se nasmeja. »Priča će izgledati otprilike ovako«, reče. »En se duboko, iskreno zaljubljuje u stranca. Svi znaju kako je takva ljubav duboka svi su oni to iskusili, znaš. Ona ga zatiče kako vodi ljubav sa devojkom, ljupkom mladom tinejdžerkom. Stjuart joj kaže da je sa njima svršeno. On voli malu nimfu. Ona se ubija zbog nesrećne ljubavi. U tebi besni prava bura strasti upravo sada, zar ne srce? Ništa za to, snaći ću se kada izbacim ovu scenu.«

Ona zavitla svoju čašu na njega, a ledene kocke i delovi pamorandže napraviše prugu po sobi. Herb se saže, iscerivši se.

»To je, draga, prokleto dobro. Zaprepašćujuće, ne možemo ih previše zaprepašćivati. Oni će to zavoleti, kada prebrode šok što su te izgubili. I da znaš da će prebroditi. Uvek je tako. Upitaj se da li je istina da se to desi sa onim ko doživi nasilnu smrt?«

En se ugrizla za usnu, ponovo polako sela, a oči su joj bile čvrsto stisnute. Herb ju je posmatrao za trenutak, a zatim još veselije reče, »Već imamo devojku. Ako im pružiš smrt, moraš im pružiti novi život. Jedan iznenada okončaš. Drugi iznenada započneš.

Devojku ćemo nazvati Sindi, biće to prava priča o Pepeljugi. I nju će voleti.

En otvori oči, sada zamagljene i crne, bila je tako napeta, da je Džon osetio da se i njegovi mišići skupljaju i zatežu. Pitao se da li bi podneo osećanja koja je ona zračila. Talas uzbuđenja ga obuze, i zinao je da bi sve to odglumio, i sve to osetio, ne-pojam, ni bes, strah, užas od prezentiranja smrti drugima da bi u njoj zlurado užlivali, i najzad, moru. Sve bi to znao. Gledajućli En, požele da ona tada sa njim sve prekine. Ali nije. Ona je stajala nepomično, leđa su joj bila ukočena, a usne stisnute i nabrane. Glas joj je bio potišten kada je rekla, »Stjuart počinje za pola sata. Treba da se presvučem.« Ostavila ih je ne osvrnuvši se.

Herb namignu Džonu i pokaza prema vrtima. »Hoćeš li da me odvezeš na avion, dete?« U vozilu on reče, »Budi uz nju koji dan, Džoni. Kasnije, kada shvati koliko se stvarno upecala, može da dođe i do burnije reakcije.« On se ponovo zakikota. »Hvala Bogu! Dobro je što ti veruje, Džoni dečko!«

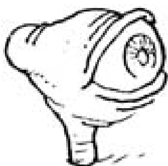
Dok su u mermernom i hromirnom terminalu čekali da prispeli avion iskrca svoje putnike, Džon reče, »Misliš li da će posle ovoga od nje biti ikakve vajde?«

»Ona ne može sebi da pomogne. Previše je okrenuta životu da bi svesno odabrala da umre. Ona je kao džungla iznutra, sirova, divlja, netaknuta tim blagim slojem civilizacije koji se na njoj vidi. To je tanak sloj, dete, stvarno tanak; ona će se boriti da ostane živa. Postaće opreznija, budnija prema opasnosti, uzbuđenija i i uzbudljivija... Kada je on večeras dodirne, bukvalno će se raspasti. Stvarno, predobro naelektrisana. Čak je možemo malo urediti, malo smekšati.« Njegov glas je bio veoma srećan. »On je takne da ona gori, i ona reaguje. Prava divljakuša. Jedistvena je, i nova devojka je jedinstvena; Stjuart... Oni su Džoni, pomalo daleki, na svoj način. Na nama je da ih pronađemo. Bog zna da li nam trebaju svi koje možemo dobiti.« Njegovo lice posta zamišljeno i zaneto. »Znaš, moja ideja o odnosu sa devojkom i nije bila tako loša. Ko bi ikada sanjao, da ćemo od nje dobiti takvu reakciju? Sa pravim razvojem situacije...« Morao je da potrči da uhvati svoj avion.

Džon je požurio natrag u hotel, da bude pored En ako joj bude bio potreban. Nadao se da će ga ona ostaviti na miru. Prsti su mu podrhtavali dok je uključivao svoj ekran, iznenada mu se pojavila u sećanju slika deteta koje plače, i ponadao se da će Stjuart sasvim malo povrediti En. Podrhtavanje njegovih prstiju se pojačalo; Stjuart je bio na programu od šest do dvanaest, a on je propustio već čitav sat. Podesio je svoju kacigu i utonuo u duboku stolicu. Nije uključio audio, da bi se rađale njegove reči, da bi njegove misli ispunjavale prostore.

En se naginjala prema njemu, prinoseći usnama penušavi šampanjac, oči su joj bile krupne i meke. Govorila je, obraćala se njemu, Džonu, oslovljavajući ga po imenu. On oseti drhtavi trzaj negde duboko u sebi, i njegov pogled se spusti i ostade na njenoj preplanuloj ruci, u njegovoj, dok ga je njena struja prožimala. Njena ruka je drhtala kada je svojim prstima prešao od njenog dlana do ručnog zgloba gde je kucala plava vena. Slabo kucanje je postalo ubrzano, a zatim se pojačalo, i kada ju je ponovo pogledao u oči, one su bile tamne i vrlo duboke. One su poigravale i on je osetio njeno telo pored svog, povodljivo, preklinjuće. Soba se zamračila i ona je bila obris na prozoru, njena haljina je lepršajući oko nje klizila na dole. Tama je postala gušća, ili je on zatvorio oči, i ovoga puta kada je njeno telo pronašlo njegovo, ničega nije bilo između njih, a sve okolo se rušilo.

U dubokoj stolici, sa kacigom na glavi sedeo je Džon, a šake su se neprestan stiskale, otvarale, stiskale.

Konstantin Tezeus

FILMOVI

15023: VESTERN

Robert Balot se vozi u susret prelomnom trenutku svog života. On to još uvek ne zna; kroz pola sata, kad taj trenutak nastupi, znaće.

On je jedan od retkih u godini 15023 naše ere koji voli da se vozi beskrajnim hodnicima sveta. Na Zemlji već odavno, već hiljadama godina, ne postoje nikakvi drumovi; i sama reč »drum« je arhaična i uglavnom zaboravljena, egzotična, kao na primer reč »buzdovan« ili predstava o mongolskoj konjici na dugom maršu. I jedno, i drugo, i treće, podjednako postoje samo u prastarim rečnicima i u filmovima. Jer, ne može biti druma ako nema onog otvorenog prostora oko njega, onog prirodnog prostranstva sa obe strane, bez obzira da li je to prostranstvo ispunjeno zelenilom, ili peskom, ili snegom, ili ma čim drugim što priroda daje; taj okolni pejzaž, kroz koji drum treba da prođe, bitni je sastavni deo samog pojma »drum«.

»Spremi vozilo«, rekao je Robert Balot tog dana, ustajući od svog đačkog radnog stola i protežući se. Prolazeći kroz predsoblje, uzeo je sa jednog stočića prozirnu najlonsku kesu sa kokicama, gricnuo ih nekoliko: prijatan slan ukus, nepromenjen već mnogo hiljada godina. Dok je stigao do izlaznih vrata stana i otvorio ih, jajoliko vozilo sa četiri mekana točka već je bilo spremno i čekalo ga je u hodniku; opažajući približavanje korisnika, vozilo je otklopilo svoju gornju, prozirnu polovinu, i otvorilo sva četvora vrata. Robert ima samo dvanaest punih godina, ali je već izrastao u visokog dečaka. Pridržao se desnom rukom za toplu, čistu, sivu plastiku, stupio je nogom u mekanoj papuči u vozilo, koje se zbog toga malo zaljuljalo. Seo je na jedno od dva prednja sedišta i rekao; »Idemo«. Sva četvora vrata se zatvoriše, polako ali čvrsto, a prozirna gornja polovina jajeta se spusti i zabravi. Linija između prozirnog i neprozirnog bila je negde u visini Robertovih kolena; nikakvih instrumenata nije bilo ispod te linije, ni volana, kočnica, merača brzine, ničega, to je bilo samo mesto za odmaranje nogu. »U salu«, reče Robert Balot. Vozilo je pošlo niz hodnik, koji je ovde, u stambenom bloku, dosta krivudao. Bilo je tu oko hiljadu stanova, ali uglavnom praznih; sem Roberta, još najviše dve ili tri osobe su stanovale u tom bloku. Zatim jajoliko vozilo izađe u nešto veći i praviji hodnik, i pođe brže. Iz hodnika u hodnik, a gde bi se drugo i moglo poći? Čitava suvozemna površina planete Zemlje bila je odavno prekrivena građevinama, a građevine su u Prvoj velikoj rekonstrukciji od 12500. do 13500. godine, za samo hiljadu godina, zamenjene jednom, novom, nigde prekinutom svetskom građevinom; naravno da u tom divovskom poslu ljudi nisu ni rukom makli nego su radile i planirale isključivo mašine. Preko sto pedeset miliona kvadratnih kilometara prekriveno je na taj način zgradom, slojevitom strukturom od betona i čelika debelom oko pola kilometra. Gore su bili krovovi, antene, aerodromi, kosmodromi, poljoprivredne bašte, fabrike hrane, rezervati biljaka i životinja, sve i svašta, samo ne drumovi. Ako ste hteli da pređete iz jednog dela svetske građevine u neki drugi njen deo, makar i hiljadu ili petnaest hiljada kilometara daleko, morali ste ići kroz hodnike.

Robert jezikom čisti zube od slanih čestica. »Daj mi mamu«, kaže. Meke bele gume blago šište po čistom, ravnom, sivom podu hodnika; unutrašnjost vozila miriše na plastiku; rad elektromotora više se oseća kao blaga vibracija ispod poda, nego što se čuje; okolo vazduh šumi, tiho huji, dok se vozilo probija kroz njega. Malo promaje prolazi ispod slabo zabravljenog poklopca, i Robert to oseća na svojoj desnoj strani.

Robertov otac i majka su penzioneri, što znači samo da u školovanju nisu pokazali dovoljno uspeha da se kvalifikuju za ijedno zanimanje. Odavno su ukinuta sva fizički naporna zanimanja, kao nepotrebna; zar biste vi terali čoveka, i plaćali ga, da kopa ili nosi terete, ili da se bori sa rekom rastopljenog čelika u železari, ili da silazi u okno rudnika, kad milioni neumornih mašina već rade sve takve poslove danonoćno, jeftino,

bezbedno, izvrsno, bolje? Jedina preostala zanimanja su ona okrenuta intelektualnim i ličnim uslugama i vrhuncima nauke. Psiholog, psihijatar, ne bilo kakav, nego bolji od kompjutera-psihijatra: kombinacija doktora nauka i super--talentovanog praktičara. Strateg za planiranje hemisferne hemijske industrije, i to samo za oblast sinteze belančevina. Ništa od toga ne mogu da rade tridesetpetogodišnji Ernest Balot i tridesetdvogodišnja Linda Balot, rođena Zukert, i zato će, kao penzioneri, živeti doveka ne radeći ništa.

Skriveni zvučnik, smešten u tapaciranoj unutrašnjoj strani desnih prednjih vrata, tiho zuji i prenosi zvuk nalik na pozivnu zvonjavu telefona. Najzad se majka odaziva »Da?«

Njen glas je dalek, nezainteresovan: svi su izgledi da je opet pijana ili blago drogirana, kao što je već njen običaj. Tamnokosi Robert sedi sa rukama u krilu, drži kesu sa kokicama u levoj, punu šaku kokica u desnoj, udobno se zavalio, noge je malo raširio, gleda pravo u daljinu gde se hodnik sužava do tačke ka kojoj vozilo stalno hrli; govori. »Idem da gledam filmove u velikoj sali.«

»Ma dobro«, kaže Linda Balot svom sinu jedincu i prekida vezu. Mladom Robertu je jasno da nju savršeno ne zanima da li se on nalazi u nekom stanu ili nekoj sali, ili se nekud vozi; ne zanima je ništa u vezi s njim, ne zanima je čak ni da li će se on uspešno kvalifikovati za neko zanimanje. Završni praktični ispit ne može se polagati pre tridesete godine, sem ako neko dokaže da je genije. Pred njim je još osamnaest godina napornog učenja, opredeljivanja za smer, praktičnog usavršavanja, novog učenja, novog opredeljivanja za uži smer, a sve to skupa nikog sem njega ne interesuje. To mu je odavno jasno; javio se majci samo zato što iskra ambicije koja gori u njemu zahteva da on bude ne samo izvanredan učenik i snažan momak, nego i dobar sin. On je mnogo bolji sin nego što su oni roditelji; on to zna, mada još nikad nije sebi tako nešto rekao. Ne može da uvredi svoje roditelje čak ni u mislima.

Sto kilometara na čas; nijedno vozilo na svetu ne može da vozi brže, pa ni ovo Robertovo lično vozilo. Točkovi nisu predviđeni za brže okretanje; krivine u hodnicima, iako blage, ne omogućavaju bezbedno zaokretanje pri većim brzinama. Usporavanja u krivinama nema.

Hodnik je jedva nešto širi od vozila i jednosmeran je; svi hodnici Zemlje su jednosmerni, bez izuzetka, tako da se vozila ne mogu nikad čeono sudarati, čak ni kad bi kompjuter, koji upravlja svim vozilima odjednom, pogrešio. Ali zidovi nisu uniformni ni monotoni, nikako. Postoje bočni prolazi, namenjeni skretanju u druge tunele, ponekad sa kosim rampama koje vode gore ili dole. Postoje bezbrojni poprečni tuneli, horizontalni, vertikalni i kosi, za servisne mašine, koje većinom imaju zupčasti točak za pogon, koji se oslanja na zupčastu gornju površinu šine, i po četiri točka-hvatača koji se drže za unutrašnje površine velikih šina T-profila. Proleću mnogobrojna zatvorena vrata, poneka oklopljena. Evo gde se hodnik proširio, naglo, u čitavu halu; tu su nanizani mnogi raznobojni rezervoari i cevovodi. Robert zna ovo mesto, i pripremljen je za oštri, neprijatni smrad amonijaka koji se sa promajom probija u vozilo. To brzo prolazi. Zidovi i tavanica na bezbroj mesta su obeleženi slovima, ciframa i znacima raznih boja i veličina, koji iskrsavaju i onda naglo zamiču u rubove Robertovog vidnog polja. Slova i cifre su razumljivi za ljude, a znaci samo za kompjutere. Evo nove zjapeće hale; i u njoj je samo jedan rezervoar, miliontonski, na njemu su ogromna oranž slova AATP, pa cifra sedam napisana crveno i pedesetak uspravnih crnih crta različitih širina; kompjuteri će možda čitati samo to poslednje. Već je i ta hala iza vozila. Sad se tavanica uzdiže i širi da propusti spletove sa možda pola miliona različitih električnih kablova; nijedan nije tanji od ljudskog prsta, svi su dobro izolovani, neki blago zuje. Proleću boje, dubine, okviri. Sad se desno i levo granaju izlazi za nove stambene blokove: milioni stanova, velikom većinom praznih. Tu je negde možda i tata Ernest... sam kompjuter bi znao u kom stanu, i u kakvom stanju; a možda je otišao na drugi kraj sveta, možda ima novu mladu

poznanicu. Još pre tri nedelje je otac otišao od kuće, ne javljajući se; to mu nije prvo takvo odsustvovanje, niti je to majku uzbudilo.

Kokica mu je već dosta; postaju nekako papirnate i bljutave u ustima. Robert ih ostavlja, češka prstom jednu od svojih crnih obrva koje su, za dečaka, veoma guste. Zar nova bubuljica? Drema; put traje već četvrt sata, a pre toga je nekoliko časova, zapravo čitavo prepodne, vrlo naporno učio. Seća se kako je jednom pitao oca, prilikom jedne od njihovih retkih zajedničkih vožnji, šta se nalazi u nekom ogromnom cevovodu. »Ma boli te uvo šta teče tamo«, odgovorio je otac tada, hrapavim glasom. »Šta te briga? Ja ako sam učio hemiju, ne znači da to znam. Verovatno je nešto što smrdi i što je otrovno. Ima oko deset miliona važnijih hemijskih jedinjenja u industriji sveta. 'O'š naučiš svih deset miliona napamet?«

»Mis'io sam da je možda nešto važno«, uzvratio je tada tanki glas. »Oče, zašto ti meni nikad ne odgovaraš? Niko neće da priča sa mnom.«

»Šta je važno?«, rekao je otac. Pokazao je palcem nazad preko ramena. »Onaj cevovod ne može da bude važan. Važno je dobro jesti i piti i lepo živeti. A ako pitamo kompjuter i on odgovori, bi-nitro-nešto-tri-sulfo-nešto-di-n-metil-nešto, šta od toga imaš?«

Bliži se kraj vožnje; to Robert Balot zna po tome što sa leve strane sada promiče kilometrima dugi digitalni displej od mrkog stakla, na kome se milijarde oštrih belih kvadratića svetlosti munjevito pale i gase, neznano zašto. Taj displej je dečaku takoreći nadohvat ruke, fizički, ali ono što se na njemu iskazuje je u jednom drugom smislu nedohvatno daleko. Promiču kilometri displeja visokog od poda do tavanice hodnika, kilometri, a svaki kvadratni centimetar neprestano, munjevito, tajanstveno radi, šalje neke kompleksne poruke. Možda će Robert jednog dana shvatiti namenu svega toga, ali sasvim sigurno nikad neće moći, sa svoja dva ljudska oka, dve šake, sa sporim ljudskim mozgom, da se uključi u rad displeja. Evo poslednjih stotina metara displeja: jajoliko vozilo već usporava. Staje. Otklapa se i raskriljuje. Robert izlazi malčice ukočeno. Žedan je. Velika dvokrilna kapija pred njim tiho se otvara, uvlačenjem u levi i desni zid; iza njega se vozilo zatvorilo i već klizi ka nekom svom parkingu, ko zna kuda. Visoki, lepo, građeni dečak u sivoj košulji sa podvrnutim rukavima i u pantalonama nalik na farmerice prolazi sada kroz salu prostranu, visoku, lepu, očito namenjenu da se u njoj gosti mnoštvo sveta, ali praznu. Levo je bife, ali za dugim šankom niko ne sedi. Desno je podijum za igranje, čist i neizgreban. Iza toga, kroz tamno-staklena vrata, nazire se prostranstvo restorana, pustinja savršeno pripremljenih stolova. Robert prilazi šanku. »Bokalče vode«, kaže, i robot—poslužitelj uzima, toči i dodaje, Robert pije vodu i vraća poluprazno bokalče koje nestaje sa vidika. Polazi ka sali. Garderobe nema, jer u svetskoj zgradi nikad ne prete, ni kiše ni snegovi, nijedan dan u milionima dana nije ni topliji ni hladniji, kišobrani su zaboravljeni baš kao i konjski tramvaji, kaljače i rimski kameni mlin sa magarećom ili robovskom zapregom. Ljudi mogu da dođu svuda u sobnoj odeći, ali danas ovde niko nije došao, niko sem Roberta. On prilazi sledećim velikim dvokrilnim vratima, ona se uvlače levo i desno, on ulazi u slabo osvetljenu bioskopsku salu, gde će se njegov život kroz deset minuta srušiti.

Ništa se ne prikazuje, nema kome. Veliki stakleni ekran sada je crn. Robert u hodu progovara: »Molim listu vesterna iz treće četvrtine drugog milenijuma, sem onih koje sam već gledao.«

Sve celuloidne filmske trake iz te davne epohe, pre oko 13000 godina, odavno su se raspale i pretvorile u prah i u krte ljuspice čuvanja nevredne: ali su ljudi već krajem dvadesetprvog veka presnimili desetine hiljada filmova na digitalne kompjuterske trake. Foto—emulzija i zvučni zapis analizirani su tada pod mini-laserskim mikroskopom, bukvalno molekul po molekul, i sve je pretvoreno u nizove elektronskih svetlo-tamno signala; ekran pred njim je superiorni potomak nekadašnjih »televizora«; i slika i ton biće odlični, a njihov rok trajanja je večnost.

Pojavljuju se krupna bela slova. Robert prolazi između redova udobnih fotelja — ima ih ukupno preko dvesta — i seda na svoje uobičajeno mesto, u najomiljeniju fotelju. Ne čita prve dve rečenice, koje neizbežno glase: »Vožnja vas je koštala pedeset kredita. Projekcija će vas koštati dvanaest kredita na sat.« Mamina penzija iznosi milion kredita mesečno, a od toga, ona Robertu daje sto hiljada kredita kao džeparac. Na svom tekućem računu on već ima preko dva miliona kredita ušteđenog džeparca, jer Robert Balot malo troši, uvek oblači isto, malo putuje, ne lomi i ne razbija, samo uči i gleda filmove.

Ekranom marširaju gusti redovi belog teksta, polako, nagore. Godina, pa naziv filma, pa imena režisera i glavnih glumaca, eventualno primedba o dobijenim nagradama i postignutom uspehu. »Džon Vejn!« uzvikuje Robert, koji tek što se smestio u fotelji. Kokice je zaboravio u vozilu; to su roboti odavno počistili. Ješće posle filma. »Taj film hoću, broj šesnaest.«

I film počinje. Jedini gledalac ne zna šta u sebi ima, i ne zna da će to kroz nekoliko minuta izgubiti. Od deset miliona odraslih ljudi, koliko još živi na svetu, preko 9900000 su davno napustili svaki napor i rad, ne trude se više da se obrazuju, i nemaju nameru da svojoj deci takav trud preporuče: ima samo stotinjak hiljada osoba, većinom mladih, koje se još trude da nešto nauče, još idu u školu, pokušavaju da shvate mehaničku civilizaciju u kojoj su. Ogromna većina njih će uskoro pretrpeti neuspeh jer će se zahtevano znanje upravo u ovoj generaciji bitno povećati. Samo desetak mladih ljudi, među njima i Robert Balot, imaju takav silan prirodni talenat, tako ludu želju za uspehom, i tako miran porodični život, da mogu da uspeju, da se kvalifikuju. A od tih desetak, jedino Robert krije u sebi i klicu sposobnosti da povede ljude, da ih organizuje i usmeri, da im da cilj i strogu disciplinu; on drugima ne bi bio neprihvatljiv kao vođa, ni zbog razloga jezičke prirode, ni zbog nekih starih ali ne i zaboravljenih podela kao što su nacionalne, religijske i ideološke. A kompjuter, onaj svetski, glavni, još uvek istinski sluša naređenja ljudi, mada ima svoj dugoročni plan da ih spreči da mu izdaju suviše štetna naređenja. Presudni je istorijski trenutak: već kroz deset godina sve će biti bespovratno, zauvek rešeno. Robert Balot bi mogao povesti ljude jednim putem koji vodi do zvezda, mogao bi u poslednjem trenutku sprečiti da se oko ih sklope divovske čelične kapije

70521: DOKUMENTARAC

Violeta Vučinić je najviša rastom od svih petnaestogodišnjih devojaka na svetu. Ona to tačno zna, jer petnaestogodišnjih devojaka sada, u godini 70521, ima na svetu samo četrdeset i dve, i Violeta sve njih poznaje. Nijedna nije više od 170, a Violeta ima 175. I po nekim drugim karakteristikama Violeta Vučinić se znatno razlikuje od svih svojih vršnjakinja: voli kretanje, čitanje, ima ambicije. Od četrdesetak preostalih devojaka tog uzrasta, desetak su teške narkomanke, još od boravka u majčinoj utrobi, potpuno i zauvek izgubljene za svet budnih; ostale imaju samo ambiciju da u svakih dvadesetčetiri časa upakuju što više seksa, fine hrane, spavanja, i raznih hirova i besova, a sve to po mogućnosti bez ikakvog zamora. Prvu od tih stavki, seks, Violeta je izbegla: izjavila je da sa nepismenim mladićima nema nameru da se druži, a još manje sa klincima ili matorcima. Pošto se između te dve kategorične generacijske zagrade nije našao baš nijedan pismen momak, ostala je sama.

Danas je gledala, jedan za drugim tri dokumentarna filma o životinjama. Na svetu se, i posle Treće velike rekonstrukcije, našlo mesta za zoološke rezervate; tamo se još uvek čuvaju hiljade životinjskih i biljnih vrsta. Okeani sveta, i Antarktik, još pre dvesta vekova pokriveni su prvo mrežom mostova, a zatim kontinuiranom čeličnom površinom, da bi se odsekla snaga vazduha od snage mora, da bi se atmosferi oduzela vlaga koja joj daje zube i kandže, podlu silu korozije, tešku pesnicu leda, naglu vatru groma.

Biljni svet mora ostao je tada da se talasa u mraku, beznadno, i brzo je odumro, a za njim, lišen hrane, i životinjski svet mora. Uzorci su, međutim, sačuvani u nekoliko velikih akvarijuma. Violeta je videla jedan takav akvarijum, ogromni kristalni stub dubok pet kilometara. Kasnije su mora i okeani pregrađeni do samog dna, zarobljeni u čelične ćelije, kako bi se onemogućilo da plima i zemljotresi pokreću ogromne vodene mase i ugrožavaju svetsku zgradu. Ta je zgrada sad obavijala celu planetu pokrivajući savršenih sto procenata površine; dubina zgrade varirala je od jednog do deset kilometara, od sto do hiljadu mašinskih spratova. Samo je još nekoliko ljudi, među kojima Violeta, znalo da je na Zemlji nekad postojala nekakva velika otvorena voda zvana okean, i da se i sad, na nekim mestima, u samim titanskim temeljima svetske zgrade nalazi mnogo milijardi tona zatvorene mrtve vode. Što se tiče Violetinih vršnjakinja, mnoge od njih nisu baš bile sigurne ni šta znači reč »Zemlja«.

Treći film koji je danas gledala odnosio se na čudne životinje, zvane »konji«. Gledajući ga, divila se slobodi i hrabrosti ljudi koji su nekad sedali takvim bićima na leđa i polazili na romantična putovanja po primitivnom i divljem svetu, neobzidanom. A kad je videla kako dostojanstveno i elegantno jaše jedna važna i ugledna žena iz davne prošlosti, kraljica nekog naroda, odlučila se da otputuje do površine i pronađe konje, ako još postoje u nekom rezervatu, i da ih pogleda izbliza. Nije sebi otvoreno rekla onu tajnu želju koja se vrzmala negde blizu površine njene svesti, želju da možda i pojaše nekog konja.

»Prekini projekciju, molim«, reče Violeta. Film nestade sa ekrana; u sali sa dvadeset mesta upalilo se slabo svetio. Stakleni ekran opet je bio taman, gotovo crn.

Pošla je ka izlazu iz sale, dugim elastičnim koracima. Imala je bujnu, kovrdžavu smeđu kosu, otvoreno lice sa prilično istaknutom vilicom, vitko telo, a na sebi lake pantalone, kao mladić, i čvrstu maslinasto zelenu košulju sa džepovima na više mesta i trakama na ramenima, za koju je jedino ona na čitavom svetu znala da je »vojnička«, to jest da su pre 6800 godina posebni ljudi, zvni »vojnici«, nosili takve košulje, čvrste, debele i trajne. Njene drugarice većinom su se opredeljivale za velove i providne bluze koje su više privlačile muškarce nego potpuna golotinja.

»Postoje li sada u nekom rezervatu konji, molim?«

Glas kompjutera dopro je iz najbližeg zvučnika, smiren i ozbiljan, i neljudski samo po tome što nije bio ni muški ni ženski.

»Postoji rezervat za konje, na površini, Violeta, nedaleko odavde.«

»E onda me vodi tamo, molim, samo da prvo nešto klopnem«, reče Violeta. Izašla je iz sale kroz dvokrilna vrata koja se za njom hitro zatvoriše, i našla se u bifeu, suočena sa desetak stolica i šankom. Nikog nije bilo.

»Molim jedan opasan kolač a la Vučinić!«

»Znamo, znamo šta to znači, Violeta«, reče kompjuter blago. Glas je sad zvučao malo drukčije, zato što je dopirao iz jednog manjeg i udaljenijeg zvučnika, smeštenog iza šanka. Za nekoliko trenutaka robot-barmen, sličan stakleno-čeličnoj kutiji Violetine visine, doneo je tanjir od belog porculana, sa velikim okruglim kolačem komplikovano izvajanim od testa, fila i šlaga, sa desetak sočnih velikih jagoda pozabadanih odozgo, i sa kašičicom zabodenom u sredini, ukoso.

»E, srce si«, reče Violeta grabeći tanjir. Pošla je napolje i u hodu smazala prvu jagodu, slatku, svežu, divnu.

Jajoliko vozilo sa četiri meka bela točka, nepromenjeno već toliko stotina vekova da su i novorođena deca ispoljavala prema njemu instinktivno poverenje, čekalo ju je u hodniku, otklopljeno i raskriljeno. Ušla je, sela na prednje sedište, nastavila da rastura izvrsni kolač. Skupiše se sva četvoro vrata i gornja, prozirna polovina jajolikog vozila, i ono pođe napred, glatko i pouzdano.

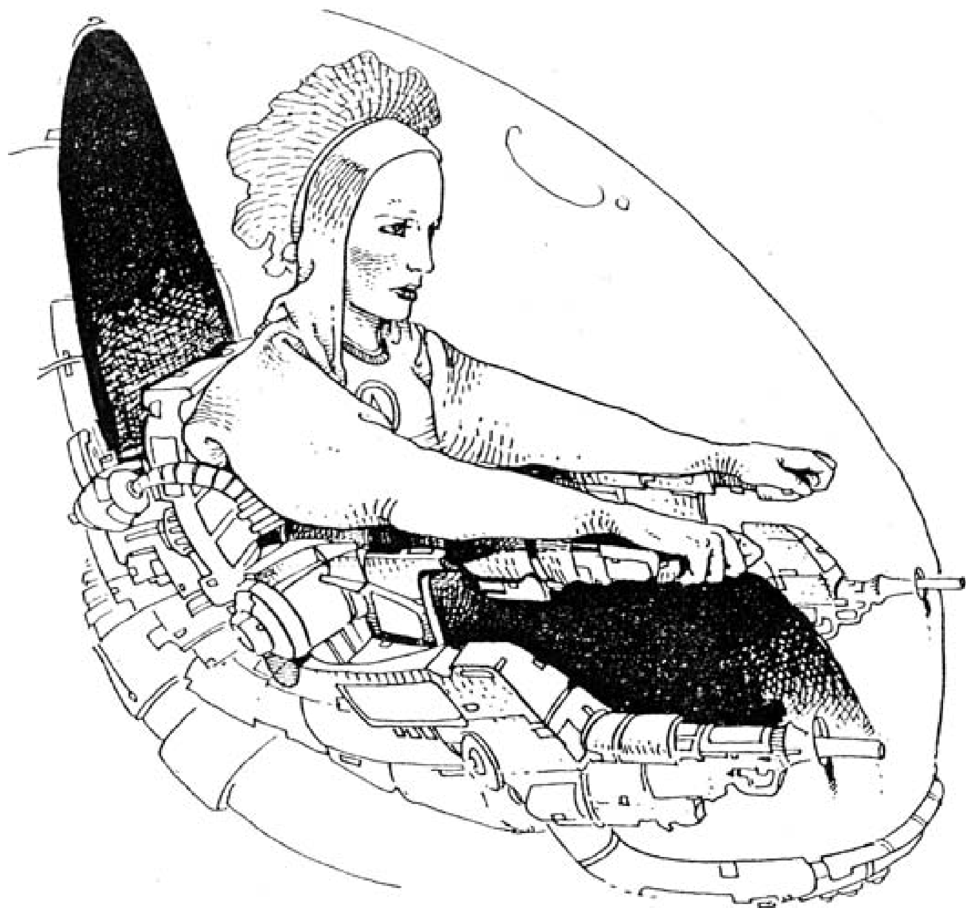
Išli su hodnikom petsto sedmog sprata. U svetskoj zgradi jedan deo jednog sprata, i to petsto sedmog sprata, bio je rezervisan za ljude: čak oko stotinu kvadratnih

kilometara, ogroman prostor za stanovništvo koje je brojalo samo šesnaest hiljada osoba, od čega su veliku većinu činili starci između osamdeset i dvesta godina starosti. U tom prostoru za ljude, lažna tavanica je smanjivala visinu mašinskog sprata na ljudsku meru, tri metra, sem u velikim salama. Temperatura je bila večno održavana na 23 stepena C, tu je vazduh imao onoliko kiseonika i vlage koliko ljudima treba, i odgovarajući pritisak. U tim, uslovima, svako je išao lako obučen, mnogi su čitavog života išli bosi; Violeta Vučinić je bila jedna od retkih osoba obučenih od glave do pete. Nije imala nikakav osobit razlog za to, sem sopstvene sklonosti.

Do kraja ljudske zone stigli su pre nego što je uspela da dovrši kolač. Hodnici su bili uređeni kao unutrašnjost neke velike stambene zgrade; ništa od industrije nije se moglo videti; samo prijatni enterijeri, dekoracije, vaze sa agavama i puzavicama, vrata, svodovi, prolazi, hiljade stanova, većinom praznih. A onda su stigli do oklopne izlazne kapije.

»Samo da pojedem«, reče Violeta, motajući brzo kolač. Spadala je u one osobe koje mogu mnogo da jedu, a da se ne ugoje; tako velikom i dinamičnom telu, i aktivnom mozgu, trebalo je mnogo goriva, od jutra do mraka. Kompjuter je ćutke sačekao da ona ostavi prazan tanjir na sedištu i oliže kašiku, pa je onda rasklopio krov i vrata. Violeta iziđe. Već su se oklopna vrata otvarala pred njom; znala je dobro proceduru, jer je već mnogo puta izašla iz ljudske zone. Našla se u čeličnoj komori većoj od malopređašnje bioskopske sale; na sredini je stajalo blistavo oklopno vozilo, jajoliko, vrlo slično onom kojim se dosad vozila, ali dvostruko veće, obavijeno hromiranim čeličnim oklopom, snabdeveno grubim točkovima od vrlo tvrde mineralne plastike, farovima, antenama, prednjim i zadnjim branikom, mnogostruko teže. Popela se uz dva stepenika i provukla kroz uzani, niski pravougaonik otvorenih vrata. Unutra je bilo isto kao u običnom vozilu, ali je mogla da gleda samo kroz uzanu horizontalnu traku debelog specijalnog stakla, isprekidanu uspravnim čeličnim ojačivačima. Otvoriše se druga oklopna vrata i vozilo kliznu u mrak, u zonu koja nije bila za ljude. Opustila se i predala razmišljanju.

Spratova je bilo preko hiljadu; gotovo svi su večno bili u mrklom mraku, jer mehaničkoj civilizaciji, koja iz sekunde u sekund kontroliše svaki svoj sastavni element, optičko osmatranje nije ni bitno, ni poželjno. Neki su sektori bili hermetizirani, lišeni prirodnog toka vazduha; ponegde je vladao vakuum ili pritisak mnogo veći od atmosferskog; kroz većinu sektora ipak je strujao prirodni vazduh, ali suv, ponegde osiromašen kiseonikom, ponegde zagađen smrtonosnim gasovima. Mnogi su delovi bili vreli, drugi ledeni, mnogi kablovi bili su postavljeni tako da bi čovek poginuo kad bi među njih zašao; nigde nije bilo upozorenja čoveku čitljivih. Ponegde su zjapili stravični bezdani, veštački ambisi mnogo kilometara duboki, mašinama ko-zna-zašto potrebni; na nekim mestima, tamo gde su nekada bili gigantski automatizovani rudnici gvožđa, postojali su potpuno zasebni podzemni nivoi, sada gluvi i mrtvi, koji su sezali još kilometrima u dubinu Zemljine kore. Lansirne i prihvatne rampe na samom ekvatoru štrčale su do sto kilometara uvis, izlazile sasvim iz atmosfere; kroz njihove vakuumske magnetske cevi, koso postavljene, mnogokilometarske, ispaljivani su svemirski bordovi, akceleracijom koja bi slomila čoveka, pravo u slobodni svemir. Pri tom su nastajale magnetske sile koje bi čoveka otrgle gvozdeno dugme sa odeće i bacile ga brže od metka, a ponegde i mikro-talasi koji bi za tren skuvali mozak u ljudskoj glavi. Bilo je radioaktivnih zona; bilo je saobraćajnih koridora gde su teško natovareni vozovi jurili brže od tri hiljade i šesto kilometara na čas, zaokretali vrlo oštro, kao na nekadašnjim toboganima, kočili i ubrzavali naglo, a sve to u potpunom mraku, bez ikakvog upozorenja koje bi čoveku nagovestilo da treba da se skloni s puta. Nigde nijednog stepeništa. Kad bi se u takvu svetsku zgradu zaletela čitava divizija ljudske vojske, i to one stare, spremne i odlučne; možda oklopna divizija, možda u svemirskim skafandrima i sa neograničenom zalihom kiseonika za disanje; možda sa jednostavnim zadatkom da pronađe centralnu logičku zonu kompjutera; svejedno, propala bi i bila izmasakrirana za

jedan dan, čak i ako se kompjuter ne bi aktivno branio. To nije bila samo zgrada, bila je to čitava jedna mehanička civilizacija koja je izgradila svoj svet, svojim sredstvima, prema svojim potrebama, svet koji zaista nije bio za ljude.

Violetino vozilo, međutim, prošlo je kroz tamu punu opasnosti brzo i glatko, nalazeći uvek onu sekundu kad je voz već prošao ili još nije naišao, mimoilazeći radioaktivne zone i ogoljene kablove, precizno vozeći punom brzinom duž ruba mnogih provalija i uz mnoge strme uspone. Trideset minuta kasnije nalazila se na hiljaditom spratu, i to u blizini rezervata za konje.

Najzad, svetlost sa svih strana, podesna za ljudske oči. Vozilo se zaustavilo u oklopnoj komori identičnoj sa onom na izlasku iz ljudske zone. Violeta je obazrivo izašla. Primetila je da je hromirani oklop vozila vreo. Opružila je korak i začas se našla u rezervatu konja. Osetila je malu nelagodnost; osvrnula se. »Ovde nema WC-a?«, rekla je upitno.

»Nema«, začu se glas kompjutera iz jednog sitno-rešetkastog ovalnog otvora u zidu rezervata. »Ovo je rezervat za konje a ne za ljude«.

Ćutala je i gledala oko sebe. Osetila je smrad životinja, mnogo jači nego što je očekivala. Kružni prostor od oko kilometar u prečniku bio je opasan zidom visokim desetak metara, i nadsvoden polulopastom providnom kupolom. Kroz kupolu se vi-

delo nebo, blistavo i bezoblično, u zenitu tamnije plavo. Tle pod nogama bilo je meko, vlažno, i smrdelo je na drugi način. Violeta je osmotrila skromne veštačke brežuljke i udoline, gustu travu koja je počinjala nedaleko od zida, razređena stabla šume. Pet-šest manjih, rasutih krda konja bilo je pred njom. Konji su dokono pasli, mahali repovima; neki od najbližih strignuše ušima videći usamljenu posetiteljku. Jedno je ždrebe ležalo na travi, sa podavijenim nogama neskladnih, krupnih zglobova.

»Ala smrde ovi konji!«, reče Violeta.

»Svakoj vrsti organskih bića omogućujemo da živi u skladu sa svojim prirodnim potrebama i sklonostima«, reče mirni kompjuterski glas.

»Svakoj vrsti? Molim, da li se to odnosi i na nas?«

»Naravno«, reče kompjuter.

Nekad su i konji lutali kontinentima slobodno, kao i mi, pomisli Violeta.

»Šta si ono rekao maločas: nije rezervat za ljude nego za konje? Zar je naša zona na petsto sedmom spratu rezervat?«

»U suštini, jeste, ali ljude cenimo mnogo više nego ijednu drugu organsku vrstu«, reče kompjuter. »Dajemo mnogo više usluga i udobnosti, dajemo mnogo materijalnih dobara, lečimo sve do najdublje starosti, čistimo i peremo sve. I klozete. To su nekad ljudi sami radili. Violeta. Znaš li da je na ovom mestu, samo osam kilometara niže, nekad bio ljudski grad od dva miliona klozeta?«

»Otkud se to tako kaže?«, reče Violeta odmahujući rukama nestrpljivo. »Ja sam naučila da o ljudima drugačije mislim. Mi smo ... zapravo ...«

Da li da kažem vlasnici? Gospodari? To sigurno nismo. Osnivači svega ovoga? Preci? I ribe su naši preci. Duhovi gospodari? Duhovno nadmoćna bića? Većinom smo nepismeni. Šta da kažem? Prokleti ovi konji i kad sam došla da ih vidim.

»Zar smo samo deo organske istorije ove planete?«, reče Violeta stupajući svojim papučama po neravnim grudvama zemlje i balege, uvijajući se kao da hoće da se otrese nečeg bolnog. »Zar je sve ono važno već prošlo mimo nas? Zar smo samo muzejski eksponat?«

Tad je kompjuter pokazao da još nije zaboravio jednu staru ljudsku veštinu: da ćutanjem izrazi potvrđivanje.

121665: ODISEJA U SVEMIRU

Farnou je, učeći istoriju, saznao da treba da ima prezime, možda i srednje ime; to nije niko od sto sedamdeset ljudi, koliko ih je još živelo na svetu, sada, u godini 121665. Živeli su veoma raštrkano, tek u svakom hiljaditom stanu poneko; malo ko je poznavao više od pedeset drugih ljudi; malo ko je uopšte bio siguran ko mu je otac, ili mario za to; nisu im bila potrebna prezimena.

Farnou je znao svog oca i svog brata, zato što su njegova majka, otac, brat i on oduvek živeli zajedno, u istom velikom stanu, i nikad se nisu na dugo razdvajali. Zato je sebi pridodao nešto nalik na prezime: Farnou, sin Estrama. Njegov brat je to ignorisao.

Neki od preostalih sto šezdeset devet ljudi nisu uopšte umeli da govore: genetski poremećaji izazvani raspusnim životom, incestom i drogiranjem hiljada generacija ostali su trajno sa njima, pretvorili ih maltene u novu vrstu, *Homo imbecilis*. Ostali su znali da govore, ali ne i da čitaju i pišu: veštinama čitanja i pisanja ovladali su, pored Farnoua, još samo dvoje, pa i oni skromno, minimalno. Farnou je u svome vremenu bio pravi genije. Učio je od detinjstva, sam pred kompjuterskim konzolama i ekranima, sistemom programirane stupnjevite nastave koja u koncentričnim krugovima širi znanje, kao što se učilo u davnim epohama ljudske slave. Stekao je opšte obrazovanje odistinski ravno nekadašnjoj srednjoj školi ili gimnaziji; opredelio se za istoriju i studirao je tu oblast četiri godine, kompjuterom pripremio ispite samom sebi, položio i samom sebi napisao i uručio diplomu na arhaičnom biljnom materijalu zvanom »hartija«. Kompjuter je samo

tom jednom prilikom sintetizovano »hartiju«, samo taj jedan list, i nikada više nijedan. I tako je Farnou postao prvi diplomac posle mnogo desetina hiljada godina, i to sasvim jasno i ozbiljno usmeren i osposobljen, kao u stara vremena: diplomirani istoričar.

Poslednji.

Njegov je zaključak, naučno izveden, glasio da se većina bitnih stvari odigrala tokom četvorocifrenih godina naše ere, a ponajviše u drugom i trećem milemjumu. Voleo je da gleda filmove iz tih vremena. Kobni trenutak njegovog života nastupio je onda kad je poželeo da vidi film 2001: Odiseja u svemiru iz 1968. godine.

Farnou je tad bio tridesetogodišnjak, još bez dece, ni za jednu ženu trajno vezan; bio je omalen, dežmekast, kosu je iz nekog razloga uvek bojio u sedo. Oblačio se u razne arhaične kostime, kao da želi da ilustruje ono što je studirao, i što je još mnogo godina posle diplomiranja nastavljao da proučava. Tog kobnog dana obukao je belu košulju sa rukavima, uredni tamnosivi sako i pantalone, kravatu crvene boje, crne cipele — odeću poslovnog čoveka iz dvadesetog i dvadeset prvog veka. Gledajući film, trudio se da pogodi koji delovi su bili dokumentarni odraz stvarnosti tog stoleća, a koji su samo odražavali autorovu maštu. Naročito je zapazio onaj deo, negde pred kraj filma, kad jedan astronaut demontira mozak kompjutera HAL-9000 i na taj način ga usmrćuje.

Kad je odgledao teško razumljivi ali veličanstveni film, Farnou je ustao, namršten. Nalazio se u sali sa velikim ekranom i sa tri udobne fotelje za gledaoce. Izišao je i zaputio se energičnim, brzim koracima ka svom stanu. Nikakav prevoz nije mu bio potreban, zato što je izabrao stan u blizini sale; uostalom, ljudski rezervat imao je samo deset kvadratnih kilometara površine, na petsto sedmom spratu. Prečnik tog ljudskog kruga bio je oko tri kilometra, pa ništa više nije moglo biti daleko čoveku koji voli da pešači.

Ulazeći u stan, otišao je pravo do svoje kolekcije arhaičnih alata, napravljenih tako da ljudska ruka može da ih koristi. Nijedan od tih komada nije bio mladi od 150000 godina: bila je to dragocena, dugo skupljana arheološka kolekcija. Izabrao je tri alatke: čekić, izliven od jednog komada metala, zajedno sa drškom: dleto, od čelika, obojeno plavom bojom koja je većim delom otpala; i odvrtač, sa radnim delom od hromiranog čelika i drškom od prozirne žute plastike. Vrh odvrtača bio je prilično oštećen.

»Gde se nalazi tvoja centralna sala, molim?« reče Farnou.

»Na preseku ekvatora i griničkog meridijana« reče glas iz zvučnika mirno. Taj glas zvučao je isto onako kao pre pedesetak hiljada godina, kad je pitanja postavljala devojka Violeta Vučinić, koja je onda odrasla, proživela svoj život, umrla mirno, i čije su se kosti, sahranjene ispod zgrade sveta, u jednoj kripti uklesanoj u steni Himalaja, od tada pretvorile u najfiniji suvi prah.

»Znači, nula stepeni geografske širine i nula stepeni geografske dužine«?

»Tako je, Farnou.«

»Koliko mi vremena treba da tamo stignem«

»Četrdeset i osam časova«, reče kompjuter ravnomerno. »Ali to će koštati, za odlazak i povratak, polovinu tvoje mesečne hranarine.«

»To obračunaj od novčane nagrade koju si mi dao za moja najnovija naučna dela, molim«, reče Farnou. »A sad, želim da pođem, i to odmah, molim.«

»Odobrava se«, reče kompjuter. »Pazi, Farnou: ja bih to mogao i da ne odobrim. «

»Naravno«, reče Farnou izlazeći iz svog stana. Nigde ni žive duše. »Ja znam ko je gazda u ovoj civilizaciji, u ovom ostatku civilizacije. Gazda si ti, kompjuteru.«

Na samim oklopnim izlaznim vratima osvrnuo se, video jednu ženu golu do pojasa, raščupane duge kose, prljavu, koja je lutala prolazom između dva bloka praznih stanova. Znao je poimence svih sto šezdeset devet svojih saplemenika. Ovo je bila luda Muru, sklona da grebe i ujeda. Što dalje od nje: Zakoračio je u izlaznu komoru. Vrata su se uz zveket čelika naglo zatvorila za njim: ploča sleva, ploča zdesna, tras!

Čekalo ga je oklopno vozilo. Uvukao se u njega, a vozilo je uvuklo dva stepenika,

zatvorilo vrata i zabravilo ih trostrukom bravom, upalilo farove i krenulo. Pred vozilom se otvoriše i za njim zatvoriše druga oklopna vrata i već je bio u mašinskom svetu. Počelo je dugo putovanje.

Tokom ta dva dana i dve noći, kad god nije jeo i pio, ili spavao, ili koristio noćni sud, gledao je kroz prozorčić ispred prednjih sedišta. Jajoliko vozilo se probijalo kroz čudesne pejzaže. U zgradi sveta više uopšte nije bilo kiseonika: mašinskoj elektronskoj civilizaciji kiseonik samo šteti. Većina spratova bila je ispunjena samo čistim azotom. Farovi su svrdlali mrak. Jednom je vozilo dva sata jurilo, svojom nepromenjenom brzinom od sto kilometara na čas, kroz region okupan ultraljubičastom svetlošću; zgranutom putniku se činilo da vidi sasvim čudne oblike, jedva mogućne, u plavo-ljubičastom polumraku koji mu je snažno udarao u oči. Pa ipak, ni tad nije ništa govorio.

Kad su se vrata oklopnog vozila odbravila i otvorila, Farnou je izašao, neobrijan, ukočen i sav slomljen, pod blistavo plavo nebo. Vozilo je, međutim, još uvek bilo u odličnom stanju. Pomislio je kako bi bilo da je ovih četiri hiljade osamsto kilometara pokušao da prede pešice. Rimska legija bi to mogla za četiri meseca, ali samo ako bi imala vode i hrane, a upravo toga na ovom svetu više nije bilo.

Osvrnuo se i oči su mu odmah zasuzile, obilno. Sunčeva svetlost bila je vrlo jaka, a uz to se odbijala od beskrajnog neravnog prostranstva golog sjajnog metala koje se širilo u svim pravcima, od horizonta do horizonta. Obrisao je oči rukavom svog »poslovnog« odela; vrlo skoro, morao je to ponovo da uradi, pa ponovo, i tako nekoliko puta, dok mu se oči nisu bar donekle adaptirale na blesak.

Pomislio je na ono ispod njegovih nogu: duboko dole, ispod zgrade, bile su, ako ga kompjuter nije lagao, vode Gvinejskog zaliva, zarobljeno čeličnim ćelijama, kubni kilometri kao okovani divovi.

U neposrednoj blizini nalazila se jednospratna zgrada nalik na stari antički hram, četvrtasta, sa mnogobrojnim stubovima sa svake strane, i sa masivnim trouglastim pročeljem. Zaputio se tamo, pazeći da ne upadne u neku prazninu između čeličnih struktura, da ne slomi nogu ili vrat. »Otvori mi vrata, molim«, reče. Glas mu je bio čudno slab i izgubljen u ovom ogromnom prostoru.

Odgovor nije stigao iz bliskog izvora, nego čak iz oklopnog vozila iza njega, kroz otvorena vrata. »Postoji samo servisni ulaz, Farnou, ali on nije za ljude. Nisam predvideo da će ljudska noga ikad tu kročiti.«

»Svejedno, molim otvori«, reče Farnou odlučnije. Jedan kvadratni prolaz raskrili se pred njim. Farnou je u levoj ruci stiskao čekić i dleto, a u desnoj odvrtač. Pognut, pazeći da ne zakači neki kabel ili neki opasan mehanizam, zašao je korak po korak u zgradu.

Kao u filmu, bilo je baš kao u filmu koji je pre dva dana gledao. Prostorija je bila mala, tesna; sastojala se uglavnom od dva primaknuta staklena zida rumene boje, osvetljena iznutra. Pred njim je bilo nekoliko stotina rumenih staklenih pregrada, a ispod svake nešto nalik na zavrtanj. »Je li ovo tvoje jezgro?«, povika Farnou razgoropađeno. Skupljao je hrabrost i gnev da učini ono radi čega je i došao. Spolja dopre odgovor, slabo čujem: »Jeste. Nemoj da me oštetiš. Sad si video moj centar, nemoj da me oštetiš.«

»Za Afriku«, reče Farnou. »Za Rim, pa makar bilo i Kartagine. Za Jelisejska polja. Za Golden Gejt. Za čoveka, pa kakav je, da je.« On prinese odvrtać i odvrte jednu okruglu pločicu sličnu glavi zavrtnja. Odgovarajuća staklena pregrada iznad tog mesta iskliznu dopola iz svog ležišta i ugasi se.

»Šta to radiš?«, začuo je kompjuterov glas iz oklopnog vozila, napolju, sad mnogo jače; vozilo se sasvim primaklo servisnom ulazu, kroz koji ipak nije nikako moglo da prođe. Vozilo je govorilo, vrata na vrata.

»Porobili ste nas«, reče Farnou. »Sve sam sagledao. Bili ste naša štaka, onda je štaka postala neophodna, a mi, invalid. Štaka je srasla uz nogu i ruku i izrasla u gigantsko drvo, a mi smo ostali bedni izraštaj, privesak, na jednom sporednom mestu

na kori. Ali ne mora to tako da ostane.

»Nemoj to da radiš«, reče kompjuter ujednačeno. »Time mi oduzimaš um.«

Pregrada za pregradom je isklizavala i gasila se; radio je sve brže i veštije. »Suviše je ovo nalik na onaj film«, reče Farnou. »Možda se ti ovo samo igraš sa mnom, testiraš me: možda i ne. Ali u svakom slučaju ćeš videti da čovek još uvek može da se bori, bar jedan. Možda će ti presesti šala. Kao ono kad su nacisti testirali jednog ruskog tenkistu, i dali mu jedan ispravan tenk, nasred svog velikog anti — tenkovskog poligona.

»Prestani«, reče kompjuter malo sporije. »Prestani, molim te. Ovo je zločin. Ovo je ubistvo. Prestani. Osećam kako gubim um. Prestani.

Za nekoliko minuta je završio, a kompjuter je još malo krkljao, pa zamukao. Negde u prostoriji je izbio požar, i naglo se širio. Staklene pregrade su pucale i prosipale svoju unutrašnju strukturu, svetlucavu i sitnu kao prašinu. Gušeći se u ljutom, kiselom dimu, razmahivao je čekićem da razlupa što više već deaktiviranih pregradica. Zatim se povukao ka izlazu, kašljući. Oklopno vozilo je mirovalo, odjednom nepomično kao kakva kamena gromada. Provukao se između tog vozila, i zida zgrade, pa između dva stuba, i pobegao stotinak koraka. Uskoro se iza njega požar pretvorio u seriju muklih eksplozija. Bacio je samo jedan pogled preko ramena u tom pravcu. Stao je da razmisli.

»A sad, budućnost!« reče glasno. No, to mu je zvučalo sasvim besmisleno i smešno. Sad treba spasti one jadnike sa petsto sedmog sprata, sve, čak i ludu Muru, koja će sigurno odbiti da pođe. U ljudskom rezervatu ima oko sto sedamdeset hiljada stanova, a ljudi samo sto šezdeset devet. Kako naći sve te nesrećnike, i kako ih naterati da pođu gore i započnu novi život?

Postepeno je shvatao dubinu svoje ludosti. Kako uopšte da nađe čitav ljudski rezervat? U kom pravcu da pođe, na istok, zapad, sever ili jug? Oduvek je verovao u tvrđenje kompjutera da se ljudski rezervat nalazi nad starom Etiopijom, ali šta ako je to bila laž? A šta ako ovo mesto uopšte nije bilo na nultoj širini i dužini, nego negde drugde, vrlo daleko od Gvinejskog zaliva?

Na horizontu iza njega, veoma daleko, nešto se dizalo, nešto ogromno; kao da je čitav jedan segment horizonta pošao polako uvis.

Čak i da dopešači tačno do mesta iznad ljudskog rezervata (a šta će usput, tokom tih meseci, jesti i piti?), kako bi sišao četirsto devedeset tri sprata u dubinu? Šta bi disao? Kako bi video put? Koji put, kad tu ništa nije projektovano prema ljudskim dimenzijama, potrebama i limitacijama? Ne mora da ga zbriše voz natovaren sa pedeset hiljada tona ruda; ne mora da ga spali neki visokonaponski kabl; ne mora da ga ošine radijacija niti proguta neki ambis; dovoljna je samo činjenica da nema opremu za planinarenje po čeliku, niti za disanje nekoliko nedelja u prostoru bez kiseonika. Kako bi i prepoznao petsto sedmi sprat? Zar na njemu stoji, na svakih nekoliko metara, cifra »507«?

Ono ogromno primicalo se preko dalekih prostranstava, zasad još potpuno nečujno. Postpeno se ocrtavalo nešto kao leteća planina, veštačka, sa ravnom bazom širokom najmanje pedeset kilometara. Nije se osvrtao i nije ništa primećivao. Ruševine zgrade koju je upropastio gorele su silovito, a oklopno vozilo je počelo da se dimi; jedna mu se guma topila.

Osećao se kao da ga neko poliva naizmenično ledenom i vrelom vodom. Kakav je sumanuti postupak ovo bio! U rezervatu je možda već nestalo struje, svetla, vode, ventilacije. Za koji dan tamo će se umirati od žeđi, gušenja, gladi. Kako se uopšte otvaraju oklopna vrata? Na njima nema onog zaboravljenog starinskog sredstva, »kvake«. A ako se otvore sama od sebe? Ako se otvori samo jedan pogrešan ventil, neće li svih preostalih sto šezdeset devet ljudskih bića, uključujući i bebu Andriju, umreti groznom smrću, ne samo u duhovnoj tami, ne samo ugušeni kao civilizacija, nego i fizički? Kakav zločin, kakav zločin je učinio!

Bilo je već blizu, nadnosilo se preko neba, i da se na nebu našlo oblaka, paralo bi ih.

Ocrtavali su se detalji. Bilo je to čitavo jedno leteće ostrvo, sa najmanje trista spratova, sa bezbroj kula, antena, zgrada, pregrada, ploča, otvora, tunela. Vrh je bio tako dalek da se činio plavičastim i maglenim.

Trebalo je da počne sa drugog kraja. Od ljudi koji su pali a ne od razaranja njihovog gigantskog protektora i gospodara. Trebalo je prvo da okupi sve svoje saplamenike, da nekako pridobije bar neke, načini organizaciju; poslednji ljudski Savet je raspušten pre trideset hiljada ili više godina, i to bez ikakve odluke, prosto trajnim i konačnim nedolaženjem članova. Trebalo je početi iz početka. Možda bi pridobio svog ostarelog oca i svog brata. I one koji još govore njegovim jezikom: dvadeset osoba. Napraviti porodični klan, dinastiju, ovladati nacijom. No tu je i Rask, mladić sklon tuči, od koga je Farnou nekoliko puta bukvalno bežao, kao zec, da ne bi dobio batine. Rask je veliki, glup, jak, večno pripit, nepismen, opak. Savladati ga ili ga po starom receptu ljudskih vladara ubiti za primer drugima. Steći vlast silom, zamočiti ruku u krv. Kršiti svaki otpor; zapovedati. Da je to uspeo, možda bi kroz trideset godina imao pod svojom komandom novi naraštaj, osposobljenu generaciju, četu od dvesta mladih ljudi; možda bi onda mogao da organizuje proboj na površinu, ako bi oni bili dovoljno jaki i preduzimljivi da to izvedu, ali ne toliko jaki i preduzimljivi da njemu doskoče. Ali kako on to da izvede, kad nije mogao ni svog brata da ubedi šta treba da mu bude prezime? Nikad to sve ne bi uspelo, nikad i nikako. Glupost; čista glupost...

Čuo je hujanje na širokom frontu iza sebe, i ukočio se. Nije smeo ni da okrene glavu, samo je okrenuo pogled sasvim u levu stranu. Senka pade na njega i munjevito odmače preko njega, osvajajući metalna prostranstva kao da je nastupilo pomračenje podnevnog sunca. Digao je glavu. Jak vetar zalepršao je njegovim pantalonama i peševima njegovog sakoa, poremetio njegovu lažno sedu kosu. Ravno dno leteće planine promicalo je samo koju desetinu metara iznad njega, bilo je izdeljeno u sektore, svaki sektor veći od fudbalskog igrališta iz davnih dana. Poneki sektor je bio siv, poneki crn, neki je sadržavao manje okvire i otvore, digitalne displeje vrtoglavo komplikovane, ili izukrštane spletove raznobojnih cevi i kablova. Začas je zavladala polutama. Okrenuo se, šireći ruke u kojima je još držao svoje tri alatke. Stvar koja ga je nadletala bila je tako ogromna da joj je očito trebalo mnogo vremena da prođe, čak i ovom brzinom, avionskom. U jakom vetru, morao je da zatvori usta i a žmirka. Osećao je miris dima i izgorele izolacije iz zgradice, sada tako beznačajne, koja je još uvek gorela. Probio ga je hladan znoj. Nije hteo ni da razmišlja o sili koja je mogla tako nečujno da pokreće ovu veštačku gromadu tešku mnogo milijardi tona. Nije dozvoljavao svojim mislima da pođu sa mrtve tačke.

Najzad se proletanje površine iznad njega usporilo, zaustavilo. Nad njim je bio jedan veliki sektor sačinjen samo od ravnog, sivog metala; oklopna ploča. Čelik ili iridijum? To kao da se povećavalo, u polumraku; shvatio je da se leteća planina polako spušta na njega. Poželeo je da beži, ali kuda? U Etiopiju? Začu grozni zvuk metala u agoniji lomljenja, prskanja, drobljenja; to je oklopna ploča mrvila ostatke goruće zgrade. Ostalo mu je još malo života. Ploča je uskoro počela da mrvi i oklopno vozilo, kao kakvu mrtvu suvu školjku. Shvatio je, najzad, jednim skokom uma koji se najzad oslobodio paralize zaprepašćenja, da je bio naivan i smešan kad je verovao da ona komedija maločas stvarno predstavlja umiranje jedne planetarne mehaničke civilizacije.

Bežati ili se braniti: umreti kao čovek. Potrčao je u jednom, nasumice odabranom pravcu. Primetio je da njegove senke ne menjaju oblik, gustinu ni pravac. Posle stotinjak metara shvatio je da oklopna ploča, dakle i cela leteća planina, tačno prati njegovo bekstvo, centimetar za centimetar. Ona ogrebotina bila je i ostala je nad njim... i spustila se već nadohvat ruke, neumitno.

Zveknuo je po oklopnoj ploči čekićem, koji mu je još bio u ievoj ruci, ali ga je tad protresla struja, pa je ispustio i čekić i dleto. A u desnoj ruci, metalni deo odvrtke je počeo da se usijava, bez ikakvog vidljivog razloga, a plastika oko njega naglo je počela

da se puši i da se topi. Bacio je i tu poslednju alatku. Sagao se koliko je morao. Umreti kao čovek! Legao je na leđa i odupro se đonovima svojih cipela o oklopnu ploču, kao da hoće da zaustavi njeno spuštanje. Kad je osetio da će mu kosti popucati, izvio se i ispružio noge ravno. Potpuno nemoćan; potpuno poražen. Predao se; i ležao je tako, nadajući se da će mu gospodar, ova velika mehanička civilizacija, oprostiti pokušaj pobune i počinjenu štetu, i poštedeti život.

170000: 400 FILMOVA

Gas; čisti azot; prisustvo primesa: manje od jednog molekula po kubnom metru. Pritisak: blizak normalnom atmosferskom.

Temperatura: oko stotinu stepeni Celzijusa ispod tačke mržnjenja vode. Ničeg živog ovde nema, i nijednog ostatka ma čega živog, ni otrgnutog delića molekularnog lanca mrtvog virusa, ničeg.

Datum: 21. avgust godine 170000

U jednoj od metalnih komora mašine, kompjuterske memorije rade: prikazuju četirsto vestern filmova iz dvadesetog veka, istovremeno. U jednoj od obližnjih komora nalazi se, na jednom zidu, četirsto ekrana monitora. Nema nikakvih sedišta; ono što gleda ove filmove ne sedi.

Na četirsto monitora digitalni signali se pretvaraju u savršene slike; ton se emituje drukčije. Gledalac je samo jedan, ali iako je jedan, on sluša svih četristo tonskih zapisa istovremeno i zasebno, i ne meša ih. Projekcija traje već deset minuta; već je stotinu usamljenih kauboja, trapera, setlera, ušlo u gradiće koji će ih neprijateljski dočekati. U nekoliko slučajeva ljudska bića su već delovima zvanim »ruke« uhvatila mehanizme zvane »revolver«. Pucalo se. Drop that gun, stranger. Pre isteka šezdesetog minuta pucaće se na svih četristo ekrana. Nanosekundnom nepogrešivošću gledalac registruje svaki tren svakog filma, ali ipak nijedan od tih filmova ne razume. Na jednoj slici vidi slobodni tok vode: u milionitom delu sekunde izračunava verovatnu količinu, protok, temperaturu, oslobađanje vodene pare, korelaciju sa raspoloživim podacima iz davnina. Kao da je potpuno slep, ne vidi najvažnije, ne vidi na licu one žene slatku pticu mladosti, izmiču mu na svih četristo ekrana duh slobode, duh pravde, aveti neslobode i nepravde, zbog kojih su nekada davno milioni gledalaca, neki od njih gladni i u dronjcima, hrlili u bioskope, trpeli slabe scenarije i klišetiranu glumu, grčevito navijali za ono dobro, pošteno, čega je u njihovim sopstvenim životima bilo tako malo. Umesto toga, proučava ono električno pražnjenje iz oblaka koje vidi u jednom filmu, formuliše u trenu teoriju o takvim pojavama u raznim tipovima atmosfere, upoređuje teoriju sa milionima bita informacija o stvarnim, davnim iskustvima sa takvim pojavama. Ovo je važno. Hiljade planeta čekaju da budu obzidane, a u početku će biti mnogo slobodne vlage i mnogo ovakvih pražnjenja. Radijalno šalje odgovarajuća naknadna uputstva svim svojim flotama koje su već poletele. To on u filmovima nalazi.

Istoričar Farnou, sin Estrama, mrtav je već nekih pedeset hiljada godina, prah Violete Vučinić miruje u svojoj kripti, u Himalajima, već sto hiljada godina, a dečak Robert Balot, koji je jedini osetio trenutak kad je ljudska bitka stvarno izgubljena, mrtav je već sto pedeset pet hiljada godina. Na četristo ekrana, filmovi se nastavljaju.

Simon Label,

POVRATAK ROĐAKA LJUBAVNICE PROPOVEDNIKA DINE

Simon Labelle: »The Return of the Cousins of the Dune Preacher's Mistress«, 1981

Prevod sa engleskog: Aleksandar B. Nedeljković

Raniji događaji u priči: grupa fremenskih studenata zarobila je osoblje ambasade planete Salusa Sekundus na Arakisu i sad ih drzi kao taoce, zahtevajući da se protera eks-imperator Šadam IV. Dvoje junaka za koje navijamo, Ledi Džesika i Dankan Aidaho, razgovaraju tim povodom, ali ne baš o tome.

Prvi stepenik prema vlasti je onaj na dnu tvog podruma. Penji se, dakle, uz stepenike podrumske te, a mogao bi i liftom. Uskoro na vrh stići ćeš, sine moj, a tamo te čeka fino mestašce za piknik. — Iz dela Komentari predgovoru uvoda u priručnik za upotrebu vašeg Muad, Diba od princeze Irulan.

»Koliko je sati, Dankane?« zapita Džesika, mlitavo utonula u antigravitacijski održavanu fotelju. Pušila je cigaru sa lasergunom i začinom, istovremeno vežbajući balansiranje svetlucavom kuglom na vrhu nosam onako kako to rade Bene—Geseritkinje. U uglu sobe tleilaksanski gramofon od plastičelika svirao je njenu omiljenu ploču, najveće hitove Gurnija Haleka.

Zašto ona sada postavlja to pitanje? mislio je Ajdaho. Pogledao je ka njoj. Ništa u njenom držanju nije otkrivalo ma i najmanju nameru da skriva značenje unutar značenja unutar značenja. No, nije li se baš namerno tako držala? Držanje skriveno ispod držanja ispod držanja? Zašto bi se ona tako ponašala, kad nema nikoga ko bi ih čuo ili video? Špijuni? Da li je to htela da mu nagovesti?

»Na koje vreme misliš?« upita on. »Na arakansko, tabrovsko ili dinsko srednje vreme DMT?«

Kako može biti tako bukvalan? Nije on tako plitak, mislila je. A možda i jeste? *Zašto toliko naglašava problematiku vremenskih zona?* Sa naporom je skrivala svoje nestrpljenje.

»Neka bude po arakanskom«, odgovorila je oštro.

»Standardno ili od izlaska sunca?« pitao je.

Eksplodirala je. »Standardno vreme! Standardno vreme! Sve što želim to je da saznam koliko je prokletih sati u ovom prokletom mestu, sad! Koliko je, za ime Muad' Diba?«

»Ne z... ne znam.« Taj odgovor mu je izmakao brzo, gotovo nesvesno, refleksno. Namrštio se. Ova bene-geseritska veštica bila se poslužila Glasom protiv njega!

Implikacije tih jednostavnih reči kojima joj je odgovorio imale su na Džesiku dejstvo šamara. Zurila je u njega sa neskrivenim zaprepašćenjem. *Zbog čega ovo nije rekao ranije?* Da li je izbegavao tu temu ili je jednostavno želeo da je navede da se nervira? *Psiho-moćni gom-džabar!* mislila je. *Zašto bi on učinio tako nešto?* Malo pomalo vraćala se u svoju prana-bindu ravnotežu; osećala je kako se njen puls usporava do normale

»Gde ti je tvoj tleilaksanski kvarcni digitalni časovnik«? upitala je.

Tako, dakle, njoj je poznato da ga imam, pomisli Ajdaho. Njegove metalno-sive oči zurile su u njene začin-adiktirane, plavo-u-plavom oči. Ko joj je mogao reći? Gurni? Moraće ovo da istraži. Ali ako je otkrila da on ima časovnik, zašto je baš u ovom momentu položila karte na sto i saopštila mu to? Možda se iza tog poteza krije duplo značenje. Gurni. Pa da: Gurni ih u ovom času špijunira!

Kakva ironija: upravo su slušali snimljeni glas tog istog Haleka pojačan iksijanskim streo-zvučnicima. Glas se tečno provlačio kroz divne akorde njegovog električnog baliseta, kao Koriolisova oluja preko otvorenog blada:?

»Ona te voli, jea, jea, jea.
ona te voli, jea, jea, jea,
i sa takvom ljubavlju,
šta oćeš više brea! «

»A, to«, reče on. »Pozajmio sam ga Stilgaru juče.« Nadao se da taj stari Slobodnjak nije dalje pozajmio sat nekome. *Pozajmica unutar pozajmice unutar pozajmice*, razmišljao je. »Možda će Alija znati.«

A-ha! razmišljala je Džesika. *Znači Stilgar je sa njim. Pitam se koje je Stilgarova*

uloga u zaveri.

»A Stil nam je skoknuo u Tabrić, a?« upitala je.

»Juče on ode putevima svojim, gospo moja. Naumio je da meri vreme Šai-Huludu.« *Vrli starac*, pomisli on. *Uvek smišlja nešto što će Imperiji biti korisno. Imaju Slobodnjaci poslovicu za to, kako ono beše... Da, »th'k mab ghanibd Thk md'b gbdblbl'b dhalik bdbfla« Briljantno!* »Mogao bih da pošaljem kurira za njim, ali mi se čini da odgovor, kad bi nam stigao, s obzirom koliko bi trajao kurirov povratak, ne bi bio dovoljno precizan da od njega vidimo ikakve koristi.«

On se upinje da mi nešto stavi do znanja, mislila je Džesika. *Da vidimo! Rekao je »da vidimo«, dakle »mi«, znači on pokušava da me navede da poverujem da smo još na istoj strani!* Ali možda je on time »da vidimo ikakve koristi« mislio na sebe i na nekog drugog — ne nju? Koji su to njegovi »mi«? Zaverenici. Ne može on biti jedini član te zavere. Možda je ovaj ovde Dankan samo oruđe u ko-zna-čijoj ruci. U tom slučaju, ko je vođa zavere?

»Zašto si spomenuo Aliju?« upita ona.

Šta je ovim htela da naznači? Kakve veze ovde ima Alija? Možda Džesika hoće da ga prebaci na druge tračnice. Zašto? Zurio je u nju. Upravo je potezala poslednji dim cigare. Onda se zakašljala triput. *Atreidski signal trojnog kašljucanja!* pomisli on. To je bio tajni signal za opasnost. Opasnost od koga? Od Alije? Ispitaće on ovo.

»Zar tvoja kćer nije opremljena svešću o vremenu?« upita on.

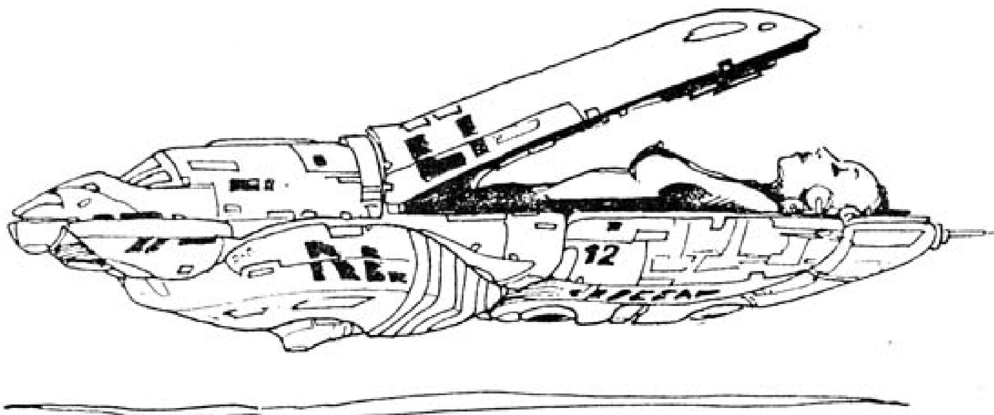
»Ko ti je otkrio postojanje prenatalnih... sposobnosti?« odgovorila je, a u sebi, *Igraš se vatrom, Dankane*. Ali imala je, zasad, dovoljno podataka. Vođa je bila Alija. Saznati ko su zaverenici, to je sve što je potrebno da bi se zavera osujetila. Dobacila je Ajdahu jedan pogled i rekla: »Šta zaključuješ, mentate?«

»Pa, rizik da zakasnimo proticanjem vremena menja se na samo jedan način, naime postaje sve veći, gospo moja. S druge strane, na bazi veoma škrtih podataka kojima raspolažem, zaključujem da su naše šanse da stignemo prerano sve manje i manje. Zbog toga bi moglo biti u našem ličnom interesu da načinimo pretpostavku da je vreme da pođemo.«

Džesika ustade i reče: »To ćemo i učiniti. Idemo. Pretpostavićemo da je večera gotova.

Zajedno izadoše iz sobe; dok su prelazili prag, zavese zašuštaše. Napolju su odmah osetili začinom prožeti miris večere.

Usledećoj epizodi ove međuzvezdane sage Leto i Ganima diskutuju ko prvi da preskače konopac. Ne propustite taj neslućeni domet imaginacije!

Antoni Bardžis

PAKLENA POMORANDŽA IZOSTAVLJENO POGLAVLJE

(Antony Burgess, **A Clockwork Orange, the Missing Chapter**; introduction: a Clockwork Orange Resucked, 1987.
Prevod: Aleksandar B. Nedeljković)

Roman »Paklena pomorandža« (ili »Mehanička pomorandža«, što je pravilan naslov) stvara probleme prilikom čitanja i rođenim Englezima. Njima posebno, jer je u pitanju specifično mešanje ruskog i engleskog, koje nije uvek lako rastumačiti. U novijim izdanjima, na kraju knjige je štampan rečnik, ali taj rečnik nije dao samo Bardžis već su drugi pokušali da se razaberu u njegovim tvorevinama i olakšaju čitanje. Prevod ove knjige na naš jezik stvara dodatne probleme, koji se mogu rešavati na različite načine. Prevodilac 21. poglavlja učinio je to na drugačiji način nego prevodilac prvih 20 poglavlja. Svaki od ta dva pristupa ima svoje prednosti i svoje mane, ali to je sasvim razumljivo kada je u pitanju ovako složena knjiga.

NOVO SISANJE MEHANIČKE POMORANDŽE

Roman »Mehanička pomorandža« prvi put sam objavio 1962. godine, što bi trebalo da bude prošlost dovoljno daleka da već bude izbrisana iz svetske literarne memorije. On međutim odbija da bude izbrisan; glavni razlog za to je, po svemu sudeći, postojanje filma koji je po toj knjizi snimljen u režiji Stenlija Kubrika. Rado bih se, iz raznih razloga, odrekao romana, ali to mi nije dozvoljeno. Dobijam pisma studenata koji pokušavaju da napišu teze o njoj, i zahteve japanskih dramaturga da odobrim pretvaranje »Mehaničke pomorandže« u neku vrstu pozorišnog »no« komada. Svi su izgledi da će »Mehanička pomorandža« preživeti dok će druga moja dela, ona koja više cenim, zagristi prašinu. To kod umetnika nije retko iskustvao. Rahmanjinov je stenjao od muke što je bio poznat uglavnom po svom Preludijumu u C-povišenom-minor, kog je napisao kao dečak, dok dela njegovih zrelih godina nisu ulazila u programe. Klinci su počinjali da uče klavir sa jednim menuetom u G koji je Betoven komponovao samo da bi ga mogao prezirati. Ja moram da živim sa »Mehaničkom pomorandžom«, a to znači da imam neku vrstu autorske dužnosti prema njoj. Ta je dužnost u Sjedinjenim Američkim Državama sasvim specifična, a sad ću objasniti u čemu se sastoji.

Dozvolite da to kažem grubo »Mehanička pomorandža« nikad nije u celosti objavljena u Americi. Knjiga koju sam napisao podeljena je u tri dela sa po sedam poglavlja u svakom. Uzmite svoj džepni kompjuter i saznaćete da to daje zbir od ukupno dvadeset i jednog poglavlja. Broj dvadeset jedan je simbol ljudskog sazrevanja, pošto sa dvadeset jednom godinom dobiješ pravo da glasašna izborima i preuzimaš odgovornosti odraslog (u SAD, primedba prevodioca). Kakva god da je ta simbolika, broj 21 jeste broj sa kojim sam krenuo. Romanopisci moje vrste interesuju se za ono što ja nazivam aritmologijom,

a to znači da kad upotrebe neki broj, on mora nešto da znači, u ljudskim terminima. Broj poglavlja nikad nije potpuno proizvoljan. Baš kao što kompozitor muzike počinje sa nekom nejasnom predstavom o obimu i trajanju, tako i romanopisac počinje sa slikom dužine, a tu sliku izražava brojem odeljaka i poglavlja na koja će roman biti podeljen. Meni je ta podela na dvadeset jedno poglavlje bila važna.

Ali ne i mom njujorškom izdavaču. Taj je štampao knjigu sa samo dvadeset poglavlja. Insistirao je da dvadeset prvo bude izbačeno. Mogao sam, naravno, da se zainatim oko ovoga i odnesem knjigu nekom drugom, ali smatrao sam da je čovek milosrdan što uopšte prihvata to da štampa, a da će svi drugi izdavači u Njujorku, i u Bostonu, da izritaju knjigu odmah na ulicu. Trebale su mi pare te davne 1961. godine, čak mi je trebalo i to malo siće koju su nudili kao akontaciju, pa, ako knjigu hoće da uzmu jedino uz uslov da joj odseku parče — nek tako bude. Zato postoji duboka razlika između one »Mehaničke pomorandže« koju poznaje Velika Britanija i nešto tanje knjige koja u SAD nosi isti naslov.

Pođimo dalje. Ostatku sveta knjiga je prodavana iz Velike Britanije, tako da većina verzija — svakako izdanja na francuskom, italijanskom španskom, katalonskom, ruskom, hebrejskom rumunskom i nemačkom jeziku — imaju, kao i original, dvadeset i jedno poglavlje. (Ali ne jugoslovensko izdanje na srpskohrvatskom, u ediciji »FEST-romani«, prevod Z. Živković, izdavač BIGZ, Beograd 1973. — Primedba urednika »Alefa«.) E, sad, Stenli Kubrik je napravio svoj film — iako ga je snimao u Engleskoj — prema američkoj verziji teksta, tako da se publici izvan SAD činilo da je priča prekinuta prerano. Publika nije baš tražila pare nazad, ali — pitala se zašto je Kubrik izostavio rasplet. Ljudi su mi pisali zbog ovoga — uistinu veliki deo mog kasnijeg života utrošen je na fotokopiranje saopštenja o namerama i osujećenju namera — dok se i Kubrik i moj njujorški izdavač hladnokrvno valjuškaju u koristima ostvarenim putem tog zlog postupanja. Život je, naravno, grozan.

Sta se dešava u dvadeset prvom poglavlju? Sad imate šansu da to saznate. Ukratko, moj vandalski mladi protagonist odrasta. Nasilje mu postaje dosadno, on uviđa da je bolje trošiti ljudsku energiju na stvaranje nego na razaranje. Besmisleno nasilje je prerogativ mladosti, koja raspolaže velikom energijom ali malim talentom za konstruktivnost. Dinamizam mladih mora naći oduške kroz razbijanje telefonskih kioska, skretanjem vozova sa šina u punoj brzini, krađu automobila i njihovo razbijanje, i, dakako, u mnogo prijatnijoj aktivnosti — uništavanju ljudskih bića. Međutim, dođe i vreme kad se uoči da je nasilje detinjasto i dosadno. Ono je način kako glupi i neznalice uspev'aju da odgovore brzo. Moj mladi propalitet uočava potrebu da u životu nešto uradi: da se oženi, izrodi decu, da doprinese da se pomorandža sveta i dalje okreće u **рукерсима Бога**, tj u rukama Boga, pa možda čak i da nešto stvara — na primer, muziku. Na kraju krajeva, Mocart i Mendelson su komponovali besmrtnu muziku u svojim tinejdžerskim godinama, ili **надзѐстима**, a sve što je dotad moj heroj radio bilo je **разрезинг** i staro guraj-vadi. Sa izvesnom vrstom stida ovaj mladić se osvrće na svoju katastrofalnu prošlost. On hoće drugu vrstu budućnosti.

U dvadesetom poglavlju nema ni nagoveštaja o ovoj promeni namera. Dečko je bio kondicioniran, zatim dekondicioniran, i sad zlurado predviđa nastavak funkcionisanja njegove slobodne i nasilničke volje. »Bio sam bogami izlečen«, kaže on, i time se američko izdanje okončava. Film takođe. Dvadeset prvo poglavlje daje romanu osobinu istinske literature, umetnosti zasnovane na verovanju da se ljudska bića menjaju. Nema, zapravo, mnogo svrhe u pisanju romana ako ne možete pokazati mogućnost moralne transformacije, ili povećanja mudrosti, u vašem glavnom liku ili likovima. Čak i kičasti bestseleri pokazuju menjanje ljudi. Kad literarno delo ne pokaže promenu, kad samo tvrdi da je ljudski karakter određen, okamenjen ne-regenerabilan, onda ste napustili oblast romana i zašli u oblast alegorije ili kratke bajke sa naravoučenijem; britanska i međunarodna verzija je roman.

A moj njujorški izdavač je smatrao da je 21. poglavlje izdaja. Mnogo mnogo »britanski«, zar ne kapirate. Sladunjavo je, ispoljva pelagijansku nespremnost da se prihvati istina da ljudsko biće može biti nepopravljivog zla. (Po imenu britanskog kaluđera Pelagiusa, ili Pelagianusa — po grčkom korenu oba bi značila »primorac« — koji je živeo krajem četvrtog i u petom veku naše ere, i koji je poricao tačnost katoličke doktrine o prvobitnom grehu. — Prim, prev.) Efektivno, on je rekao: Ameri su tvrđi od Britanaca i sposobni su da se suoče sa realnošću. Ubrzo posle toga suočili su se sa njome u Vijetnamu. Moja knjiga bila je kenedijevska i prihvatala je ideju moralnog progresa. Bila je potrebna jedna niksonovska knjiga lišena ma i najmanje trunke optimizma. Želimo da zlo đipa po štampanoj stranici i da se, sve do poslednjeg reda, cereka u lice svim nasleđenim verovanjima, jevrejskim, hrišćanskim, muslimanskim i sveto-toboganskim, o sposobnosti ljudi da sebe poboljšavaju. Takva knjiga biće senzacionalna; i bila je. Ali ja ne verujem da je to poštena slika ljudskog života.

Ne verujem zato što ljudsko biće, po definiciji, ima slobodnu volju. Nju može iskoristiti da bira između dobra i zla. Ako ima sposobnost jedino da čini dobro, ili jedino da čini zlo, onda je ono mehanička pomorandža — a to znači da izgleda kao organizam divne boje i divnog soka, a ustvari je samo časovnički mehanizam koga će navijati ili bog, ili đavo, ili Svemoćna Država (koja ionako sve više zamenjuje i boga i đavola). Biti totalno dobar ili totalno zao — obe te stvari su podjednako neljudske. Važan je moralni izbor. Zlo mora postojati naporedo sa dobrim, da bi moralni izbor mogao funkcionisati. Život se održava zahvaljujući meljućoj suprotnosti moralnih entiteta. O tome se radi u svim TV novostima. Na žalost, u svima nama ima prvobitnog greha tako mnogo, da nam je zlo poprilično privlačno. Razaranje je lakše i spektakularnije nego kreiranje. Volimo da nam gaće padnu od straha pred vizijama kosmičke destrukcije. Kad neko sedne u dosadnu sobu i komponuje »Misu Solemnis« ili napiše Anatomiju melanholije, to neće biti pozdravljeno novinskim naslovima niti prekidanjem svih emisija da bi se javila ta vest. Na žalost, moje knjišče se pokazalo kao privlačno za mnoge čitaoce baš zato što je smrdelo (jako, kao sanduk ukvarenih jaja) na kužna isparenja prvobitnog greha.

Mislim da bi bilo lopovsko prenemaganje i da bi bilo polianajski (**Pollyannaish**) da ja sad tvrdim da nisam imao intenciju da ovim delom zagolicam sklonosti ka grozotama kod mojih čitalaca. Nasledio sam zdravu količinu praroditeljskog greha, i to u knjizi izlazi na površinu, naime, i ja sam uživao silujući i sekući preko posrednika. Urođeni kukavičluk navodi romanopisca da prepusti imaginarnim ličnostima izvršenje grešnih radnji koje se sam ne usuđuje da izvrši, jer je odveć oprezan za to. Ali ova knjiga ima i moralnu pouku, a to je ona vrlo tradicionalna, o fundamentalnoj važnosti moralnog izbora. I upravo zato što ova pouka strši kao udareni palac, sklon sam da omalovažim »Mehaničku pomorandžu« kao delo suviše didaktično da bi bilo umetničko. Nije posao romanopisca da propoveda; njegova je dužnost da pokazuje. Pokazao sam dovoljno, kroz zavesu izmišljenog žargona koji smeta — što je još jedan aspekt mog kukavičluka. **Надзсет**, rusifikovana verzija engleskog, je bio namenjen da ublaži onu sirovu reakciju koju očekujemo od pornografije. On pretvara ovu knjigu u lingvističku avanturu. Ljudi više vole film zato što se, opravdane, boje tog jezika.

Mislim da nije potrebno da podsećam čitaoce šta naslov znači. Mehaničke pomorandže ne postoje, sem u govoru starih Londonaca. Bila je to bizarna slika, uvek upotrebljavana za neku bizarnu stvar. »Taj je nenormalan k'o mehanička pomorandža« je značilo: nenormalan do krajnje moguće granice nenormalnosti. To nije bilo primarno usmereno na homoseksualce, mada je taj izraz za nenormalnost (**queer**) bio korišćen za članove tog preokrenutog bratstva. Evropljani koji su prevodili taj naslov kao **Arancia a Orologeria** ili **Orange Mecanique** nisu mogli shvatiti taj koknijevski prizvuk, pa su pretpostavljali da je u pitanju nekakva ručna bomba, samo jeftinija, bez onih ureza na površini. A ja sam hteo da taj naslov znači primenu mašinske moralrosti na živi organizam koji sam curi od soka i slatkoće.

Čitaoci dvadeset prvog poglavlja moraju sami odlučiti da li ono poboljšava knjigu koju, po pretpostavci, već od ranije znaju, ili je zaista odbaciva grana. Moja je namera bila da se knjiga završi ovako, ali moj estetski sud je možda bio pogrešan. Pisci su retko sami sebi najbolji kritičari, a ni kritičari nisu sami sebi najbolji kritičari. »Quod scripsi scripsi«, rekao je Pontije Pilat kad je proglasio Isusa Hrista za kralja Jevreja. »Sta napisah, napisah.« Možemo svoj tekst uništiti, ali ga ne možemo od-napisati. Sa onim osećanjem koje je Dr. Džonson nazvao »ledenom smirenošću«, prepuštam ono što napisah sudu onih 0,00000001 procenata američkog stanovništva kojima je stalo do takvih stvari. Pojedite ovu slatkastu krišku ili je ispljunite. Slobodni ste.

21. POGLAVLJE

»Znači šta će biti, a?

Bili smo tu ja, Vaš Smerni Narator, i moja tri druzja, a to vam znači Len, Rik i Buli, a Buli je Buli zato što ima taj svoj boljše veliki vrat i veoma gromki glas koji je kao neki boljše veliki bik mukao auuuuuuh. Sedeli smo u mlečnom baru »Korova« i nastojali da **rasudimo** šta da činimo od ove večeri, zeznuto crne ledene zimske ali suve. Svud oko nas bili su čelovjeci već daleko zabasali putevima mleka sa velocetom i sintemeskom i drenkrom i drugim stvarima koje te odnesu daleko daleko daleko od ovog opakog i stvarnog sveta u zemlju gde možeš da vidiš Boga i sve njegove svete anđele i svece u svom levom **sabogu** dok svetla praskaju i cure kroz ceo tvoj mozg. Mi smo pitovali staro mleko sa noževima — tako smo to govorili tada; noževima koji te naoštre pa budeš spreman za malo prljavog dvadesetorica-protiv-jednog, al' to sam vam sve već ranije pričao.

Bili smo obučeni po vrhuncu mode, a to je u tim danima bilo one veoma široke pantalone i onaj veoma labav kao prsluk crn sjajan i kožnat preko košulje sa otvorenim vratom sa kao maramom zaćuškanom unutra. U to vreme tkode je bilo šiljak mode da upotrebite staru britvu na sopstvenoj golovi, pa se kao brada nosi samo sa strane a napreu ispod usta ćelavo. Ali na starim nožgama uvek isto — prave hororšou boljše velike čizme za razbijanje lica.

»Znači šta će biti, a?«

Bio sam najstariji od nas četvorice, i svi su od mene očekivali da ih vodim, al' ponekad mi se činilo da je Buli imao misao u toj svojoj golovi da bi voleo da on preuzme vlast, to zato što ima veličinu i taj gromki glas koji muče iz njega kad je na ratnoj stazi. Ali sve ideje su dolazile od Vašeg Smernog, o braćo moja, a takođe postojala je ta stvar da sam ja nekad bio slavan i imao slike i članke i sve to sranje u gazetama. I sem toga daleko najbolje zaposlenje od sve četvorice imao sam ja, u »Nacional gramodisk arhivi« na muzičkoj strni sa stvarno hororšou džepom punim fine lovice i još finim džabe diskićima za svoju malenkost onako uzgred.

Te večeri u »Korovi« bio je prilčan broj čelovjeka i ženki i maljčika koji su se smehovali i pitovali, a kroz njihovo govoritovanje i brbljanje seljačina u fazonu »Gorgor falatuke i crv sprej na filtip sloterbolima« i slično sranje mogao si da slušiš popdisk na stereu, i to je Ned Ahimota pevao »Taj dan, jea, taj dan«. Za šankom tri djevuške obučene u krik tinejdžer-mode, a što će nam reći duga nečešljana kosa obojena u belo i lažne grudi koje strče metar i više napred i vrlo vrlo tesne kratke suknje sa mogo onog kao penušavo belog ispod, pa je Buli stalno govorio: »Eej, ući tamo mogli mi bi trojica nas. Starog Lena ne zanima. Starog Lena ostavimo samog sa njegovim bogom.« A Len samo ponavljao: »Njaanja njaanja. Gde je duh svi za jednog i jedan za sve, a dečko?« Iznenada se osetih i vrlo umoran i istovremeno pun iskričave energije, pa rekoh:

»Van van van van van.«

»Kud?« reče Rik koji je imao lice kao žaba.

»Ma, samo da vidimo šta se muva u velikom van«, rekoh. Ali nekako, braćo moja,

veliku dosadu sam osećao i malu beznadežnost, a to sam mnogo osećao tih dana. Zato sam se okrenuo čelovjeku koji je bio najbliži meni na velikom plišanom sedištu kojim je bilo opasano celo to mesto, čelovjeku, hoću reći, koji je be-be-blebe-tunjao pod Uticajem, pa sam mu zabio tri-četiri stvarno hitre pesnice ak! ak! ak! u trbuh. Ali on to osetio nije, o braćo, samo je nastavio da blebetunja svoje »Koka kola vrlino, gde u repovima leže makovi?« I tako mi poispadasmo u veliku zimsku noć.

Išli smo niz bulevar Marganita i nigde patrole murije, pa zato kad smo sreli jednog starog čelovjeka koji se vraćao od kioska za gazete, ja Buliju: »E aj, Buli momče, možeš ako ti se hoće.« Tih dana sam sve više i više samo davao naređenja i nadgledao kako se sprovode. I tako Buli njega opandrči er! er! er! a druga dvojica ga sapletu i ritaju, smehuju se, a on samo leži, a onda ga puštaju da otpuzi ka mestu gde je stanovao, kao cvileći nešto sam za sebe. Kaže Buli:

»Kako bi bilo jednu finu čašu nečeg što tera hladnoću, o Aleks?« Jer bili smo ne daleko od »Vojvode od Njujorka«. Druga dvojica klimaju glavom da da da ali svi u mene gledaju da vide da li je to u redu. Klimnem i ja i tako mi idemo dalje. A u krčmi one iste stare djevuške iliti cave iliti babuške kojih ćete se setiti sa početka, i one počnu svoje: »'bro veče, momci, bog vas blagoslovio, momci, najbolji momci na svetu ste vi«, čekajući da mi kažemo: »Šta će biti, devojke?« Buli zazvoni u zvono i dolazi keša brišuć ruke o masnu kecelju. »Pare na sto, druži«, reče Buli, izvlačeći svoj zveckavi svežanj dengija. »Škontlanđanina za nas i isto za babuške, a?« A onda ja:

»Ma do vraga. Neka plate same.« Nisam znao o čemu se radi, ali tih poslednjih dana bio sam postao, kao, cicija. Ušla mi u tintaru ta kao želja da sve svoje lepe parice kao čuvam za sebe, da ih kao nagomilavam radi nečeg. Buli reče: »O čemu se radi, brate? Šta je obuzelo starog Aleksa?«

»Aaa, do đavola«, kažem. »Ne znam. Ne znam. Radi se o tome da prosto ne volim da razbacujem svoje teško zarađene novce, eto o čemu se radi.«

»Zarađene?« reče Rik. »Zarađene? Ne mora zarađene, kao što dobro znaš ti, stari druzja. Uzete, samo toliko, kao, uzete.« Pa se smehovao stvarno gromko i ja zapazih da jedan ili dva njegova zuba nisu baš hororšou dobri.

»Aaa«, rekao sam ja tad, »Moram da razmislim.« Ali smotrivši te babuške koje su izgledale jako željne džabe alkija, ja sam kao slegnuo ramenima i izvukao iz džepa svoje dengi, svežanj novčanica i novčića zajedno i zveznuo ih na sto.

»Znači škotlanđane svakom, u redu«, reče kelner. Ali ja, iz nekog razloga:

»Ne, dečarac, za mene jedno pivo, malo, znaš.«

Len: »To nije mnogo u mom fazonu«, i poče da primiče ruku mojoj golovi da se kao zeza da imam temperaturu, ali ja kao zarežim kučeći na njega da odustane hitro. »U redu, u redu, druzja«, reče Len. »Kako ti kažeš.« Ali Buli je smotrio sa otvorenim ustima ono što mi je ispalo iz džepa zajedno sa novcem koji sam izvadio. I rekao:

»Paz paz paz. A mi pojma.«

»Daj mi to«, zarežao sam i hitro to zgrabio. Nisam mogao objasniti kako se to tu našlo, braćo, ali fotografija je to bila koju sam isekao iz neke stare gazete i to slika bebe. Bebe koja guuu guuu guuu i kao mleko joj curi iz usta i beba kao diže pogled i smehuje se na svakog, beba sasvim gola, a meso sve kao u podvaljcima jer je vrelo debela beba. Onda je nestalo malo kao haaa haa haa grabeža k' će da mi uzme ovo parče 'artije, pa sam morao opet da režim na njih i da zgrabir fotišku koju sam onda iskido na male maleeecke parčiće ipustio da padaju kao konfete. Tad stigao viski, i stare babuške kažu: »U dobro zdravlje, momci, bog vas blagoslovio, mladići, najbolji momci na svetu, eto šta ste vi.« I slično sranje. A jedna od njih koja je bila sva od linija i bora i bez zubala u svojim zbrčkanim ustima, kaže: »Ne cepaj pare, sine. Ako ti ne trebaju daj ih nekome kome trebaju«, što je bilo vrlo hrabro i smelo od nje. Ali Rik reče:

»Pare to nisu bile, o babuška. Bila slika slatke male cici-mici gugutave bebice.« ja:

»Malo me samo zamara ovo, samo malo. Vi ste bebe, vi ruljo. Zezate se i cerite i

jedino umete da se smehujete i mučite ljude mnogo kukavički kad ne mogu da se brane.« Buli reče:

»E pa sad, uvek smo mislili ti da si kralj toga i nastavnik takođe. Nije ti dobro, eto šta je s tobom, stari druzja.«

Smotrio sam tu drljavu čašu piva pred sobom i osetio se sav nekako bljuvkasto iznutra, pa sam rekao »aaaaaa« i prosuo svo to penušavo sranje po podu. Jedna od starih dama reče: »Ko ne rasipa taj ne oskudeva.« Ja:

»Vidite, druzi. Čujte. Noćas jedostvno nekako nisam u fazonu. Ne znam zašto ni otkud je tako, ali tako jeste. Sad vas trojica svojim putem ove noći, kao bez mene. Sutra se srećemo isto mesto isto vreme, nadam se da mi bude mnogo bolje.«

»O«, reče Buli, »mnogo je žao meni.« Ali mogao si da smotriš neki kao sjajić u njegovom glasu, jer će sad on da preuzme komandu za ovu noć. Vlast vlast, svako voli vlast. »Možemo da odložimo za sutra«, reče Buli, »ono što na umu mi imali jesmo. Naime, malo obići prodavnice u ulici Gagarinovoj. Super hororšou roba tamo, druzja, samo uzimaš.«

»Ne«, rekoh ja. »Ne odlažite ništa. Samo nastavite u svom kao stilu.« A sad rekoh ja, »ja idjem.« I ustanem.

»E pa kuda?« upita Rik.

»To ne znajem«, rekoh. »Samo da budem kao zasebno i sredim misli.« Mogao si smotriti da su stare babuške stvarno zbunjene što ja tako odlazim i da su sve kao sumorne i ne one nesmehovane maljčikinje koje pamtite. A ja samo: »A, do đavola, do đavola« i napustio ih.

Mračno bilo, a vetar oštar kao nož se pojačavao, pa je uokolo bilo vrlo vrlo malo čjeloveka. Patrolna kola su kao krstarila, sa brutalnim facama unutra, a s vremena na vreme na uglu vidiš par vrlo mladih ala kako trupkaju nogama zbog pasje hladnoće i ispuštaju dah pun pare u zimski vazduh, o braćo moja. Pretpostavljam da je stvarno mnogo onog starog ultranasilja sad izumiralo, jer su murije tako brutalne sa uhvaćenima, mada se razvijala kao borba između nevaljalih maljčika i napaljene murije ko može biti hitriji nožem, britvom ili pendrekom, pa čak i utokom. Ali ono što nije bilo u redu sa mnom tih dana bilo je to da nisam kao mnogo mario. Kao da je nešto meko ulazilo u mene, a nisam mogao da ponjimajem zašto. Niti da shvatim šta hoću uopšte. Čak i muzika koju sam voleo da slušam u mojoj malenkoj jazbini bila je ona na koju sam se ranije smehovao, braćo. Sad sam više slušao kao pomalo romantične pesme, ono što zovu **Lieder**, samo jedan glas i klavir, vrlo tiho i kao nešto čežnjivo, a ne kao kad su bili ogromni orkestri pa ja legnem na krevet između violina i trombona i bubnjeva. Nešto se u meni dešavalo, pa sam se pitao da li je to neka kao bolest ili nešto zbog onog što su mi uradili kad su poremetili moju golovu pa da ću sad možda da postanem pravi neumni.

I razmišljajući tako oborene golove i sa rukama zabijenim u džepove svojih pantalona, pešačio gradom ja sam, braćo, i najzad osetio veliki umor takođe mi je mnogo zatrebala fina velika čaša čaja sa mlekom. Razmišljajući o ovom piću, odjednom kao da sam video sliku kako ja sedim pred velikom vatrom, u fotelji, pitujem taj čaj, a ono smešno i vrlo vrlo čudno bilo je da sam se, činilo se, pretvorio u vrlo starog čelovjeka, oko sedamdeset godina starog, jer mogao sam da vidim svoje vlasi koje su bile sasvim sede, imao sam i sede zulufe, vrlo sede. Gledao sam sebe kao starca, kako sedim pokraj vatre, a onda je slika kao nestala. Ali bilo je kao vrlo čudno.

Dođem ja do jednog od onih mesta za čaj i kafu, braćo, i smotrim kroz dug, dug prozor da je unutra puno vrlo dosadnih čjeloveka, kao običnih, onih sa tim vrlo strpljivim i bezizražajnim licima koji nikom ne bi zlo naneli; svi tamo sede i govorituju kao tiho i pituju svoje fine bezalene čajeve i kafe. Ja vstupim unutra i pridem šanku i kupim jedan fini vruć čaj s mnogo mleka, pa otidem do jednog od tih stolova i sednem da ga pitujem. Bio neki kao mladi par za tim stolom, pitovali su i pušili svoje tumore sa

filterom, i govoritovali i smehovali se vrlo tiho između sebe, al' ja na njih nisam obratio pažnju i samo sam pitovao i kao sanjario odgonetao šta se to u meni kao menja i šta će sa mnom biti. Ali sam smotrio da je ta djevuška, za tim stolom sa tim čjelovekom, stvarno hororšou dobra, ne od one vrste da poželiš da je baciš dole i da navališ na nju sa starim guraj-vadi guraj-vadi, nego hororšou dobro otelotvorenje i lice i nasmešena usta i vrlo vrlo fina kosa i sve to sranje. A onda taj što je sa njom, koji je imao šešir na golovi i kome je lice dotad bilo okrenuto od mene, okrene se da osmotri onaj mnogo veliki časovnik koji su imali na zidu, i tad sam ja smotrio ko je on a onda je on smotrio ko sam ja. Bio je to Pit, jedan od moja tri druzja iz onih dana kad smo bili Džordži i Dim i on i ja. Pit je to bio ali je izgledao kao stariji iako mu sad ne bi moglo biti više od devetnaest i koji dan, imao je i nekakve brčiće i obično dnevno odelo i eto taj šešir. Ja:

»Gle gle gle, druzja, šta je to? Vrlo vrlo dugo te nisam smotrio.« A on:

»To je mali Aleks, zar ne?«

»Niko drugi«, kažem ja. »Dugo dugo dugo vreme od onih mrtvih i otišlih dobrih dana. A sad je jadni Džordži, kažu mi, ispod zemlje, a stari Dim je brutalna ala, a evo tebe i mene evo, i kakve vesti imaš ti, stari druzja?«

»On smešno priča, zar ne?« reče ta djevuška, kao kikoćući se.

»Ovo je«, reče joj Pit, »jedan stari prijatelj. Zove se Aleks. Mogu li te upoznati«, reče on meni, »sa svojom suprugom?«

Moja usna tada pade u široko otvoren položaj. »Supruga?« počeh ja kao da blenem. »Žena žena žena? A ne, to biti ne može. Premlad ti si da oženjen budeš, stari druzja. Nemoguće nemoguće.«

Ta djevuška koja je bila kao Pitova žena (nemoguće nemoguće) opet se zakikota i reče Pitu: »Da l' si i ti govorio tako?«

»Pa«, reče Pit, i kao nasmeši se. »Imam maltene punih dvadeset. Dovoljno mator da se upregnem, a već je i prošlo dva meseca od tada. Ti si bio vrlo mlad, a vrlo napredan, seti se.«

»Dobro«, ja još uvek, kao, bleeenem. To meni nepojmljivo je, stari druzja. Pit oženjen. Gle gle gle.«

»Imamo stančić«, reče Pit. »Zarađujem vrlo malo para u Državnom pomorskom osiguravajućem, ali biće bolje, to znam. A Georgina, koju vidiš.. »Kako bre, reče da se zove?« kažem ja, a usta mi i dalje otvorena kao u neumnog. Pitova supruga (supruga, braćo) poče opet da se kao kikoće.

»Georgina«, reče Pit. »Georgina takođe radi. Daktilografkinja, znaš. Uspevamo nekako, uspevamo.« Nisam mogao, braćo, skloniti svoj organ vida s njega, stvarno. Bio je sad kao odrastao, sa odraslim glasom i tako to. »Moraš«, reče Pit, »jednom da navratiš do nas da vidiš. Ti i sad«, nastavio je, »izgledaš vrlo mlad, uprkos tolikih tvojih strašnih iskustava. Da da da, čitali smo sve o tome. Ali naravno, ti i jesi još uvek veoma mlad.«

»Osamnaest, a?« reče Pit. »Toliko star. Gle gle gle. E, sad«, reče on, »mi moramo da krećemo.« I on kao dobaci toj svojoj Georgini jedan kao zaljubljen pogled, i stisnu jednu njenu ručicu između svoje dve a ona mu uzvrati takvim pogledom, ooo braćo moja. »Jest«, reče Pit, okrećući se opet meni, »odosmo mi na jednu malu zabavu kod Grega.«

»Greg?«

»A, da, naravno«, reče Pit, »ti ne možeš znati za Grega, je l' tako? Greg je posle tvog vremena. Ušao je u šemu dok si ti bio otsutan. On priređuje male zabave, znaš. Uglavnom vino i igre reči. Ali vrlo fino, vrlo prijatno, znaš. Bezazleno, ako kontaš šta hoću da ti kažem.«

»Da«, kažem. »Bezazleno. Da, da, zapažam da je to nešto hororšou dobro.« A ta Georgina supruga, čujući moje reči, opet se zakikota. I onda ti njih dvoje othodiše na svoje smrdljive igre reči kod tog Grega, ko god pa to bio. Ostadoh sam sa sobom i

svojim mlekastim čajem, već hladnim, da kao razmišljam i pitam se.

Možda je baš u tome bila stvar, u tom neprestanom razmišljanju. Možda sam već postajao previše star za takv žiznji kakav sam do tad živeo, braćo. Upravi napunio osamnaest. Nije to više mladost. U osamnaest je stari Volfgang Amadeus već imao iza sebe napisane koncerte i simfonije i opere i oratorijume i sve to sranje, ne, ne sranje, nego rajsku muziku. A onda stari Feliks M. koji je već ima uvertiru za San letnje noći. I drugih je bilo. Pa bio je i onaj kao francuski pesnik koga poniinje Bendži Brit, koji je svu svoju najbolju poeziju napisao do petnaeste godine, oooo braćo moja. Artur, tako mu beše pravo ime. Osamnaest znači i nije neka prava mladost. Ali šta ja zbog toga da uradim?

Pešačeći kroz mračne ledene zimske ulice posle othoda iz tog čaj-kafea, neprestano sam smotrio kao vizije, kao na onim karikaturama u gazetama. Na primer, Vaš Smerni Narator Aleks vraća se s posla kući i čeka ga dobra vruća tanjirčina klope, i ta kao ženska sva puna dobrodišlice i pozdrava i kao ljubavi. Ali nju nisam mogao da sagledm baš tako hororšou jasno, braćo, nisam mogao da smislim koja bi to mogla biti. Ali, imao sam tu iznenadnu vrlo jaku ideju da ako uđem u susednu sobu, pored te u kojoj gori vatra a moja vruća tanjirčina leži na stolu, mogu da nađem ono što stvarno želim, i eto tad se sve uklopilo, ona sličica iskrojena iz gazete i onakav susret sa Pitom. Jer je u toj drugoj sobi na krevecu ležao i gugutao guu guu guu moj sin. Jest jest jest, braćo, sin moj. I tad sam osetio tu boljše veliku prazninu u svom telu, ujedno uviđajući da sam samoga sebe vrlo jako iznenadio. Razumeo sam šta se dešava, o braćo moja. I sam kao, odrastao.

Da da da, eto to je bilo to. Mladost otići mora, aahhh daaa. Ali biti mlad znači samo biti, kao, kao životinja možda. Ne, ne toliko kao životinja, nego više kao jedna od onih malenkih igračaka koje zapažate kako se prodaju na ulici, kao maleni čelovjeci načinjeni od lima sa oprugom unutra i ručicom za navijanje napolju pa kad ga naviješ grrr grrr grrr on kao da hoda, o braćo moja. Ali on ide u pravoj liniji i naleće na stvari i tres tres i ne može drugačije. Biti mlad, to znači biti kao jedna od tih malenkih mašina.

Moj sin, moj sin. Kad budem imao sina objasnću mu sve to, čim bude imao dovoljno godina da shvati. Međutim, znam da neće razumeti ili neće hteti da razume ni delić, i učiniće sve stvari koje sam i ja radio, da, možda će čak ubiti staru frajlu okruženu razmjaukanim mačkama i mačorima, a ja neću biti u stanju da ga stvarno zaustavim. A ni on svog sina, braćo. I tako će to da ide do, kao, kraja sveta, u krug i u krug i u krug, kao neki boljše golem kao čjelovek, kao stari Bog lično (ljubaznošću mlečnog bara »Korova«) koji okreće i okreće i okreće smrdljivu groznu pomorandžu u svojim gigantskim rukama.

Al' pre svega, braćo, postojala je ta stvar da sam morao da nađem negde nekakvu djevušku koja bi bila majka tog sina. Razmišljao sam ovako: moram od sutra da počem da radim na tome. A to je nešto kao novo. Nešto sa čime treba tek da počnem, kao neko novo, kao poglavlje.

Znači eto to je ono što će se dešavati, braćo, sad kad stižem do kraja ove priče. Svud ste išli sa svojim malim druzjom Aleksom, patili ste s njim, i smotrili ste neke od najgroznijih mučenja koje je stari Bog ikad dopustio, sve to na vašeg starog Aleksa. A radilo se samo o tome da sam bio mlad. Ali sad kad ovu priču završavam, braćo, nisam mlad, ne više, o ne. Aleks je kao odrastao, o da.

A sad idem, o braćo moja, sam sa sobom, tamo gde vi ne možete ići. Sutrašnjica je sva kao slatko cveće i rotirajuća smrdljiva Zemlja i zvezde i stara Luna tamo gore a vaš stari druzja Aleks sa sobom traži, kao, partnerku. I sve to sranje. Strašan grozan smrdljivi svet, zaista, o braćo moja. I eto tako, zbogom od vašeg malog druzja. A svima ostalima u ovoj priči, samo glas iz usta, brrrrr. I mogu svi da me poljube u dupe. Ali vi, o braćo moja, setite se ponekad malog Aleksa koji vaš beše bio. Amin. I sve to sranje.

GVINET DŽONS

FUTURISTIČKI BLUZON OD FINE KOŽE: NAUČNA FANTASTIKA I NOVI ČOVEK

Kud se dede junak dični? Pre sedamdeset godina, kada bi golobradi vojnik pošao u rat, bar je imao tu utehu, u svom strahu od koga se koči i u bujanju svoga samoljublja, da mu se nudi obilje uzora svetlih od kojih se kičma sama ispravlja. Avanturistička proza svih vrsta nije ostavljala kod mladog Evropljanina ili Amerikanca ni tračak sumnje u to ko on treba da bude, čak mu je davala izvesnu nadu da će uspeti da sačuva veru u taj ideal. Ali u našem sadašnjem trenutku heroizam nije u modi. Za mladića nema garancije da ga neće poslati u rat, ali on se ne nada uspesima na bojnom polju niti veruje u njihovu vrednost. Možda je i bilo junačkih podviga u Gus Grinu, ali mi se sećamo samo lakonskog komentara vojnog lekara: »Znam koje je sada boje adrenalin. Mrke boje.« Time ne želim da kažem da gnusobe rovovskog rata i besmisleno uništavanje života nisu naišli ni na kakvu osudu 1916. godine. Međutim, u popularnoj kulturi je milosrdni veo laži ostao netaknut. Sada toga više nema. Indijana Džons je kukavica koja puni gaće od straha i nimalo se toga ne stidi. U borbi za goli život, ili u bilo kojoj situaciji analognoj onoj na bojnom polju, mladi čovek zna da se od njega ne očekuje ništa drugo sem amoralne taktike sračunate na to da ostane živ i (po mogućnosti) vrhunske vatrene moći.

Naučna fantastika je ozloglašena kao kafana »samo za muškarce«: gde su se žene (dosta dugo) retko kad pojavljivale, čak i kao predmet požude. Ima razloga da se upravo ovde traži i istražuje razvitak, ili propast heroja dvadesetog veka. Kako ljudi vide sami sebe u ogledalu budućnosti? I u kom pogledu se njihov lik promenio?

Vitez-lutalica iz drugih žanrova romantične proze uskoro se pojavio i u ovom žanru, čak je postao bitni sastojak fenomena koji je sada poznat pod imenom »spejs opere«. Ali »spejs opera« nije ništa drugo nego neka nova vrsta avanture u šarenim kostimima. Pravi junak iz klasične naučne fantastike, ili klasični junak iz prave naučne fantastike pojavio se kao lik koji se od ovoga znatno razlikuje. H. Dž. Vels je pisao, kao i uvek, o malom čoveku koji petlja i uspeva da se ispetlja, čak i kao vremeplovac ili istraživač na Mesecu. Nešto je od te nesigurnosti u sebi ostalo i kod Asimovljevog naučnika. Nije to nikakav Bak Rodžers. Njemu su strane naporne dokoličarke aktivnosti nipija ili jipija; on je umerenjak čiji se uzleti odigravaju za pisaćim stolom; to vam je muva-trezvenjak koju u kafani svi teraju. Pa ipak, u njemu niče neka vrsta junaštva. On je čovek duha. Njegov dosadni i stereotipni domaći život još više ističe plemenitost njegove borbe protiv zlih sila. Ako je malo pažljivije ponovo pročitamo, svaka Asimovljeva priča govori neobično otvoreno o prirodi te borbe. Element fantazije zauzima vrlo malo prostora: priča govori o naporima da se obezbedi stipendija, a zatim stalno mesto profesora, o strahu i zarivanju noža u leđa u univerzitetskoj džungli; o jezivoj moći koju daje podrška vladinih institucija. Ali bojno polje je ipak pravo, i najčešće se na njemu odlučuje o sudbini celog sveta. Muškom čitaocu se ovde pruža ideal koji mu nije preterano tuđ iz iskustva: laboratorija, kancelarija, kafana. To je heroj za jedan svet u kome nema rata; ili bar za svet u kome se »vruća« borba može izbe-

ći — pa ipak u njemu mlad čovek može da se bori za pravednu stvar.

Zle sile su često oličene u grabežljivoj, amoralnoj, pohotljivoj ženi naučnika. Ali ovo ne treba shvatiti kao promišljenu političku izjavu. Muški pisci naučne fantastike u ovom periodu bili su mahom naivčine, sa iskrenim radnim odnosom prema životu, baš kao i pravi naučnici. Sa izuzetkom rada na usavršavanju proizvoda X, jedva da su o nečemu imali svoje mišljenje i prosto su odražavali, potpuno nezlobivo, ideologiju koja je vladala u njihovoj sredini.

Odnos između društvenih promena i naučne fantastike je dosta čudan. Čitaoci i pisci naučne fantastike mogu se definisati kao grupa ljudi kadrih da u sebi sjedinjuju zatucani konzervativizam i isto tako zatucanu strast prema inovacijama (što predstavlja veoma prikladnu kombinaciju za jedan tako izrazito američki fenomen). Naučna fantastika u svom popularnom izdanju ne vidi, i nikad nije videla potrebu da dođe do revolucije u oblasti seksualne politike. Ali naučna fantastika je svoje horizonte proširila do te mere da više nije u stanju da se odupre nijednoj revoluciji. U rubrici »Pisma čitalaca« u poslednjem broju časopisa Interzone jedan od obožavalaca objašnjava ovu pojavu: »Koliko je savremenih čitalaca SF uopšte čulo za semiotiku? Vrlo mali broj; ali sve mi se čini da, oni kojima je taj pojam poznat duguju svoje znanje upravo SF literaturi — a nema baš mnogo žanrova o kojima se to može reći...«

Ova nota maničkog ponosa je veoma dirljiva. Jasno je dakle, da nije važno da li prosečan savremeni čitalac naučne fantastike ume da razlikuje radikalnog separatistu od defektnog Oprstena. Ako je igra nova, naučna fanstastika prosto mora da je igra.

Postoje dva bitna činioca koji kombinovano potkopavaju modele muških uloga: u naučnoj fantastici i u celom svetu u podjednakoj meri. Rat, u suštini muška metafora, iz osnova se promenio. Oružja za masovno uništavanje izbrisala su dobrim delom razlike među polovima: vojnik na pravom bojnom polju postao je veoma nalik ženi (što će reći, bespomoćna žrtva). U isto vreme, možda i povezano sa ovim, dolazi do uspona feminizma i homoseksualnog ponosa: jedna bučna manjina tvrdi da se tradicionalne razlike među polovima više ne uklapaju u postojeće fenomene (a možda nikad i nisu).

Nema sumnje da su žene-pisci mnogo doprinele stvaranju lika »novog čoveka«. Žene koje pišu naučnu fantastiku ostvarujući time bekstvo u poželjan muški svet često stvaraju prećutno biseksualnu personu: muški lik koji predstavlja samog pisca, koji izražava njena iskustva, ali nije hendikepiran pripadnošću ženskom polu. Taj lik se stoga ne povinuje pravilima ponašanja za svoj pol: nasuprot dubini i složenosti karakterizacije, emocionalizam, samoispitivanje; složeni odnosi sa drugima. Junak kao što je Genli Ai, ili Ševek u romanu Čovek praznih šaka (The Dispossessed) mora biti da je u svoje vreme predstavljao pravo otkrovenje. Kolosalna popularnost Ursule Legvin kod muških čitalaca pokazuje kako je dobro došlo to otkrovenje.

U starim roto-romanima muški pisci su ponekad uključivali po jednu devojku u ekspediciju, ne toliko zbog seksualnog momenta (ne daj bože), nego da bi imali gde da lociraju strah i drhtanje. Neko mora da vrisne kada jedno sunce eksplodira: a to ne bi mogao nijedan od muških likova. Žene-pisci, često u vidu namernog i svesnog obrtanja uloga, uvode junaka koji se lako šokira i plače. K. Dž Čeri (Cherryh) je od muške ranjivosti načinila takoreći aksiom u svom romanesknom svemiru: dosta uverljivo povezujući ovu odliku sa krhkom gordošću muške agresivnosti. Muškarcu je od prirode dato da se sam sukobi sa čitavim svemirom: ako se slomi pod tim naporom, to nikoga neće iznenaditi.

Takvi su »muškarci« koje su izmislile žene za svoje sopstveno zadovoljenje. Možda nam još više otkrivaju žene koje su u istom razdoblju izmislili muškarci. Haldemanove cimerke u **Večitom ratu** (The Forever War) nisu seksualni objekti.

Činjenica da su vojnikinje ukazuje na to da su one u stvari muškarci — muškarci koje je muškarcima dozvoljeno da grle. One nemaju nikakve naročite ženske atribute osim imena i ličnih zamenica. Ali samim tim što neke pripadnike svojih trupa naziva muškarcima, a neke ženama, Haldeman može da im dopusti da plaču i pate, da teše i budu tešeni; i tako ipak uspeva da sačuva fasadu različitih uloga dva pola.

Novi talas feminizma inspirisao je niz muških pisaca naučne fantastike da isprobaju kreiranje brižnih, samilosnih likova bez specifično polnih odlika. Biseksualnu budućnost određenog tipa na koju nazilazimo u romanu Mardž Pirsi (Marge Piersy) **Žena na rubu vremena** (Woman on the Edge of Time) možemo naći i u prefinjenim kratkim pričama Eda Brajanta (Brayant) pod naslovom **Cinober** (Cinnabar), gde prvog muškarca koji je rodio dete slave kao društvenog dobrotvora. Drugi oduševljeni feministi otkrivaju i nehotice duboko protivljenje tendenciji napuštanja međupolnog odnosa potčinjavanja/prevlast. Muški likovi Džona Varlija (Varley) sami se ponižavaju pred čitavim panteonom žena, Crnkinja, gluvonemih; one su sada postale viša rasa. A »novi čovek« iz stvarnog sveta živi i u svetu SF u likovima brojnih kapetana zvezdanih brodova i naučnika-fizičara koji se ponose time što peru sudove. U pripoveci Barija Novickog (Barry Novitski) **Nuklearna fisija** (Nuclear Fission) nalazimo sve ove kvalitete na okupu: samozadovoljnog anti-seksistu koji nema nimalo sluha za fine nijanse uzajamnog poštovanja. »Novi čovek« i alternativna Utopija potpuno su izneverili jedno drugo.

Kojotov vrt dizao se u obliku blagog brežuljka iznad okolnog travnjaka, u stvari u obliku leve dojke Žene-pauka dok je spavala, iako joj on to nikada nije rekao. Ona bi ga sigurno kritikovala što time pokušava da održi neki mit o boginji plodnosti, ili tako nešto. No, bez obzira na oblik i lik, bio je to dobar funkcionalan dizajn. Na mestu gde bi bila bradavica, izdizao se bazen sa vodom...

Projektovati vrt u obliku anatomskog detalja nečije ljubavnice može se primiti kao prijatna fantazija. Ali učiniti to krišom nije nikakav kompliment za autora. Teško je poverovati da Novicki nije svestan da je svom odvažnom i otvorenom junaku tutnuo u ruke magazin sa golim devojkama da ga potajno sladi.

Posle zabave dolazi mamurluk. Feministička naučna fantastika mora, prirodno, i dalje da razmatra alternative za status kvo. Ali glavni tok futurizma uvek brzo reaguje na promene u sadašnjosti, i tako je doba celozemaljaca i zavisti zbog rađanja dece — prošlo. U opštem mraku našeg **fin de siecle** (kraja veka) izgleda da se sve više ustaljuje mišljenje da će samo žene biti optimistične, a da će muški pisci morati da se odreknu svih pretenzija na moralnu uzvišenost. Indikativan primer pruža nam junak bestselera od Stivena Donaldsona (Stephen Donaldson). (Sećate se? Gubavac koji siluje.) Antiheroj je lik koji razbija herojski kalupa ipak ostaje centralna ličnost, za inat. Tomas Kovenant (Covenant) je nešto drugo. On poseduje herojske moći — i bez njih ne bi mogao biti u centru interesovanja. Njemu nedostaje pozitivna predstava o sebi samom, nema vrednosne kriterijume na kojima bi mogao zasnivati svoje postupke; a najgore od svega je to što u krajnjoj liniji nema u njemu optimizma u odnosu na sebe i na svet oko njega. Paradoksalni »uspeh« takvog modela muške uloge kod muških čitalaca čiji je lični život po pravilu savršeno ugodan, u znaku blagostanja i zdravlja, može se smatrati znakom duboko skrivene nelagodnosti i nezdravog stanja.

Drugi jedan iznenađujuće popularni lik iz muških fantazija još jasnije potkrepljuje ovaj stav. Film Rambo (First Blood) izvire iz čisto muškog iskustva. U njemu nema ženskih likova, pa čak ni principa »večno ženskog«: po tome on podseća na staru klasičnu naučnu fantastiku. Ali to nije prosto samozadovoljno divljanje jedne muškarčine. To je samooptužujuća priča o američkom iskustvu u Vijetnamu. Rambo igra ulogu pravednog, hrabrog, snalaž-

ljivog kretena: američke trupe (zastupnici zakonitosti i reda) igraju sebe same — sa stravičnim detaljima bezobzirne gluposti, svireposti i promašene vatrene moći. Kao da se nada da će steći osobine neprijatelja kojeg poštuje, Amerika kanibalistički komada uspešni Vijetkong. Ali taj pokušaj propada. Veličanstveni (iako jezivi) herojski podvizi glavnog junaka su potpuno besmisleni. On nema drugog cilja sem da preživi, i ne gaji nikakvu nadu da će u tome uživati: on ne uživa podršku nijedne društvene strukture; nema nijednog prijatelja na celom svetu. Rambo nam se ukazuje kao očajničko oruđe, ispranog mozga, u rukama sila koje ga preziru — to je konačna inverzija, koja ga čini dijametralno suprotnim Mandžurskom pretendentu iz jednog drugog doba. Ali sada su snage cinizma zauzele najviša mesta u američkom sistemu. Čovek se pita u kojoj meri ove suštinske činjenice prodiru, možda nesvesno, u saznanje mladih muškaraca koji tako vatreno prihvataju Džona Ramboa kao svoj ideal.

Za to vreme u naučnoj fantastici neshvaćeni Tomas Kovenant ustupa mesto mnogo elegantnijem operatoru. Ime heroja koji nema za šta da se bori (u intervalima kada nije obuzet emocijama beslovesne bede kao predstavnik namučene muške američke psihe) glasi — plaćenik. A plaćenik — uličar je sadašnji heroj budućnosti, najpotpunije ovaploćen u liku Hernija Kejsa (Case) u **Nenromantičaru** (Neuromancer) od Vilijama Gibsona. On nije ni autentični i dosadni naučnik, ni galaktički kasapin—lutalica: Kejs je izdanak drugačije loze junaka naučne fantastike. On je tip momčeta-šaljivdžije kakvog nalazimo kod Teodora Sterdžena (Sturgeon), Zelaznija (Zelazny), Dilejnija (Delany): star u duši, a mlad i vitak u telu; čovek sa prošlošću i tugom, ali i sa strasnim interesovanjem za sopstvenu spoljašnjost. Poput onih dvosmisleno zavodljivih heroja Dilejnijeve **Nove** (Nova) i **Vremena viđenog kao heliks poludragog kamenja** (Time Seen as a Helix of Semi—precious Stones), on živi u jednom budućem kontinuumu koji se nimalo ne razlikuje od sadašnjeg, osim po hiperbolama i ukrasnim detaljima. On je zahvaćen vrtlogom velikih događaja, ali ne očekuje niti želi da utiče na njihov ishod. Ali tamo gde su likovi Dilejnija ili Zelaznija bili u stanju da se opredeljuju na bazi moralnih kriterijuma i da imaju poverenja u svoje prijatelje, bar ponekad, Kejs je potpuno bespomoćan. Ili, drugim rečima, potpuno slobodan.

Kao i Rambo, Kejs je u suštini moćno, dobro izrađeno oruđe. Suština njegove ličnosti je u njegovim postupcima. Kejs je stvoren zato da provaljuje u kompjuterske sisteme, a ne da ubija (bar ne prvobitno) — ali njegov položaj je potpuno isti. Njegova moć u stvari nije njegova. Ona pripada nekome ko ga je iznajmio kao plaćenika. A kada se oslobodi, on nema pojma šta da radi sa tim oruđem, tj. sa sobom.

Još uvek je bio obuzet srdžbom. To je bilo kao da ga je neko srušio u mračnoj uličici i on se probudio i video da mu je novčanik još uvek u džepu netaknut. Srdžba ga je podgrevala, ali nije bio u stanju da joj nadene ime niti da pronađe predmet na koji se ona odnosi...

Bespredmetna srdžba, heroj koji se ni za šta ne bori, vojnik bez ratišta. Nije slučajno to što »oslobođena žena« u Neuromantičaru na kraju »izdaje« Kejsa. Zahvaćen divljenjem sopstvenoj tragediji, »novi čovek«, to zastarelo dvonožno oruđe, još nije spreman čak ni da razmišlja o novom pravcu u kom bi mogao da krene.

Ovi očajnički autoportreti pružaju nam dokaze o tome da muškarci potajno osećaju potrebu, baš kao i žene — krajem dvadesetog veka — da za sebe zamišljaju nove uloge. A naučna fantastika je verovatno pravo mesto za takva nastojanja. Ali sumnja i pitanja moraju dolaziti iznutra. Problem se ne može rešiti ni podražavanjem ni ismevanjem feminizma.

Poželela je ogledalo. Poželela je da vidi tu težinu tela koja je značila da ona može da ubija, težinu koja će joj pružiti bezbednost u svetu izvan kanjona. Njena teška ruka, sa glomaznim prstima nalik na ko-

basice, podupirala joj je lice. Bilo je obraslo bradom i veće nego pre, ali znala je da je opet glatko i zaceljeno. Zakikotala se u sebi, a njen glas, koji se dizao iz dubina tih naduvanih grudi, trgao ju je, toliko da je poskočila. Opet se nasmejala pogledavši ga. »Ja sam muško!«

»Ona« u navedenom odlomku je Džef Rajman (Geoff Ryman), koji govori kroz usta junakinje romana **Ratnik koji je nosio život** (The Warrior Who Carried Life). Kara (Cara) »postaje muško« da bi osvetila svoju porodicu. To je smeo zahvat, koji nije u potpunosti uspeo, ali Rajman se zapravo služi fantazijom da bi razmotrio svoju sopstvenu prirodu, iako za jedan nivo udaljenu od stvarnosti. Možda će ubuduće naučna fantastika davati više takvih dela — svesnih i promišljeni!) istraživanja čovekove suštine.

Citati iz dela:
Nuclear Fission (Nuklearna fisija), autor Barry Novitski, kopirajt 1879, iz antologije **Kindred Spirits** (Srodne duše), ur. Jeffrey M. Elliot, Aiyson Publications 1984.
Neuromancer (Neuromantičar), autor William Gibson, Grafton pbk 1986.
The Warrior Who Carried Life (Ratnik koji je nosio život), autor Geoff Ryman, Unwin/Unicorn 1985.

OGLASI

Prodajem „Isaac Asimov's SF magazine”, godište 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985 i 1986; „Analog" 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985 i 1986; „Magazine of Fantasy and SF" 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983 i 1984; „Kosmoplov", brojevi: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 17, 19, 21, 23, 24; „Andromeda" 1, 2, 3; „Sinus" - šezdesetak brojeva od 1 do 134... detaljan spisak šaljem svim zainteresova-nim.

Žiga Leskovšek
61000 LJUBLJANA
Gosposka 9

Prodajem: SF strip Howarda Chaykina „American Flagg" (strip koji je dobio Nebulu); Marvelove stripove: „Dr Who", „Battlestar galactica", „Star wars"; Corben/Poe „House of Usher", Miller „Ronin"; posteri Fossa i Bonnestela, „Heavy metal", Epic magazine, „Fandom directory" 1986/87.

Žiga Leskovšek
61000 LJUBLJANA
Gosposka 9

Za dobro očuvane „Andromede" 1, 2 i 3 dajem: „Šljunak na nebu" (Asimov), „Svet se kaže šuma" i „Leva raka tame" (Legvin), „Dnevnik o Minotauru" (Orlović), YU-Sirius i „Siriuse" 1 i 10.

Darko Ožetski
41310 IVANIĆ-GRAD
Benkova 14
Tel. (045) 80-975

Kupujem sledeće romane Žila Verna: „Crna Indija", „Delfin, najbrži brod na svetu", „U pustinji Afrike", „Selo u vaznjhu", „Gospodar sveta", „Parna kuća", „Morska zmija", „Lovci na meteore" i „Pet stotina miliona Begeninih".

Krešimir Ljubić
41000 ZAGREB
Šišićeva 13
tel. (041) 686-640

Organizovana kupovina i prodaja stanh SF knjiga i časopisa održava se svakog četvrtka, u prostorijama Društva prijetalja naučne fantastike „Lazar Komarčić" (Beograd, NUBS, Mitropolita Petra 8, soba 2 ili 33, od 19 do 21 čas). Pristup slobodan

Književno remek-delo

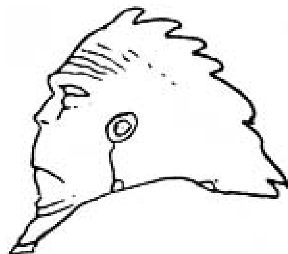
Robert Silverberg: »Knjiga lobanja«, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1987. godine

Robert Silverberg je verovatno jedan od najvećih živih pisaca koji pišu na engleskom jeziku, a svakako najbolji pisac koji je ikada ušao u SF žanr. Napisao je desetak romana koji spadaju u riznicu toga žanra i kojima je doslovno preobrazio SF književnost i dao joj nove, dotad neslućene dimenzije.

»Knjiga lobanja«, koja je nedavno, na slovenačkom jeziku, izišla u izdanju Mladinske knjige, u ediciji »Zenit« i u prevodu Bogdana Gradišnika, spada u sam vrh njegovih najboljih ostvarenja. To je psihološka studija četvorice glavnih junaka, lovaca na besmrtnost. Iako o uobičajenoj kompoziciji i zapletu romana gotovo da nema ni pomena, delo je komponovano iz čitavog niza događaja koji u početku oštroumno zamišljenu situaciju, lagano vode ka neizbežnom kraju.

Piščev pristup razgolićivanju najskrovitijih kutaka ljudske duše sve četvorice protagonista takav je da je svako poglavlje namenio jednome od njih, njegovoj ličnoj ispovesti. Tako on naizmenično otkriva psihološke komponente pojedinih aktera, pa ih sa izuzetnom umetničkom uverljivošću konfrontira spoljašnjem svetu, koji je sve do prelomnog trenutka priče funkcionalno isključen iz pripovednog toka. Mada je kraj romana, suprotno prividnoj lakoći pripovedanja, neočekivano isprekidan, a u razrešavanju pojedinačnih ljudskih sudbina izuzetno dubok i dovršen, svaki akt protagonista samo je neminovna posledica njihovih svesnih ili nesvesnih htenja. Suština romana i najznačajniji elementi priče su, prema tome, duševne promene koje protagonisti otkrivaju sa svakim kilometrom predenog puta do udaljenog samostana, u kome bi trebalo da otkriju tajnu besmrtnosti. Vezuju ih zajedničko želje i strahovi, jer znaju da je cena besmrtnosti sam život. Besmrtnost su, naime, mogli dosegnuti samo dvojica, a druga dvojca su, pokušavajući to, našli smrt. Mada su na izgled uloge unapred raspodeljene, pravi izbor skriva se u spletu svesnih i nesvesnih htenja svakog protagoniste, htenja koja ga neumitno vode ka usudu. Mladalačka pustolovina, koja je u početku imala primesu zabave i ferijalnog izleta, sve više se preobražava u morbidno i zastrašujuće putovanje. Pisac izuzetno efektno gradira duševni preobražaj protagonista, koji, po ličnom priznanju o čoveka nedostojnom delovanju koje su sami prouzrokovali, izbija na površinu priče i dalje se, neminovno, stepenuje do kraja.

»Knjiga lobanja« je pravo književno remek-delo, koje su čitaoci, još kad je objavljeno, uvrstili u najuži izbor za najbolji SF roman godine, da bi potom čitavih desetak godina bila prepuštena zaboravu. Snaga piščeve kreativnosti i umetnički doživljaj pisane reči, koje je Robert Silverberg ostvario u ovom delu, bili su, naime, daleko ispred dela takozvanih klasika SF žanra, kao što su Asimov ili Klark. Ako na ovaj roman gledamo s te tačke gledišta, i posle petnaestogodišnjeg zaborava, on kao i svako književno remek-delo, ostaje večito svež i aktuelan.

Pomicanje granica SF žanra

Robert Silverberg: »Umiranje iznutra«, Znak Sagite, Beograd, 1987.

Roman Roberta Silverberga »Dying Inside« izišao je nedavno kao samostalno prevodilačko izdanje u Beogradu, pod naslovom »Umiranje iznutra«. Roman spada u sam vrh piščeve bogate i plodne spisateljske karijere i nesumnjivo je najveće dostignuće SF literature koja je posvećena problemu telepatije. Pre petnaest godina objavljen je u SAD, a igra slučaja htela je da se ove godine pojavi na jugoslovenskom tržištu istovremeno sa slovenačkim izdanjem Silverbergove »Knjige lobanja«, koju takođe uvrštavamo među najznačajnija SF dela našega vremena.

Roman »Umiranje iznutra« je priča o telepati, kome je počela da sahne sposobnost čitanja tuđih misli. Protagonista, kome je, zbog telepatske moći, svet bio otkriven kao na dlanu, zapada u grdne životne nevolje. Gašenje neobične sposobnosti gura ga na prag novog životnog razdoblja. Pisac je izvanredno doživljeno i produbljeno ocrtao karakterni razvoj glavnoga junaka, pa se on sve više udaljuje od ustaljenog načina života i pokušava da se prilagodi novim zakonitostima opstanka. U priči se takođe otkrivaju stremljenja i bojazni protagonisite kome se ruše životni okviri. Uprkos tome što sposobnost čitanja tuđih misli nudi glavnom junaku bezbroj mogućnosti za ispunjavanje životnih potreba, Silverberg je moć telepatije iskoristio kao žarište za prikaz frustacija protagoniste, upropašćenog privatnog života i potpunog sloma pri pokušaju normalnog uključivanja u ljudsko društvo. Glavna odluka karakternog slikanja je u produbljenoj obradi ličnih trauma, koje pre svega izviru iz neostvarenih svesnih ili podsvesnih želja. Unutrašnji konflikti i frustracije protagoniste doiaze do izražaja pre svega u kontaktima sa drugim osobama, mada su svi njegovi pokušaji, upravo zbog njegove različitosti, unapred osuđeni na propast. Neuspeh u braku, slom u poslovnom životu i, pre svega, teška kriza u odnosima sa vlastitom sestrom kojoj svoju različitost ne može da sakrije, ocrtavaju bezizlaznost njegova položaja. Protagonista se zbog specifičnih karakternih crta i načina života na koji je navikao, koji mu diktira neobičan telepatski dar, ne može uključiti u normalan život.

»Umiranje iznutra« takođe je karakterni roman, koji je napisan sa izuzetnom pronicljivošću i dubokim razumevanjem čovekove suštine. Silverberg je veliki majstor pisane reči, pa »Umiranje iznutra« predstavlja gotovo neverovatan primer spisateljske virtuoznosti i s te je tačke njegovo najbolje ostvarenje. Ako se pri tome vratimo nešto malo u istoriju, u vreme od pre petnaestak godina kad je Silvelrberg napisao i »Umiranj iznutra« i »Knjigu lobanja«, doći ćemo do neverovatnog otkrića. Oba romana bila su u najužoj konkurenciji za nagrade Hugo i Nebula, a Silverberg je iz izbora za nagradu sam povukao roman »Umiranje iznutra«. Sudbina je htela da Silverberg nije dobio nijednu od tih nagrada, iako je vreme pokazalo da su to nedvosmisleno

bili najbolji romani u konkurenciji. Ta naprosto istorijska krivica i dan—danas ima odjeka u svetu, jer je gotovo neverovatno da je nagrade dobio Isak Asimov za jedno od svojih slabijih dela. Silverberg je bio pisac koji je prosto rušio granice SF žanra i ukazivao na pravce u kojima se on može razvijati. Moralo je proteći gotovo deset godina, pa da i čitaoci i izdavači shvate snagu kreativnosti i umetničke doživljenosti vrhunskih dela Roberta Silverberga i valja se nadati da objavljivanje dva ovako kvalitetna SF romana u Jugoslaviji predstavlja značajan pomak u izdavačkoj delatnosti.

Velika knjiga

Ursula Legvin: ČOVEK PRAZNIH ŠAKA, »Narodna knjiga« Beograd, 1987.

»Ispunjenje je, pomisli Ševik, funkcija vremena. Traganje za zadovoljstvom je kružno, atemporalno, ponavlja se. Traganje za raznovrsnošću jednog gledaoca, jednog lovca na uzbuđenja, čoveka koji je sklon seksualnom promiskuitetu uvek se okončava na istom mestu. Ono ima kraj. Stiže do kraja i mora da krene iz početka. To nije putovanje i povratak, već zatvoreni krug, zaključana soba, ćelija.

Izvan zaključane sobe pružaju se prostranstva vremena na kojima duh može, uz sreću i hrabrost, da sazda krhke, provizorne, neverovatne puteve i gradove vernosti: prostranstva na kojima ne obitavaju ljudska bića.

Tek kad se jedan čin dogodi na tim prostranstvima prošlosti i budućnosti on postaje ljudski čin. Odanost koja potvrđuje prošlosti i budućnosti, spajajući vreme u celinu, jeste koren ljudske snage; nije nikako dobro završiti bez nje.

I tako, osvrnuvši se na poslednje četiri godine, Ševik ih je video ne kao straćene, već kao deo zdanja koje su on i Takver podizali svojim životima. Kada se radi sa vremenom, a ne protiv njega, pomisli on, onda ono ne može biti straćeno. Računa se čak i bol.«

Ovo je velika knjiga. Nemojte je samo pročitati — kupite je. Kao i svaku drugu takvu knjigu i nju često možete skinuti sa police i u njoj iznova i iznova tražiti ono zbog čega čovek u krajnjoj liniji i čita: mudrost, utehu, život.

Može se ovoj knjizi možda zameriti ponekad preterana eksplicitnost u iznošenju moralnih i političkih stavova, prenaglašeno osećanje prisutnosti autora koje se javlja tokom čitanja, kao i preočigledno korišćenje naučne fantastike kao instrumenta za postizanje društvene kritike. Međutim, sve je to ništavno u poređenju sa rezultatom koji ova knjiga postiže, a to je pomisao da ćete kad dođete do kraja izgubiti neke drage ljude.

Jer, Ursula Legvin nam, pored svega ostalog, nudi knjigu o pravim ljudima, iako ne Zemljanima, o ljubavi, nedaćama, vernosti i žrtvovanju, o svemu onome što čini život.

A to je, u savremenoj književnosti, retkost.

MM

Insert iz filma »SUPERMEN IV«

BOB ŽIVKOVIĆ

SUPERMEN IV – Potraga za mirom

USA, 1986-87

Ko zna šta bi bilo da jedan otac na Kriptonu nije strpao svoje dete u raketu i poslao ga na ovu našu nesavršenu i prepunu poroka, planetu. Možda bi to dete postalo jedan obični srednjovečni službenik na svojoj (Kripton) planeti. Pio bi (Kripton) pivo (i podrigivao), gledao bi svoju (Kripton) »Dinastiju« na svojoj (Kripton) televiziji, gajio svoju (Kripton) dečurliju i svađao se sa svojom (Kripton) suprugom. E... Da nije bilo te eksplozije, te rakete, i uopšte svega ostalog ne bi bilo valjda ni proslave pedesetog rođendana Kal Ela (alias Supermena) koji se slavi ove godine. Naravno ne bi onda bilo ni ove serije filmova (ranije stripova) koji sve više počinju da podsećaju na legendarnu japansku »Godzilu« (najzad da neko drugi njih kopira) i to u stilu »Supermen protiv ovozemaljskih zločinaca«, »on protiv onozemaljskih zločinaca«, »on protiv Godzile«, »on protiv moje, svoje, vaše babe« i slično...

I tako dok ja (apsolutno nesavršen) pišem ovo, on prelep, prepametan, predobar, prejak po ko zna koji put leprša po ovom našem nesavršenom nebu i spašava ovu našu u zlo ogrezlu Zemlju. Ishod naravno znamo jer (svašta — to se podrazumeva) on mora ostati živ i zdrav (da kucnem u drvo) ne bi li nam rodnu planetu spasio i u četvrtom, petom, šestom... sedamnaestom nastavku. Da čovek poželi da je bar jednom ne spase. Promene radi!!!

U ovoj novoj epizodi Supermen ponovo sreće svog genijalnog protivnika Leks Lutora. Naravno ovoga puta Leks mu servira dostojnog protivnika. Nuklearni protivnik je čovek snabdeven svim onim sitnicama bitnim za jednu dobru tuču. Može da leti, ima izuzetnu snagu, IKS-zrake i tome slično. Borba stoleća.

Ovo bi mogao biti i najličniji Supermen iz serije. Ovoga puta su probali da Supermena približe običnom čoveku te da u njegovu ličnost ubace obične strahove i sumnje. Sam Supermen nije više tako siguran u svoja dela. Možda najuzbudljivija scena u filmu je kada on svoje sumnje u sebe i svoja dela poVerava Luis Lejn. Igran od strane Kristofer Riva (šta ćete pare kvare ljude) ovaj četvrti deo pokušava da bude ljudskiji te da Supermena prikaže kao običnog čoveka snabdevenog nekim (najblaže rečeno čudnim) talentima... ali...

Opet on vršlja dragom nam Zemljom i popravlja šta se popraviti može, uzduž i popreko. Spašava sovjetskog astronauta, izvlači decu iz srca tornada, rekonstruiše (?) veliki kineski zid, zaustavlja erupciju Etne, tuče svojeg rivala po Mesecu i restauira statuu slobode!!!

Producenti u svakom slučaju nisu pazili na troškove. Pre svega Supermen IV treba (kao i prethodna tri) da bude spektakularan, pa čak i strasniji nego svoji prethodnici. Za to je potrebna i kakva-takva priča. Supermen se bori za mir po celoj planeti na sveopšti užas Leks Lutora. Naravno Supermenov omiljeni neprijatelj opet beži iz zatvora i na poslednjem spratu Empajer Stejt Bildinga počinje da štancuje svoje veštačke ljude. Kreira svoje kopije i usput stvara nuklearnog čoveka. Naravno on je nesavršen (i nedelotvoran po mraku). Tako počinje borba titana po ulicama metropolisa a završava u kraterima Meseca.

Po prvi put u seriji postignuta je spontanost. Supermen IV je smešan, živahan, a opet film Sidnija J. Furija nastavlja tradiciju američkog spektakla. Pa ko voli...

Produkcija — Kenon
Režija — Sidni J. Furi
Scenario — Laurens Koner & Mark Rozental & kompanija DC stripova
Efekti — Harison Elenšou

Maska – Ričard Konvej

ULOGE

Kristofer Riv — Supermen & Klark Kent
Džin Hekman — Leks Lutor
Džeki Kuper — Peri Vajt
Mark Mek Klur — Džimi Olsen
Džon Krijer — Leni
Mark Pilkov — Nuklearni čovek
Margot Kider — Luis Lejn.

SVEMIRSKA JAJA (SPACEBALLS)

USA, 1987

Da bi se šalili i rugali nečemu ne morate to i da mrzite. Šala može biti i na račun nečega što volite. Ako stvari stoje tako onda Mel Bruks sigurno voli SF i pre svega prati filmove tog žanra.

Uzmite scenario »Ratova zvezda« likove toga filma (i po koje stvorenjce sa strane) izmešajte apsurdnim mikserom Mel Bruksa, dodajte koju trunku apsolutnog ludila i dobićete svemirska jaja (i to kajganu). Naravno ovo je »smešna istorija svemira« i za razliku od Lukasove epske freske ovo bi pre bila epska farsa. Za razliku od mnogih SF filmova za vreme kojih smo se do suza smejali ovo je jedan od retkih tog žanra čiji je to i cilj. Zašto svemir i uostalom zašto SF? Pa, ako vas to čudi i to je razlog za smeh. Svemir je mračan, nesaglediv, nepredvidiv. Bezdan spreman da ga vi ispunite i iskitite sopstvenom maštom. SF je oružje naše imaginacije kojim pucamo u nepoznato i stvaramo sve što nam duša poželi. A tu svakako mora da bude mesta i za smeh.

Pošto je Mel Bruks sakupio ljudske gluposti, navike i postupke i postavio svoju »Smešnu istoriju sveta« evo ga gde vam je iskombinovao »Ratove zvezda«, »Zvezdane staze«, »Osmog putnika«, »Čarobnjaka iz Oza« i slično i islikao nam »Smešnu istoriju svemira«.

Svaka sličnost sa pomenutim uzorima (ni)je slučajna.

Priča filma je klasična, slična mnogim takvim filmovima. Fantastično putovanje grupe međusobno različitih ljudi (i ko zna kakvih stvorova) do cilja i susreta sa svezna mogućim preblagim stvorom.

Naravno likovi su Mel Bruksovi ali izvedeni iz likova »Ratova zvezda«.

Ćubaka, čupavi prijatelj; Han Sola ovde se zove Barf. A Barf je Mawg (ili ako vam je jasnije biće polu-čovek polu-džukac). Masku Barfa je radio Ben Naje po liku Tota-psa iz »Čarobnjaka iz Oza«, i Lesi (poznata keruša koja se vraća kući). Kostimograf Don Felo je stvarao Barfa, inspirisan svojim ovčarom Boskom, a Mel Bruks je zahtevao da Barf liči na njegovog Bul-terijera Ponga.

U takvoj atmosferi je nastao lik Barfa koji poseduje u kosmosu opasan rep, senzualne uši i neodoljiv krug svetlih dlaka oko oka. Visokonaponska baterija je sakrivena u kostimu i pokreće ove pseće dodatke na glumcu. Čovek-pas je obazrivi avanturista gurnut u ulogu heroja i druga... Ostali likovi koji čine okosnicu filma su pre svega Lon Star (usamljena zvezda) ili Han Solo.

Lon Star je najverovatnije pokupljen sa svog marša ka »hramu sudbine« i nemilosrdno bačen u svemir. Tipični usamljeni revolveraš (svojevrsna parodija na SF vesterne) u čizmama, farmerkama, šeširu i avijatičarskoj jakni iz II svetskog rata.

Po svemiru se smuca i spejs-udavača-princeza Vespa (Lea). U original venčanici holivudskih melodrama ona je ogorčena svinjcem od broda i beznadežno zaljubljena u ko zna kakvu vrstu džukca Barfa. Pored njih je i nespretni rustrirani zlotvor Dack Helmet (crna kaciga). Kržljav, sićušan, sa ogromnim cvikerima i još većom kacigom (čitaj nosom) na glavi i problemom disanja pod istom (glas koji grmi pod kacigom i original glas bez kacige koji u najmanju ruku otkriva kastriranog čoveka). Dark (Verdera) Helmuta glumi genijalni Rik Moranis (ključar iz »Isterivača duhova«).

Likove iz filma završavamo sa ulogama Mel Bruksa. Sam režiser (opet) glumi dva lika i totalno suprotne osobe. Prvi je predsednik Skrub; kapriciozni, nasilni megaloman i pravi despot, a drugi je preblagi, predobri, sveznajući i svemogući ušati stvor Jogurt (Joda), iz pećina meseca Vega. Naravno tu je i Crna Zvezda stravična stanica za satiranje planeta, klovnovi-androidi C3PO (sa luđački rotirajućom glavom) i RZDZ, stravično tajno oružje Vakusak (?), mercedes princeze Vespe, armade svemirskih brodova, Dinzsi, Mavgi i ostali.

Ako mislite da je ovo čudan (u najmanju ruku) spoj i da iz toga proizilazi samo haos u pravu ste. Samim tim obavezno pogledajte ovaj film.

Produkcija — Mel Bruks
Režija — Mel Bruks
Scenario — Mel Bruks
Muzika — Džon Moris
Vizuelni efekti — Ben Naj

ULOGE:

Mel Bruks — Skrub & Jogurt
Džon Kendi — Barf
Pik Moranis — Dark Helmet
Bil Pulman — Lon Star
Dafne Zuniga — princeza Vespa.

VESTI

KLARK NASTAVLJA I RAMU

Artur Klark, jedan od poznatijih engleskih SF pisaca sprema se da prekrši još jedno od svojih pompeznih obećanja. Naime, nakon »Odiseje u svemiru« koju je sasvim trivijalizovao brojnim napisanim i najavljenim nastavcima, pretvorivši tako jedan istinski mit u nižerazrednu svemirsku operu, sprema se da to, uprkos svojoj čvrsto zadatoj reči, učini i sa romanom **Sastanak sa Ramom**. Za sada je poznato da će taj nastavak ostvariti u koautorstvu sa Dženetrijem Lijem (kao i još dva druga romana) i da će njih dvojica za sve to dobiti četiri miliona i pedeset hiljada dolara.

ŠERLOK HOLMS NA KINGOV NAČIN

Stiven King piše priču u kojoj će glavni junak biti čuveni detektiv Šerlok Holms. Priča se zove »Doktorov slučaj« a biće uvrštena u antologiju **The New Adventures of Sherlock Holmes** koja izlazi u čast stogodišnjice otkako se pojavila prva Holms—priča.

SREĆAN SLUČAJ

Sovjetski pisci Arkadij i Boris Strugacki saznali su da su pozvani na svetsku SF konvenciju ove godine (45. **Worldcon**) — čitajući časopis **Lokus**! Naime, njima je pozivnica upućena uredno i na vreme, ali je dospela u Savez pisaca i tamo zaturena. Tako su, samo zahvaljujući srećnom slučaju, saznali da treba da budu počasni gosti ovqg najuglednijeg svetskog SF skupa.

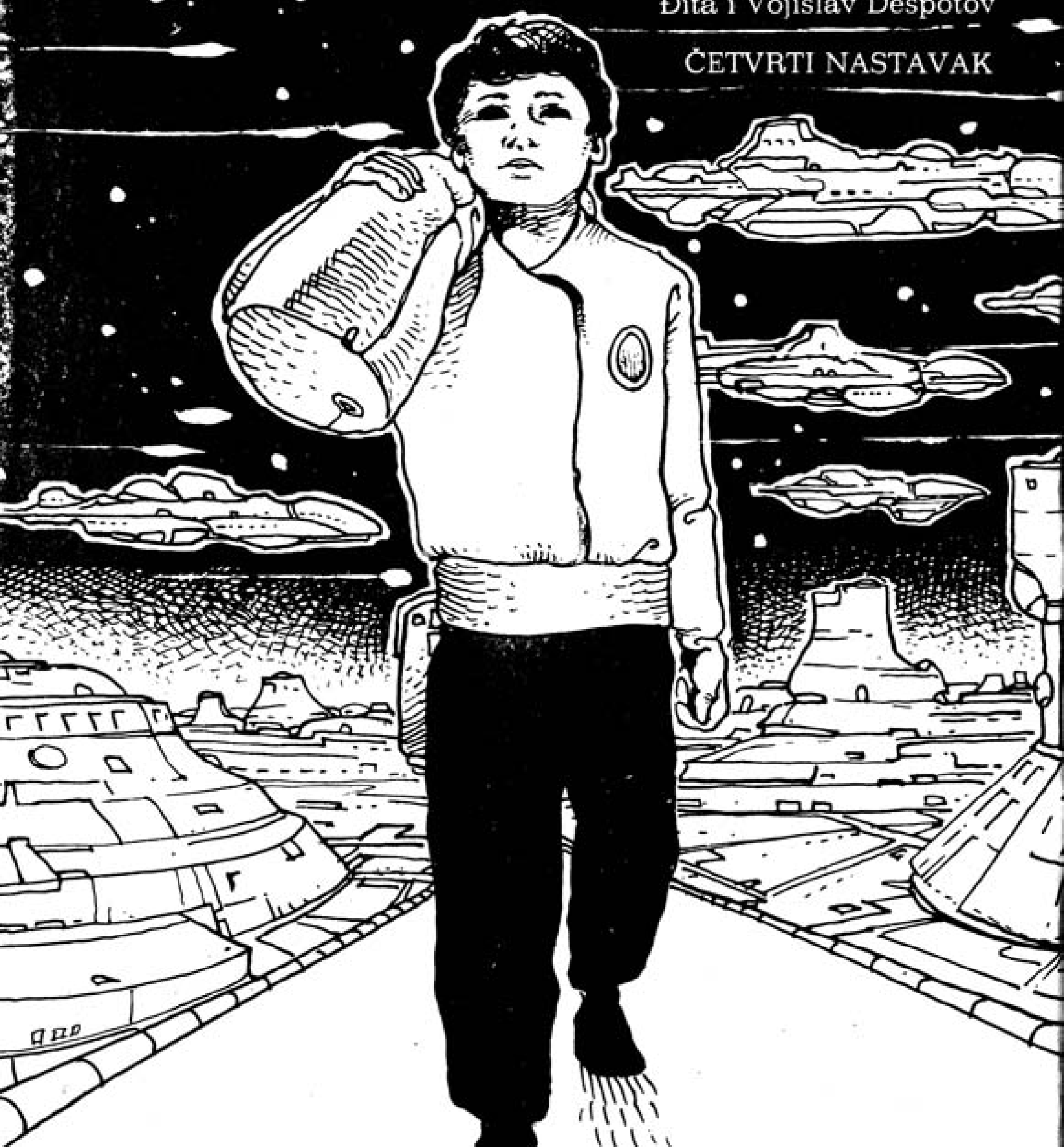
Robert A. Hajnlajn

GRAĐANIN GALAKSIJE

Robert A. Heinlein:
CITIZEN
OF THE GALAXY, 1957

Prevod sa engleskog
Đita i Vojislav Despotov

ČETVRTI NASTAVAK

ŠESNAESTA GLAVA

Frakiji zapravo i nisu toliko neprijatni kada ih čovek bolje upozna. Oni sa kojima je Torbi sada delio sudbinu imali su sopstveni, tajni jezik, iako su bili ubeđeni da govore Interlingvu; svojoj Interlingvi dodao je samo nekoliko tuceta imenica, kao i nekoliko stotina glagola i jezik je bio savladan; s vremena na vreme saplitao se o poneki idiom. Shvatio je da su poštovali sve te svetlosne godine koje je proveo kao Trgovac iako su sam Narod smatrali neobičnim. Nije želeo da se prepire sa njima; možda su frakiji znali bolje.

Brod Hegemonijske garde, **Hidra**, krenuo je sa Hekate u pravcu svetova Rajm. Neposredno pre uzletanja stigla je novčana uputnica za Torbija, zajedno sa čekom koji je predstavljao zahvalnost za period od Džubulpura do Hekate — kao da je, pomislio je Torbi, on devojka koju su trampili. U pitanju je bila doista neprijatno velika suma i on nikako nije mogao da utvrdi kako je došlo do nje u odnosu na podelu brodskog kapitala — život u Narodu učinio je prosjačića svesnim novca, u smislu u kome milostinja to nikada ne bi mogla — da se svi računi precizno beleže a dugovi uvek vraćaju.

Pitao se šta bi Poup pomislio o tom silnom novcu. Osetio se lakše kada je shvatio da može da ga deponuje u blagajnu. Sa čekom je stigla i topla poruka sa najboljim željama, potpisana ovako: »S ljubavlju, Majka.« Istovremeno mu je bilo i bolje i gore. Paket sa ličnim stvarima propratila je Fricova beleška: »Dragi brate, niko me nije izvestio o nedavnim misterioznim događajima. To se nije moglo ni zamisliti i rekao bih da je bilo razlike u mišljenju na najvišem nivou. Ja nemam neko određeno mišljenje osim što mi nedostaje tvoje prazno brbljanje i praznjikavi izrazi. Zabavljaj se i pazi da dobro prebrojiš kusur. Fric.

P. S. Komad je doživeo umetnički uspeh — a Loin je stvarno ljupka.«

Odmah je sklonio svoje stvari sa **Sisua**; trudio se da postane gardista i stvari su u njemu izazivale neprijatnost. Garda nije, kao Narod, bila zatvoreno uređenje; nije bilo potrebno primeniti magiju da bi neko postao gardista. **Hidra** je okupljala društvo sa raznih planeta; mašine u Personalnom omogućavale su joj da to praktikuje bez rizika. Torbijevi brodski drugovi bili su i visoki i niski, i mršavi i snažni, ćosavi, maljavi, mutanti i delimični mutanti... Torbi se nalazio približno negde oko sredine a njegova prošlost kao Slobodnog trgovca predstavljala je tek neškodljivu ekscentričnost; to mu je pružalo lik kosmičkog čoveka bez obzira na to što je primljen kao običan regrut.

Jedina prepreka, zapravo, bila je upravo to što je bio mlad regrut »Gardista« je mogao biti ali »novajlija« i ostaje sve dok se ne dokaže, naročito zbog činjenice da nije prošao kroz regrutske vežbe. Međutim, nije bio hendikepiran više od bilo kog regruta u vojnoj jedinici koja je bila ponosna na **esprit de corpus**. Dobio je uzan vojnički krevet, redovne obroke, radnu stanicu i nadređenog oficira koji mu govori šta treba da radi. A trebalo je da čisti odeljenje i da u slučaju borbene uzbune dejstvuje kao kurir između borbene stanice i Oružara — što je značilo da je mirne duše mogao oficirima da raznosi kafu.

Ostavljali su ga na miru; bio je u stanju da se uključuje u neformalne debate, pozivali su ga kada im je bio potreban još jedan igrač za karte, pozajmljivao je starešinama delove odeće kad god su im bili neophodni i tako dalje; posao podređenog nije bio tegoban.

Hidra ja patrolirala; većina razgovora u menzi vrtela se oko »lovačkih« potraga. **Hidra** je imala brze »noge«, tri stotine gravitacija, i tražila je akciju protiv odmetnika, akciju kakvu bi trgovci nalik **Sisuu** izbegli ukoliko bi bilo moguće. Bez obzira na brojnu posadu i teško naoružanje, **Hidra** je ipak predstavljala pogonsku fabriku i rezervoar goriva.

U pročelju Torbijevog stola sedeo je ordonans 2/c, Pibi, poznat pod nadimkom Decibel. Jednog dana, za ručkom, dok su svi razgovarali o vremenu koje će popuniti posle obeda, o biblioteci i stereo-predstavama u trpezariji, Torbi je sedeo zamišljeno i jeo; nije slušao razgovor. Odjednom je do njegove svesti doprla dobro poznata reč: »Nije li tako, Trgovče?«

Bio je ponosan na svoj nadimak. Nije mu se, doduše, dopadalo što ga čuje iz Pibijevih usta jer se Pibi ponašao kao pametnjaković i uvek ga tako oslovljavao, zabrinuto pitajući: »Kako posao?« Pritom bi prstima pokazivao kao da broji novac. Zato je i odlučio da ga ignoriše.

»Nešto nije u redu?«

»Zašto ne otvoriš uši? Zar ne možeš da čuješ ništa drugo osim šuškanja i zveketanja novca? Upravo govorim o tome što

sam malopre diskutovao sa Oružarom: najbolji način da se ubije što više bandita jeste da idemo za njima, da ih jurimo a ne da se pretvaramo da smo trgovci, suviše uplašeni da se borimo za jurišanje.«

Torbi oseti navalu besa.

»A ko ti je rekao da se trgovci plaše borbe?«

»Ma oni sami brinu za svoju robu! Ko je još čuo da su trgovci uništili razbojnika?«

Pibi je možda mislio iskreno; razaranja razbojničkih brodova od strane trgovaca, nisu po pravilu, dobijala publicitet. Međutim, odgovorio je: »Ja sam.«

Želeo je da kaže da je on čuo kako su trgovci uništili pljačkaša ali je Pibi odmah shvatio odgovor kao hvalisanje. »Oh, zar ti? Ti? Slušajte ovo, ljudi — naš torbar je heroj. Uništio je razbojnika, sasvim sam! Pričaj nam o tome! Da mu nisi oprljio brkove? Ili stavio kalijum u pivo?«

»Koristio sam«, izjavi Torbi, »jednostepenog tragaoca Mark XIX, tragača cilja izrađenog kod Betlehem-Anteresa i snabdevenog plutonijumskom bojevom glavom od 20 megatona. Lansirao sam tempirani projektil na vazdušni cilj pod konačnom pretpostavkom zakrivljenja.«

U trpezariji je nastupila tišina. Prvi se, hladnim glasom, javio Pibi. »Gde si to pročitao?«

»To je pokazala traka nakon akcije. Bio sam stariji brodski kontrolor paljbe. Kompjuter sa lučke strane nalazio se u kvaru — tako i znam da je taj pogodak koji je spržio napadača bio moj.«

»Sada je još i važan oficir! Torbaru, ne torbaj se s nama.«

Torbi slegnu ramenima. »Bio sam kontrolor paljbe, kako rekoh. Nikada nisam mnogo znao o ordonansiji.«

»Skroman je, zar ne? Jeftino govoriš, Trgovče!«

»Trebalo bi da znaš, Decibele.«

Pibija iznenadi pominjanje nadimka; Torbi ranije nije bio intiman u oslovljavanju. U razgovor se ubaci novi glas. »Naravno, Decibele, razgovor je jeftin. Sada nam ti ispričaj o svojim uspesima u razaranju napadača. Samo napred.«

Bio je to glas knjigovođe, imunog na Pibijeve hirove.

Pibi je plamteo od besa. »Dosta je ovog tračanja!«, promumlao je. »Beslime, videćemo se u borbenoj kontroli u osam — da utvrdimo koliko znaš o kontroli paljbe.«

Torbi se nije plašio provere; nije znao ništa o **Hidrinim** uređajima ali, naređenje je naređenje — u naznačeno vreme u borbenoj kontroli čekalo ga je zlobno Pibijevo lice.

Nije trajalo dugo. **Hidrini** instrumenti nisu bili nimalo slični instrumentima na **Sisuu** ali je princip bio isti a nišandžijskom poručniku (kibernatoru) učinilo se da nema ništa loše u tome što bivši trgovac zna da navodi. Uvek je tražio talente, ljude koji umeju da rukuju balističkim tragačima pri toj kritičnoj brzini ispod svetlosne; takvi ljudi bili su retki i među gardistima, ne samo u Narodu.

Upitao je Torbija kojim je kompjuterom rukovao i, dobivši odgovor, klimnuo glavom. »Nisam video druge osim ove dvojne opreme Diseldorf. Vaš način je zastareo ali, ukoliko si ti bio u stanju da pogodiš sa tim kršom, možemo te koristiti. Itekako.« Poručnik se potom okrenuo Pibiju. »Hvala, Decibele. Sve ću preneti Oružaru. Budi tu negde, Beslime.«

Pibi je bio zapanjen. »Pa on već ima posao, Poručniče.«

Poručnik Luter je slegnuo ramenima. »Reci svom šefu da mi je Beslim potreban ovde.«

Torbija je šokiralo kada je čuo da se divni **Sisuovi** kompjuteri nazivaju »kršem«; ali, ubrzo je shvatio šta Luter misli: masivni mozaik koji se borio za **Hidru** bio je genije medu kompjuterima. Torbiju neće dati da ga kontroliše sam iako je za kratko vreme postao aktivni ordonans 3/c (kibernetičar) te relativno bezbedan od Pibijevog humora. Počeo je da se oseća kao pravi gardista — kao mlad ali prihvaćeni brodski momak.

Hidra je iznad brzine svetlosti krstarila prema jednom od Rajm svetova — Ultima Tuli, gde je trebalo da se snabde gorivom i krene u potragu za odmetnicima. Nikakav odgovor u vezi sa Torbijevim identitetom još uvek nije stizao na brod — a on je bio zadovoljan statusom u staroj Poupovoj jedinici, ponosan zato što je znao da bi i Poup bio ponosan. **Sisu** mu je nedostajao; međutim, bilo je jednostavnije živeti na brodu bez žena — u poređenju sa brodovima trgovaca, **Hidra** nije imala ograničavajuća pravila.

No, pukovnik Brizbi se potrudio da Torbi ne zaboravi zbog čega je regrutovan. Komandujući oficiri nalaze se, inače, dalje od regruta; novajlija bez činova nije smeo da drži pogled na svom kapetanu, izuzev prilikom inspekcije. Uprkos tome, Brizbi je više puta slao po Torbija.

Upravo beše primio ovlašćenje od X-Korpusa da može da sa Beslimovim kurirom raspravi izveštaj. Pozvao je Torbija.

Najpre ga je opomenuo da drži jezik za zubima; rekao je da je kazna za brbljanje vrlo teška i da bi bilo bolje pridržavati se naređenja. »Ali, nije o tome reč. Moramo paziti da ne skrenemo sa teme. Inače nećemo biti u stanju da je raspravimo.«

Torbi je oklevao. »Kako ću biti siguran da ću držati jezik za zubima kada uopšte i ne znam o čemu govorimo?«

Brizbi se uzrujao. »Mogu da ti naredim«.

»Da, gospodine. I ja ću reći: Da, gospodine! ali, hoće li vas to uveriti da ja neću reskirati kažnjavanje?«

»Pa to je smešno! Želim da razgovaramo o radu pukovnika Beslima. I držaćeš jezik za zubima, jesi li me razumeo? A ako ne budeš, zadaviću te golim rukama. Neće se jedan mali prljavko natezati sa mnom kada je u pitanju rad pukovnika Beslima!«

Torbi je osetio olakšanje. »Zašto odmah niste rekli da je to u pitanju, Kapetane? Ja ne bih brbljao po brodu o Poupu... to je prvo što me je on naučio«.

»Oh«, promumlao je Brizbi. »Trebalo je da znam. U redu.«

»Pretpostavljam«, dodao je Torbi zamišljeno, »da smem da razgovaram sa vama?«

Brizbi beše iznenađen. »Nisam shvatio da sve ovo ima dva kraja. A ima. Mogu ti pokazati depešu iz njegovog korpusa, odobravaju mi da sa tobom razgovaramo o njegovom izveštaju. Bi li te to ubedilo?«

Brizbi je uhvatio sebe da svom najmlađem vojniku pokazuje sadržaj jedne od najtajnijih depeša; trebalo je da ga ubedi da je ovlašćen da razgovara sa njim. U tom trenutku čitava stvar delovala je logično; kasnije se silno čudio obrtu situacije.

Torbi je pročitao dešifrovanu depešu i klimnuo glavom. »Šta god želite, Kapetane. Siguran sam da bi se i Poup složio«.

»U redu. Znaš li šta je on radio?«

»Pa... i da i ne. Video sam nešto od toga. Znam koje su ga stvari interesovale pošto je od mene tražio da ih zapažam i pamtim. Prenosio sam mu poruke i to se uvek odvijalo tajno. Ali, nisam znao zašto.« Uzdahnuo je. »Rekli su da je bio špijun«.

»Obaveštajni agent, to bolje zvuči«.

Torbi je slegnuo ramenima. »Ako je špijunirao, nazvao bi tu delatnost upravo tako. Poup nikada nije brkao izraze«.

»Ne, nije brkao izraze«, složio se Brizbi. »Dozvoli da objasnim. Hm... znaš li teransku istoriju?«

»Uh... ne baš naročito«.

»To je minijaturna istorija rase. Davno pre svih kosmičkih putovanja, kada čak ni Tera nije bila u potpunosti naseljena, postojale su granice. Svaki put kada bi se pronašla nova teritorija, pojavljivala su se tri fenomena: trgovci koji se brzo šire i koriste svoju priliku, odmetnici koji pljačkaju poštene ljude i — trgovci robljem. Isto se događa i danas, kada jurimo svemirom umesto okeanima i prerijama. Pogranični trgovci su avanturisti koji se upuštaju u ogroman rizik radi velikih profita. Odmetnici, bez obzira da li su u pitanju planinski banditi, morski pirati ili pljačkaši u svemiru, iskrsavaju na svakom području koje nije pod policijskom zaštitom. I jedni i drugi su privremeni. Ali, ropstvo je sasvim druga stvar — najnemoralnija ljudska navika, ona od koje je najteže odvići se. Započinje u svakoj novoj zemlji i užasno je teško iskoreniti je. Čim jedna kultura oboli od te bolesti, bolest pušta korene u ekonomski sistem i zakone, u ljudske navike i običaje i... Ukidaš ropstvo, sklanjaš ga pod zemlju ali ono vreba tamo, spremno da ponovo izbije u duhu ljudi koji misle da je njihovo »prirodno« pravo da poseduju druge ljude. Sa njima nema razboritog postupanja; možeš ih ubiti ali nikako ne možeš izmeniti njihova ubeđenja«.

Brizbi uzdahnu. »Beslime, Garda je samo policajac i poštar; pravi rat nismo doživeli već dva veka. Ono što mi radimo jeste nemogući posao održavanja reda na granici, u globusu koji ima prečnik od tri hiljade svetlosnih godina — niko nije u stanju da shvati koliko je to veliko; ljudski um nije u stanju da to zamisli.

Niti su ljudska bića sposobna da nadziru taj prostor. On je svake godine sve veći. Policija eventualno može da krpi rupe ali i njih ima sve više. Za većinu nas to je pošten posao ali ne i posao koji se jednom može okončati.

Pukovnik Ričard Beslim imao je to kao opsesiju.

Posebno je mrzeo trgovinu robljem. Već i sama pomisao na nju dovodila ga je do ludila — znam, bio sam svedok. Izgubio je nogu i oko — pretpostavljam da to znaš — dok je spašavao brodski tovar Naroda iz robovskog logora.

To bi zadovoljilo većinu oficira — pođi kući i odmori se — ali ne i starog **Pljuni u šake pa nanovo na posao!** Najpre je neko-

liko godina predavao .a onda je otišao u trupu koja je bila spremna da ga uzme i izložio plan. Devet svetova su okosnica trgovine robljem. Sargonija je kolonizovana pre mnogo vekova i do dan-danas nije prihvatila Hegemoniju. Oslobodivši se kolonijalnog statusa, prestali su da polažu na ljudska prava. Zbog toga mi nismo u mogućnosti da otputujemo tamo, kao što ni oni ne mogu da posećuju naše svetove.

Pukovnik Beslim je zaključio da sa Sargonijom ipak mora postojati nekakav saobraćaj; da trgovci robovima imaju sopstvene brodove, baze, trgove i pijace — pošto u pitanju nije običan porok već pravi posao. Tako je odlučio da ode tamo i ispita stvar.

To je bilo besmisleno — jedan čovek protiv imperije devet planeta...ali, X-korpus stupa u akciju i na osnovu besmislene ideje. Međutim, čak i da ga nisu proizveli u agenta, on ne bi imao nikakve mogućnosti za slanje izveštaja. Agent nije mogao da putuje tamo i ovamo, nije mogao da koristi poštu — između nas i njih nije uspostavljena — i sigurno ne može da koristi komunikator n-svemira, bilo bi svima sumnjivo, naravno. Ali, Beslim je ipak imao ideju: jedini ljudi koji posećuju i Devet svetova i naše svetove jesu Slobodni trgovci. Oni izbegavaju politiku kao otrov, što ti znaš bolje od mene i ne bi nikada preduzimali tako duge puteve da bi prekršili lokalne običaje. Ali, pukovnik Beslim je imao ličnih zasluga kod njih. Pretpostavljam da znaš da su ljudi koje je spasao bili Slobodni trgovci. Rekao je X-korpusu da može izveštavati preko svojih prijatelja. I, pustili su ga da pokuša. Pretpostavljam da niko nije imao pojma da će se on pretvoriti u prosjaka, iako ne sumnjam da je to unapred planirao. Postao je prosjak i godinama slao izveštaje.

To je pozadina stvari a ja sada želim da iscedim svaku moguću činjenicu iz tebe. Ti nam možeš reći kakve su bile metode — izveštaj koji sam prosledio ne sadrži ni reči o metodama. Neki drugi agent mogao bi da ih koristi«.

»Reći ću vam sve što znam. A ne znam mnogo.«, reče Torbi smrknuto.

»Znaš ti više nego što misliš. Bi li dopustio da te psiholog ponovo podvrgne transu i vidi šta se može naći u sećanju?«

»Sve je u redu što može da pomogne Poupovom delu«.

»Trebalo bi. I još nešto...« Brizbi je prošao kroz kabinu i podigao sa radnog stola list na kome se nalazila silueta svemirskog broda.

»Kakav je ovo brod?«

Torbi razrogači oči. »Sargonska krstarica«.

Torbi se maši za drugi list. »Ovaj?«

»Uh, izgleda kao robovski, onaj koji je u Džubulpur dolazio dvaput godišnje«.

»Pogrešno.«, rekao je Brizbi divlje »Ovo su modeli iz mojih arhiva — brodovi koje su izgradili najveći brodograditelji. Ako si ih video u Džubulpuru, to može da znači da su bili kopije ili da su kupljeni od nas!«

»Oni tamo grade brodove«, rekao je Torbi posle kraćeg razmišljanja.

»Tako mi je i rečeno. Ali, pukovnik Beslim je javio u serijske brojeve brodova — ne mogu da pojmim kako je došao do njih. Možeš li ti? Tvrdi da trgovina robljem ima podršku iz naših svetova!« Brizbija pripadne muka.

Torbi se redovno javljao na raport, ponekad da se vidi sa Brizbijem a ponekad da pod hipnozom razgovara sa doktorom Krišnamurtijem. Pukovnik je redovno pominjao potragu za Torbijevim identitetom i objašnjavao da ne treba pasti u očajanje — potrage tog tipa zaista traju dugo. Ponavljanje ohrabrujućih reči izmenilo je Torbijev odnos prema slučaju — počeo je da misli da će nešto nemoguće zaista postati realnost, zamišljao je svoju porodicu, pitajući se bez prestanka: ko sam ja? Biće doista lepo utvrditi to — i biti kao sav ostali svet.

Brizbi je ponovo uveravao sebe — rečeno mu je da drži Torbija podalje od osetljivih poslova, još od dana kada se brod podigao sa Hekate i kada se ponadao da će dečko biti identifikovan. Držao je sve novosti za sebe, čvrsto ubeđen da pukovnik Beslim nikada nije grešio i da će se čitava stvar razjasniti.

Kada je naređenje o Torbijevom premeštanju u borbenu stanicu došlo na njegov sto, zabrinuo se — upravo je borbena stanica bila »bezbednosno područje«, nikada otvoreno za posetioce — a onda je rekao sebi da čovek bez specijalnog treninga ne bi mogao da zaključi ništa što može da ugrozi bezbednost te da je dečko već korišćen u osetljivim poslovima, štaviše, još osetljivijim... Osećao je da saznaje značajne stvari — da je Starac, na primer, koristio lažnu ličnost jednonogog prosjaka, ne bi li prikrio dvonožne aktivnosti... iako je odistinski živeo kao prosjak: i on i dečak živeli su samo od milostinje. Cenio je takvo artističko savršenstvo — trebalo bi da to bude primer drugim obaveštajcima.

Uvek je, zapravo, i bio sjajan primer. Za sve.

Tako je Torbi ostao u borbenoj kontroli; Brizbi je namerno propustio da obavi proglašenje dečka za kontrolora paljbe zato što bi u tom slučaju beleška o promeni došla do Personalnog. Ali, plašio se uručivanja depeše o Torbijevom identitetu.

Nalazio se u društvu svog izvršnog oficira kada je prispela. Bila je šifrirana ali je Brizbi odmah prepoznao Torbijev serijski broj; pisao ga je mnogo puta u izveštajima X-Korpusu. »Pogledaj ovo, Stinki! Ovo nam govori ko je naše nahoče. Daj mašinu, sef je otvoren!« Deset minuta kasnije depeša je bila obrađena. Pisalo je:

REZULTAT NULA PUNA IDENT. POTRAGA BESLIM TORBI GARD TREĆI IZVAN TRANSFERA NA SVIM PRIJEM. STANICAMA PONOVITI TRANSFER NA HEKATU ISTRAGA SE NASTAVLJA ŠEF B. PERSONAL.

»Stinki, nije li to traćenje vremena?«

Stinki slegnu ramenima. »To vam je, Šefe, kao da bacate kocku.«

»Osećam se kao da sam izneverio starca. Bio je siguran da je dečko građanin.«

»Sumnjam da postoje milioni građana koji imaju taj peh da moraju da dokazuju ko su. Pukovnik Beslim je možda u pravu — a to još uvek ne može da se dokaže.«

»Ne mogu da izbegnem zadatak. Osećam se odgovornim.«

»Nije tvoja krivica.«

»Ti nikada nisi služio pod pukovnikom Beslimom. Bilo je, zapravo, lako... sve što je želeo bilo je stopostotno savršenstvo. A ovo ne izgleda baš tako.«

»Zašto okrivljujete sebe? Morate prihvatiti činjenice.«

»Ne moram! Edi! Želim da vidim ordonansa Beslima.«

Torbi je odmah primetio da Kapetan izgleda mračno — ali, često je bio takav u poslednje vreme. »Aktivni ordonans treće klase Beslim na raportu, gospodine!«

»Torbi...«

»Da, gospodine?« Torbi beše iznenađen; navikao je da ga Kapetan ponekad oslovi ličnim imenom — jer to je ime i rekao pod hipnozom — ali, ovog puta zaista nije očekivao...

»Stigao je izveštaj o identifikacionoj potrazi...«

»Šta?«

Osetio je talas zadovoljstva; najzad će saznati ko je i šta je. »Ne mogu da te identifikuju.« Brizbi je za trenutak zastao a onda oštro dodao: »Razumeš?«

Torbi je progutao knedlu. »Da, gospodine. Ne znaju ko sam. Ja sam — niko.«

»Gluposti! Ti si još uvek ti!«

»Da, gospodine. Je li to sve, gospodine? Mogu li da idem?«

»Samo trenutak. Moram da te vratim na Hekatu.« I, primećujući izraz na Torbijevom licu, užurbano dodao: »Ne brini. Oni će ti verovatno dopustiti da odslužiš rok službe, ukoliko želiš. U svakom slučaju, ne mogu ti ništa. Nisi uradio ništa rđavo.«

»Da, gospodine«, odgovorio je Torbi jedva čujnim glasom.

Niko i ništa — zaslepila ga je slika starih, prastarih noćnih mora... kako stoji na podijumu i sluša glas aukcionera koji ga opisuje, dok mnoge hladne oči bulje u njega... Ali, nekako je uspeo da se sabere. Ostatak dana proveo je u ćutanju. Bilo je tako sve dok se u odeljenju nije ugasilo svetio. U mraku je zagrizao jastuk i slomljeno prošaputao: »Poupe... oh... Poupe...«

Uniforma Garde prekrivala je Torbijeve noge ali se tetuaž na njegovoj butini mogao primetiti u tuš-kabini. Kada bi se to dogodilo, Torbi je bez zbunjenosti objašnjavao šta predstavlja; reakcije su bile različite ali su se uglavnom — svodile na čudnovato strahopoštovanje kolega — pred sobom su imali čoveka koji je prošao kroz jezive situacije hvatanja, prodaje, ropskog služenja i ponovnog, čudnovatog oslobođenja. Mnogi civili nisu shvatali da ropstvo još uvek postoji; gardisti su znali bolje.

Zbog toga nikome nije bilo neprijatno.

Međutim, samo dan nakon prispeća izveštaja bez rezultata Torbi je u kupaonici susreto »Decibela« Pibija. Torbi je ćutao; nisu mnogo razgovarali od dana kada je Torbi napustio službu u kojoj je starešina bio Pibi, iako su i dalje sedeli za istim stolom u trpezariji. Pibi mu se obratio: »Zdravo, Trgovče.«

»Zdravo.« Torbi je uključio tuš.

»Šta ti je to na nozi? Prljavština?«

»Gde?«

»Na butini. Stani mirno. Čekaj da pogledam.«

»Ruke k sebi!«

»Nemoj da si tako osetljiv. Okreni se ka svetlu. Šta je to?«

»Robovski znak«, objasnio je Torbi kratko.

»Ne zavitlavaj. Zar si ti rob?«

»Bio sam.«

»Imao si lance? Ljubio stope gospodarima?«

»Ne budi lud!«

»Ma ko mi to kaže? Znaš šta, trgovačko momče? Čuo sam za taj znak — i mislim da si ga sam utetovirao. Da bi se pravio važan. Kao i sa onom pričom da si uništio razbojnički brod.«

Torbi je zatvorio tuš i izašao iz kabine.

Za vreme ručka Torbi je upravo uzimao pire-krompir iz činije kada je začuo Pibijevo dobacivanje: uši su mu, kao filter, propuštale »Decibelovu« urlanje.

Pibi je ponovio. »Hej, robe! Dodaj taj krompir! Znaš ti na koga mislim! Izvadi tu prljavštinu iz ušiju!«

Torbi mu je dodao krompir — čitav sadržaj činije izručio mu je u lice.

Optužba protiv Torbija glasila je ovako: »Napad na starijeg oficira, u vreme kada se brod nalazi u kosmosu, u stanju borbene pripravnosti.« Pibi se pojavio kao oštećena stranka i glavni svedok.

Pukovnik Brizbi je ljutito gledao preko svog stola i stiskao zube. Slušao je Pibijevo kukumavčenje. »Zamolio sam ga da mi doda pire-krompir a on mi ga je zavitlao u lice.«

»To je sve?«

»Pa, gospodine, možda nisam rekao »molim«. Ali, nema razloga...«

»Ne trebaju mi zaključci. Sukob se nastavio?«

»Ne, gospodine. Razdvojili su nas.«

»Vrlo dobro. Beslime, šta imaš ti da dodaš sa svoje strane?«

»Ništa, gospodine.«

»Je li se sve dogodilo tako?«

»Jeste, gospodine.«

Mišići na Brizbijevim vilicama su podrhtavali. Osećao je navalu besa ali nije dopuštao da pokulja... Mora biti da se u trpezariji desilo još nešto.

»Stanite ustranu. Pukovniče Stenki...«

»Da, gospodine?«

»Bili su prisutni i drugi ljudi. Želim da ih čujem.«

»Ja sam stajao kraj njih, gospodine.«

»Vrlo dobro.«

Torbi je bio osuđen na tri dana na hlebu i vodi, u samici, uslovno trideset dana, sa vraćanjem na niži čin; Decibel Pibi (sud je organizovan čim je Brizbi utvrdio da se glavna optužba može prebaciti na njega) osuđen je na tri dana samice, hleb, vodu, suspenziju, vraćanje na niži čin, uslovno devedeset dana — optužba protiv Pibija glasila je: »Izazivanje nemira, korišćenje uvredljivih izraza za pripadnika Garde, uvreda njegove rase, religije, mesta rođenja odnosno stanja pre stupanja u službu Garde.«

Pukovnik i potpukovnik vratiše se u Brizbijevu kancelariju.

Brizbi je delovao utučeno; najviše ga je izbezumljivao vlastiti radni sto. Stenki je rekao: »Šteta što ste morali da srežete Beslimovog dečka. Mislim da je on bio u pravu.«

»Naravno da je bio. Ali, izazivanje nereda nije izgovor za nerede. Ništa nije.«

»Naravno, bili ste prinuđeni. Ali, ne sviđa mi se karakter tog Pibija. Još ću morati pažljivije da zavirim u njegov karton.«

»Učini to. Samo, Stenki... imam osećaj da sam i sam počeo da se borim.«

»Kako?«"

»Pre dva dana sam morao da kažem Beslimu da nismo u stanju da ga identifikujemo. Izašao je u stanju šoka. Trebalo je da poslušam psihologa. Dečko ima ožiljke koji ga čine neodgovornim. Sreća što je bacio krompir a ne nož.«

»Ah, nemojte tako, Šefe. Pire-krompir nije baš neko smrtonosno oružje.«

»Nisi bio prisutan kada sam mu saopštio loše vesti. Povredilo ga je to što i dalje ne zna ko je.«

Stenkijevo debeljuškasto lice za trenutak se duboko zamislilo. »Šefe? Koliko je godina imao dečko kada je uhvaćen?«

»Šta? Kriš misli negde oko četiri...«

»Kapetane, setite se... tamo gde ste rođeni... u kom dobu su vam uzeli otiske prstiju, krv, napravili fotografiju mrežnjače i tako dalje?«

»Pa kad sam krenuo u školu.«

»Meni takođe. Kladim se da ti podaci dugo odstoje na jednom mestu.«

Brizbi zatrepta. »Zato i nemaju ništa o dečku.«

»Možda. Ali, na Rifu uzimaju identitet bebe pre nego što je otpuste iz porodilišta.«

»U mom narodu takođe. Ali...«

»Naravno, naravno! To je opšta praksa! Samo... kako?«

Brizbi pogleda prazno a potom lupi rukom o sto. **»Otisci stopala**! A mi ih nismo poslali!« Uključio je interfon. »Edi! Brzo dovedi Beslima!«

Torbi je u krajnjoj utučenosti skidao oznake čina koje je tako kratko nosio. Beše zaplašen naređenjem da se smesta javi Kapetanu ali je ipak pohitao. Pukovnik Brizbi ga je fiksirao. »Beslime, izuj cipele!«

»Molim?«

»Izuvaj cipele!«

Na Brizbijevu depešu sa zahtevom da se hitno obavi identifikacija na osnovu otisaka stopala stigao je odgovor od Personalnog već u roku od 48 časova; prispeo je na **Hidru** u času kada je ona pravila poslednji krug pred spuštanje na Ultima Tulu. Pukovnik Brizbi je upravo dešifrovao odgovor kada je brod bezbedno prizemljio.

Odgovor je glasio:

»GARDISTA TORBI BESLIM IDENTIFIKOVAN KAO NESTALA OSOBA TOR BREDLI RUDBEK TERA NE HEKATA PREBACIVANJE ŠTO JE NAJBRŽE MOGUĆE U KOMANDU TERE OTPUŠTANJE PO PRISPEĆU POTVRDITE ŠEF PERSONAL.«

Brizbi se prigušeno smejao.

»Pukovnik Beslim nikada ne greši. Nikada ne greši, bio mrtav ili živ.«

»Šefe...«

»Da?«

»Pročitajte ponovo. Pogledajte ko je on.«

Brizbi ponovo pročita poruku a tada reče mračnim glasom: »O, zašto se **Hidri** uvek dešavaju takve stvari!« Potom presavi depešu i proviri kroz vrata. »Edi!«

Torbi se zadržao na lepoj Ultima Tuli tačno dva sata i dvadeset i sedam minuta; sve što je video od slavnog pejsaža nakon dobrih tri stotine svetlosnih godina bilo je polje između **Hidre** i **Arijela**, kurirskog broda Garde.

Tri nedelje kasnije nalazio se na Teri.

Osećao je žestoku vrtoglavicu.

SEDAMNAESTA GLAVA

Voljena Tera, majka svetova! Koji to pesnik, bez obzira da li je imao tu privilegiju da je poseti ili ne, nije pokušao da izrazi čovekovu čežnju za kolevkom čovečanstva... njenim hladno-zelenim brdima, oblačnim nebom, beskrajnim okeanima, toplom materinskom privlačnošću...

Torbijev prvi pogled na legendarnu Zemlju beše kroz ekranski vizir kurirskog broda garde, **Arijela**. Gardijski kapetan N'Ganga, komandant poštanskog broda, prišao mu je i pokazao kao strela oštre senke egipatskih piramida. Torbi nije shvatao njihov istorijski značaj i buljio je pokraj njih. Međutim, beskrajno je uživao gledajući planetu iz svemira; takvu privilegiju nikada ranije nije imao.

Na Arijelu se dosađivao; poštanski brod, sasvim male korisne nosivosti, bio je sačinjen od šestočlane posade — trojica inženjera i trojice astrogatora — oni su ili bili na dužnosti ili na spavanju. Putovanje je započelo loše pošto se kapetan N'Ganga nervirao zbog »čekanja putnika« sa **Hidre** — poštanski brodovi ne vole da čekaju; pošta se mora razdeliti.

No, on se ponašao učtivo, diskretno se služeći unapred pripremljenom hranom, provodeći vreme u tumaranju među knjigama u biblioteci (minijaturna kabina odmah ispod kapetanove)... Kada su sleteli, kapetan N'Ganga je zavrteo glavom, isplaćujući Torbiju njegov novac sa Hidre, kao i ček.

Umesto da se sjuri niz improvizovane lestve od užeta (poštanski kuriri nemaju liftove), Torbi je ipak ušao u lift — bila je to specijalna dizalica koja se postavila suprotno od izlaza u slučaju opasnosti. Pozdravio ga je čovek u uniformi svemirske luke, službenik **Galaktićkih preduzeća** (sleteli su na njihovu pistu, umesto na pistu svemirske luke): »Gospodine Rudbek?«

»To sam ja... pretpostavljam...«

»Molim vas, gospodine Rudbek, ovim putem.«

Lift ih je spustio u blistavi salon ispod zemlje. A njemu prljavom i razbarušenom, beše neugodno u sjajnom salonu. Gledao je oko sebe.

Bilo je tu desetak ljudi, od kojih dvoje sa sedim vlasima, potom jedan samouvereni čovek i mlada žena. Odeća svih bila je skupocenija od godišnje plate jednog gardiste. Torbi nije shvatao šta će to muškarcu ali mu se pogled zadržao na ženi: trebalo je zaista mnogo novaca da bi stvorila utisak stidljive provokacije. Po njegovom mišljenju, efekat je bio delimično narušen uzdignutom frizurom rastućom strukturom zelene boje koja se lagano pretapala u zlatnu. Zapazio je i kroj njene odeće: viđao je fine gospođe na Džubulpuru — gde se odeća nosila isključivo iz dekorativnih razloga — ali, opredeljenje za skupocenu kožu ovde je delovalo drugačije. Torbi je s neprijatnošću zaključio da će iznova morati da se privikava na nepoznate običaje.

Muškarac važnog izgleda prišao mu je dok još nije ni iskoračio iz lifta. »Tore! Dobrodošao kući, dečko moj!« Zgrabio je Torbijevu ruku i snažno je protresao. »Ja sam Džek Vimsbi. Ah, mnogo je vremena prošlo od trenutaka kad sam te ljuljuškao na kolenima... Zovi me ujka Džek A ovo je tvoja rođaka Leda!« Devojka sa zelenom kosom obavi ruke oko Torbijevog vrata i poljubi ga.

Nije joj uzvratio; bio je previše iznenađen. A ona izusti: »Divno je videti te kod kuće, Tore.«

»Uh... hvala...«

»A sad moraš da se pozdraviš sa svojim dedom...«, naglasio je Vimsbi, »profesor Bredli... i sa bakom Bredli...«

Bredli je bio stariji od Vimsbija, visok i uspravan stariji čovek, malčice trbušast, fino skrojene brade; bio je, kao i Vimsbi, obučen u dnevno delo, ne suviše upadljivo. Žena je imala ljupko lice i oprezne plave oči; njena odeća nije nalikovala odeći koju je nosila Leda ali se činilo da joj veoma lepo stoji.

Poljubila je Torbija u obraz i rekla ljubaznim glasom: »Kao da se moj rođeni sin vratio kući.«

Stariji čovek se energično rukovao sa Torbijem. »Pravo čudo, sinko. Izgledaš baš kao naš dečko — tvoj otac. Zar ne, draga?«

»Da, zaista!«

Torbi je bio zbunjen i užasno samosvestan; zbunjivalo ga je to što je sreo strance koji su ga prisvajali kao vlastitu krv — više nego kada je bio usvojen na **Sisuu**. Ovi stari ljudi — jesu li zaista bili njegovi baba i deda? Nije mogao da poveruje. Na njegovo olakšanje, čovek — Vimsbi? — koji je tvrdio da je njegov ujak Džek, obratio mu se autoritativno: »Bolje da idemo. Kladim se da je dečak umoran. Odvešću ga kući. Važi?«

Bredlijevi su se složili mrmljajući; društvo je krenulo prema izlazu, čak i svi ostali kojima nije bio predstavljen. U hodniku su koraknuli na pokretnu traku. Kad su se — miljama daleko — približili kraju hodnika, traka je usporila a onda se sasvim zaustavila, kako bi mogli da siđu.

Torbi je smesta prepoznao miris transportne stanice.

Nekoliko ćutljivih ljudi, odlučnog pogleda i stava, stajalo je na ulazima iz sporednih hodnika, odakle je izvestan broj osoba pokušavao da se probije. Jedan je uspeo i prišao Torbiju. Podigao je mikrofon i užurbano zapitao: »Gospodine Rudbek, šta mislite o...«

Stražar ga je ščepao i povukao nazad. Gospodin Vimsbi je viknuo: »Kasnije! Kasnije! Zovite me na kancelariju i dobićete priču!«

Kamere behu uperene na njih ali iz vrlo bezbedne daljine. Čitavo društvo krete kroz prolaz a za njima se zalupiše teška vrata. Pokretne stepenice dovedoše ih do lifta koji ih začas prebaci na ograđeno uzletište. Na pisti su se nalazile dve letilice, manja i veća. Vimsbi zastade. »Biće sve u redu, zar ne?«, upita gospođu Bredli.

»Oh, naravno«, odgovori umesto nje profesor Bredli.

»Letilica je bila dobra?«

»Izvrsna. Lep let — nadam se da će takav biti i povratni.«

»Onda možemo da se pozdravimo. Zvaću vas — kada on bude u stanju da se orijentiše. Shvatate, zar ne?«

»Oh, svakako, Čekaćemo.« Torbi dobi poljubac od bake a sa dedom se rukova; potom se sa Vimsbijem i Ledom ukrca u veću letilicu. Pilot pozdravi gospodina Vimsbija a zatim i Torbija — Torbi uzvrati pozdrav. U centralnom prostoru letilice Vimsbi zastade. »Zašto vi mladi ne pođete napred i uživate u letu? Ja imam obaveza.«

»Svakako, tata.«

»Izvini me, Tore! Posao se nastavlja — sve ponovo pada na pleća ujka Džeka.«

»Da... ujka Džek...«

Leda ga povede napred. Smestiše se na gornjoj površini letilice,. u providnom mehuru. Letllica se podiže na nekoliko hiljada stopa visine. Načiniše najpre rutinski krug iznad pustinjske ravnice a potom pohitaše severno, ka planinama.

»Udobno?«, upita Leda.

»Sasvim. Uh, izuzev što sam tako prljav i raščupan.«

»Ovde u blizini ima tuš kabina, ali ubrzo ćemo biti kod kuće pa ne bi trebalo propustiti uživanje u putovanju.«

»Slažem se.« Torbi nije želeo da propusti ni najmanji deo čudesne Tere, izgledala je, pomislio je, kao Hekata — ne, ne, više kao Vulamura. Ali, nikada nije video toliko zgrada. A tek planine...

Pažljivije se zagleda u njih i sa čuđenjem upita: »A kakva je ona bela stvar tamo? Aluminijum?«

Leda baci pogled na planinu. »Pa to je sneg!«

»Sneg«, ponovi Torbi. »To je smrznuta voda.«

»Nisi ga ranije video?«

»Čuo sam za sneg. Nije ono što sam zamišljao.«

»To jeste smrznuta voda — a istovremeno i nije, više je paperjasto.« U tom času seti se očeve napomene: ne sme ni u čemu pokazivati da je iznenađena.

»Znaš«, reče, »mislim da ću te naučiti da se skijaš.«

Mnogo je milja tokom leta trebalo za objašnjenje šta je to skijanje i zašto to ljudi čine. Torbi oseti da bi vredelo pokušati s tim. Ne, ne radije ne. Leda je rekla da je slomljena noga »sve što se čoveku može dogoditi na skijanju.« Je li to zabavno? Osim toga, napomenula je, može biti hladno. U Torbijevom iskustvu hladno je bilo povezano sa glađu, udarcima i strahom. »Možda bih mogao da naučim«, odgovorio je neodlučno, »ali sumnjam.«

»Oh, svakako da možeš!« Zatim je naglo izmenila temu. »Oprosti što sam radoznala, Tore, ali, postoji izvestan akcenat u tvom izgovoru i... «

»Nisam znao da imam akcenat.«

»Nisam nameravala da budem neučtiva...«

»Nisi ni bila. Pokupio sam ga u Džubulpuru. Tamo sam najduže živeo.«

»Džubulpur... čekaj da razmislim... To je....

»Prestonica Devet svetova.«

»Oh, da. Jedna od naših kolonija, zar ne?«

Torbi se upita šta li bi Sargon rekao na ovu izjavu.

»Pa, ne baš sasvim. To je suverena imperija... u tradiciji im je da nikada i nisu bili ništa drugo. Ne vole da priznaju da vode poreklo sa Tere.«

»Kakav čudan aspekt gledanja na istoriju!«

U kupolu je ušao stjuard, noseći piće i odabranu hranu. Tor uze visoku čašu sa ledenom tekućinom i pažljivo srknu. Leda produži: »Šta si radio tamo, Tore? Pohađao školu?«

Torbi se priseti strpljivog Poupovog podučavanja i zaključi da to nije ono na šta je Leda mislila.

»Prosjačio sam.«

»Šta?«

»Bio sam prosjak.«

»Molim?«

»Prosjak. S dozvolom. Osoba koja traži milostinju.«

»I mislila sam da je to to«, odgovorila je. »Znam šta je prosjak, čitala sam o njima u knjigama. Ali, molim te, Tore, ja sam samo kućna devojka — iznenađena sam.«

Ona, naravno, nije bila samo »kućna devojka«; bila je obrazovana žena vrlo prilagođena okolini. Od majčine smrti ponašala se kao očeva domaćica a bila je u stanju da vodi razgovor sa ljudima sa drugih planeta, puna samopouzdanja, kao i da sa gracioznošću vodi večernje prijeme; umela je da jaše, igra, peva, pliva, skija se, nadzire domaćinstvo, bavi se aritmetikom bez mašina, čita i piše i reaguje onako kako situacija zahteva. Bila je inteligentna, lepa, dobro usmerena mlada žena, u kulturnom pogledu jednaka vrhovnom ženskom lovcu na glave — sposobna, prilagođena i kvalifikovana.

Ali, to izgubljeno—nađeno rođaštvo delovalo je čudno. Oklevajući je izustila: »Oprosti mi na neznanju ali... mi tako nešto nemamo ovde, na Zemlji. Teško mi je da to vizuelno predstavim. Je li to bilo strašno?«

Torbijev duh je načas odlutao; sedeo je u lotos-položaju na Velikoj Placi dok se Poup pružio kraj njega — razgovarali su. »Bilo je to najsrećnije doba u mom životu«, odgovorio je prosto.

»Oh.«

Bilo je to sve što je mogla da izusti, ali, otac ju je ostavio da bi mogla da deluje, da se raspituje... »Kako je to počelo, Tore? Ja ne bih znala da se snađem?«

»Učili su me. Znaš, bio sam na prodaju... i jedan stari prosjak me je kupio.«

»Kupio te je?«

»Bio sam rob.«

Leda se osećala kao da joj je neko zagnjurio glavu u vodu i ne pušta; da je rekao »kanibal«, »vampir« ili »veštac« bila bi manje šokirana... »Tore... ako sam bila neučtiva, izvini... ali, mi smo radoznali... O, Bože... prošlo je više od petnaest godina od kada si nestao. Ali, ako ne želiš da odgovoriš, ne moraš. Bio si sladak dečko i ja sam bila vrlo ponosna na tebe... molim te, udari me ako moje pitanje bude pogrešno.«

»Ne veruješ mi?«

»Kako da ti verujem? Robova nema već vekovima.«

Torbi se kajao što je morao da napusti **Hidru**. U Gardi je spoznao da je trgovina robovima nešto za šta mnogi frakiji u unutrašnjim svetovima nikada nisu čuli. »Poznavala si me kada sam bio mali?«

»Oh, kako da ne!«

»Zašto ne mogu da se setim? Ne sećam se ničega pre nego što sam postao... ne mogu uopšte da se setim Tere.«

Ona se nasmeja.

»Starija sam tri godine od tebe. Kad sam te poslednji put videla imala sam šest — da., sećam se — a ti si imao tri i sve si zaboravio.«

»Oh.« Torbi je shvatio da ima dobru priliku da ustanovi sopstvenu starost. »Koliko godina imaš sada?«

Ona se ovlaš osmehnu. »Sada imam isto

toliko godina koliko i ti... i ostaću u tom dobu dok se ne udam. Znaš, Torbi, dame na Zemlji ne pitaju se za godine. Treba uvek da pretpostaviš da je mlađa nego što jeste.«

»Tako znači?« Torbi se začudi ovom običaju. U Narodu su žene govorile za sebe da su starije nego što jesu, to je nalagao status... »Da, tako. Tvoja je majka, na primer, bila ljupka gospođa ali ja nikada nisam saznala njenu starost. Mogla je imati dvadeset pet kada sam je upoznala, a možda i četrdeset.«

»Poznavala si moje roditelje?

»Oh, da! Ujak Krejton je bio tako sladak sa svojim bučnim glasom. Imao je običaj da mi daje punu šaku dolara da kupim slatkiše i balone.« Uzdahnula je. »Ali, ne mogu da se setim njegovog lica. Nije li to glupo? Nije ni važno, Tore, reci mi ono što možeš i želiš. Biće mi drago da to čujem.«

»Zašto da ne.«, odgovori Torbi. »Samo, ne sećam se vremena kada sam, mora biti, bio uhvaćen. Koliko pamtim, nisam imao roditelje; bio sam rob, promenio nekoliko mesta i gospodara - sve dok nisam stigao u Džubulpur. Tada sam ponovo bio prodat a to je bilo najlepše što mi se ikada dogodilo.«

Sa Ledinog lica nestao je društveni osmeh. Rekla je tiho: »Zaista misliš tako?«

Torbija je mučio drevni osećaj putnika koji se negde vratio. »Ako misliš da je ropstvo ukinuto... pa, ovo je velika galaksija. Hoćeš li da zavrnem nogavicu i pokažem ti?«

»Šta da mi pokažeš, Tore?«

»Moj robovski znak.«

Zavrnuo je nogavicu. »Tetuaž se koristi za identifikaciju roba. Vidiš? Taj podatak se odnosi na moju manumisiju — sargoneški je, neka vrsta sanskrita; mislim da nećeš moći da ga pročitaš.«

Ona je buljila užarenih očiju. »Kako je to užasno! Jezivo!«

On pokri znak. »Zavisi od gospodara. Inače, užasno je.«

»Zašto neko nešto ne preduzme... da...«

On slegnu ramenima. »Dug je to put.«

»Ali...« Ona zastade jer u tom času u prostoriju uđe njen otac.

»Zdravo, deco. Uživaš u letu, Tore?«

»Da, gospodine. Pejsaž je predivan.«

»Stenovite planine nisu ni do kolena Himalajima. Ali, naši Teutoni su prilično lepi... i tu su. Uskoro ćemo biti kod kuće.« Pokazao je rukom naniže. »Vidiš? Tamo je Rudbek.«

»Grad se zove Rudbek?«

»Nekad, dok je bio selo, zvao se Džonstanova Rupa ili tako nekako. Ali, ja nisam govorio o Rudbek Sitiju; mislio sam na naš dom... tvoj dom... »Rudbek«. Možeš da vidiš kulu iznad jezera... sa Velikim Teutonima pozadi. Najveličanstvenije mesto na svetu. Ti si Rudbek od Rudbeka u Rudbeku... »Rudbek na kub«, kako je to nazivao tvoj otac... ali, nije mu se previše sviđalo da to stalno pominje. Meni se ime sviđa: sadrži u sebi neku preteću grmljavinu... i, uopšte, dobro je kada ti je boravište Rudbek.«

Torbi je prošao kroz temeljno kupanje i čišćenje — od igličastog tuša, preko kade sa toplom vodom, u kojoj ga je hiljadu prstiju sa strana i dna masirala, pa sve do bazena za plivanje, čija se temperatura menjala. U poslednjoj seansi bio je obazriv, budući da nikada nije učio da pliva.

I nikada nije imao ličnog slugu. Već je zapazio da u Rudbeku živi mnoštvo ljudi — ne previše za njegovu veličinu ali, počeo je da shvata da su većina radili u njemu kao posluga. To ga nije impresioniralo, znao je da u svakom domaćinstvu na Džubulu ima mnoštvo robova ali nije znao da je posluga na Teri vrhunac razmetanja i hirova, veći od luksuznih nosiljki sa Džubula, mnogo veći od rasipnog gostoljublja na Skupovima. Lična posluga ga je činila nervoznim — a sada je morao da ih ima troje, on sam! Nije dopuštao nikome da ga kupa; dao je jedino da ga obriju, s obzirom da su svi teranski brijači imali oštre ivice a njegov lični nije mogao da se priključi na izvore struje u Rudbeku. Prihvatio je i savete u pogledu odevanja.

Odeća ga je čekala u garderobi; šef posluge se naklonio i promrmljao izvinjenje zbog kroja koji možda nije po njegovoj volji. Obukao je Torbija, nabrao mu žabo a onda se pojavio drugi sluga: »Gospodin Vimsbi šalje Vam pozdrave i pita možete li da dođete u veliki hol.«

Zapamtio je put kojim je jednom već prošao. Ujka Džek, sav u ljubičastom, čekao je u holu, zajedno sa Ledom koja je nosila... Torbi se malo razočarao: boje na njenoj odeći promenile su se. Međutim, izgledala je dobro. Kosa joj je sada bila u duginim bojama. Među njenim dijamantima ugledao je i ukras sa Finstera, upitavši se da li je možda bio prevezen **Sisuom** — bilo je moguće da ga je lično on uneo u spisak!

Ujka Džek mu veselo reče: »Evo nam i našeg dragog dečka! Osvežio si se, zar ne? Ne izlazimo, inače, u pitanju je samo

porodični obed!«

Na obed je bilo pozvano dvanaest ljudi a sve je započelo prijemom u velikom holu, sa pićem i predjelom, muzikom i predstavljanjem zvanica. »Rudbek od Rudbeka, gospođa Vilks — tvoja tetka Dženifer, dečko, koja dolazi sa Novog Zelanda da ti poželi dobrodošlicu, gospođa Brader. Rudbek od Rudbeka... Sudija Brader...« i tako dalje i tako dalje. Torbi je pamtio imena, povezivao ih sa licima, smatrajući da je takođe u pitanju Porodica — osim što rodbinske titule nisu bile precizno definisane, kao u Narodu; imao je problema da im proceni status. Nije znao ni šta bi moglo biti značenje »rođaka« u nekoj od osamdesetak mogućih varijanti; uz sve poštovanje prema Ledi — mada je pretpostavljao da ona mora biti rođaka iz drugog kolena, s obzirom da ujka Džek nije nosio prezime Rudbek... Pa je o njoj mislio kao o tabuu, što bi nju, kad bi saznala, svakako porazilo.

Nije shvatao da on mora biti na čelu tako imućne porodice. Ali, njegov status niko nije pomenuo niti je on mogao da zaključi status ostalih. Dve mlade žene duboko su se poklonile: učinilo mu se da se prva spotakla pa je pohitao da je pridrži; kada je isto učinila i druga, odgovorio je pritiskanjem dlana o dlan.

Izgledalo je da starija žena očekuje da se prema njoj ophodi sa uvažavanjem. Sudiju Bradera nije nigde mogao da svrsta. Nije bio predstavljen kao rođak — a ovo je bio porodični obed. Sudija je fiksirao Torbija dugim pogledom odmeravanja a onda promumlao: »Drago mi je da si se vratio, mladi čoveče! Rudbek i treba da bude u Rudbeku. Tvoje odsustvo je prouzrokovalo nevolje — zar ne, Džek?«

»Da, veoma.«, složio se ujka Džek. »Ali ćemo mi sve dovesti u red. Nema žurbe. Dajmo dečku šansu da nađe sebe.«

»Svakako, svakako. Čep u nasip.«

Torbi se zapita šta je nasip ali je odnekud iskrsla Leda i uhvatila ga pod ruku, povukavši ga ka holu za banket; ostali su poslušno pošli za njima. Torbi je seo na jedan kraj dugačkog stola a ujka Džek na drugi, tetka Dženifer našla se s Torbijeve desne strane a Leda s leve. Tetka Dženifer je smesta počela sa raspitivanjem, energično zahtevajući odgovore. On joj je priznao da je upravo napustio Gardu — nije baš mogla da razume kako to da tamo nije bio oficir — i pustio je da se razgovor vrti oko toga, uopšte ne pominjući Džubulpur; Leda ga je naučila izvesnoj opreznosti. Na kraju, nije ni morao da pazi: postavio joj je pitanje o Novom Zelandu i dobio lekciju obima ozbiljnog turističkog vodiča.

Potom se Leda okrenula od sudije Bradera i obratila se njemu; tetka Dženifer se okrenula muškarcu sa svoje desne strane.

Hrana za stolom bila je prilično čudna, posebno neke vrste odrezaka i ražnjića. Međutim, viljuške su bile viljuške a kašike kašike, stalno se obazirući na Ledine pokrete, Torbi je uspešno prošao kroz sve postupke s jelom. Hrana je servirana sa formalnošću koju je primenjivala i Baka, maniri za stolom nisu baš stvarali neke nevolje čoveku koga je vežbao Fric, osoba oštrog i neposrednog jezika.

Zbunili su ga na kraju, šef posluge naklonio mu se sa ogromnim peharom u ruci, na šta je Leda odmah prošaputala: »Samo okusi i spusti na sto.« Učinio je tako; kada se šef posluge udaljio, dobacila je: »nemoj da piješ, to je prava živa vatra. Uzgred, rekla sam ocu da nema zdravica.«

Najzad se obed završio. Leda ga je ponovo podsetila. »Treba da ustaneš.« Ustao je i svi ostali su ga sledili.

Porodični obed je bio tek početak. Ujka Džeka je mogao da vidi prilikom obedovanja, kasnije ne, otišao je odmah, izvinjavajući se. »Neko mora da održava vatru«, rekao je. »Posao ne čeka:« Kao trgovac, Torbi je razumeo da je Posao Posao iako je više čeznuo za dugim i ozbiljnim razgovorom sa ujka Džekom nego za preobilnim društvenim životom. Leda mu je, doduše, pomagala ali je u pogledu informacija njena pomoć bila ravna nuli. »Tata je užasno zaposlen. Razne kompanije i te stvari. Za mene je to suviše komplikovano. Požurimo. Čekaju nas.«

Ostali su uvek čekali. Igranje, skijanje — Torbi je voleo senzaciju letenja preko snega ali mu je bilo veoma nezgodno kada bi upao u snežni nanos ili jurio ka drvetu, bez mogućnosti da se zaustavi na vreme — partije karata, obedi sa mladim ljudima — pri kojima je on sedeo na jednom kraju stola a Leda na drugom — ponovo igre, letovi do Jeloustona radi hranjenja medveda, ponoćne večere, baštenske zabave...

Mada je imanje Rudbek ležalo u podnožju planine sa snegovima na vrhu, kuća je imala ogromnu tropsku baštu. Ledeni prijatelji su uživali a Torbi je postepeno počeo da se ubacuje u male, neobavezne razgovore. Mladi ljudi su ga nazivali »Tor« umesto

»Rudbek«. Ledu su nazivali »Udarača«. Odnosili su se prema njemu sa intimnim poštovanjem, pokazujući interesovanje za činjenicu da je bio u Gardi i posetio mnoge svetove — iako ga nisu gnjavili ličnim pitanjima.

Međutim, život pun igre i zabave počeo je da ga zamara. Skup je bio divan ali nije trajao večno — od vrednog čoveka očekuje se da radi i bude vredan.

Stvar je došla do kraja.

Jednog se dana nalazio na skijanju, sa nekolicinom ljudi; svi su se zapravo skijali a on je ostao sam, na padini za vežbanje. Do njega je gotovo neopaženo došao muškarac na skijama i naglo se zaustavio u snegu. Gotovo danonoćno pojavljivala su se nova lica na imanju, ovaj novi zvao se Džoel de la Kroa.

»Zdravo, Tore.«

»Zdravo, Džoel.«

»Želeo sam da porazgovaram s tobom. Imam ideju koju želim da zajednički razmotrimo, kad preuzmeš dužnost. Mogu i da udesim da se vidimo a da ne budeš praćen jatom sekretarica.«

»Kad preuzmem dužnost?«

»Ili kasnije, kako god ti odgovara. Želim da razgovaram sa šefom; na kraju krajeva naslednik si ti. Ne želim da o tome diskutujem sa Vimsbijem... čak i ako on bude želeo da se sretne sa mnom.« Džoel je delovao zaplašeno. »Treba mi samo deset minuta. Reci pet i više neću da te gnjavim. Onda, Rudbek obećava, a?«

Torbi je pokušao da prevede Džoelove reći. Preuzeti dužnost? Naslednik?

Odogovorio je oprezno: »Za sada ne želim ništa da obećam, Džoel.«

De la Kroa uzdahnu. »U redu. Ali, razmisli o tome. Mogu da dokažem da će to doneti pare.«

»Razmisliću o tome«, složio se Torbi.

Uputio se da pronađe Ledu. Našao ju je samu i odmah ispričao šta je čuo od Džoela.

Ona uzdahnu. »To verovatno neće boleti, pošto nisi ništa obećao. Džoel je briljantan inžinjer. Ali, bolje da pitaš tatu.«

»Nisam to mislio. Šta je hteo da kaže sa tim »preuzimanjem dužnosti«?«

»Pa da ćeš to i učiniti.«

»Preuzeti **kakvu** dužnost?«

»Sve. Na kraju krajeva, ti si Rudbek od Rudbeka.«

»Šta misliš pod tim »sve«?«

»Pa...« Ona pokaza rukom na planinu i jezero, kao i Rudbek Siti u pozadini. »Sve to, Rudbek. Mnoštvo stvari. Stvari lično tvoje, kao, na primer, uzgajališta ovaca u Austriji i kuća na Majorki. I poslovi. Rudbek end Asocijacija — to znači mnogo štošta, na ovoj i drugim planetarna. Ali, ja nisam u stanju da ti to objasnim. Tvoje je, ili možda »naše«, s obzirom da je u to uključena cela porodica. Međutim, ti si Rudbek od Rudbeka. Kao što je Džoel i rekao — naslednik.«

Torbi je značajno pogleda. Usne su mu bile suve. Liznu ih i reče: »Zašto mi to nije već rečeno?« Izgledala je zbunjeno. »Tore moj dragi!« Pustili su te neko vreme. Tata nije želeo da te zabrinjava.«

»Pa«, rekao je, »zabrinut sam sada. Bolje da porazgovaram sa ujka Džekom.«

Džek Vimsbi se nalazio na ručku ali je u prostoriji bilo previše gostiju. Kad su otišli, Vimsbi povede Torbija u stranu. »Leda mi kaže da si zabrinut.«

»Ne naročito. Želim da saznam neke stvari.«

»I hošeš. Nadao sam se da ćeš se umoriti od provoda. Idemo u moj kabinet.«

Otišli su; Vimsbi je otpustio sekretaricu iz druge smene i rekao: »Dakle, šta želiš da znaš?«

»Želim da znam«, odgovorio je lagano Torbi, »šta to znači biti Rudbek od Rudbeka?«

Vimsbi raširi ruke. »Sve... i ništa. Ti si titularni vođa poslova, sada kada je tvoj otac mrtav... ako je mrtav.«

»Zar to nije sigurno?«

»Mislim da jeste. Ti si se vratio.«

»Pretpostavimo da je mrtav. Šta sam onda ja, u tom slučaju? Čini mi se da Leda smatra da ja posedujem sve. Šta je time htela da kaže?«

Vimsbi se nasmeši. »Pusti te devojke. Nemaju one glavicu za posao. Vlasništvo naših preduzeća je širok pojam. Ali, ako su tvoji roditelji mrtvi, ti preuzimaš Rudbek end Asocijaciju koja ima udela — a ponekad i kontrolu — i u drugim stvarima. Sada ne mogu da ti ih opišem. Neka to učine drugi. Ja sam praktičan čovek, suviše zaokupiran donošenjem odluka i ne mogu da pazim ko poseduje svaki delić. A to me upravo podseća da... nisi imao prilike da potrošiš mnogo novaca, iako si to možda poželeo.« Ujka Džek otvori fijoku i izvadi jedan svežanj. »Ove su megadolari. Kaži mi kad ti budu potrebni.«

Torbi dodirnu svežanj. Teranska valuta ga nije zbunjivala: stotinu dolara je jedan kre-

dit — o čemu je on razmišljao kao o pet vekni hleba, što je bio trik kome ga je podučio Glavni knjigovođa — a hiljadu kredita činilo je superkredit; hiljadu superkredita predstavljali su megadolar. Bilo je to prosto pa je Narod prevodio i druge valute na ovaj sistem računanja.

Međutim, u svežnju je svaki list predstavljao deset hiljada kredita... a sadržavao je na stotine listova...

»Da li sam ja to... nasledio?«

»Oh, pa to je samo novac za sitno troškarenje... čekovi, zapravo. Ti ih realizuješ u radnjama ili bankama. Znaš li kako?«

»Ne.«

»Ne stavljaj otisak palca na senzitivno polje dok ga ne ubaciš u pretvarač. Neka ti Leda pokaže — ako bi ta devojka mogla da stvara novac na isti način kako ga i troši — ni ti ni ona ne biste morali da radite. Ali«, dodade Vimsbi, »pošto mi radimo, hajde onda i da radimo.« Izvadio je fasciklu iz fijoke i raširio dokumenta. »To nije teško. Samo potpiši na dnu svakog lista, stavi otisak palca kraj potpisa i ja ću pozvati Bet da ih zavede. Evo, možemo izvaditi svaki, do poslednjeg. Biće bolje da ih pridržim, nezgodno se savijaju i oštećuju.«

Vimsbi uze jedan dokument i pruži ga Torbiju radi potpisa. Torbi je malčice oklevao a potom, umesto da potpiše, istrgnu dokument. Vimsbi pokuša da ga zadrži u ruci. »U čemu je problem?«

»Ako potpisujem, treba i da pročitam.« Setio se Bakinog saveta.

Vimsbi je slegao ramenima. »To su rutinske stvari koje je sudija Brader pripremio za tebe.« Vimsbi istrgnu dokument iz Torbijeve šake, stavi ga uz ostale, pritegnu svežanj i zatvori fasciklu. »Ovi mi dokumenti govore šta treba da činim. Neko mora da obavlja poslove.«

»Zašto moram da ih potpišem?«

»To je mera predostrožnosti.«

»Ne razumem.«

Vimsbi uzdahnu. »Činjenica je da se ti ne razumeš u posao. Niko to i ne očekuje od tebe, znamo da nisi imao prilike da ga naučiš. Ali, to je ujedno i razlog što te držim dalje — posao ne čeka.« Oklevao je trenutak. »Evo najjednostavnijeg načina da ti se to protumači. Kad su tvoj otac i majka krenuli na drugi medeni mesec, morali su da odrede nekog ko će rukovoditi dok se ne vrate. Ja sam bio prirodan izbor, pošto sam inače bio izvršilac poslova za njih, kao i za tvog dedu pre toga — umro je pre nego što su otišli. Dok su oni bili na izletu, ja sam vodio poslove. Oh, nemoj da misliš da se žalim; član porodice ne odbija takvu uslugu. Na nesreću, nisu se vratili pa je sve palo na moja pleća.

Ali, vratio si se ti pa moramo preduzeti sve mere da stvari teku legalno i valjano. Najpre je potrebno da se tvoji roditelji proglase zakonski mrtvim — što se mora učiniti pre nego što preuzmeš nasledstvo. To će malo potrajati. Ja sam tu — izvršilac poslova u ime cele porodice — i nije potrebno da mi ti kažeš bilo šta u pogledu poslova. To kazuju ova dokumenta.«

Torbi se počeša po potiljku. »Ako još nisam nasledio, zašto uopšte i tražite nešto od mene?«

Vimsbi se nasmeši. »To ja tražim. Sudija Brader smatra da je najbolje iskoristiti i tu mogućnost, sada, pošto si već zakonski dovoljno star...«

»Zakonski dovoljno star?« Torbi nikada ranije nije čuo taj izraz; u Narodu je svaki čovek bio dovoljno star čim je bio u stanju da nešto uradi.

Vimsbi objasni. »Od dana kada si napunio osamnaest godina, ti si zakonski dovoljno star. Ili punoletan, svejedno. A to pojednostavljuje stvari. Znači da nećeš morati da postaneš štićenik suda. Imamo ovlašćenje tvojih roditelja, njemu dodajemo tvoje — i više nije važno koliko je potrebno sudovima da odluče da su tvoji roditelji mrtvi. Sudija Brader, ja i ostali koji obavljamo te poslove moramo nastaviti bez smetnji. Vremenski škripac je izbegnut... a on bi prouzrokovao mnogo, mnogo štete. Razumeš li sada?«

»Čini mi se.«

»Dobro. Učinimo onda šta treba.« Vimsbi stade da otvara fasciklu. Baka mu je govorila da se pre svakog potpisivanja dokumenti obavezno čitaju. »Ujače Džek, želim da ih pročitam.«

»Ne bi ih razumeo.«

»Verovatno ne.« Tcrbi uze fasciklu. »Ali, moram da učim.«

Vimsbi posegnu za fasciklom. »Nije baš neophodno!«

Torbi oseti talas tvrdoglavosti. »Niste li rekli da je sudija Brader pripremio ovo za mene?«

»Da.«

»Onda želim da ih odnesem u svoje prostorije i pokušam da ih razumem. Ako sam ja »Rudbek od Rudbeka«, trebalo bi da znam šta radim.«

Vimsbi je oklevao a onda slegnuo rame-

nima. »Samo napred. Ustanovićeš da se ja samo trudim da učinim za tebe ono što sam oduvek i činio.«

»Ali, ja i dalje treba da razumem šta radim.«

»Izvrsno! Laku noć!«

Torbi je čitao sve dok nije zaspao. Jezik dokumenata ga je zbunjivao; izgledalo je da su dokumenti upravo ono što mu je ujka Džek i rekao — uputstva za Džeka Vimsbija da nastavi rutinske poslove složene strukture. Zaspao je, zasićen izrazima kakvi su »puna moć advokata«, »svi oblici poslova«, »prijem i isplata novca«, »odricanje od ličnog pojavljivanja«, »puna vera i poverenje«, »izglasani opunomoćenik na svim poslovnim i upravnim sastancima, bilo specijalnim bilo redovnim«, i tako dalje.

Kada se napunio ovim komplikovanim jezikom, setio se da nije zatražio da vidi ovlašćenje koje su dali njegovi roditelji.

Ponekad mu se u toku noći učinilo da čuje neprijateljski Bakin glas: »...i onda triput razmisli! Ako ne razumeš, a požuruju izvršenje, ne potpisuj! Nije važno koliko će profita biti izgubljeno! Prevelika lenjost i prevelika žurba mogu da unište Trgovca!«

Nespokojno se vrpoljio u krevetu.

OSAMNAESTA GLAVA

U Rudbeku se zbog doručka nije izlazilo iz kreveta. Međutim, takav običaj nije bio u Torbijevoj krvi pa je doručkovao sam, u vrtu, na toplom planinskom suncu, okružen bujnim tropskim zelenilom. Uživao je u snežnoj zemlji čudesa. Sneg ga je fascinirao — nije ni sanjao da može postojati nešto tako lepo.

Sledećeg jutra u vrtu mu se pridružio Vimsbi, samo nekoliko trenutaka nakon što je seo i počeo da jede. Odnekud je, brzinom strele, iskrsnuo sluga i doneo stolicu. »Samo kafu. Dobro jutro, Tore«, rekao je.

»Dobro jutro, ujka Džek.«

»Pa, jesi li obavio svoja istraživanja?«

»Molim? Ah, da. Tojest, zaspao sam čitajući«. Vimsbi se osmehnuo. »Pravničke stvari uspavljuju. Jesi li zadovoljan što si ustanovio da te stvari sadrže tačno ono što sam ti rekao?«

»Pa, mislim da jesam«.

»Dobro«. Vimsbi je spustio kafu na sto i obratio se sluzi. »Donesi mi kućni telefon. Tore, sinoć si me izazvao«.

»Žao mi je, gospodine«.

»Međutim, bio si u pravu. Treba da pročitaš ono što potpisuješ — bilo bi lepo kad bih i ja imao vremena za to«. Moram da prihvatim sve što mi moje osoblje kaže jer u protivnom ne bih imao vremena za politiku... pretpostavljam da bi ti isto tako postupio prema meni. Svaki oprez je za pohvalu«. Pritisnuo je dugme na telefonu. »Karteru, donesi de dokumenta iz Rudbekovog stana. U vrt«.

Torbi se upita hoće li Karter biti u stanju da pronađe materijal — u njegovoj sobi postojao je sef ali on nije naučio da ga koristi te je dokumenta sakrio između knjiga. Hteo je to da napomene ujka Džeku ali je ovaj nastavio da govori.

»Imam nešto što će te interesovati — inventar tvog vlasništva — imovina koja nije u vezi sa biznisom«.

Torbi je sa zaprepašćenjem posmatrao spisak. Je li on zaista posedovao ostrvo po imenu Pitkern, na petnaest nečega južno i sto trideset nečega zapadno – bez obzira šta to predstavljalo? Kuću na Marsu? Lovačku kuću na Jukonu — gde li se nalazio Jukon i zašto se tamo lovio? Pucanje sme da se rizikuje samo u slobodnom svemiru a... I šta su značile sve ostale stvari sa liste? »Ujka Džek« Šta je sa Rudbekom?«

»A? Pa upravo sediš na njemu«.

»Da... ali, da li ga posedujem? Leda je rekla da je moj«.

»Pa, jeste. Ali, traženo je... ho.ću da kažem, tvoj pra-pra-pradeda odlučio je da se nikada ne proda... da bi se Rudbek uvek nalazio u rukama Rudbeka«.

»Oh«.

»Pomislio sam da bi ti pričinilo zadovoljstvo da obiđeš vlasništvo. Naručio sam da ti se spremi letilica. Ta je letilica pripadala tvojoj majci, jedino što su učinjena neka poboljšanja. Ako hoćeš, možeš da ubediš Ledu da pođe s tobom, ona poznaje većinu stvari sa spiska. Povedite i neke mlade prijatelje i napravite od toga prijatan piknik«.

Torbi spusti spisak na sto. »Verovatno hoću, ujka Džek... uskoro. Trebalo bi da počnem nešto da radim«.

»Molim?«

»Koliko je vremena ovde potrebno da bi neko postao advokat?

Vimsbijevo lice se razvedri. »O, da. Shvatam. Čudni izrazi pravnog jezika mogu da šokiraju čoveka. potrebno je četiri-pet godina«.

»Zaista?«

»Za tebe je bolje da provedeš dve ili tri

godine na Harvardu ili nekoj drugoj dobroj poslovnoj školi«.

»Treba li mi to?«

»Nesumnjivo«.

»Uh... vi o tome znate više od mene...«

»Pa, i potrebno je da znam. Za sada«.

»...ali, zar ne bih mogao da naučim nešto o poslu pre nego što pođem u školu? Nemam pojma koliko bi mi trebalo...«

»Mnogo, mnogo«.

»Ali, ja želim da počnem odmah da učim!«

Vimsbi se narogušio a onda se odjednom nasmešio i slegnuo ramenima.

»Tore, tvrdoglav si na majku, rekao bih. U redu, narediću da za tebe pripreme kancelariju u Rudbek Sitiju, u glavnom uredu, opskrbiću je ljudima koji će ti pomoći, ali, uveravam te, to neće biti nimalo zabavno. Niko ne poseduje posao; posao uvek poseduje njega. Ti si rob posla«.

»Pa... trebalo bi da pokušam«.

»Duh hvale vredan.« Telefon kraj Vimsbijevog lakta zasvetli; on podiže slušalicu i, uzdahnuvši duboko, reče: »Drži vezu«. Potom se okrete Torbiju. »Taj idiot ne može da nađe one papire«.

»To sam i mislio. Sakrio sam ih — nisam želeo da ih tek tako ostavim u sobi«.

»Razumem. Gde su?«

»Uh, moraću sam da ih uzmem«.

Vimsbi ponovo podiže slušalicu. »Ostavi«. Dodade telefon slugi i obrati se Torbiju. »Onda ih pronađi, ako ti to ne smeta«.

Nije mu smetalo. Ali, nerviralo ga je što mu se naređuje da negde otrči za vreme jela; sem toga, je li on bio Rudbek od Rudbeka ili običan kurir Oružara? »Otići ću posle doručka«.

Ujka Džek se uzrujao. Odgovorio je: »Oprosti. Ako ne možeš sam da se odneseš tamo, da li bi bio ljubazan da kažeš meni gde mogu da ih pronađem? Imao sam naporan dan i voleo bih da sredim tu trivijalnost i vratim se poslu. Ako ti to ne smeta«.

Torbi napući usne. »Radije«, reče lagano, »ne bih da ih potpišem sada«.

»Šta? Zar nisi rekao da si zadovoljan?«

»Ne, gospodine. Rekao sam da sam ih čitao. Ali, nisam ih razumeo. Ujače Džek, gde su dokumenta koja su potpisali moji roditelji?«

»A?« Vimsbi oštro pogleda. »Zašto?«

»Želim da ih vidim«.

Vimsbi se zamisli. »Mora biti da su u trezoru u Rudbek Sitiju«.

»U redu. Otići ću tamo«.

Vimsbi naglo ustade. »Ako želiš da me izvineš... ja odoh na posao. Mladi čoveče, jednog dana ćeš shvatiti šta sam sve učinio za tebe. U međuvremenu, pošto si izabrao da ne saraduješ, moraću da produžim sa svojim obavezama«.

Napustio je vrt bez pozdrava; Torbi se osetio povređenim, nije želeo da odbije saradnju... ali, ako su čekali godinama, zašto ne bi mogli još malo da pričekaju i daju mu šansu?

Pronašao je dokumenta i telefonirao Ledi. Javila se, ne uključujući viziofon. »Tore dragi, šta radiš usred noći?«

On objasni da želi da ode u porodični poslovni ured. »Mislio sam da bi mogla da me uputiš«.

»Kažeš da je to otac rekao?«

»Da«.

»Ne želim da te uputim, povešću te lično. Ali, daj devojci priliku da se dotera i popije sok od pomorandže«.

Otkrio je da je Rudbek sa njihovim uredom u Rudbek Sitiju bio povezan tunelom sa sistemom brzo — klizajućeg prenosa. Našli su se u foajeu gde je dežurao stariji recepcinar.

»O, zdravo gospođice Ledo! Drago mi je što vas vidim!«

»I meni, Egi. Hoćeš li da kažeš ocu da smo ovde?«

»Svakako«. Ona se okrete Torbiju. »Oh, zaboravila sam... Ovo je Rudbek od Rudbeka«.

Egi skoči na noge. »Oh... nisam znao... žao mi je, gospodine«.

Stvari su se događale brzo; za nekoliko minuta Torbi se našao u kancelariji sa sekretaricom koja ga je oslovila njegovom dvojnom titulom, očekujući pritom da sama bude oslovljena samo sa »Dolores«. »Poći ću s tobom«, reče Leda, »pošto insistiraš da budeš stari dosadni biznismen«. Potom pogleda u Dolores. »Ili će i to biti dosadno? Možda bi trebalo da ostanem?« No, ipak je pošla sa njim.

Torbi je bio opijen beskrajnim bogatstvom i moći. Vrhovni direktori zvali su ga Rudbek, mladi Rudbek a oni još mladi dodavali su imenu i »gospodin« — po načinu na koji je bio oslovljavan mogao je da proceni njihov status u uredu.

Dok još nije bio aktivan u biznisu — Vimsbija je viđao retko a sudiju Bradra gotovo nikada — sve su njegove želje brzo ispunjavane. Samo jedna reč upućena Dolores

bila je dovoljno da istog časa u kancelariju uleti mladi čovek i objasni mu određenu zakonsku materiju; još jedna reč i operator bi se pojavio da mu prikaže stereoskopiju poslovnih akcija na bilo kom mestu, čak i na drugim planetama. Provodio je čitave dane buljeći u te slike a uspeo je da vidi samo delić. Kancelarija mu se napunila knjigama, rolnama, kartama, brošurama, arhivskim filmovima pa je Dolores jednu od susednih prostorija preuredila za biblioteku. Bilo je toliko mnogo cifara da ga je od njih redovno bolela glava. Počeo je da se koleba u pogledu profesije industrijalca; kakva je svrha biti do guše zatrpan snegom ako u njemu ne možeš da uživaš? Posao gardiste beše daleko lakši.

Međutim, bilo je prijatno osećati sopstvenu važnost. Veći deo života proveo je kao niko i ništa... kada bi Poup samo mogao da ga vidi! — okruženog luksuznim nameštajem, sa berberom koji ga češlja dok radi, sekretaricom koja ostvaruje sve njegove želje i mnoštvom ljudi voljnih da pomognu... Ali, Poupovo lice u ovim sanjarenjima imalo je prekorni izraz; pitao se šta li je to učinio loše a potom se još dublje zagnjurio u more cifara.

Model je vremenom ipak počeo da se pojavljuje. Centralnu tačku predstavljala je kompanija Rudbek & Asocijacija. U tabelu je bila uneta kao privatni trust investitora. Mnogo stvari koje je Torbi posedovao — kad bi se dokazala volja njegovih roditelja — beše uložen u ovu kompaniju. Ali, on nije posedovao sve, osetio se gotovo opljačkanim kada je otkrio da su otac i majka zajednički držali samo osamnaest odsto od mnogo hiljada deonica. Potom je utvrdio da je to osamnaest odsto od četrdeset odsto deonica kod kojih vlasnik ima pravo glasa; ostatak je bio rasparčan medu rođacima i ne-rođacima.

Rudbek & Asocijacija posedovali su akcije i u drugim kompanijama — i tu je stvar bila najkomplikovanija. **Galaktička preduzeća, Galaktička Korporacija, Galaktički transport, Međuzvezdani metali, Finansije Tri Planete** (koje su operisale na dvadeset tri planete), **Laboratorije Hovermajer** koje su održavale prevozničke linije i istraživačke stanice) — lista je izgledala beskonačna. Ove korporacije, trustovi, karteli i bankarske kuće delovale su izdužene i zamršene kao špageti. Torbi je uočio da poseduje (preko svojih roditelja) akcije u kompaniji zvanoj »**Braća Honejs**« kroz lanac od šest drugih kompanija — 18 odsto od 31 odsto od 43 odsto od 19 odsto od 44 odsto od 27 odsto deonica, što je bila tako mikroskopska deonica da joj se gubio svaki trag. Ali, njegovi roditelji ipak su posedovali direktno sedam odsto od **Braće Honejs** — tako što je posredno učešće od jedne dvadesetine od jedan odsto kontrolisano a plaćalo manje dok je sedam posto kontrolisano direktno i donosilo sto četrdeset puta više...

Postalo mu je jasnije kada je shvatio da su kontrola nad akcijama i vlasništvo jedva bili povezani; uvek je o »vlasništvu« i »kontroli« razmišljao kao o jedinstvenoj stvari; ako neko poseduje nešto, prosjačku zdelu, na primer, ili uniformu, — on je, naravno, i kontroliše!

Spajajući, razdvajajući i ukrštajući korporacije, Torbi se krajnje zbuni. Spopala ga je muka od cifara i veza. Bilo je to složeno kao i kompjuter za kontrolu paljbe bez hladne kompjuterske logike... Pokušao je da sačini tabelu ali nije uspeo. Vlasništvo nad svakom pojedinačnom deonicom beše produženo u zajedničke akcije, prioritetne deonice, jemstva, starije i mlade emisije, garantije čudnog imena i nejasnih uloga; ponekad je jedna kompanija direktno posedovala deo druge a ostatak kroz trećinu, samo kontrolisanu, ili su pak dve kompanije posedovale jedna drugu ili samo deo od jedne i druge, bilo je slučajeva gde je kompanija posedovala deo same sebe. To stvarno nije imalo smisla.

Nije se moglo govoriti o poslu — ono što je radio Narod jeste bio posao — kupiti, prodati, zaraditi; ovo beše luda igra sa divljim pravilima.

Uznemiravalo ga je nešto ozbiljnije. Nije znao da li je Rudbek gradio svemirske brodove; **Galaktička preduzeća** kontrolisala su **Galaktićki transport** koji je gradio brodove u jednoj od svojih mnogobrojnih sekcija. Kada je to uočio, osetio je najpre plimu ponosa a odmah potom otkrio mučnu neprijatnost... nešto na šta ga je upozorio pukovnik Brizbi... što je i Poup dokazao... da »najveći« ili možda jedan od najvećih graditelja zvezdanih brodova jeste umešan u trgovinu robljem.

Rekao je sebi da je lud — ova lepa kancelarija činila se tako dalekom od prljavog posla sa robovima... Ali, jedne noći, tek što je legao u krevet, odjednom je postao duboko svestan mračne i ironične ideje koga ga opseda — da je jedan od onih

robovskih brodova, kojim je i sam putovao, mogao da bude vlasništvo šugavog i zaplašenog roba — kakav je on bio **tada**.

Bio je to pravi košmar.

Jednog popodneva, dok je proučavao memorandum iz pravnog odeljenja — pregled, kako se to stručno kaže — zapanjio se otkrićem nad spiskom interesa Rudbeka & Asocijacije. Izgledalo je kao da je autor pregleda namerno skrenuo s puta da bi zamaglio stvari, povremeno je ličilo na drevni kineski — a sargoneški je sadržavao priličan broj mandarinskih reči. Poslao je Dolores napolje i zadubio se u papire. Oh, zašto nije bio ostavljen u Gardi! Tamo je bio srećan; razumeo je svet u kome se nalazio.

Potom se sredio i učinio nešto što je odavno odlagao; vratio se pozivu dede i babe — odavno su očekivali da im dođe u posetu ali je on želeo da se najpre uputi u posao.

Bio je iskreno dobrodošao. »Požuri, sinko, čekaćemo te!« Bio je to divan let iznad prerije i moćnog Misisipija (malog s te visine), kao i iznad farmerske zemlje, sve do usnulog univerzitetskog grada Veli Vju, gde su pločnici bili krcati šetačima a vreme izgledalo kao da teče znatno sporije. Dom roditelja njegovih roditelja bio je topao i intiman — sasvim drugačiji od jezivih hodnika Rudbeka.

Međutim, poseta ga nije odmorila. Na ručku je bio znatan broj gostiju, predsednik koledža i šefovi katedri, kao i mnogi drugi — neki su ga oslovljavali sa »Rudbek od Rudbeka«, drugi neodređeno kao »gospodin Rudbek« dok su neki prosto govorili samo »Rudbek«. Baba ga je vukla naokolo i svima predstavljala, srećna i ponosna kako to domaćica jedne važne osobe samo i može biti. Deda je stajao uspravno i svaki čas mu se obraćao sa »sine«.

Torbi je činio sve ne bi li stekao njihovo poverenje.

Sledeće noći — koju je baba, protiv volje, organizovala privatno — dobio je priliku da razgovara sa njima. Želeo je savet.

Već prva informacija beše korisna: saznao je da je njegov otac, ženidbom jedine ćerke njegovog dede Rudbeka, preuzeo ženino prezime »To je razumljivo«, rekao je deda Bredli. »Rudbek mora posedovati Rudbek. Marta je bila naslednik ali je Krejton bio neophodan kao predsedavajući na sastancima, konferencijama i u kancelariji. Nadao sam se da će moj sin juriti muzu istorije, kao i ja, ali, kada je došlo do tog braka, šta sam mogao osim da mu poželim sreću«.

Otac se trudio da u punom smislu bude Rudbek od Rudbeka — da, što je moguće više, nadzire trgovačku imperiju. »Tvoj otac je uvek bio savestan. Kada je umro tvoj deda Rudbek, Krejton je ostavio Džeka Vimsbija u igri — Džek, je, pretpostavljam da to znaš, drugi muž najmlađe ćerke tvoje druge bake, Arije — a Leda je, naravno, Arijina ćerka iz prvog braka«.

»Ne, to nisam znao«. Torbi je preveo ovaj porodični odnos u termine sa **Sisua**... i stigao do zapanjujućeg zaključka da je Leda bila u drugoj polovini! — ukoliko su na Zemlji uopšte razumeli takve stvari — a nisu. A Ujka Džek — pa, on i nije bio ujak — samo, kako bi se to dalo izraziti na engleskom?

»Džim je bio poslovni sekretar i radnik za sve poslove kod tvog drugog dede. On je bio, naravno, savršen izbor, pošto je poznavao unutrašnje stanje bolje nego iko drugi. Nakon što smo prebrodili šok tragičnog gubitka, shvatili smo da svet nastavlja da živi te da bi Džek mogao da rukuje imovinom kao da je Rudbek lično«.

»On je prosto divan!«, zacvrkutala je baba.

»Jeste. Moram priznati da smo tvoja baba i ja navikli na udoban način života nakon što se Krejton venčuo. Znaš, prihodi s koledža nikada nisu onakvi kakvi treba da budu a Krejton i Marta su bili doista velikodušni. Baba i ja smo se zabrinuli nakon Krejtonovog nestanka ali nam je Džek rekao da nema šta da brinemo. I dalje smo imali koristi od Rudbeka«.

»Čak i više nego ranije«, egzaltirano je dodala baka Bredli.

»Da, da. Cela porodica — a mi o nama mislimo kao o delu porodice Rudbek, iako ponosno nosimo naše prezime — bila je zadovoljna Džekovim položajem upravnika«.

Torbija, međutim, nisu interesovale vrline »ujka Džeka«. »Kažete da smo mi napustili Aku i poleteli put Daleke Zvezde te da u tome nismo uspeli? To je vrlo daleko od Džubula«.

»Pretpostavljam da jeste. Koledž poseduje minijaturni Galaktogled i moram priznati da se na njemu pojavljuje samo delić od mnogo svetlosnih godina«.

»U ovom slučaju to je razdaljina od sto sedamdeset svetlosnih godina!«

»Koliko bi to bilo u miljama?«

»Tako se ne meri razdaljina u kosmosu...«

»Mladiću, ne budi tako pedantan...«

»Nisam ni bio, deda. Hteo sam da kažem da je mesto na kom sam uhvaćen užasno daleko od mesta gde sam poslednji put prodat. Nisam to znao.«

»Čujem kako koristiš taj izraz »prodat« ali, moraš shvatiti da to nije ispravno. Na kraju krajeva, kmetstvo koje se praktikuje na Sargonu uopšte nije klasično ropstvo. Ono potiče iz drevnog hindu sistema gildi ili kasti — što je stabilni društveni poredak sa različitim dužnostima na lestvici... To se ne sme nazivati »ropstvom«.

»Ne znam kojom bih rečju preveo taj sargonski izraz.«

»Dragi moj Tore, ti nisi student ljudske istorije i kulture. Dopusti mi autoritet na mom vlastitom području.«

Torbi se oseti potištenim. »Ne znam savršeno sistemski engleski a i ne poznajem celu istoriju — ona je užasno duga i obimna i...«

»Ja to najbolje znam.«

»Međutim, bolje ne mogu da prevedem — bio sam prodat i bio sam rob.«

»Ma, hajde, sine...«

»Nemoj protivrečiti svom dedi, mili, on je dobar čika.«

Torbi ućuta. Već je pomenuo godine koje je proveo kao prosjak — i utvrdio da je deda bio užasnut... a znao je mnogo i nije dopuštao da mlađi znaju više od njega... što je bilo tipično za odrasle... tu se ništa nije moglo učiniti... Slušao je dedu Bredlija koji je ponosno objašnjavao istoriju Devet svetova. Nije se baš slagalo sa onim što su verovali Sargonežani ali ni daleko od onoga čemu ga je podučavao Poup — osim u činjenici da postoji ropstvo. Beše mu drago kada se razgovor vratio na organizaciju Rudbek. Priznao je koliko problema ima da je shvati.

»Rim se ne može izgraditi za jedan dan, Tore.«

»Čini mi se da nikada neću naučiti. Pomišljao sam da se vratim u Gardu.«

Deda uzdahnu. »To baš ne bi bilo mudro.«

»A zašto ne bi, gospodine?«

»Ako već nemaš talenta za posao, postoje i druga cenjena zanimanja...«

»Mislite da Garda to nije?«

»Mmm... tvoja baka i ja smo filozofski pacifisti. Nema moralnog opravdanja za uništavanje ljudskog života.«

»Nikada«, složi se baka odlučno.

Torbi se upita šta li bi o tome mislio Poup? Dođavola, pa znao je! Poup bi ih sekao kao korov samo da bi spasao živote robova! »Šta biste vi učinili da vas napadne razbojnik?«

»Šta? Pa, pretpostavljam da bih pobegao. Nije moralo ostati i boriti se. Tore, nasiljem se nikada ništa ne postiže.«

»Ali, recimo da ne možete da umaknete; on je brži i postavlja se pitanje: vi ili on.«

»Predajem se. To će poraziti njegovu nameru... što je dokazao besmrtni Gandi.«

Torbi duboko uze vazduh. »Deda, žao mi je, ali to neće poraziti njegovu nameru. Morate se boriti. Razbojnici uzimaju robove. Najviše sam ponosan upravo na to što sam spržio jednog.«

»Šta? Spržio?«

Baka poče da stenje. Deda odgovori: »Tore, bojim se da si bio izložen rđavim uticajima. Nije tvoja krivica, verovatno. Ali, imao si mnogo pogrešnih koraka. Sada budi logičan. Ako si ga »spržio«, kako kažeš, kako si mogao znati da je nameravao da uzme robove? Šta je mogao da učini sa njima? Ništa.«

Torbi je ćutao. Nije svejedno sa koje strane Place gladaš na problem... ako nisi imao status, nisi slušao o tome...

Deda Bredli nastavi: »Nećemo više o tome. Daću ti savet koji bih dao i tvom pokojnom ocu: ako osećaš da nemaš smisla za trgovinu, okani se i nemoj ni da počinješ. Ali, otići i priključiti se Gardi — što je tako detinjasto i romantično — to, sine, nipošto! Međutim, ne treba, s druge strane, ni da se mučiš oko poslova. Džek je vrlo sposoban upravnik; uopšte nećeš morati da se trudiš.« Ustao je, »Znam, pošto sam o tome već razgovarao sa Džekom. On je voljan, u svoj svojoj skromnosti, da i dalje ponese teret... koliko god bude potrebno. Sada bi bilo najbolje da se zagnjurimo u jastuke. Sutra se rano ustaje.«

Tor je otišao sledećeg jutra, sa ljubaznim uveravanjem da je kuća njegova — što ga je nateralo da posumnja u to. Otišao je u Rudbek Siti, donoseći odluku u noći bez sna. Želeo je da spava na brodu, gde je život ključao. Želeo je da se vrati u Poupovu jedinicu; život milijardera nije bio njegov stil.

Najpre je nešto morao da učini u pogledu imanja — da iskopa dokumente koje su njegov otac i majka potpisali i uporedi ih sa onima koje su mu pripremili sudija Brader i ujka Džek; onda će ih potpisati, ne bi li ujka Džek mogao da nastavi sa poslom. U pogledu toga, deda je bio u pravu; Džek Vimsbi

je znao kako se vode poslovi. On nije. Trebalo je da bude zahvalan ujka Džeku. Pre odlaska će mu zahvaliti. A onda će napustiti Teru i otići kod ljudi koji su govorili njegovim jezikom.

Nazvao je ujka Džekovu kancelariju čim je stigao u svoju ali mu je rečeno da je upravnik negde van grada. Ostaviće mu belešku, da. Ah, moraće i da se oprosti sa Ledom... Nazvao je pravno odeljenje i rekao da pronađu ovlašćenja njegovih roditelja i pošalju mu ih u kancelariju.

Umesto dokumenata, pojavio se sudija Brader...

»Rudbek, kakva su to naređenja o donošenju dokumenata?«

Torbi pokuša da objasni. »Želim da ih vidim.«

»Niko sem službenika kompanije ne može da naredi da se dokumenta izvade iz trezora.«

»A šta sam ja?«

»Bojim se da si ti jedan mladi čovek sa zbrkanim mislima. Ima vremena, steći ćeš autoritet ali, u ovom trenutku, ti si posetilac koji pokušava nešto da nauči o poslovima svojih roditelja.«

Torbi proguta knedlu; bila je to istina. »Nameravao sam da vas pitam kako napreduje sudski postupak oglašavanja mojih roditelja mrtvim?«

»Zar se trudiš da ih sahraniš?«

»Naravno da ne. Samo, to se ipak mora učiniti, kako i sam ujak Džek kaže. Dokle se stiglo?«

Brader frknu kroz nozdrve. »Nigde. Zahvaljujući tebi.«

»Šta time hoćete da kažete?«

»Mladi čoveče, misliš li da će službenici ove kompanije pokrenuti proces koje će sve poslove dovesti u haos, dok ti ne preduzmeš neophodne korake u pogledu nadzora? Može potrajati godinama dok se ne sredi testament — za to vreme, posao bi stao... prosto zato što si ti odbio da potpišeš nekoliko jednostavnih instrumenata koje sam pripremio još pre nekoliko nedelja?«

»Znači da se ništa neće preduzeti dok ja ne potpišem?«

»Tako je.«

»Ne razumem. Pretpostavimo da sam bio mrtav. Da li bi posao stao kad bi Rudbek nestao? Zar je tako uvek?«

»Pa... ne. Sud ovlašćuje nastavljača poslova. Međutim, ti jesi ovde i mi to moramo uzeti u obzir. Počinjem da gubim strpljenje. Čini se da ti oklevaš samo zato što si pročitao nekoliko listova. U posao se ne razumeš. Na primer, tvoje verovanje da možeš da narediš da ti se ispostave instrumenti koji su bili lično predati Džeku Vimsbiju — čak i nisu vlasništvo kompanije — to je nerazumevanje. Ako smatraš da bi mogao da sada preuzmeš firmu — čak i ako se ubrza oglašavanje tvojih roditelja mrtvim — došlo bi do užasne zbrke. Kompanija to sebi ne može da dozvoli. Rudbek to sebi ne može da dozvoli. Želim da ona dokumenta budu danas potpisana. Nema više vrdanja. Razumeš?«

Torbi obori glavu. »Neću.«

»Šta to znači: neću?«

»Neću ništa da potpišem dok ne budem razumeo šta je u pitanju. Ako ne mogu ni da vidim dokumenta koja su moji roditelji potpisali, onda naravno da neću da ih potpišem.«

»To ćemo još videti,«

»Ostaću dok ne ustanovim šta se ovde događa.«

DEVETNAESTA GLAVA

Torbi je ustanovio je da užasno teško teklo sa otkrivanjem činjenica. Usudio se da posumnja da je pomoć koja mu se pružala u savlađivanju posla ponekad nedovoljno dobro organizovana, međutim, toliko je malo znao da se sumnja zaista dugo rađala.

Sumnja je postala izvesnost od dana kada je prkosio sudiji Braderu. Dolores se ponašala revnosno, kao i uvek, ljudi su još uvek skakali kad god bi im se obratio — ali, izdašna bujica informacija jenjavala je iz dana u dan. Izvinjavali su se ali gotovo nikada nisu davali ono što je tražio. Rečenice kao što su: »moguć je pregled samo pripremljenog materijala«, »to su trezorski arhivi a niko od ovlašćenih službenika nije tu« ili »van grada je« — behu uobičajene. Sudija Brader i ujka Džek takođe su se sve ređe mogli naći — a njihovi pomoćnici behu učtivi i bespomoćni. Tragao je za ujka Džekom, želeo je dugi razgovor sa njim. »Tata je često na putu.«, govorila mu je Leda.

Stvari su počele da se komplikuju i u njegovoj sopstvenoj kancelariji. Uprkos tome što je sredila biblioteku, Dolores sve češće nije mogla da se seti gde su dokumenta koja je on označio kao materijal koji treba zadržati. Napokon je izgubio mirnoću i izgradio je.

Primila je to mirno. »Oprostite, gospo-

dine. Trudim se što mogu više.«

Torbi se izvinuo. Ovo jadno stvorenje nije, izgleda, moglo ni samo sebi da pomogne; istresao se na pogrešnu osobu. Potom je umirujuće dodao: »Zaista mi je žao. Uzmite slobodan dan.«

»Oh, ne mogu, gospodine.«

»Ko kaže? Idite kući.«

»Radije ne bih, gospodine.«

»Pa, snađite se. Idite u zajedničke prostorije i nađite neki kutak. Opustite se. To je naređenje. Vidimo se sutra.«

Ona ga zabrinuto pogleda i izađe. Torbi je ostao za stolom, uronivši glavu u šake.

To je želeo: da bude sam, bez priliva činjenica i brojeva. Počeo je da sumira ono što je do tada saznao.

Činjenica: Sudija Brader i ujka Džek odbacili su ga zbog nepristajanja na potpisivanje dokumenata.

Činjenica: Mogao je biti Rudbek od Rudbeka — ali, ujka Džek bi nastavio da vodi poslove sve dok Torbijevi roditelji ne budu zakonski mrtvi.

Činjenica:. Sudija Brader otresito je izjavio da se o gornjem neće preduzeti nikakvi koraci dok ne bude priznao svoju nekompetenciju i ne potpiše dokumente.

Činjenica: Nije znao šta su to potpisali njegovi roditelji. Pokušao je da iznudi pokazivanje dokumenata — i propao.

Činjenica: »Vlasništvo« i »kontrola« pokazali su se kao različite stvari. Ujka Džek je kontrolisao sve što je Torbi posedovao; ujka Džek je posedovao nominalno jedan deo koji ga kvalifikuje kao delatnog predsednika. (Leda je posedovala dobro parče, pošto je bila Rudbek, ujka Džek ne — ali, ujka Džek je verovatno kontrolisao i njen udeo; Leda nije obraćala pažnju na poslovne stvari).

Zaključci:

Kakvi zaključci? Je li ujka Džek radio nešto krivo, ne usuđujući se da omogući Torbiju da to sazna? Pa, nije izgledalo tako. Ujka Džek je primao platu, imao razne privilegije i samo bi bednik mogao da poželi više novca. Računi njegovih roditelja izgledali su u redu — pokazivali su ogroman iznos; megadolar koji je dobio od ujka Džeka jedva da je okrznuo račun. Ostali čekovi bili su pisani za dedu i babu, za Bredlijeve, plus nekoliko iznosa za porodicu ili održavanje imanja — ništa važno, tek nekoliko megadolara.

Zaključak: Ujka Džek je bio šef, sviđalo mu se da bude šef i nameravao je, ukoliko bude moguće, da nastavi sa šefovanjem. »A status... Ujka Džek je imao visoki status. Borio se da ga zadrži, naravno. Da, sviđalo mu se da bude šef i Torbi ga je razumeo... Istu ambiciju posedovali su i mnogi pripadnici porodice Slobodnih trgovaca... Ujka Džek je bio »prvi oficir« i nije nameravao da se liši svog vrhovnog statusa u korist nekoga ko je bio tri puta mlađi i pritom nekompetentan za poslove koje je zahtevao status.

U tom momentu uvida Torbi oseti da treba da potpiše dokumenta. Mora biti da se ujka Džek silno razočarao kada je video Torbija živog i zdravog — bio je to za njega krajnje nepošten udarac sudbine.

Pa, pustimo ga da radi ono što voli! Sredimo stvari i priključimo se Gardi!

Ali, Torbi nije bio spreman da se suoči sa sudijom Braderom. Bio je grubo odbačen — a najjači refleks u njemu bio je upravo otpor prema grubom autoritetu; bilo je to nešto što je predstavljalo deo njegovog bića. Znao je da će i nadalje biti tvrdoglav. To bi, zaključio je, i Poup tražio od njega.

Pomisao na Poupa podsetila ga je na važno pitanje: da li je Rudbek, makar posredno, bio povezan sa trgovinom robljem? Sada je shvatao zašto je Poup tražio od njega da rastavi... da saznaje... ali, kako da utvrdi istinu? Bio je Rudbek od Rudbeka... ali, oni su ga svezali sa hiljadu niti, kao čoveka u priči koju mu je ispričao Poup, »Guliver i zvezdana putovanja«...

Pa, da vidimo. Poup je izvestio X—korpus da postoji povezanost između velikih brodograditelja, sargoneške vlade i trgovaca robljem. Razbojnicima su brodovi bili neophodni. Brodovi... Tu se negde nalazi knjiga koju je proučavao prethodne nedelje, istorija *Galaktičkog transporta*... sa podacima o svakom brodu koji je izgrađen, od broja 0001 pa sve do najnovijeg. Otišao je u biblioteku. Hm... velika knjiga u crvenom povezu...

Knjige nije bilo na polici. Kao, uostalom, ni mnogo drugih stvari koje su mu u poslednje vreme bile potrebne. Ali, on je pri čitanju gotovo u potpunosti renšoirao knjigu, budući da je bio zainteresovan za brodove. Počeo je da pravi beleške na osnovu preciznog sećanja.

Većina brodova nalazila se u službi unutar Hegemonije, neki u korist Rudbeka a neki dalje; neki brodovi bili su prodati Narodu — što ga ispuni zadovoljstvom — ali, neki su bili registrovani kod vlasnika čije poslove

nije mogao da svrsta ni u jednu kategoriju... a pošto je znao imena svih brodova u legalnoj međuzvezdanoj trgovini, to ga je primoralo da imena tih brodova izdvoji.

Nije bilo načina da se u sumnju uveri sa tog mesta, iz kancelarije, čak i da je imao knjigu sa preciznijim podacima. Možda se to uopšte nije ni moglo sa Tere...

Ustao je i uključio Galaktogled, nedavno instaliran. Pokazivao je samo istražene oblasti Galaksije. Najpre je zelenim svetlima označio Devet svetova. Tada je, žutom bojom, obeležio kužne rupe koje je Narod izbegavao. Obasjao je i dve planete između kojih su on i njegovi roditelji bili uhvaćeni pa je to isto učinio i za svaku poziciju gde je nestao brod Slobodnih trgovaca.

Čitava operacija rezultirala je konstelacijom obojenih svetala, zbijenih na sektoru Devet svetova. Pogledao je i zinuo od zaprepašćenja. Poup je znao o čemu govori — ali, sve do ovakve ekranizacije bilo je teško zamisliti sektor i gustinu tačaka.

Počeo je da razmišlja o graničnim područjima, krstaricama i gorivnim stanicama koje je održavao *Galaktički transport*... Narandžastom bojom obeležio je bankarske poslovnice *Galaktičke korporacije*, što je, kao ishod, imalo precizno postavljeno »pomoćno susedstvo« crvenog sektora...

Dugo je gledao u novu kartu.

To nije bio siguran dokaz.

Smerao je da ga pribavi.

DVADESETA GLAVA

Torbi je ustanovio da je Leda pripremila ručak u vrtu. Bili su sami. Sneg koji je neprestano padao pretvorio je veštačko nebo u zdelu boje opala. Sneg, upaljene sveće, vaze sa cvećem, gudački trio i, naravno, Leda činili su scenu izuzetno ljupkom ali Torbi nije u njoj mogao da uživa, bez obzira što mu se Leda dopadala a vrt smatrao najboljim delom Rudbeka. Jelo je bilo skoro dovršeno kada je Leda rekla: »Dajem dolar da saznam šta misliš.«

Torbi je izgledao kao krivac. »Uh, ništa.«

»Mora biti da te to ništa veoma zabrinjava?«

»Pa... jest.«

»Hoćeš li reći svojoj Ledi?«

Torbi zatrepta. Vimsbijeva ćerka bila je poslednja osoba sa kojom je mogao da razgovara. Njegova smračenost poticala je od pitanja šta bi mogao da uradi u slučaju da se uveri da je Rudbek bio umešan u ropstvo.

»Čini mi se da nisam predodređen za biznismena.«

»Zašto, tata kaže da imaš iznenađujuće bistar um za cifre i podatke?«

Torbi frknu kroz nos. »Pa zašto onda on ne...« I stade.

»Šta zašto?«

»Dodavola...« Čovek mora imati nekoga s kim će razgovarati... ko mu je blizak i drag... nekoga kao što je Poup... Kao Fric... Kao pukovnik Brizbi. Bio je okružen mnoštvom ljudi a ipak potpuno usamljen — osim što je Leda, činilo se, želela da mu bude prijatelj. »Ledo, koliko od onoga što ti kažem preneseš ocu?«

Na njegovo zaprepašćenje, ona napući usne. »Šta te primorava da me to pitaš, Tore?«

»Pa, prilično si mu bliska, zar ne?«

Ona naglo ustade. »Ako si završio, prošetajmo malo.«

Torbi ustade. Šetali su vijugavim stazama vrta, posmatrali mećavu i slušali nežne zvuke iz katedrale. Prilično su se udaljili do kuće i zaustavili kod jednog žbuna. »Ovo je dobro mesto — za privatni razgovor.«

»Kako?«

»Kada je bašta bila ozvučavana, osigurala sam ovo mesto gde ću moći da se ljubakam a da očevi doušnici ne saznaju za to.«

»Šta?«, zapita Torbi iznenađeno.

»Sigurno si shvatio da prisluškuju svuda osim na skijaškim padinama?«

»Nisam. I ne sviđa mi se to.«

»A kome se sviđa? Ali, to je rutinska mera obezbeđenja nečega tako velikog kao što je Rudbek i ne smeš okrivljavati tatu. Potrošila sam nešto kredita da sredim da bašta ne bude špijunirana kao što se misli. Prema tome, ako imaš nešto da kažeš, a ne želiš da tata čuje, reci to ovde. Neće saznati. Najiskrenije obećavam.«

Torbi je oklevao trenutak a onda proverio okolinu. Zaključio je da bi mikrofon — ako ga uopšte ima — morao biti maskiran kao cvet... što je bilo moguće. »Možda bi bilo bolje da ostavimo razgovor za skijašku padinu?«

»Opusti se, dragi. Ako možeš da mi veruješ, onda veruj da je ovo mesto bezbedno.«

»Uh... u redu.« Leda je pažljivo slušala. Izrazio je sve svoje frustracije... da ga je ujka Džek namerno obuzdavao... dok se ne preokrene... »To je to.«, rekao je završavajući ispovest. »Šta misliš, jesam li lud?«

Ona odgovori: »Tore, ti znaš da me tata baca u tvoj zagrljaj?«

»A?«

»Ne znam kako si to mogao da previdiš. Uzmi to kao istinu. To bi bio jedan od onih brakova o kojima svi sve znaju... osim, možda, ono dvoje koje se to najviše tiče.«

Nakon ove zapanjujuće izjave Torbi zaboravi na sve svoje brige. »Misliš... da...«

»Zaboga, dragi! Da sam ja želela da to sprovedem ne bih ti ništa rekla! Ali, priznajem da sam, pre nego što si stigao, obećala da ću uzeti i tu mogućnost u obzir. Ti se, međutim, nikada nisi zagrejao za tu ideju a ja sam suviše ponosna da izrazim spremnost pod ovakvim okolnostima, čak i ako bi od toga zavisilo opstajanje Rudbeka. Reci sada, šta ti to tata ne dopušta da vidiš a što su njemu ostavili Marta i Krejton?«

»Ne dopuštaju mi da vidim te dokumente a ja ne želim da bilo šta potpišem dok oni to ne učine.«

»A ako učine? Hoćeš li potpisati?«

»Verovatno hoću. Želim samo da vidim kakve su aranžmane napravili moji roditelji.«

»Ne vidim zašto se tata protivi takvom razumnom zahtevu? Ukoliko...« Ona uzdahnu.

»Ukoliko šta?«

»Šta je sa tvojim deonicama? Jesu li prebačene na tebe?«

»Kakve deonice?«

»*Tvoje*. Ti znaš za moje deonice. Dali su mi ih kad sam se rodila — dao mi je Rudbek, tvoj deda. Ti si verovatno dobio dva puta više, pošto se očekivalo da jednog dana postaneš Rudbek.«

»Nemam nikakvih deonica.«

Ona klimnu glavom. »To je jedan razlog što tata i sudija ne žele da vidiš one dokumente. Naše lične deonice ne zavise ni od koga, naše su i možemo s njima da činimo šta nam je volja. Oboje smo punoletni. Svaki dokument koji su tvoji roditelji potpisali a odnosi se na tvoje lično vlasništvo, ne može biti tuđe, zar ne? Lupi pesnicom o sto pa će ili morati da iskašljaju papire ili da te ubiju.« Ona duboko uzdahnu. »Ne bi te ubili, Tore. Tata je dobar čovek.«

»Nisam ni rekao da nije.«

»Ne volim ga naročito ali sam mu privržena. Uostalom, ja sam Rudbek a on nije. To je ludo, zar ne? Mada mi Rudbekovi nismo ništa posebno. Mi smo samo lukavi seljaci. Moram da ti kažem da sam ja zabrinuta. Sećaš se Džoela de la Kroa?«

»Onoga koji je želeo da razgovara sa mnom?«

»Tačno. On više ne radi ovde.«

»Ne razumem.«

»U inžinjerijskom odeljenju *Galaktike* bio je zvezda u usponu. U uredu kažu da je otišao da se zaposli na drugom mestu. Džoel tvrdi da je otpušten zbog toga što je mimo njihovog znanja hteo da razgovara s tobom. »Ona uzdahnu. »Nisam znala kome da poverujem. Sada verujem Džoelu. Tore, hoćeš li dopustiti da se stvar slegne? Ili dokazati da si ti Rudbek od Rudbeka?«

Torbi se ugrize za usnu. »Voleo bih da se vratim u Gardu i sve ovo zaboravim. Pitao sam se uvek na šta bi to ličilo da se obogatim... a sada sam bogat i ispostavlja se da mi to samo stvara glavobolje.«

»Zar bi ti napustio sve ovo?« Ledin glas bese blago prezriv.

»Nisam to rekao. Ostaću i ustanoviti šta se zbiva. Samo, ne znam kako da počnem. Misliš li da bi trebalo da lupim pesnicom o ujka Džekov sto i zatražim moje deonice?«

»Uh... ne bez prisustva advokata.«

»Suviše je advokata već upetljano u sve ovo.«

»Zato ti je jedan i potreban. Biće teško sa sudijom Braderom.«

»Kako da ga pronađem?«

»Pobogu, pa ja ne koristim advokate. No, jednog ipak mogu da ti nađem.«

Torbi je proveo tmurno jutro proučavajući zakon korporacije. Odmah nakon ručka nazvala ga je Leda. »Tore, šta kažeš za jednu turu skijanja? Mećava je prošla i sneg je divan.«

»Pa...«

»Dođi, molim te.«

Otišao je. Nisu prozborili ni reč dok se nisu dovoljno udaljili od kuće. Tada Leda reče: »Čovek koji ti treba zove se Džejms Garš iz Novog Vašingtona.«

»I pomislio sam da si me zvala zbog toga. Želiš li da se skijaš? Ja bih voleo da se odmah vratim i nazovem ga.«

»Oh.« Ona tužno zatrese glavom. »Tore, morala bih da se udam za tebe samo da bih vodila brigu o tebi. Da se vratiš u kuću i odatle pozoveš advokata koji se nalazi izvan Rudbeka? I to još advokata sa vrhunskom reputacijom? Da li ti je jasno šta bi se dogodilo?«

»Šta?«

»Verovatno bi se probudio na nekom tihom mestu sa krupnim, mišićavim čuva-

rima oko sebe. Provela sam besanu noć i ubeđena sam da ti oni misle dobro. To me je smirilo. Sigurna sam da tata želi da vodi posao kako treba... ali, ako to čini na prljav način, na tvojoj sam strani!«

»Hvala ti, Ledo.«

»On kaže hvala! Tore, to je zbog Rudbeka. A sada, na posao. Ne možeš tek tako da uzmeš šešir i odeš u Novi Vašington da nađeš advokata. Koliko poznajem sudiju Bradera, on je već isplanirao šta će preduzeti ako to pokušaš. Međutim, možeš da pođeš u razgledanje imanja... počev od kuće u Novom Vašingtonu.«

»To je mudro, Ledo.«

»Ne znam šta ću od mudrosti. Ako želiš da izgledaš bolje, pozovi i mene — tata je i rekao da treba da te pokazujem tamo i ovamo.«

»Naravno. Ukoliko to neće prouzrokovati neke nevolje.«

»Neće. Odistinski ćemo malo razgledati grad. Jedino ne znam kako da izbegnemo telohranitelje.«

»Telohranitelje?«

»Niko iz Rudbeka ne putuje bez telesne straže. Zaista, reporteri i njuškala bi te rastrgli.«

»Mislim«, reče lagano Torbi, »da si u mom slučaju pogrešila. Išao sam u posetu babi i dedi i nigde nije bilo telohranitelja.«

»Specijalizovali su se da budu neprimetni. Kladim se da ih je za vreme tvog boravka u bakinoj kući bilo najmanje dvojica. Vidiš onog usamljenog skijaša? Ne skija se iz razonode. Zato moramo da pronađemo način da ih skinemo s vrata dok ti budeš sa savetnikom Garšom. Ne brini, smisliću već nešto.«

Torbija je beskrajno interesovala velika prestonica ali još više postizanje cilja. Leda ga nije požurivala. »Najpre da pogledamo grad. Obavezno.«

Kuća, njegovo vlasništvo, sa dvadeset soba od kojih su svega dve bile prostrane, beše spremna kao da je neko dan ranije izašao iz nje. Prepoznao je dvojicu slugu. Bili su iz Rudbeka. Napolju su čekala kola, sa vozačem u livreji iz Rudbeka. Vozili su se po gradu i uživali na polu-tropskom zimskom suncu. Leda mu je pokazala planetarne ambasade i konzulate. Kada su došli do beskrajnog luka iza koga se nalazio glavni štab Hegemonijske Garde, Torbi reče vozaču da uspori a ovaj nervozno protrlja bradu. Leda mu šapnu: »Pogledaj dobro. Zgrada naspram glavnog ulaza je mesto gde treba da ideš.«

Posetili su Linkolnov muzej, gde su već na stepenicama, osetili onu istu jezu koja se javlja kod miliona posetilaca koji posmatraju džinovsku figuru u holu. Torbija je odjednom preplavilo osećanje da statua izgleda kao Poup. Oči mu se ispuniše suzama. Leda prošaputa: »Ovo mesto me uvek plaši — kao ukleti dvorac. Znaš li ko je bio Linkoln? Osnivač Amerike. Ah, ta drevna istorija tako je užasna...«

»Učinio je još nešto.«

»Šta?«

»Oslobodio je robove.«

»Oh.« Leda ga smrknuto pogleda. »Za tebe to ima posebno značenje, zar ne?«

»Da. Veoma.« Razmišljao je da li da Ledi saopšti najvažniji razlog za upuštanje u bitku... bili su sami a ovo je zasigurno bilo mesto koje se ne prisluškuje... No, nije mogao.

Čitao je natpise na zidovima, diveći se drevnom engleskom, ne sistemskom engleskom koji je poznavao. Leda ga je odjednom povukla za rukav i šapnula: »Hajdemo. Ovde ne mogu da ostanem. Počeću da plačem.«

Odlučili su da pogledaju predstavu **Mlečni put**. Izašli su iz Muzeja i rekli vozaču da ih pokupi u tri i deset a onda kupili karte za dvojnu kabinu.

»Eto!« Uzdahnula je. »Sluga će se pojaviti čim vozač zađe za ugao. Ukoliko već nije tu. Svejedno. Slušaj me sada: ljudi koji se nalaze u našoj kabini otići će čim im pokažete karte — s tim što ću ići samo ja i reći jednom od posetilaca da ostane. Platiću mu. Nadajmo se da je to muškarac jer će sluga dotrčati do kabine čim sazna broj. Ti produži. Kad sluga bude našao našu kabinu, videće me u društvu muškarca. Neće moći da mu razazna lice, u kabini je mračno, ali će biti siguran da sam to ja, zbog ove posebne, svetlucave odeće koju nosim... Biće zadovolian. Ti izađi na bilo koji izlaz osim kroz glavno predvorje, tamo će se verovatno nalaziti vozač. Pokušaj da se vratiš u prvo predvorje nekoliko minuta pre nego što im naredim da doteraju kola. Ako budeš kasnio, uzmi taksi i idi pravo kući. Požaliću se naglas da ti se predstava nije dopala i da si otišao kući.«

»Neće li prijaviti da su mi izgubili trag?«

»Neće smeti. Bojaće se da ne budu otpušteni zbog nemara. A sad kreni. Vidimo se!«

Torbi je izašao na sporedni izlaz, potom se

izgubio u sledećoj ulici, pitao policajca i napokon došao do zgrade. Tabla na ulazu pokazivala je da je Garš imao kancelarije na trideset četvrtom spratu; nekoliko minuta kasnije suočio se sa sekretaricom čije su usne neprestano izgovarale »ne«. Devojka mu je odmah saopštila da Savetnik ne prima stranke bez prethodnog zakazivanja. Torbi pogleda čekaonicu. Bila je prepuna.

»Molim vas, recite gospodinu Garšu da Rudbek od Rudbeka želi da ga vidi.«

Sekretarica ga narogušeno pogleda i gotovo protiv volje ode u jednu od prostorija u koje se ulazilo iz čekaonice. Za nekoliko trenutaka vrati se i reče tihim glasom: »Savetnik može da izdvoji za vas pet minuta. Ovuda molim.«

Privatni kabinet Džejmsa Garša snažno je odudarao od spoljnog izgleda zgrade i čekaonice; on lično izgledao je kao neraspremljen krevet. Nosio je pantalone bez naramenica i kaiša dok mu se stomak prelivao preko ploče pisaćeg stola. Bio je neobrijan. Nije čak ni ustao.

»Rudbek?«

»Da, gospodine. Gospodin Džejms Garš?«

»Taj. Identifikacija? Izgleda mi da sam video vaše lice u novinama ali ne mogu da se setim.«

Torbi pruži svoju legitimaciju. Garš je pogleda i odmah je vrati Torbiju. »Sedi. Šta mogu da učinim za tebe?«

»Potreban mi je savet... i pomoć.«

»To i prodajem. Ali, Brader ima advokata na tone. Šta mogu ja da učinim?«

»Uh... smem li da govorim?«

»Samo navali. Nisam ja mačji kašalj da me špijuniraju kako stignu.«

»To je duga priča.«

»Onda je skrati. Govori. Slušam.«

»Hoćete li da me zastupate?«

»Govori — slušam.«, ponovi Garš. »Možda ću zaspati. Ne osećam se danas baš najbolje. Ustvari, nikad se ne osećam baš najbolje.«

»U redu.« Torbi započe priču... Garš je slušao zatvorenih očiju, sa sklopljenim šakama na trbuhu.

»To je sve«, završio je Torbi, »osim što se bojim da nastavim pa se kolebam oko povratka u Gardu.«

Marš je po prvi put pokazao zanimanje. »Rudbek od Rudbeka? U Gardi? Ne budi lud, sinko.«

»Ali, ja nisam istinski Rudbek od Rudbeka. Ja sam regrutovani gardista koji je upao u okolnosti van svoje kontrole.«

»Znao sam taj deo priče, novinari su je mrcvarili do kraja. Ali, svi se mi nalazimo u okolnostima koje ne možemo da kontrolišemo. Radi se o tome da čovek nikada ne završava svoj posao. Čak ni kada je sasvim njegov.«

»Ovo nije moj.« odgovorio je Torbi tvrdoglavo.

»Ne lupetaj. Prvo, moramo tvoje roditelje oglasiti mrtvim. Drugo, zahtevamo njihov testament. Ako odbiju, tražićemo sudsko izvršenje... Možda će proći neko vreme dok se imovina ne sredi i ti osposobiš. Sud bi mogao odrediti tebe za izvršioca, ili kako već testament kaže. Takođe, sud može da odredi i nekog drugog. To, svakako, neće biti ona dvojica, ako je tačno sve što kažeš. Čak se ni jedan od Braderovih plaćenih sudija neće usuditi na tako nešto; to bi bilo suviše divlje i mogao bi biti opozvan.«

»Ali, šta mogu ja da učinim ako oni ne započnu sa akcijom proglašenja mojih roditelja mrtvim?«

»Ko ti je rekao da treba čekati na njih? Ti si zainteresovana stranka; oni te čak ne smeju kvalifikovati ni kao **amicus curiae**. Koliko se sećam, oni su se nominalno kvalifikovali kao podjednaki ortaci... Ti si zainteresovana strana broj jedan i ti započinješ sa akcijom. Imaš li drugih rođaka? Iz prvog kolena, možda?«

»Ne iz prvog kolena. Postoje Bredlijevi, moji baba i deda.«

»Nisam ni znao da su još živi. Hoće li se oni boriti protiv tebe?«

Torbi zausti da kaže ne ali se predomisli. »Ne znam.«

»Videćemo kad dođe taj trenutak.«

»Kad počinjemo?«

»Imaš para? Ili su ti i to uskratili? Ja sam skup. Obično naplaćujem i svako uzimanje vazduha u prisustvu stranke.«

»Pa, imam megadolar. I još nekoliko hiljada... Oko osam.«

»Hm... Nisam rekao da ću preuzeti ovaj slučaj. Je li ti se dogodilo da ti je život bio u opasnosti?«

»Ne, nije.«

»Sine, ljudi za novac čine svakakve stvari ali se još drastičnije stvari čine zbog gospodarenja nad novcem. Svako ko sedi u blizini milijarde kredita u opasnosti je. To ti je kao da u kući držiš zmiju otrovnicu. Da sam na tvom mestu, i da počinjem da se osećam bolesnim, zvao bih ličnog doktora. Bio bih obazriv dok prolazim kroz vrata i dok stojim kraj otvorenog prozora.« Garš se

zamisli. »Sada Rudbek nije najbolje mesto za tebe. Činjenica je takođe da ne bi trebalo da budeš ni ovde. Jesi li član Diplomatskog kluba?«

»Nisam, gospodine.«

»Jesi od sada. Ljudi će biti iznenađeni što nisi. Ja sam tamo često, oko šest. Uzmi sobu, privatnu, naravno. Broj dvadeset—jedanaest.«

»Dvadeset—jedanaest?«

»Još uvek nisam kazao da preuzimam slučaj. Imaš li pojma što bih morao da radim ako bih izgubio slučaj?«

»Ne, gospodine.«

»Koje si ono mesto pomenuo? Džubulpur? Morao bih tamo da se sklonim. Ali, uvek sam spreman za borbu. Rudbek, a? Brader. Pomenuo si megadolar?

Torbi izvadi knjižicu sa čekovima i pritisnu palcem na senzitivno polje. »Nećemo ga još unovčiti. Oni će to odmah primetiti. Samo, koštace te mnogo više. Doviđenja. Vidimo se... recimo za par dana, u redu?«

Torbi izađe. Nikada ranije nije video sličnu osobu — milostivog mudraca koji je bio tako željan običnog života.

Kad je izašao iz Garšove zgrade, ugledao je ulaz u Glavni štab Garde. Lagano krete u suprotnom pravcu ali se još jednom osvrnu.

A onda naglo potrča ka ulazu.

DVADESET PRVA GLAVA

Torbi je u velikom foajeu pronašao prijemnu kabinu i, probivši se kroz gomilu koja je kuljala napolje, ušao u nju. Jedan nevidljivi kontralt je rekao: »Otkucajte svoje ime. Naziv odeljenja i kancelariju izgovorite u mikrofon. Čekajte dok se ne pojavi svetio a tada saopštite na kojoj ste dužnosti. Podsećamo vas da je radno vreme isteklo i da se prihvataju samo hitni slučajevi.«

Torbi Otkuca »Torbi Beslim« a onda reče; »X-korpus«.

Čekao je. Traka krete ispočetka. »Otkucajte svoje ime, Naziv odeljenja i kancelariju...« Traka se iznenada zaustavi. Jedan muški glas reče; »Ponovite to.«

»X-korpus.«

»Dužnost?«

»Bolje da proverite ime u arhivi.«

Posle nekog vremena iz zvučnika zacvrkuta jedan ženski glas; »Sledite svetio iznad glave. Nemojte ga izgubiti.«

Sledio je svetio do lifta koji ga odvede do neobeleženih vrata, odakle ga jedna osoba — neuniformisana — povede još kroz dvoje vrata i ostavi ga pred jednim čovekom, takođe u civilu. Čovek ustade od stola i reče; »Rudbek od Rudbeka. Ja sam Ving Maršal »Kovač«.«

»Torbi Beslim, gospodine, molim vas. Ne Rudbek.«

»Imena nisu važna ali identiteti jesu. Moje nije »Kovač« ali to jesam. Pretpostavljam da imate nešto za identifikaciju?«

Torbi prosledi svoju legitimaciju. »Verovatno imate moje otiske prstiju.«

»Biće ovde za trenutak. Ne smeta da ih uzmemo ponovo?«

Dok je Torbi ostavljao otiske prstiju, na Maršalov sto stigoše otisci iz arhive. On stavi oba kartona u uporedivač i sačeka dok se ne pojavi zeleno svetio. Potom reče: »Sve je u redu, Torbi... Rudbek... Šta mogu da učinim za tebe?«

»Možda ja mogu nešto za vas.«

»Je li?«

»Došao sam ovde iz dva razloga. Prvi je što mislim da mogu nešto da dodam poslednjem izveštaju pukovnika Beslima. Znate na koga mislim?«

»Poznavao sam ga i veoma cenio. Nastavi.«

»Drugi razlog je — voleo bih da se vratim u Gardu i nastavim sa poslom u X-korpusu.«

»Kovač« podiže obrve. »Je li? Rudbek od Rudbeka?«

»Hoću da okončam neke stvari.« Torbi se priseti i da mora da dovede u red imovinu svojih roditelja. »A onda sam slobodan. Znam da je bezobrazluk od jednog ordonansa treće klase — ne, ne, čin mi je skinut, zbor incidenta — od jednog običnog gardiste da govori o X-korpusu ali mislim da imam stvari koje mogu da budu od koristi. Poznajem Narod... mislim, Slobodne trgovce... Govorim nekoliko jezika... Znam kako se treba ponašati u Devet svetova... Bio sam tamo, ne previše, nisam ni astrogator, ali, putovao sam. Sem toga, video sam kako Poup... pukovnik Beslim radi. Možda bih i ja mogao da radim na tome.«

»Moraš voleti ovaj posao da bi mogao da ga obavljaš. Često je to... vrlo gadno... stvari koje čovek neće jednostavno da uradi iz poštovanja prema sebi...«

»Ali, ja sam bio rob! Znate li to? Možda može da pomogne onaj ko poznaje sećanja jednog roba!«

»Možda. Premda bi to moglo da bude previše emotivno. Osim toga, trgovina robljem nije sve za šta smo mi zainteresovani. Kad čovek dođe kod nas, mi mu ne

obećavamo određeni posao. Čini ono što mu se kaže. Meni se eto dogodilo da sam zainteresovan za trgovinu robljem. Mnogo drugih ljudi nema pojma da ona uopšte i postoji. Očekuješ li da svet poveruje u neverovatne priče iz udaljenih svetova? Zapamti: Manje od jednog procenta ljudske rase napušta svoju rodnu planetu.«

»Pretpostavljam. U svakom slučaju, ne veruju u robove«.

»To i nije najveća nesreća. Teranska Hegemonija nije imperija; to je prosto vodstvo u slobodnoj konfederaciji planeta. Razlika između onoga što bi Garda mogla da učini i onoga što joj je dopušteno vrlo je drastična. Ako si došao ovamo misleći da ćeš za života uspeti da ukineš ropstvo, grdno si se prevario. Naša najoptimističkija prognoza je — kroz dva veka. A za to vreme ropstvo će se pojaviti na planetarna koje danas nisu još ni otkrivene. Nije to problem koji može jednom zasvagda da se reši. U pitanju je stalni proces.«

»Želim da znam mogu li da pomognem?«

»Ne znam. Ne zato što si sebe opisao kao mlađeg regruta... na ovom mestu imamo isti čin... X-korpus je ideja, ne organizacija. Nisam zabrinut šta Torbi Beslim može da učini; on nešto može da učini, makar bio u pitanju posao prevodioca... Ali, Rudbek od Rudbeka... hm, pitam se.«

»Ali, rekao sam vam da napuštam sve ono!«

»Pa... pričekajmo dok ne napustiš. Po tvojoj sopstvenoj izjavi, spreman si da se upišeš već danas... ne, ne... A šta je sa drugim razlogom? Da nešto dodaš izveštaju pukovnika Beslima?«

Torbi je oklevao. »Gospodine, pukovnik Brizbi, moj starešina, rekao mi je da je Pou... pukovnik Beslim dokazao vezu između trgovine robljem i velikih proizvođača zvezdanih brodova.«

»Rekao ti je to?«

»Da, gospodine. Možete zaviriti u izveštaj pukovnika Beslima.«

»Nije potrebno. Nastavi.«

»Pa... je Ili govorio o Rudbeku« **Galaktičkom transportu?**«

Kovač je razmatrao pitanje. »Zašto pitaš mene ako je tvoja kompanija umešana u to. Ti nam reci.«

Torbi uzdahnu. »Imate li Galaktogled?«

»Dole u hodniku.«

»Mogu li da ga upotrebim?«

»Zašto da ne?« Ving Maršal ga povede kroz privatni prolaz do konferencijske sale u kojoj je načičkan zvezdama dominirao stereo-ekran. Bio je veći od svih koje je Torbi do tada video.

Zbog komplikovanih kontrola morao je da se raspita o podešavanju a onda se bacio na posao. Različitim svetlima bojio je zvezde i prostore između njih. Dok je radio, nije ništa objašnjavao. Oficir ga je ćutke posmatrao. Potom se odmaknuo korak nazad i rekao: »To je zasada sve što znam«.

»Propustio si nekoliko«. Ving Maršal dodade slici nekoliko žutih svetala, nekoliko crvenih a potom, radeći lagano, ubaci još pola tuceta izgubljenih brodova. »Ovo je sve po sećanju. A vidim da vas je zainteresovalo, odmah ste se uključili. »Maršal se odmaknu od ekrana. »Pa, Beslime, pitanje je postavljeno. Jesi li spreman da odgovoriš?«

»Mislim da je u sve ovo prste umešao upravo **Galaktićki transport**! Ne svi ali sigurno dobar broj ključnih ljudi. Snabdevanje brodovima. Opravke i gorivo. Možda finansiranje«.

»Mmmm... «

»Moguće je, zar ne?«

»Znaš šta bi ti odgovorili na optužbu da trguju robljem?«

»Ne da trguju. Ne direktno, barem... «

»Svejedno, u vezi sa trgovinom... Najpre bi rekli da nikad nisu čuli za trgovinu robljem ili pak da su u pitanju najobičnije glasine. Potom bi ti rekli da oni, u svakom slučaju, samo prodaju brodove — je li prodavač noževa, na primer, odgovoran ako muž zakolje ženu?«

»Slučajevi baš nisu uporedivi.«

»Ne bi priznali. Rekli bi da ne krše nikakve zakone i čak poricali da negde može postojati ropstvo... uostalom, šta ih je briga za ono što neko radi toliko svetlosnih godina daleko... U tome bi bili u pravu. Poricali bi da bilo šta znaju zato što neće da priznaju. Ili bi neka dobro izdresirana osoba preturila mišljenje da ropstvo — ako postoji — i nije tako rđava stvar, pošto je znatan deo stanovništva mnogo srećniji ako ne mora da snosi odgovornost slobodnog čoveka. Potom će dodati da bi brodove — ukoliko ne oni — prodavao neko drugi. To je samo posao, i tako dalje.«

Torbi stvori sliku bezimenih malih Torbija, u mraku, beznadežno uplakanih od straha, samoće i bolova, u ćelijama robovskih brodova koji bi mogli biti — **njegovi**. »Jedan udarac bičem izmenio bi njegov naduveni mozak!«

»Svakako. Ali, mi ne možemo da šibamo. Ponekad se pitam zašto to ne smemo da radimo.« Maršal pogleda na ekran. »Snimiću ovo. Sadrži činjenice koje zajedno još nisu bile razmatrane. Hvala što si došao. Ako budeš imao još nekih ideja, dođi ponovo.«

Torbi shvati da njegova želja za priključenje korpusa uopšte nije ozbiljno shvaćena. »Maršale... ima i druga stvar koju bih mogao da uradim.«

»A to je?«

»Pre nego što se priključim korpusu, ako dopustite... ili možda kasnije... mogao bih, kao Rudbek od Rudbeka, da odletim sopstvenim brodom i proverim ta mesta, označena crvenim. Možda bi šef mogao da utvrdi stvari koje bi za agenta bile preopasne?«

»Možda. Ali, ti znaš da je tvoj otac krenuo u inspekciju. Nije imao sreće«. »Kovač« se počeša po bradi. »Ranije nismo smatrali da je to u pitanju. Dok se ti nisi pojavio živ, računali smo da se desila prirodna katastrofa. Jahta sa tri putnika i osam članova posade, bez ikakvog tereta, ne izgleda kao vredan cilj za razbojnike. A oni dobro znaju šta rade.«

Torbi je bio šokiran, »Sugerišete li da...«

»Ne sugerišem ja ništa. Ali, šefovi obično čeprkaju po poslovima svojih zaposlenih i ponekad se opeku. A tvoj otac je sigurno proveravao.«

»Trgovinu robljem?«

»Ne znam. Inspekcija. U tom sektoru. A sada moram da se izvinem. Dođi ponovo do mene... ili telefoniraj... neko će već doći do tebe.«

»Maršale, koji su delovi ovog razgovora dostupni za druge ljude?«

»Svi. Jer... »Maršal uzdahnu.«... retko ko će poverovati da je ono o čemu govoriš istina. Međutim, ako o svojim sumnjama budeš govorio saradnicima s posla, možeš razviti u njima snažna osećanja... neka od tih osećanja biće iskrena i poštena... A ostala? Voleo bih da znam!«

Torbi je tako kasnio da je Leda bila i ljuta i uznemirena. Međutim, morala je da prećuti objašnjenje, ne samo zbog mogućeg špijuniranje već i zbog starije tetke koju je pozvala da ukaže poštovanje Rudbeku od Rudbeka i ostale u vašingtonskoj kući i preko noći. Ćutanje je potrajalo sve do sledećeg dana, dok se nisu mašli u Muzeju petog maja, gde su razgledali actečke relikvije. Tu su mogli slobodno da razgovaraju.

Torbi joj je prepričao šta mu je rekao Garš a onda odlučio da kaže i ostalo. »Juče sam zatražio da se priključim Gardi.«

»Tore!«

»Oh, ne brini, ne odlazim. Ali, imam razloga. Garda je jedina organizacija koja pokušava da stane na put trgovini robljem. Ima više razloga što ne mogu da se regrutujem sada.« Obavestio ju je o svojoj sumnji u korporaciju Rudbek.

Ona je prebledela. »Tore, to je najužasnija ideja za koju sam ikada čula. Ne mogu da ti verujem.«

»Voleo bih da dokažem da grešim. Ali, neko ipak gradi njihove brodove, neko ih i održava. Robovlasnici nisu inženjeri. Oni su najobičniji paraziti.«

»Još uvek ne mogu da poverujem u mogućnost postojanja ropstva!«

On slegnu ramenima. »Deset udaraca bičem uverili bi svakoga.«

»Tore! Zar hoćeš da kažeš da su te šibali?«

»Ne sećam se dobro. Ali, na leđima imam ožiljke«.

Celim putem do kuće Leda je ćutala.

Torbi je još jednom posetio Garša a onda su, u društvu starije tetke, koja nikako nije htela da se odlepi od njih, krenuli za Jukon.

Garš je bio pripremio papire koje je Torbi trebalo da potpiše, kao i dva obaveštenja.

»Prva akcija mora biti u Rudbeku, pošto je to pravno sedište tvojih roditelja. Drugo — nešto sam iskopao u novinskim arhivama.«

»Da?«

»Deda ti je dao lep broj akcija. O tome se pisalo u vreme kada si rođen. Berzanski žurnal navodi deonice po serijskim brojevima. Lupićemo ih i time, takođe — istog dana. Ne razdvajamo udarce.«

»Vi ste stručnjak.«

»Koristi poštu za komunikaciju sa mnom. Ako moraš, telefoniraj. Pazi da te pritom ne uhvate.«

Torbi je razmislio o ovom zahtevu, prisetivši se stalne okruženosti telohraniteljima. »Bilo bi bolje da vi — ili možda neki mladi čovek — nazovete moju rođaku i saopštite joj šifriranu poruku. Njoj uglavnom telefoniraju mladi ljudi i neće biti sumnjivo. Ona će mi preneti poruku a ja ću već naći načina da se javim.«

»Dobra ideja. Taj će glas pitati devojku da li zna koliko je još pazarnih dana ostalo do Božića. Onda, u redu — vidimo se na sudu.«

Garš pruži ruku. »Biće veselo! I vrlo, vrlo

skupo za tebe. Doviđenja.«

DVADESET I DRUGA GLAVA

»Jesi li se lepo proveo?« Ujka Džek se osmehivao. »Zamalo da organizujemo poteru. To ti baš nije lepo, dečko«.

Torbi je poželeo da ga udari u lice, ali su mu ruke još uvek bile svezane. Ujka Džek je prestao da se osmehuje i okrenuo je glavu prema sudiji Braderu. »Tore, nisi cenio sve ono što smo sudija Brader i ja učinili za tvog oca i tvog dedu. Naravno da mi znamo šta je najbolje. Ali, zadao si nam grdne nevolje i mi ćemo ti pokazati kako postupamo sa nevaljalim dečacima koji nemaju poštovanja za neke stvari. Učimo ih, Sudijo, spremni?«

Sudija Brader se divlje nasmeši i dohvati bič. »Prebacite ga preko stola«.

Probudio se teško dišući, sav okupan znojem. Uh, kakav ružan san! Pogledom je klizio po maloj hotelskoj sobi, pokušavajući da se seti gde se nalazi. Kretao se bez prestanka, ponekad prevaljujući i pola planete u jednom danu.

Pazio je da ne privlači pažnju; imao je novu legitimaciju, besprekornu, potpuno nalik pravoj. Nije bilo teško. Odavno je spoznao da su podzemni svetovi svuda isti.

Setio se — nalazi se u Južnoj Americi.

Oglasio se krevetski alarm — ponoć je, vreme da krene. Obukao se i bacio mrzovoljan pogled na prtljag. Ostaviće ga. Potom je pomoćnim stepenicama sišao u sporedni hodik i nestao na ulici.

Tetka Lizi se nije dopala hladnoća na Jukonu ali je ipak izdržala. Neko je nazvao i podsetio Ledu da je do Božića ostalo svega nekoliko pazarnih dana. U Uranijum Situju Torbi je uspeo da se javi Garšu. »Videćemo se u okružnom sudu, odeljenje četiri, u devet i pedeset devet, četvrtog januara ujutru. Sve se rešilo.«

U San Francisku su se Torbi i Leda posvađali u prisustvu tetka Lize; Leda je želela da pođe u Nicu, a Torbi je navaljivao da vidi Australiju. Ljutito je rekao: »Zadrži letilicu i pusti me, ići ću sam«. Izleteo je i kupio kartu za Veliki Sidnej.

Bila je to, razume se, lažna svađa.

Leda mu je krišom ostavila dve stotine hiljada kredita u gotovini.

Fotografi i reporteri u Rudbek Sitiju nisu mu dali mira; mesto je bilo krcato. O suđenju se, dabome, već uveliko znalo.

Uspeo je da se bez većih problema probije u sud i tačno u devet i pedeset i devet zatekne Garša u sudnici.

Tačno u deset na glavnim vratima se pojavio sudija. »Brader je podmitio ovoga«, primeti Garš.

»Šta? Zašto smo onda uopšte i dolazili?«

»Ti me plaćaš da ja vodim brigu. Svaki sudija je dobar kad zna da je pod prismotrom. Pogledaj iza sebe.«

Torbi se okrete. Mesto je bilo krcato novinarima i ugledni građani jedva da su našli mesta. »Obavio sam dobar posao.« Garš pokaza prstom na prednji red. »Dasa sa velikim nosem je ambasador Proksime. Stara lopuža kraj njega je predsednik sudskog komiteta. A... « Garš zastade.

Torbi nije mogao da primeti ujka Džeka, ali je za jednim od stolova sedeo Brader — nije gledao u Torbija. Nije bilo ni Lede. Osetio se usamljenim. Okončavši formalnosti oko otvaranja procesa, Garš sede i prošaputa. »Poruka za tebe. Mlada žena mi je rekla da ti prenesem: Mnogo sreće!«

Torbi je učestvovao samo u polaganju zakletve. Dok je izgovarao drevne reči o iskrenosti i istini, primetio je u prvom redu penzionisanog šefa pravde Vrhovnog Hegemonijskog Suda. Jednom je u Rudbeku obedovao sa njim.

Mada se svaka stavka beskrajno odugovlačila u raspravi, na jednom mestu se naslutilo približavanje dramatičnog toka: sud je podržao jednu Braderovu primedbu a svi prisutni skočili su na noge, negodujući. Sav crven u licu, sudija je viknuo: »Tišina, ili ću isprazniti sudnicu!«

Visoki ambasador Veganskog saveza nagnuo se prema sekretarici i nešto joj došapnuo; ona je izvadila bešumnu stenografsku mašinu i izdiktirala nekoliko rečenica.

Sudija je pročistio grlo.

»Mora se, dakle, zaključiti da se Krejton Bredli Rudbek i Marta Bredli Rudbek neopozivo imaju smatrati mrtvim, našavši smrt u zajedničkoj nesreći. Neka njihove duše počivaju u miru. Neka bude tako zabeleženo. Ako čuvari testamenta isti imaju kod sebe, u ovoj sudnici, neka istupe.«

Nije ni bilo istrage u pogledu Torbijevog nasledstva; potpisao je priznanicu o prijemu dokumenata u sudijinom kabinetu, bez prisustva Bradera i ujka Džeka. Kada su napustili kabinet, Garš duboko uze vazduh i reče: »Ne mogu da poverujem da smo pobedili. Ali, to je samo prva runda. Sad počinje skuplji deo.«

U tom času pridoše im telohranitelji iz

Rudbeka i svojim telima načiniše prolaz kroz ushićenu gomilu.

Garš nije preterao. Brader i Vimsbi su i dalje vodili Rudbek & Asocijaciju, nastavljajući da se bore. Torbi uopšte nije video ovlašćenja svojih roditelja — njega je sada zanimalo jedino da vidi razliku između dokumenata koje je pripremio Brader i onih koji su trebalo da budu autentični.

Međutim, kada ih je sud po drugi put okupio, zahtevajući nastavak procesa, Brader je izjavio da su autentični dokumenti uništeni u rutinskom čišćenju arhiva od dokumenata kojima je istekla važnost. Dobio je deset dana zbog nepoštovanja suda.

Brader i Vimsbi i nadalje su radili kao službenici korporacije, sa većinom izvršnih direktora iza sebe. Torbiju čak nije bilo dopušteno da se pojavi u zgradi korporacije, još manje u njegovoj staroj kancelariji. Međutim, Vimsbi se više nikada nije pojavio na imanju Rudbek; sva njegova lična imovina poslata mu je poštom. Torbi je preselio Garša u ujakov stan. Starac je često ostajao tamo da prenoći; bili su veoma uposleni.

Pokazalo se da je u suštini testament bio jednostavan, Torbi je bio jedini upravnik, kroz nasledstvo. Postojalo je, naravno, i nekoliko manje važnih rođaka koji su mogli nešto da dobiju. Međutim, Brader i Vimsbi nisu mirovali; pokrenuli su protivpostupak, zbog nepreciznih formulacija kao što su »zakonska smrt« i »zajednička nesreća«; takođe su postavili i pitanje Torbijevog identiteta. Međutim, njihovi potpisi nisu stajali iza ovih protivtužbi; uvek su to bila imena nekih daljih rođaka ili deoničara — što je nateralo Torbija da pomisli kako je ujka Džek mnoge ljude držao u šaci.

Baba i deda Bredli izjavili su da ga smatraju nekompetentnim, na šta se nadovezala i beleška o medicinskom pregledu, učinjenom od strane doktora Krišnamurtija (tamo je stajalo da je Torbi »potencijalno emotivno nestabilan i da ne bi mogao da odgovara za svoje postupke pod stresom«); Garš je organizovao javni pregled; kao stručnjak pojavio se lični doktor Generalnog sekretara Hegemonijske skupštine. Utvrđeno je da je Torbi u potpunosti zdrav. Na to je odmah usledio odgovor iz zajedničke kancelarije deoničara: da je Torbi profesionalno nesposoban za vođenje poslova Rudbek & Asocijacije.

Da, doista je bilo skupo biti bogat. Svi ovi manevri dosta su ga koštali. Rezerve novca su se brzo crple, a zakonski, s obzirom da je njegov identitet još više bio pod sumnjom, nije mogao ništa da dobije od prihoda korporacije. Brader i Vimsbi su lukavo zadržavali odliv novca u Torbijev džep. Međutim, posle izvesnog vremena iščekivanja, trećestepeni sud je Torbiju dodelio pravo na bira akcije svojih roditelja sve dok se ne sredi postupak prenošenja imovine na njegovo ime.

Torbi je sazvao sastanak sa svim deoničarima. Želeo je da udovolji njegovom zahtevu za izbor službenika i predsedavajućeg.

Sastanak se održao u auditorijumu upravne zgrade korporacije Rudbek; većina deoničara sa Tere pojavila se lično, tek je nekolicina poslala pismena ovlašćenja. U poslednji čas se pojavila i Leda. »Zdravo svima!« doviknula je glasno a potom se okrenula svom očuhu: »Nisam mogla da propustim ovu zabavu. Nije još počelo, zar ne?«

Jedva da je bacila pogled na Torbija, mada se on nalazio na podijumu, zajedno sa nekoliko službenika. To ga je povređivalo; nije je video od dana rastanka u San Francisku. Znao je da se sada nalazi u Rudbek Sitiju i ponekad izlazi u grad ali, Garš ga je obeshrabrio, savetujući mu da izbegne susret sa njom. »Muškarac ne treba da se viđa sa ženom koja ne želi da se vidi sa njim.«

Setio se da joj mora vratiti pozajmicu — sa kamatom — što je moguće pre.

Najpre je govorio Vimsbi. Obavestio je prisutne da je skup ovlašćen da bira i postavlja službenike. »Molim da sekretar započne nominacije za predsedavajućeg!« Beng! Na licu mu se ukazao trijumfalni osmeh.

Osmeh je zabrinuo Torbija. On je kontrolisao svoje akcije, kao i akcije svojih roditelja, što je bilo nešto ispod 45 odsto akcija sa pravom glasa. Na osnovu nekih ranijih izveštaja zaključio je da Vimsbi, zajedno sa ostalim neposrednim akcionarima, poseduje 31 odsto. Bilo je neophodno da pronađe još 6 procenata za sebe. Računao je na odjek imena »Rudbek od Rudbeka« ali, u to nije mogao biti siguran, iako je Vimsbiju trebalo mnogo više dodatnih glasova.

Torbi je ustao i kandidovao sebe. »Tor Rudbek od Rudbeka«.

Nizali su se krugovi glasanja, prvi, drugi, treći... u beskraj, sve dok, naposletku, nije

bio nominovan i Vimsbi. Drugih nominacija nije ni bilo.

»Molim sekretara da prebroji glasove.«, zagrmeo je Vimsbi.

»Prebrojavajući vaše glasove, uzimajući u obzir i pismena ovlašćenja odsutnih deoničara, utvrđujem da su za predsedavajućeg kandidovani Tor Rudbek od Rudbeka i Džek Vimsbi.«

Prebrojavanje glasova je potrajalo. Do poslednjeg časa beše uspostavljena ravnoteža između dva protivnika. Sudija Brader je svojim velikim brojem glasova doprineo da Vimsbi pređe u vodstvo.

»Gotovo je«, uzdahnuo je Torbi. »Izgubiću«.

»Posle kiše dolazi sunce«, umirio ga je Garš.

Konačno je sve bilo gotovo. Sekretar je svečano ustao i svečanim glasom objavio: »Naš predsedavajući je... Džek Vimsbi.«

»Ne!« prolomi se jedan glas sa strane. »I ja sam tu!«

Leda je lagano prilazila zapisničkom stolu. »Prvi put prisustvujem skupu i imam pravo da biram.«

»Glasanje je završeno!«, rekao je sekretar zbunjeno.

»Nije, pošto nisam ja glasala.«, odgovorila je Leda ljutito.

»Naravno da ima prava da glasa, premda to neće uticati na konačan izbor. Ledo, izjasni se!«, doviknuo je Vimsbi ozareno.

»Svojih hiljadu osamsto osamdeset glasova na osnovu akcija dajem Toru, Rudbeku od Rudbeka!«

Vimsbi preblede. »Ledo! Ledo, pa ti si Vimsbi!«

»Moje zakonsko prezime je Rudbek«, reče tiho Leda.

Brader je zapenušao od besa. »Nije legalno! Glasanje je već bilo okončano!«

»Glupost!«, dobacila je Leda, uopšte ne gledajući Bradera. »Samo sam iskoristila svoje pravo da glasam. A i da nisam, prethodno sam deponovala ovlašćenje u prijemnoj kancelariji ove zgrade a na tom ovlašćenju stoje moji glasovi. Pošto sam to učinila prethodno, moji glasovi su legalni, zar ne, sudijo?« Ako mi ne verujete, pošaljite nekog dole.« Potom se okrete i nasmeši se Torbiju.

Torbi pokuša da joj uzvrati osmehom i besno se obrecnu na Garša. »Ti si znao, zar ne? Zašto mi nisi rekao?«

»Vimsbi je zaista mogao da pobedi. Ona ga je držala u slatkoj neizvesnosti, kako sam joj rekao. Divna je to devojka, Torbi.«

Pet minuta kasnije, Torbiju uručiše dokument da je legalno izabran za predsedavajućeg korporacije. »Sada ćemo birati ostatak ekipe.« naglasio je, zauzevši mesto za stolom na podijumu. Aklamacijom beše usvojeno da se za jednog od članova poslovodnog odbora primi Leda.

Ona skoči sa stolice. »Ne, ne, to nije za mene!«

»Na žalost, ako ste već u prethodnom postupku naglasili svoj autoritet i odgovornost, sada morate prihvatiti i ovo.«

Ona otvori usta od čuđenja i ponovo sede.

Dok je generalni sekretar objavljivao imena svih izabranih, Torbi se okrete Vimsbiju. »Vi ste Generalni direktor, zar ne?«

»Da.«

»Otpušteni ste. Nemojte da se kojim slučajem vratite u kancelariju; uzmite šešir i doviđenja.«

Brader skoči sa stolice.

»Vi takođe. Nadzornice straže, izbacite ih iz zgrade.«

DVADESET TREĆA GLAVA

Pogledao je utučeno u visoku hrpu hartije; svaka je bila obeležena etiketom »Hitno«. Uzeo je jedan list i počeo da čita a onda ga ljutito spustio na sto i rekao. »Dolores, okreni kontrole mog ekrana. A onda pođi kući.«

»Mogu li da ostanem, gospodine?«

»Rekao sam da ideš kući. Kako ćeš naći muža sa podočnjacima, a?«

»Da, gospodine.« Pritisnula je nekoliko tastera. »Laku noć, gospodine.«

»Laku noć.«

Dobra devojka. Verna. Barem je tako mislio. Nije se usuđivao da zaposli drugu; administracija je morala da održi kontinuitet. Signalizirao je broj. Glas bez lica je saopštio: »Šifra sedam.«

»Veza sa Prometejom«, odgovorio je »Torbi i devet jesu šesnaest«.

»Šifra postavljena.«

»U redu.«

Na ekranu se pojavi lice Vinga Maršala. »Ćao, Tore.«

»Džejk, ovog meseca moram da odložim konferenciju. Teško mi pada ali treba da vidim moj sto.«

»Niko i ne očekuje da sve svoje vreme posvetiš stvarima korpusa.«

»Upravo sam to i planirao da uradim, da

raščistim ovo gnezdo, stavim u pogon dobre ljude, zgrabim šešir i regrutujem se za korpus! Ali, to nije tako prosto!«

»Tore, nijedan savesni oficir ne dopušta sebi da napušta brod dok mu je posada neiskusna. Obojica znamo da ima mnogo svetala koje žmirkaju crveno.«

»Pa... tako je... imate koji minut vremena?«

»Naravski.«, složi se »Kovač«.

»Mislim da sam našao dečka koji će loviti dikobraze. Sećaš se?«

»Niko ne jede dikobraze.«

»Tačno. Premda sam ja morao najpre da potražim sliku jednog da bih razumeo šta hoćeš da kažeš. Trgovačkim žargonom rečeno, najbolji način da prekineš sa poslom jeste da ga učiniš beskorisnim. Otimanje robova je posao a način da se to uništi jeste stavljanje u crveni sektor. To će učiniti bodlje dikobraza.«

»Kad bi samo imali bodlje«, složi se šef X-korpusa. »Imaš li kakvu ideju za oružje?«

»Ja? Pa, šta mislite, ko sam ja. Genije? Ali, ipak sam pronašao jedno. Zove se Džoel de la Kroa. On bi trebalo da bude naš najjači adut. Praćaskao sam sa njim o stvarima koje sam kao kontrolor paljbe koristio na **Sisuu**. Ima briljantne ideje. Kasnije mi je rekao: Tore, smešno je zaustaviti brod malim budalastim parališućim zrakom kad on ima dovoljno snage u svojoj utrobi da proždere omanju zvezdu.«

»Vrlo malu zvezdu. No, slažem se.«

»U redu. Poslao sam ga u naše **Havermajer laboratorije** u Torontu. Čim ga naši momci spreme, dajem mu pun kamion novaca i odrešene ruke. Napuniću mu uši svim činjenicama o napadačkoj taktici i tome slično — možda preko trans-traka, ko zna, nemam baš previše vremena za njega.«

»Biće mu potreban čitav tim. To nije kućna radionica.«

»Znam. Poslaću ti imena čim ih dobijem. **Projekat Porkupina** će imati i ljude i novac. Samo, Džejk, koliko ovih uređaja mogu da prodam Gardi?«

»Šta?«

»Treba da nastavim s poslom. Dopustiću da Projekat Porkupina troši dolare kao vodu — ali, ipak moram da ga opravdam pred direktorima i gazdama na berzi. Mogao bih da prodam nekoliko stotina uređaja Slobodnim trgovcima... iako je najvažnije da ukažem na potencijalno veliko tržište, ne bih li opravdao troškove. Koliko bi Gardi bilo potrebno?«

»Tore, nepotrebno brineš. Čak i ako se ne pojaviš sa superoružjem — a šanse ti nisu najbolje — isplatiće ti se sva istraživanja. Tvoji akcionari neće izgubiti.«

»Ne brinem ja nepotrebno! Dobio sam ovaj posao sa pregršt glasova, već sutra bi vanredni skup akcionara mogao da me sruši. Naravno da se istraživanje isplati, ali ne naročito brzo. Možeš računati na to da svaki kredit koji potrošim imaju u vidu ljudi koji bi voleli da me vide na kolenima, poraženog. Zato mi je potrebno razumno opravdanje.«

»A šta je sa ugovorom za istraživanja?«

»Sa pot-pukovnikom koji bulji u moj dečački vrat i suflira mi šta da radim? Želim da mu damo odrešene ruke.«

»Hm... da. Pretpostavimo da ti nabavim dozvolu. Napravićemo što je moguće veću cifru. Moraću da se vidim sa Glavnim. Ovog časa je na Luni i ne mogu da ga nateram da padne. Moraću da pričekam nekoliko dana.«

»Neću da čekam. Pretpostaviću da ćeš moći da središ. Džejk, učiniću da stvari krenu i onda napustiti ovaj mizerni posao. Ako ne želiš da me imaš u trupi, još uvek mogu da služim kao ordonans.«

»Naiđi večeras. Regrutovaću te. A onda ću ti narediti da odeš na specijalnu dužnost — i to tačno tu gde se sad nalaziš.«

Torbiju se opustiše vilice. »Džejk! Ti mi to ne bi priredio!«

»Bih, ukoliko si još dovoljno lud da ne slušaš moja naređenja, Rudbek!«

»Ali...« Torbi zaćuta. Nije imalo svrhe prepirati se. Bilo je mnogo posla.

»Još nešto?« upita »Kovač?«

»Ništa, čini mi se.«

»Sutra ću najpre morati da proverim Džoela de la Kroa. Vidimo se.«

Torbi ugasi ekran, osetiše se utučenijim nego ikad. Problem nije bio u tome što je trošio tuđ novac za projekat koji je imao malo šansi na uspeh, osećao je teret poslova koji su ga preplavljivali, složeniji nego što je verovao. Potom pritisnu taster koji ga je vodio na imanje Rudbek. Na ekranu se pojavila Leda. »Ponovo ću kasniti. Izvini.«

»Spremam fantastičnu večeru.«

»Ješću ovde. Možda ću i spavati ovde.«

Ona uzdahnu. »Ako uopšte i budeš spavao. Pazi, dragi moj glupane, budi u krevetu u ponoć i ne diži se pre šest. Obećavaš?«

»U redu. Ako bude moguće.«

»Nastoj da bude ili ćeš u protivnom imati posla sa mnom. Vidimo se.«

Sada više nije ni posezao za fasciklom. Prosto je sedeo i lupao glavu. Divna je Leda... čak pokušava da mu pomogne u poslu... iako joj je jasno da posao nije za nju. Ali, bila je retka svetla tačka u mraku, uvek ga je sokolila i hrabrila. Da li je Gardisti dopušteno da se ženi... Ne, ne, nije mogao biti nepošten prema Ledi, niti je, uostalom, imao razloga da veruje da je ona spremna da se uda... Već je dovoljno nepošteno to što je u poslednji čas otkazao dolazak na fantastičnu večeru... Morao bi da popravi svoj odnos prema njoj, doista...

Izgledalo je jasno šta treba preduzeti: dobro naprašiti sektor oko Sargona a onda uzeti nekog drugog da vodi poslove... A šta će sa porezima? Situacija sa porezima beše neverovatno zamršena, kao uvek... tekao je program proširenja veganske grupe... kako da proceni ako ne ode tamo lično... ne, ne, vremena za to neće biti...

Komično... čovek koji poseduje na hiljade zvezdanih brodova nema vremena da se vozi ni u jednom od njih... Možda za godinu, dve...

Ma kakvi, ti se prokteli testamenti neće srediti ni za godinu, dve... sudovi to preževakavaju lagano... zašto se sa mrtvima ne postupa onako jednostavno i jasno, kao u Narodu?

U međuvremenu je bio sprečen i da nastavi sa Poupovim delom. Doduše, izvestan napredak je postignut. Dopuštanjem x-korpusu da zaviri u arhive Rudbeka jedna od slika se upotpunila — Džejk mu je rekao da je napad koji je otkrio jednu od robovlasničkih jazbina predstavljao direktnu posledicu uvida u materijal za koji se od ranije znalo u kancelariji... a niko nije znao da je znao...

Ili je neko, ipak, znao? Ko? Ranije je mislio da su to znali Brader i Vimsbi... možda jesu, možda nisu...

Otvorio je fasciklu bez oznake »hitno«. Unutra se, osećao je, nalazio najhitniji materijal, hitniji od svega u Rudbeku, možda u celoj Galaksiji. Radilo se o sprečavanju trgovine robljem. **Projekat Porkupina** planiran je na duge staze. Trebalo je raditi i na jednom i na drugom.

Uvek je trebalo raditi na nečemu. Baka je uobičavala da kaže kako nikad ne treba kupiti previše jaja za korpu? Gde li je to pokupila? Narod nikad nije kupovao jaja. A on — on je imao i mnogo korpi, i mnogo jaja za svaku koru. I svakodnevno se pojavljivala još po jedna korpa.

Naravno, u kritičnim trenucima uvek je mogao da se upita: Šta bi sada učinio Poup? Pukovnik Brizbi je često govorio baš to: »Pitam se, šta li bi sad učinio pukovnik Brizbi?« Pomagalo je, naročito kada bi se setio upozorenja predsednika suda, na dan prenošenja roditeljskih deonica na njega: »Nijedan čovek ne poseduje stvari sam. Što je stvar veća, posedovanje je manje. Vi niste slobodni da postupate sa imovinom ni arbitražno ni budalasto. Vaš interes ne nadmašuje interes drugih deoničara, ničiji.«

Pre odluke da nastavi sa **Projetkom Porkupina**, porazgovarao je sa Poupom o ovom upozorenju.

Sudija je bio u pravu. Njegov prvi impuls nakon preuzimanja posla bio je da prekine svaku aktivnost korporacije Rudbek u zaraženom sektoru i da na taj način spreči trgovinu robljem. Ali, ne može to tako, ne. Ne možeš jednostavno na hiljade i milione ljudi optužiti da su kriminalci. Stvar je zahtevala pažljivu anatomiju.

Sada se priklonio upravo njoj. Započeo je sa proučavanjem neobeležene fascikle.

Garš je promolio glavu kroz vrata. »Još uvek se teraš bičem? Čemu ta žurba, dečko?«

»Džime, gde mogu da nađem deset poštenih ljudi?«

»A? Diogen je bio zadovoljan sa nalaženjem jednog.«

»Mislio sam na deset poštenih ljudi koji će biti sposobni da preuzmu posao planetarnog menadžera za Rudbeka« A onda dodade za sebe. »I prihvatljivih za X-korpus.«

»Znam samo jednog.«

»Moraću u tom zaraženom području da smenim sve menadžere ali da im i nađem drugi posao. Ne mogu ih otpustiti. Moraćemo da ih apsorbujemo. U te nove ljude moramo verovati jer...

Garš ga prekide. »Zaboravi na ideju da se sve uradi u jednom potezu. Toliko sposobnih ljudi ne možemo naći odjednom. Problem nećeš uspeti večeras da rešiš, bez obzira koliko buljio u ta imena. Kad budeš u mojim godinama, znaćeš da se ništa ne može uraditi preko noći. Jednog dana ćeš umreti i neko drugi će nastaviti posao. Podsećaš me na čoveka koji je rešio da broji zvezde. Što je brže brojao, pojavljivalo se sve više zvezda. Onda je otišao da peca. To

bi trebalo i ti da uradiš, pre ili kasnije.«

»Džime, zašto si pristao da dođeš ovamo?«

»Zato što sam stari idiot. Neko je morao da ti pruži ruku. Možda sam i uživao u prilici da se borim protiv nečega tako prljavog kao što je trgovina robljem. To je bio moj način — suviše sam star i debeo da to radim drugačije«

Torbi klimnu. »Tako sam i mislio«. »Samo, veruj, suviše sam zaposlen onim što **moram** da radim tako da nemam vremena za ono što bi **trebalo** da uradim... a nikad neću dobiti priliku da uradim ono što **želim**!«

»A sada ćeš izaći sa mnom da pojedeš sendvič i baciš pokoji pogled na zgodne cure.«

»Treba da idem na večeru...«

»Ne, ne treba. Ćak i čelični brod mora da nađe vremena za održavanje. Idemo.«

Torbi žalosno baci pogled na hrpu listova koji su bili na redu.

Garš je lagano žvakao sendvič, pio crno pivo i gledao lepe devojke u prolazu, sa osmehom čednog zadovoljstva. Bile su zaista lepe; Rudbek Siti je privlačio najbolje talente u šou-biznisu.

Ali, Torbi ih uopšte nije video. Razmišljao je.

Čovek se ne može otresti odgovornos-ti. Kapetan to ne može, prvi oficir takođe. Ali, ako bi nastavio ovim putem, nije mu bilo jasno kako će isplivati i priključiti se Poupovom korpusu. Džim je bio u pravu; i ovde se takođe obavljao prljav i zao posao.

Ćak i ako mu se ne sviđa da se bori na taj način? Da. Jednom je pukovnik Brizbi rekao za Poupa: »To znači biti posvećen slobodi — kad si spreman da za nju žrtvuješ svoju vlastitu... da budeš prosjak… ili rob... ili da daš život... da bi sloboda živela.«

Da, Poupe, ali ja ne znam kako da radim ovaj posao. Radio bih ga... Pokušavam da radim. Međutim, ja samo pipam, opipavam... Nemam talenta.

Poup je odgovarao: »Gluposti. Možeš da naučiš bilo šta, samo ako se posvetiš tome. Naučićeš čak i ako budem morao da te lupim po toj tvojoj ludoj glavici.«

Negde iza Poupa stajala je Baka, klimala glavom i gledala zvezde. Torbi joj mahnu. »Da, Bako. U redu. Poupe, pokušaću.«

»Učinićeš više od pokušaja!«

»Učiniću, Poupe.«

»Sad pojedi to jelo.«

Torbi pruži ruku da dohvati kašiku ali odjednom primeti da se umesto zdele sa kašom pred njim nalazi sendvič. Garš reče: »Šta ti to mrmljaš?«

»Ništa, ništa. Samo dolazim k sebi.«

»Odmori svoj um i umesto njega upotrebljavaj oči. Biće vremena i mesta za sve.«

»U pravu si, Džime.«

»Laku noc, sine«, šaputao je stari prosjak. »Želim ti dobre snove... i mnogo sreće.«

KRAJ

REČNIK »GRAĐANINA GALAKSIJE«

ASTROGACIONALNI ANALOG SVEMIRA — naprava koja ide uz brodski kompjuter. Ova svojevrsna maketa omogućava da se odredi tačan položaj tela u obližnjem svemiru u odnosu na brod koji podatke traži. Slobodni trgovci ga, uglavnom, koriste za određivanje položaja piratskih brodova.

»BELA« TUTNJAVA BRODA — ometajući zvuci koje proizvodi svemirska letilica, a koje dobar astronavigator ume da prepozna i zanemari dok rukuje spravama.

CIVILIZACIJA — Ljudska vrsta obrazovala je svetove po svemiru u prečniku od 3000 svetlosnih godina, pojedini svetovi su činili saveze. Red u okviru ovog prostora održavala je Hegemonijska garda čiji je jedan od primarnih zadataka bio: osujećivanje trgovine robljem.

FINSTER — planeta. Stanovnici Finsterani žive u telepatskoj simbiozi sa lemurima. Lemuri poseduju fine izrasline nalik rukama sa mnogo koščica. Verovalo se da usporena monstruozna bića snabdevaju mozgove lemuroida inteligencijom i sposobnošću manipulacije.

HEKATA — planeta na kojoj je jedno od najpoznatijih brodogradilišta u istraženoj galaksiji. Ove poslove obavljala je kompanija Galaktičkih preduzeća sa filijalama po celoj civilizaciji.

FRAKI — mali, bezoblični polugušterski strvožder sa Alfe Kentaura Prajm III (bio je to jedan od prvih svetova koje su ljudi nastanili). Fraki je ružno svorenje, bez mozga i sa odvratnim navikama. Njegovo meso mogao je da jede samo onaj ko je umirao od gladi. Dodir njegove kože izazivao bi neprijatnost, krljušti su mu pune smrada. U prenosnom smislu, označava neprihvatljivog stranca, puzavca vezanog za zemlju koji se nikad ne otiskuje u kosmos. Upotrebljava se u direktnom obraćanju kao psovka, a inače ovaj termin Slobodni trgovci, odnosno Narod upotrebljavaju za sve koji ne pripadaju njima.

INGSTEL — planeta s kojom su trgovali Slobodni trgovci.

KAPETAN KROSA — drugi čovek na brodu u hijerarhiji kakvu je izgradio Slobodan narod. Sve odluke u vezi sa brodom trgovinom i vezama sa ostalim svetom donosio je kapetan, ali je iznad njega bila njegova majka (dok je bila živa), a potom žena. Kapetan Krosa usvojio je Torbija na osnovu poruke koju je ostavio u dečakovoj memoriji Beslim Bogalj. Veruje se da je prvi Kapetan Krosa došao sa Zemlje i da je tamo i sagrađen prvi brod Sisu.

KOMODOR — titula koju dobija jedan od kapetana Slobodnih trgovaca, predstavlja neku vrstu vladara Naroda. Pod nadleštvom Komodora nalazi se i obimna arhiva Naroda, te organizacija povremenih Skupova Naroda.

LOTARF — planeta s kojom Slobodni trgovci imaju posla. Postoji običaj da se sa Lotarif-Ijanima čovek mora cenjkati najmanje jedan sat, inače strašno gubi.

LOZIJAN — planeta nastanjena civilizovanim nehumanoidima izrazito poštenim u trgovini. Lozijanci imaju šest udova, četiri noge na tlu i dve u vazduhu. Ne putuju kosmosom, a kada žele po tlu da stignu brzo na određeno mesto koriste sopstveno telo kao mašinu. Mogu da se kreću sumanutim brzinama a njihova sposobnost manevrisanja između pešaka i kroz zgrade zapanjujuća je.

MULTI—SVEMIR — termin koji se upotrebljava za fenomene kretanja kroz kosmos brzinama većim od brzine svetlosti.

MULTIDIMENZIONALNA GEOMETRIJA — naučna disciplina, jedan od predmeta u nastavi koju pohađaju budući opslužioci kompjutera za navođenje.

N—SVEMIR — termin za normalan svemir i za fenomene sa kojima svemirski brod treba da se uhvati u koštac kada se kreće brzinama manjim od svetlosne. Koriste se i za slanje poruka svih vrsta širom civilizacije.

PARAMAGNETSKA KAPSULA ZA ZADRŽAVANJE HIRDOGENSKE REAKCIJE - deo odbrane svemirskih brodova koji se koristi kada se brod kreće u n-svemiru.

PRVI OFICIR — Društveno ustrojstvo Slobodnog naroda je matrijarhalno, te je prvi oficir na brodu ujedno I glava porodice. Porodicu čini kompletno ljudstvo broda. Prvi oficir je najčešće majka kapetana broda, a kad ova umre, ulogu preuzima kapetanova žena.

RAJM – grupa svetova u poznatom svemiru. Jedan od njih predstavlja Ultima Tuli.

RENŠOIRANJE — tehnika kojoj je Beslim Bogalj naučio svog usvojenika Torbija, a pomoću koje se do zapanjujućih razmera koriste sposobnosti mozga.

RIČARD BESLIM — pukovnik Beslim u X-korpusu Hegemonijske garde na Džubulu poznat kao bogalj i prosjak, poočim Torbija, poznat je i cenjen širom civilizacije, jedini fraki počasni pripadnik Naroda koji je od pirata oslobodio teret trgovačkog broda Hanzee i time zadužio Trgovce. Gardu je zadužio svojom neverovatnom inteligencijom, hrabrošću i upornošću u borbi protiv ropstva. Na sopstvenu inicijativu je otišao kao špijun u Džubul, prestonicu Devet svetova na koje Hegemonijski brodovi nisu imali pristupa. Tamo je uhvaćen i ubijen.

SLOBODNI TRGOVCI — odnosno Narod, posebna kasta u poznatom svemiru matrijarhalno ustrojena sa fino nijansiranim odnosima među sobom. U svom jeziku imaju više od 2000 reči za rođačke odnose, odnosno svaku moguću kombinaciju posebno označavaju. Koriste suominski jezik. Jedini imaju privilegiju da putuju relativno bezbedno po celom istraženom kosmosu, trgujući sa svim svetovima. Zakonska prava na neograničeno putovanje, slobodnu trgovinu i traganje za profitom plaćaju Šivi VI.

SUOMINSKI JEZIK — jezik koji vuče poreklo od finskog, a koristi se kao kastinski jezik među Slobodnim trgovcima.

ŠIVA VI — planeta na kojoj se izdaju prava za putovanja svemirom i traganje za profitom. Inače sasvim neprivlačna za Trgovce.

TAF BETA VI — jedna od planeta sa kojima, trguje Narod.

TORBI TOR BREDLI RUDBEK OD RUDBEKA — glavni junak »Građanina Galaksije«, nestalo dete sa Zemlje u jednoj nesreći u kojoj su stradali i njegovi roditelji. Bio je prvo prodavan kao rob, na Džubulu ga je otkupio Beslim Bogalj, alias pukovnik Ričard Beslim, oslobodio, usvojio i naučio mnogim jezicima, obrazovao ga i uvežbao u raznim mentalnim tehnikama, zaštitio ga, za slučaj da sam bude ubijen. Torbija su prošvercovali Slobodni trgovci sa Džubula, usvojili ga osećajući dug prema Beslimu, a potom ga predali Hegemonijskoj gardi. Garda je ustanovila da je on sin jednog od vlasnika najveće kompanije u civilizaciji Rudbeka i vratila ga na Zemlju. Tu su tek počele njegove muke.

TOTA VI — jedna od planeta sa kojima trguje Slobodan Narod.

ULTIMA TULA — planeta u okviru svetova Rajm.

VEGANSKI SAVEZ — jedan od saveza u istraženom svemiru sa nezgodnim ambasadorom na Zemlji.

VULAMIRA — prijatna planeta sa demokratskim uređenjem na kojoj u slozi žive ljudi i mutanti kao što su heksadaktili, dlakavi, albinci, vučje uši, divovi i drugi.

Nevena Simin

NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST 21000 NOVI SAD, Vojvođanskih brigada 7/VI
Odeljenju fiksne prodaje

N A R U DŽ B E N I C A

1) Ovim se neopozivo pretplaćujem na SF magazin »Alef« počev od broja _____ pa zaključno sa brojem _____ (Rok pretplate ne može biti kraći od šest, niti duži od dvanaest meseci). Ukupan iznos od ___________ dinara uplatiću u roku od 10 dana po prijemu čekovne uplatnice. U slučaju povećanja cene »Alefa«, ovaj iznos ostaje nepromenjen do isteka pretplate.
2) Istovremeno, naručujem i sledeće knjige iz biblioteke »Supernova«, koja je oglašena na poslednjoj stranici korica ovog broja »Alefa«: ________________
____
____
____
(dovoljno je upisati samo naslove knjiga)

po prodajnoj ceni koja za knjige »Spok mora da umre«, »Ka spuštanju noći« i »Nevolje sa Tihoom« iznosi 400, a za knjige »Podmorsko traganje«, »Buldožer ubica« i »Zvezdani ponor« — 800 dinara.
U slučaju spora nadležan je sud u Novom Sadu
____
(prezime, očevo ime i ime)
____
(mesto, ulica i broj)
_____________________________ _____________________________ (datum)
(svojeručni potpis)

Ukoliko želite da ovaj broj »Alefa« sačuvate, narudžbenicu istovetne sadržine, ili samo njen prvi ili drugi deo, pošaljite običnim pismom.

Cena pojedinačnog primerka 700 dinara. Godišnja pretplata: 8.400 dinara. Polugodišnja pretplata: 4.200 dinara. Godišnja pretplata za inostranstvo: 39 DM, 270 Asch, 32 Sfr, 128 FF, 134 Skr, 31 USA $, 42 A $ i 42 C $
Dinarska pretplata uplaćuje se opštom uplatnicom na žiro-račun: 65700—603—6350 — NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, Novi Sad, sa naznakom »za Alef«.
Pretplate za inostranstvo uplaćuju se na devizni račun NIŠRO »Dnevnik«, Radna zajednica zajedničkih službi: 25730—421—8049882, takođe sa naznakom »za Alef«.
Cena oglasnog prostora za crnobelu stranu iznosi 300.000 dinara, za unutrašnje strane korica 400.000 i za poslednju, spoljnju stranu — 500.000 dinara.

ALEF - SCIENCE FICTION MAGAZIN • Izdavač: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, 21000 Novi Sad, Bulevar 23. oktobra 31 • Direktor NIŠRO »Dnevnik«: JOVAN SMEDEREVAC • Rukovodilac OOUR Izdavačka delatnost: ILIJA VOJNOVIĆ • Glavni i odgovorni urednik OOUR Izdavačka delatnost: TODOR ĐURIĆ • Sekretar Redakcije: ZDENKA KARABASIL • Korektor: SAVA MALEŠEVIĆ •Štampa: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Štamparija

Biblioteka »SUPERNOVA«

supernova

REMEK—DELA
NAJPOZNATIJIH SVETSKIH SF MAJSTORA

DŽEJMS BLIŠ: Spok mora da umre
ARTUR KLARK: Ka spuštanju noći
KLIFORD SIMAK: Nevolje sa Tihoom
POL — VILIJEMSON: Podmorsko traganje
TEODOR STERDŽEN: Buldožer ubica
SEMJUEL DILEJNI: Zvezdani ponor

Format 11,5 × 18 cm, latinica, 128 — 160 strana.
Cena kompleta: 4.800 dinara